

B

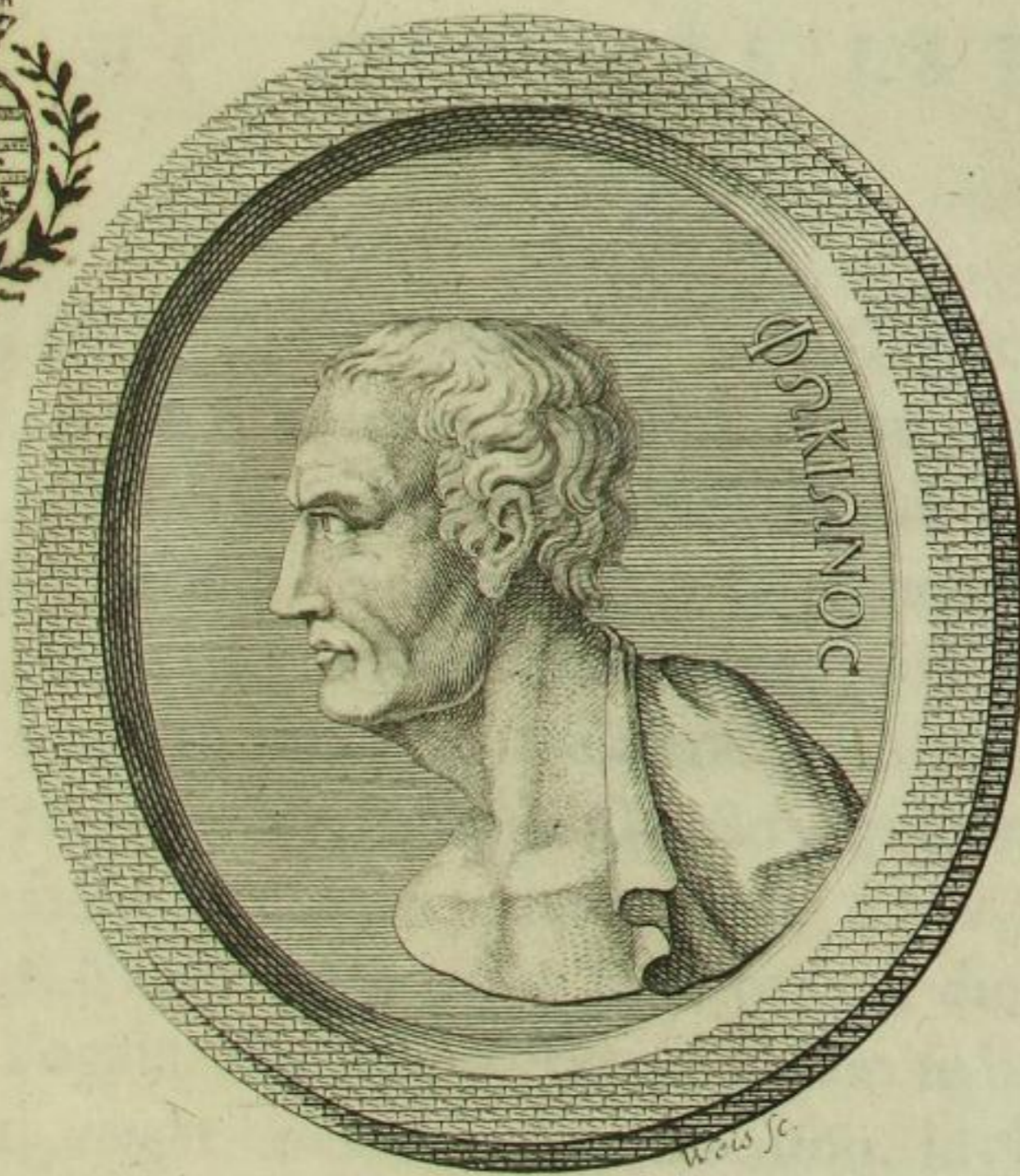

160

~~Hist. lat. A,
165.~~

160

CORNELII NEPOTIS
VITAE
EXCELLENTIUM
IMPERATORUM
AD OPTIMAS EDITIONES COLLATAE
PRAEMITTUNTUR VITA A G. I. VOSSIO SCRIPTA
ET NOTITIA LITERARIA
ACCEDUNT INDICES
STUDIIS SOCIETATIS BIPONTINAE

EDITIO ACCURATA
BIPONTI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
CICIDCCLXXXII

I

CORNELII NEPOTIS
VITA ET SCRIPTA
EX G. I. VOSSII LIB. I
DE HISTORICIS LATINIS
CAP. XIV.

CORNELIUS Nepos, et ante Caesaris dictaturam, et eo dictatore, et postea, vixit. Hieronymus in Chronico Eusebiano refert illum ad annum Augusti quartum. Nec cuiquam repugnem, colligenti inde, tum demum divulgare ea coepisse opera, quibus maxime inclaruit. Padi erat accola, teste Plinio lib. III, cap. XVIII. unde Catullo, epigrammate primo Italus; Aufonio autem, epist. XXIV Gallus vocatur. Nempe quia Italia Transpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patria quidquam se habere comperti, negat Elias Vinetus in Aufon. idyll. VII. At, Veronensem fuisse, in Leandri Alberti Italia lego, uti et in Cosmographia optimi atque amicissimi quondam viri, Pauli Merulae. Immo ex Veronensium historicorum syllabo, (quem doctissimus amplissimus-

Corn. Nep. a

que Alexander Becellus, Veronensis urbis Cancellarius, fecit, ac illustrissimus comes, Fernandus Nogarola, vir, ut genere, ita literarum studio, nobilissimus, cum V. Cl. Laurentio Pignorio, atque is mecum communicavit) intelligo, natum fuisse Nepotem in Hostilia: qui Veronensium vicus est, Tacito, Plinio, Casiodoro, et Antonino in Itinerario memoratus, hodieque ecclesiasticae Veronensium iurisdictioni subditus. Historicus hic Ciceronis amicus familiaris a Gellio vocatur lib. xv, cap. xxviii. Chronica scripsisse, testis est idem Gellius lib. xxvii, cap. xxi. In his pro triplici tempore, ἀδήλω, μυθικῶ, καὶ ἱστορικῶ, (de quibus ex Varrone et aliis, libro de arte historica diximus,) tres videtur scripsisse libros, ac singulis unius temporis narrationem esse complexus. Sane tres libros fecisse Nepotem, quibus omne aevum comprehenderit, liquido testatur Catullus initio hendecasyllaborum. Nec historicum tempus ab eo solum esse tractatum, indicio est illud Aufonii: *Apologos Titiani, et Nepotis Chronica, quasi alios apologos, (nam et ipsa instar fabularum sunt) ad nobilitatem tuam misi.* Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adversus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores disertim reponit) dicit, haud aliud Saturnum, quam hominem, promulgasse. Quod etiam Lactantius tradit lib. i, cap. xiii. Reliquit praeterea libros illustrium virorum, quorum Gellius meminit lib. xi, cap. viii, et Servius in i Aeneid. Eorum librum i, xv et xvi citat Charisius. Ex his habemus viginti duos exterarum gentium imperatores. Ceteris libris egisse de Romanis, haec eius verba osten-

dunt in extrema Hannibalis vita : *Sed nos tempus est huius libri facere finem, et Romanorum explicare imperatores : quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri praeferendi sint, possit iudicari.* Operis eius genuina inscriptio patet ex ultimis hisce praefationis verbis : *Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus libro VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM.* Praeter Imperatores seorsum exarasse librum de regibus, argumento haec erunt, quae Timoleonis vitae subdit : *Hi fere fuere Graeciae gentis duces, qui memoria digni videbantur, praeter reges. Namque eos attingere nolimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae. neque tamen hi admodum sunt multi.* Externi Imperatores, quos habemus, Aemilii esse Probi a multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit nomen, qui vitas eas, partim sua, partim patris et matris manu scriptas, Theodosio obtulit. Hoc ita esse, ostendunt versiculi, qui vitis istis praemitti in MSS. solent. Ac ne Aemilium, nec Theodosiani aevi quemquam, eorum esse librorum auctorem, abunde arguit pura et Romana dicitio. Opinetur aliquis, ut Trogus ab Iustino, ita ab Aemilio, qui sub Theodosio vixit, in compendium esse redactum Nepotem. Sed aliud suadet operis concinnitas, et illa praefandi ratio, quae est in Epaminondae vita, ac in Pelopida inprimis, ubi brevitatem iustam pollicetur. Attamen sententia haec, licet erronea, minus periculi habeat, dummodo extra controversiam maneat, Aemilium omnia de purissimis Nepotis fontibus hausisse. Sane Tulliani esse aevi scriptorem, neque alium, quam Nepotem; tum ve-

terum aliquot librorum indicio cognoscitur; tum etiam, quod ad Pomponium Atticum (cuius idem rogatu de vita Catonis librum fecit) vitae istae scribantur: utcunque id in quarto Miscellaneorum suorum neget Hieronymus Magius, qui ipsa Nepotis praefatione satis refellitur. Accedit et altera ratio. Nam his in libris ea legere est, quae opus hoc scriptum esse clamant, quo tempore Pompeius et Caesar plus poterant, quam libera in republica expediret. Ea Lambinus loca congeffit, ut nihil attineat illa hic reponere. Nec libris istis de viris illustribus solum persecutus est excellentes Imperatores; sed etiam commentationibus claros. Quod argumentum signat B. Hieronymus, praefatione de scriptoribus ecclesiasticis: ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus sit de iis, qui scribendo claruerunt. Egit autem Nepos, tum de Graecis scriptoribus, tum de Latinis. De Graecis, colligo inde, quod in Dionis vita dicat, librum se fecisse de illustribus historicis: in quo inter alia tractarit de Philisto historico. De Latinis, argumento sunt plurima. Nam de Terentio egisse, ex Suetonio scimus in Terentii vita, Donato perperam tributa. Ad haec primum de vita Ciceronis librum Gellius citat lib. xv, cap. xxviii. Eoque ex opere fragmentum Hieronymus affert epist. ad Pammachium. Immo verisimile est, inde esse, tum vitam T. Pomponii Attici, quae exstat, tum vitam Catonis, quam istis claudit verbis: *Huius de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen relegamus. Aperte*

indicat, eo nunc de Catone brevius se agere, quia separatim de eodem scripserit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perstrictam habemus, maioris pars est voluminis, in quo Romanorum complurium vitae continerentur. Reliquit etiam exemplorum libros, quos citant Gellius lib. VII, cap. XVIII, et Charisius lib. I. Alia quoque eiusdem laudant veteres: sed non item, quae ad historiam pertineant. Nam ex epistola eius ad Ciceronem quaedam Landtantius affert lib. III Institut. Divinar. cap. xv. Quemadmodum et Ciceronis ad Nepotem epistolae meminit Tranquillus in Iulio cap. LV, Ammianus Marcellinus initio libri XXVI, ac Priscianus lib. VIII. Immo et secundum Ciceronis epistolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib. II Saturnal. cap. I. Quod si quis fragmenta omnia Nepotis desideret, longe iis colligendis priorum vicit industriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus, castigationibus in Plinii lib. XV, cap. XXIV censet, libellum de viris illustribus, qui Plinio tribui solet, Cornelii Nepotis esse, haud Plinii; atque id veteribus codd. adstrui posse asseverat. Etiam Iani haec Parrhasii sententia fuit. Utrius sit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re statuere quidquam ausus est. Immo aliqui, aut Suetonium, aut Tacitum, esse auctorem, putarunt: ut indicat Gyraldus dialogismo XXVI. Sed omnino sunt Sexti Aurelii Victoris: ut satis nunc constat ex editione Andreae Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor desumerit. Nam quod Ludovicus Vives lib. V de tradendis disciplinis, Nepotem, ait, de Graecis solum ducibus scripsisse:

id fati refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctissimus, Io. Maria Catanaeus, commentario in Plinii librum IV, epist. XXVIII, quae ad Severum scripta est, etiam Daretem Phrygium a Nepote translatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris ἐπιφρασίη. Attamen et hic aqua haeret Vineto, notis in Aufon. Idyll. VII. Negat esse, qui certi aliquid de translatione hac ausit affirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hisce literis iudicium est, fati vident, nec Daretem illum esse genuinum; nec dictionem eius Augusteam sapere aetatem, sed recentiore multo. Nepotem autem Caesaris Augusti obiisse aevo Plinius testatur lib. IX, cap. XXXIX. Atque hoc fortasse impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato iam Christo superstitem fuisse: qui et Iacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet chronographicas, in eam sententiam pertraxit. Sed, Nepotem eo usque aetatem prorogasse, nemo temere dixerit, qui tanti eum in literis nominis iam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuisse cogitarit.

NOTITIA LITERARIA

DE

CORNELIO NEPOTE

EX IO. ALB. FABRICII BIBLIOTHECA LATINA
A IO. AUG. ERNESTI AUCTIUS EDITA
TOM. I, CAP. VI.

CORNELII Nepotis aetas.

CORNELIUS NEPOS natus fertur in Hostilia¹, qui vicus est Veronensium in transpadana Italiae parte, quae antiquis Gallia togata appellabatur. Padi accolam vocat Plinius III, 28 Hist. Scriptor ingenio, studio veritatis, sermonisque pura ac succincta elegantia laudatissimus, Catulli, qui ei carmina sua inscripsit, civis et amicus, amicus etiam Ciceronis, et T. Pomponii Attici, cuius rebus domesticis saepe propter familiaritatem interfuisse testatur in eius vita c. 13. A Callisthene liberto² venenis corruptus obiit primis annis principatus Augusti, hoc est, post annum U. C. 724, qui fuit ante Christum natum XXX. De Nepote exstat singularis dissertatio Dan. Guilielmi Molleri, Altdorfii a. 1683, 4. cui iungen-

¹ Vide Vossium L. I de Hist. lat. c. 14. Onuphrius Panvinius Veronensis in catalogo illustrium scriptorum Veronensium libro sexto Antiquitatt. Veronens. p. 145. Constantissimo civitatis nostrae testimonio Cornelium Nepotem virum doctissimum & antiquita-

tum omnium peritissimum Veronensem fuisse traditur, cui in summa cum Catullo, Vitruvio & reliquis Veronensibus illustribus etiam statua posita est ex publica auctoritate.

² Plutarchus in Lucullo, extremo.

VIII NOTITIA LITERARIA

duſ Io. Nic. Funccius de virili aetate Latinae linguae,
parte 2, p. 224 ſeq.

VITAE, quae exſtant.

Exſtant eius *Vitae Excellentium Graeciae Imperatorum ſive belli ducum* xx, dicatae Pomponio Attico, atque uno volumine concludere geſtientes, quorum ſeparatim multis millibus verſuum complures ſcriptores ante eum explicaverant, ut ipſe ait in Epaminonda cap. 4. Ducum intellige: 1, *Miltiadis*, 2, *Themiſtoclis*, 3, *Ariſtidis*, 4, *Pauſaniae*, 5, *Cimonis*, 6, *Lysandri*, 7, *Alcibiadis*, 8, *Thraſybuli*, 9, *Cononis*, 10, *Dionis*, 11, *Iphicratis*, 12, *Chabriae*, 13, *Timothei*, 14, *Datamis*, 15, *Epaminondae*, 16, *Pelopidae*, 17, *Ageſilai*, 18, *Eumenis*, 19, *Phocionis*, & 20, *Timoleontis*. In quibusdam editionibus, ut Oxoniens ſi a. 1675 & 1697, 8. additur Vita Ariſtomenis Meſſenii, non auctore Nepote, ſed Pauſania, ex eius Meſſeniaciſ, graece ac latine. Imperatorum Graecorum vitis Nepoſ ſubiecit 21, brevem *de Regibus Perſarum Graecorumque commemorationem*, in cuius initio innuit omnium ſe res geſtas ſeparatim retuliſſe, qui liber hodie non exſtat. Sed exſtat praeterea Vita 22, *Hamilcaris Barcae*, & 23, filii eius *Hannibaliſ*, Imperatorum Carthaginiensium. Romanorum quoque belli ducum vitas ſimiliter tradiderat Nepoſ, e quibus ſola aetatem tulit 24, *Catonis maioris*, in cuius extremo teſtatur, ſe de Catone ſeparatim librum feciſſe rogatu T. Pomponii Attici. Sed & ille pridem intercidiſ. Denique Nepote auctore ſcriptam habemus huius ipſius 25, *Attici* i vitam; quam in-

i In codice Giſanii ante vitam Attici legebatur: *Ex libro Cornelii Nepotiſ de latinis Hiſtoricis*. Sane de illuſtribus Hi-

ſtoricis librum ſe feciſſe teſtatur Nepoſ in Dione, ut Voſſio etiam animadverſum. Vitam Attici ſeparatim cum notis,

ter Ciceronis Epistolas ad Atticum servatam notat Vinetus ad Aufonii Idyll. VII. Eius priora duodeviginti capita Attico vivo Nepos edidit, cetera post eius obitum subiunxit. Capite XVIII scripta Attici commemorat, de quibus vide, si placet, quae ibi annotarunt viri docti: nihil enim eorum aetatem tulit, licet ad nos pervenisse, quae de familiis Romanis, quae de Magistratibus scripserat Atticus, etiam atque etiam erat optandum. Integrum nomen *Attici*, cuius vitam Nepos describit, est *T. Pomponius Atticus*, et postquam a *Q. Caecilio* avunculo eum contigit adoptari, *Q. Caecilius Pomponianus Atticus*, ut notatum Ezechieli Spanhemio T. 2 operis de usu numismatum p. 81. Epicureum fuisse multa suadent, etsi diserte hoc videtur negare Cicero XIII, 1, Epist. ad familiar. Confer Petrum Victorium in castigationibus ad Ciceronem p. 203. Abbatis de S. Real Caesario-nem, in eius dialogis Historicis Moralibus, p. 91 seq. Guil. Templeum in dissertat. de horto Epicuri Tom. 2. Opusculorum gallice editorum p. 115, 117. auctorem dissertationis insertam diario Hagenfi (Journal litteraire T. V, p. 141 seq.), denique Nic. Mongaltum, Epistolarum Ciceronis ad Atticum interpretem Gallicum, et ex illo Petri Baelii Novellas Reip. literariae a. 1686, p. 1405 seq. Memorias Trevoltinas a. 1714, p. 1907. lac. Bernardum in novellis Reip. literariae a. 1716, p. 298, & Henrici Christiani Crellii diff. de Attico nec forti nec ingenuo cive. Lips. 1720, 4.

EARUM auctor diversus ab Aemilio Probo.

Aemilium Probum, ad quem veluti auctorem vitas Imperatorum variae editiones male referunt, glossario & nomenclatore edit Henricus Ernstius Amst. 1658, 8. Obiit Atticus A. U. C. 722, aet. 77.

constat vixisse sub Theodosio Imperatore, cui Nepotis volumen sua & avi scriptum ac recensitum, matris manu ornatum forte & expoliturum, obtulit, ut colligere licet ex ipsis illis versibus antiquo Codici praefixis, e quibus Probum auctorem harum vitarum facere viri docti voluerunt:

*Valde liber noster, fato meliore memento
 Cum leget haec dominus, te sciat esse meum.
 Ne timeas fulvo strictos diademate crineis
 Ridenteis blandum vel pietate oculos.
 Communis cunctis, hominum sed regna tenere
 Se meminit, vincit hinc magis ille homines.
 Ornentur steriles, faciles tectura libelli,
 Theodosio, & docti, carmina nuda placent.
 Si rogat auctorem, paullatim detege nostrum,
 Tunc Domino nomen, me sciat esse Probum.
 Corpore in hoc manus est genitricis, avi que, meaque:
 Felices, Domini meruere manus.*

Diversus ab Aemilio Probo & iunior est Probus vir doctus & illustris, de quo Sirmondus ad Ennodii lib. VII, Epist. 27.

VERSIONES.

Versionem Vitarum Nepotis Graecam habuit Io. Christophorus Wolfius, incerto auctore. Initium est: ὁ Μιλτιάδης τοῦ Κίμωνος, ἐκ τῆς τῶν Ἀθηνῶν πόλεως τῆς παλαιᾶς γενέσει καὶ τῆς δόξης τῶν προγεγενημένων &c.

Versiones vernaculas, puerorum causa scriptas Germanice non attinet commemorare, nec libellos phraseologicos, aut imitationum puerilium libros ¹. Belgice versus est a Io. Hilaride, Roterod. 1688, 12.

¹ Memoramus tantum versionem: *Leben grosser Helden aus dem Latein. des Cornel. Nepos uebersetzt, und mit einigen An-*

merkungen erlaeutert, (ab Ottone, Rectore scholae Magdeb.) Magdeb. & Cothen. 1776, 8.

Galice a *Bernardo Girardo*, Paris. 1568, 4, ab *Ant. Pineto*, quem saepe a vero sensu aberrasse notat *Colomelius* ad *Gyrald.* p. 202. ab *Ant. le Gras*, Paris. 1729, 12, quae parum fidelis esse iudicatur ab ipsis Gallis. Vitam Attici vertit *Io. Franc. Sarafinus* in *Opusculis*, Paris. 1656. 1658, 8. Hic est Sarafinus, qui sub Attici secundi nomine scripsit bellum parafiticum, sive Satiram in Petr. Monmorium. *Anglice* a pluribus versus est Oxon. 1684, 8. Vitam Iphicratis vertit *Andr. Allam*, teste *Wood Athen.* Oxon. T. II, p. 595; Atticum *Matth. Hale.* Totus Nepos a *Io. Clarke*, additis notis & indice, Lond. 1726. 1732. *Italice* vertit *Remigius Narninus* Florent. Vened. 1550, 8. Etiam Veron. 1732, 4, una cum versione Catonis & Attici a *Dionys. Ramazzino* facta. v. Act. Erud. nov. suppl. p. 248. *Hispanicam* & *Poloniam* versionem memorat *D. G. Mollerus* in *Diff. de Nepote*, §. 19. *Hungarice* vertit *Georg. Ballog*, v. *Czwittinger* in *Hung. liter.* p. 29, qui *Sempronii* editam hanc versionem tradit. *Danice* interprete *Io. Dabergio* prodiit Hafn. 1669, 8.

LIBRI, qui ad illustrandum Nepotem pertinent.

Ad illustrandum Nepotem pertinet *Io. Scheferi* specimen animadvers. in Nepotis Miltiadem Hamb. 1675, & inter eius praelectiones.

Nepotem a *Scioppio* cum duobus MSS. collatum nactus *Mich. Piccartus* loca quaedam emendat in *Periculis criticis* capite X. Nonnulla etiam castigaverat *Scioppius* ipse in libris *Verisimilium* & *Suspectis Lectionibus*.

Io Mich. Heusingerus Isenaci a. 1744, 4 edidit egregium *Spicilegium Emendationum* & *Observationum* ad *Cornelii Nep.* vitas XVIII priores, quo plura menda corriguntur, loca obscuriora explican-

tur, alia a sinistris interpretationibus vindicantur. In hoc Spicilegium animadversiones dedit *van Staveren* in Obs. Miscell. Dorvill. posterioribus T. VI, p. 513. seq. in quibus se adversus eius reprehensiones defendere conatur.

His addantur Io. Henr. *Schlegelii* Observationes criticae et historicae in Corn. Nep. cum chronologia rer. Graecar. & Persicar. Carthageniens. & Romanar. ad eundem auctorem illustrandum, Hafniae 1778, 4. p. 11 sq. Franc. Theodor. *Kohlius* in comment. criticis, Hamb. & Kiloni 1727, 8. I. C. S. explanatio verborum Nepotis: T. Pomponius Atticus ab ultima origine stirpis Romanae generatus in Miscell. Lips. nov. T. III, part. IV, p. 669. *Schwabe*, Rectoris Buttstad. comment. Periculum ad Corn. Epaminondam cap. VIII, 1780, 4.

SCRIPTA deperdita.

Cornelii Nepotis scripta deperdita tum ab ipso, tum ab aliis veteribus haec memorantur:

Libellus, quo distinguit literatum ab erudito. Sueton. cap. IV de Grammaticis.

Chronicorum libri tres de quo opere Catullus:

Iam tum, quum ausus es unus Italorum

Omne aevum tribus explicare chartis,

Doctis, Iupiter, & laboriosis.

Exemplorum libri, quorum quintum laudat Gellius VII, 18.

1 *Ausonius* Epist. XVI: (Vineti edit. III.) *Nepotis Chronica quasi alios apologos, nam & ipsa instar sunt fabularum, ad nobilitatem tuam missi. Quod nimirum non minus iucunde narrarent afficerentque lectorem, quam fabulae.*

Nam fidei Nepotis nihil voluisse detrudere his verbis *Ausonium*, patet ex his, quae subiungit: *Gaudens atque etiam glorians fore aliquid, quod ad institutionem tuorum, sedulitatis meae studio conferatur.*

Illustrium Virorum libri complures, quorum undecimum, decimum quintum, & decimum sextum allegat Sospater Charifius libro II. In his videntur fuisse Vitae Regum Graecorum aliorumque, etiam illustrium Romanorum, quas Nepos ipse composuisse se testatur, & liber de illustribus Historicis, quem scripsisse se refert in Dione. Sic etiam de illustribus Poetis scripsisse colligas e Suetonio in Terentii vita, & de Oratoribus illustribus, &c.

Liber de vita M. Porcii Catonis separatim scriptus rogatu Artici, ut Nepos ipse auctor est, in extremo brevis de Catone commemorationis, quae hodie existat.

Libri de Vita Ciceronis, quorum primum laudat Gellius XV, 28.

Libri Epistolarum ad Ciceronem, quorum primus citatur a Lactantio III, 15. quemadmodum et Ciceronis ad Nepotem Epistolas commemorant Suetonius in Caesare cap. 55. Macrobius, itemque alii.

In Catulli versibus ad Nepotem, quum ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare chartis, Petro Possino in notis ad Nicetae Orationem de laudibus SS. Archangelorum p. 59. unus, videtur idem esse quod primus, perinde ut apud Hebraeos interdum echad, et apud Graecos εἷς. Sed si primus fuit illo tempore Nepos, qui id ausus est, facile etiam cum Catullus scriberet, solus esse potuit: alloquitur enim Catullus eum ut aequalem. Magis placet praestantissimi Viri Io. Antonii Vulpii coniectura, qui tribus chartis interpretatur libris non tribus praecise, sed paucis vel brevibus. Vide, si placet, eius notas ad Catullum.

*FRAGMENTA, & de Corneliae matris Gracchorum
Epistola ad C. Gracchum.*

Fragmenta Nepotis ab Andrea Schotto diligenter

collecta, atque inde in plerisque Cornelii editionibus recusa sunt, quibus subiiciuntur etiam e veteri libro Abbatiae Faesulanae et altero Britannico per Ant. Augustinum & Jac. Bongarsium A. Schotto transmissa *fragmenta duo ex Epistola Corneliae*, virtutibus & eloquentia clarissimae feminae, quae Scipionis Africani filia, ¹ Tiberii Gracchi Censoris uxor, *Gracchorum* vero Tiberii & Caii ac decem praeterea liberorum, mater fuit. Scripta est ad C. Gracchum filium, ut eum deterreret a capeffenda Republica, & vindicanda nece fratris Ti. Gracchi, licet ipse quoque deinde fratre, qui ante trigessimum aetatis annum obtruncatus fuerat, novem annis minor, somnio monitus rem gessit, neglecta matris opportuna dehortatione, postque tribunatum occisus est anno U. C. 633, ante Ch. CXXI. Cornelia illa ma- luit vidua Romae curam gerere educationis liberorum, quam cum Ptolemaeo Aegypti Rege, qui nuptias eius ambibat, regnare, ut refert Plutarchus in vita Gracchorum fratrum p. 824. Caii Gracchi librum memorat idem p. 828. Orationem pro Vettio p. 835. Tit. Gracchi eloquentiae specimina quaedam exhibet p. 828, 831, seq. C. Gracchi p. 836. ubi etiam de eius in matrem veneratione, statuaque Corneliae a filio posita, quae tantam domus suae cladem miserisque filiorum casus fortissimo atque invicto animo tulit, ut, praeter Plutarchum p. 843, celebrat

¹ Quintilianus lib. 1, cap. 1. *Gracchorum eloquentiae multum contulisse accepimus Corneliam matrem, cuius doctissimus sermo in posteros quoque est Epistolis traditus, & Laelii filia reddidisse in loquendo paternam elegantiam dicitur, & Q. Hor-*

tensii filiae Oratio apud Triumviros habita legitur non tantum in sexus honorem. De Gracchorum eloquentia vide Plutarchum p. 825. Epistolarum Corneliae ad filium Caium quoque meminit p. 840.

Seneca consolatione ad Marciam cap. XVI. Eloquentiae Gracchorum testimonium est & hoc Mamerti Claudiani, Epistola ad Sapaudum Rhetorem: *Naevius & Plautus tibi ad elegantiam, Cato ad gravitatem, Varro ad peritiam, Gracchus ad acrimoniam, Chrysippus ad disciplinam, Fronto ad pompam, Cicero ad eloquentiam capessendam usui sint.*

Alia duo fragmenta e MS. Bibliothecae Guelferbytanae edidit Cl. *Heusinger*, Gymnasii Guelf. Rector, ad calcem Theodori de Metris, & Nepoti vindicavit. Ea reperit in antiquo Cod. Orationum Philippicarum Ciceronis, in cuius prima pagina scriptum est primo elogium eloquentiae Ciceronis e *Lactantio*, nominatim orationum Philippicarum; eique subiectum aliud cum hoc titulo: *Cornelius Nepos in libro de Historicis Latinis*. Non abhorrere haec fragmenta a Nepotis, aut seculi istius characterem, disputat non improbabiliter. Nec tamen audeam pro certo aliquid decernere.

SCRIPTA Nepoti falso tributa.

I. *Liber de viris illustribus*, incipiens a Proca Rege Albanorum, non est Nepotis, nec *Plinii Secundi*, neque *Aemilii Probi*, nec *Suetonii*, neque *Asconii Pediani*, nec *Taciti* denique, sed *Aurelii Victoris*, ut infra in *Victore* dicam. Saepius tamen sub Nepotis nomine est editus, & confidentissime quidem a *Raphaelo Eglino Iconio Tiguri* anno 1600, 8. hoc titulo: *Cornelii Nepotis de Viris illustribus liber, additamento ex MSto auctus: antehac Aemilio Probo, post Suetonio Tranquillo, diutissime C. Plinio Caecilio Secundo, nuper Sexto Aurelio Victori, nunc liberali causa Auctori assertus*. Equidem *Victorem* e Nepotis opere de *Viris illustribus* multa in hunc suum libellum derivasse, libenter viris doctis assentiar, sed verum aucto-

rem ex MSS. codicum fide & A. Schotti argumentis existimandum esse Victorem haud dubito. Sub Nepotis nomine prodiit etiam Germanice Argentorati 1535 fol. una cum Sallustio.

2. *Daretis Phrygii Historia Excidii Troiae*, quae latine circumfertur cum Pseudo Dictye, sive *L. Septimii* ¹ Romani *libris VI Ephemeridos belli Troiani* ² etsi praefixam habet sub Nepotis nomine *Epistolam ad Sallustium Crispum*, qua affirmat, se Daretem e Graeca in latinam linguam Athenis transtulisse; communi tamen eruditorum suffragio tam eleganti ac tereso scriptore indigna existimatur. *Daretis* librum ³ de bello Troiano ex perantiqua editione sine anni et loci no-

¹ Alii Quintum Septimium vocant, ut Barthius LVII, 7. LVIII, 11. Vossius de Hist. lat. p. 742, & Tho. Bartholinus de legendis libris p. 93. Notas in Septimium hunc promisit idem Barthius, quem vide sis ad Gratii Cynegetic. v. 21. Prosper vero Mandosis Tomo 2 Bibl. Romanae anno 1692 edito p. 26 laudat *editionem nuperam iuxta MSS. Codices emendatam, quae Lutetiae prodiit apud Rob. Stephanum.*

² Auctor eas inscripsit Q. Aradio Rufino, qui sub Imp. Constantino consulatum gessit, A. C. 316, aitque Dictyn opus suum conscripsisse primum literis Punicis, oratione Graeca. Postea a nescio quo *Praxi* sive *Eupraxide* literis Atticis transcriptum oblatumque esse Neroni Imp. atque inde a se versum latine. Ceterum S. Ambrosio aequalem

vel supparem esse hunc scriptorem sive interpretem, verisimilis est Vossii coniectura IV, 50 de Idololatria, quamquam Scioppius & alii longe antiquiorem esse putaverint. At enim vel propter stili naevos sequiorem redolere aetatem demonstrarunt viri doctissimi Io. Frid. Gronovius c. XXV observat. Ecclesiast. & Iac. Perizonius in diss. de Dictye c. XXXVIII.

³ De aliis Daretibus Reinefius ad Inscriptiones veteres p. 852. Hoc loco ille innuitur scilicet, de quo Homerus Iliad. ε, v. 9. *Ἡ δὲ τις ἐν Τρωεσσὶ Δαρὴς ἀφνειὸς, ἀμύμων, Ἴπρευς Ἡφαιστοιο* &c. Vide lib. 1. Bibl. Graecae cap. 5; ubi etiam de Dictye. Citatur Dares antiquis in scholiis ineditis ad Persii I, 51. vide Iosephi Wasse Bibliothecam literariam Anglice editam Lond. 1724, 4, num. VI, p. 5.

tatione in 4, cum tribus carminibus Prudentii servat
 Bibl. Paulina Lipsiensis, ut me monuit Cl. Schoetge-
 nius, qui etiam de Dictye Casp. Barthii iudicium iu-
 bet consulere ad Gratii Cynegeticum v. 21. Antiquis-
 sima editio horum scriptorum latina (Graeca enim
 pridem periere) est Mediolanensis anno 1477. Inde
 commemoranda venit Veneta Francisci Faragonii an-
 no 1499. Prodiere etiam Vitebergae 1512, apud Io.
 Gruenebergium sive Viridimontanum, apud Augusti-
 nianos: & cum tribus Libanii declamationibus con-
 similis argumenti, Lugduni apud Gryphium 1552,
 12. (& Dares seorsim 1516, 4. ibidem, & idem
 1608, 8 Antv. apud Ioach. Trognaesium; Duaci,
 sumtibus Balth. Belleri 1632, 8. Una cum Dictye
 Basil. 1529, 8. ab Erasmo Roterod. ibid. 1573, 8. per
 Pet. Pernam. Amst. apud Guilielm. Blaeu, 1630, 16.)
 Praetereo editionem Daretis Dictyisque Parisiensem
 a. 1560, 8. & Lugdunensem a. 1569, 8. nec mi-
 nus versionem *Gallicam* Ioannis de la Lande Paris.
 1556, 8. & *Italicam* Tho. Porcacchino auctore ex-
 cusam Venet. 1543, 8. *Gallice* ex versione Caroli
 Bourguille prodiit Dares Cadomi 1573. Dictyn Gal-
 lica veste donare molitus est Burdelinus. Vide Dia-
 rium Londinense, the history of the works of the lear-
 ned a. 1703, p. 222. Dares *Germanice* ex interpreta-
 tione Marci Tatii, Augustae Vind. 1536, fol. cum
 iconibus. Novissime Parisiis vidit lucem Mythologia
 sive historia Deorum¹ cum versione Gallica Daretis
 a Puteano (par Mr. Dupuy) Paris. 1731, 12. Dictys
Germanice redditus a Ioanne Heroldo, Basil. 1554,
 fol. Etiam *Russice* Dictys & Dares excusus Moscuae
 a. 1712, 8. Vide Acta Erud. 1714. p. 488. Prodiit

¹ Journal des Sav. 1732, Mars p. 291. Lettres serieu-
 ses & badines T. 6, p. 191.
Corn. Nep. b

etiam Dares cum Homero Spondani, adiuncta *Pseudo Pindari* Thebani Epitoma Iliados, latino carmine Hexametro scripta Basil. 1583, fol. Dares item Dictysque subiectus Diodoro Siculo ex Poggii versione edito latine ibid. 1578, fol. Ab eo tempore *Iosias Mercerus*, elegantissimi vir ingenii, et exquisitae doctrinae Daretem cum Dictye ad binos MSS. codices Petri Danielis & Pauli Petavii castigato, notisque illustrato, emendatius in lucem dedit Paris. 1618, 12. Mercerianam editionem secuta Amstelodamensis anno 1631, forma minore. Digni quoque hi duo scriptores habiti sunt, qui in usum Delphini illustrarentur, uti factum est haud infeliciter ab *Anna, Tan. Fabri* filia Paris. 1680, 4. Hinc cum *Iosiae Merceri, Casp. Barthii, Ulrici Obrechtii* Praetoris Regii, qui vetus MS. Argentoratense contulit, *Paulique Vindringii* ad Dictyn notis, Dares recensitus est a *V. C. Samuele Artopoeo*, cuius diligentia index etiam insignis accessit Argentorat. 1691, 8. Denique Amstelodamenses an. 1701. in quarta & octava forma Daretem & Dictyn, utinam satis emendate, recuderunt ex editione in usum Delphini, cui praeter notas universas ex editione Argentoratensi repetitas, adiungere nunquam prius editam *Iac. Perizonii* viri eruditissimi dissertationem de Dictye, in cuius extrema parte varia huius scriptoris loca illustrantur: tum numos quosdam gemmasque veteres ad illustrandum Dictyn

¹ Allegatur a *Lutatio* ad *Statii* VI, *Thebaid.* v. 120, ubi vide, si iuvat, *Lindenbrogium*, itemque *Barthium* T. 3, p. 393, seq. qui auctorem vetustum bonique ingenii appellat LVIII, 14 & LIX, 1 & 15. *Aversar.* ubi integrum re-

censet, nec dubitat *Iosepho Ifcano* *Devonio* praeferre. A *Laurentio Valla* inepte antelatus est ipsi *Virgilio*, ut notavit *Iovianus Pontanus* lib. 1, de sermone cap. 18. Primus edidit *Laurentius Abstemius* teste *Vossio*. Antiquam

a Ludovico Smids V. C. collectas, denique *Iosephi Iscani* ¹ Devonii, Excestrensis, Poetae, pro aetate illa, non inelegantis, poema Heroicum in *sex libros* distinctum *de bello Troiano*, cum notis *Samuelis Dresemii* Dithmarsii, per singulas paginas substratis. Indicem quoque Dareti & Dictyi subiunxerunt, non qualem locutionum minus obviarum, ususque vocabulorum singularis adornavit Clariss. Artopoeus, sed qualis in editione Delphini occurrit, index omnium vocabulorum. Iosephi quoque Iscani poema exhiberi poterat ex emendatiore & integriore *Ioannis Mori* editione Londinensi a. 1675, 8. Dresenius enim, qui hoc poema recte Iosepho Iscano restituit, & eruditis notis illustravit Francof. 1623, 4, nullis codicibus MStis, sed tantum tribus editionibus anterioribus ² usus fuerat, quibus hi libri, maiore adhuc inscitia,

Florentinam editionem in 4 memorat Ioannes Cinellus in *Bibl. volante* T. 7, p. 66, sub titulo: *Homerus de bello Troiano*. In MSS. *Bibl. Annaebergensis* inscribitur: *Homerus per Pindarum insignem Oratorem de Graeco in Latinum ductus*. Vide Christiani Gotthold Willischii *arcana Bibl. Annaebergensis* p. 18.

¹ Iosephus Iscanus poema suum de bello Troiano dicavit Thomae Balduino Archiepiscopo Cantiorum sive Cantuariensi. De Iscani porro nugis amatoris vide Menagii *Anti Bailletum* T. 2, p. 325. De bello eius Antiocheno sive Antiocheide & aliis scriptis Io. Lelandum de scriptoribus Britannicis editum nuper

ab Antonio Hall, Oxon. 1709, 8, p. 237. Alia de eo Christianus Daumius notis ad Bernardum Geystensem p. 73.

² Prima editio est ab Albano Torino Basil. 1541, 8 cum Pseudo Pindari epitome Iliadis, Darete profario, & Homeri Iliade ex latina Nicolai Vallae & Vinc. Obsopoei versione. Tam corrupte autem vulgata est notante Io. Lelando p. 239 de scriptoribus Britannicis, *ut si pater ipse in prolem redivivus oculos converteret tam informem, cognosceret plane nunquam*. Hanc secuta est editio Henischii Basil. 1573, 8. Altera exstat ad calcem Homeri graece & latine editi & illustrati a Ioanne Spondano, Basil. 1583, 8 & 1603, fol.

b 2

quam profarius Dares, *Cornelii Nepotis* tanquam auctoris, nomen gerunt praefixum. In omnibus vero istis editionibus omitti sunt post lib. 1, v. 32 hi versus, quibus continetur encomium Balduini, cui poema hoc suum pro illa temporum suorum barbarie facundum & comtum auctor dicavit, Archi-Episcopi Cantuariensis, sub finem seculi a nato Ch. duodecimi. Versus illos primus, quod sciam, e MSto codice produxit Tan. Faber in notis ad Longinum p. 169, edit. praeclarae Tollianae:

*In numerum iam crescit honos, te tertia poscit
Infula, iam meminit Wigornia, Cantia discit,
Romanus meditatur apex, & naufraga Petri
Ductorem in mediis exspectat cymba procellis.*

Tu tamen occiduo degis contentus ovili,

Tertius a Thoma, (Cantuariensi) Thomasque secundus & alter,

Sol oriens, rebus successor moribus haeres.

Felices, quos non trahit ambitus &c.

Pseudo-Daretis duos Codices MSS. unum Canonorum Lateranensium Patavii, alterum Aloyfii Corradini laudat Io. Rhodius in notis ad Scribonium Largum p. 60. Citatur Dares a Freulfo lib. 2 Chronici cap. 17.

Tertiam denique ab Alexandro Carolo Trogneseo editam Dresenius memorat, quam non vidi. Ceterum non videtur esse dubitandum, quod Iosephus Iscanus argumentum si-ve periocham poematis sui adsciverit Daretem latinum profarium, unde deinde factum est, ut quemadmodum liber ipse pseudo Daretis, ita etiam Iscani poema Cornelio Nepoti

tribueretur. Scripsit & alia iste Iscanus Devonius, sed quod sciam nondum edita, *Antiocheidem*, cuius in Britannia meminit Cambdenus, magni eum cum viveret inter suos habitum testatus. Vide Iohannam Prince in Anglico opere de illustribus Devoniiis, vel si liber ille ad manus non sit, consulantur Acta Eruditor. anni 1702, p. 289.

Praeter novam Gallicam Daretis versionem obviam in libro edito Paris. 1731, 12. Mythologie & l'histoire des Dieux, des demi-Dieux & des plus illustres Héros de l'antiquité payenne par Mr. Dupuy, où l'on fait voir, que le Culte, les Mysteres, les Sacrifices, & les autres Cérémonies du Paganisme ne sont que des copies imparfaites de l'Histoire sainte, Daretem Gallica prosa verterat seculo iam tertiodécimo Gotofredus de Waterfordia, Hibernus, Ord. Praedicatorum. Vide Iac. Echardum de scriptoribus Ordinis Dominici T. 1, p. 467. Non omittendum, quod Dares Gallico etiam metro adstrictus existat in codice seculi XII membranaceo bibliothecae Ambrosianae Mediolanensis. Vide V. C. Bernhardi de Montfaucon Diarium Italicum p. 19, & Palaeographiam Graecam p. 138, ubi habes versus quosdam Metaphrasi illi praemissos. Conferenda itidem Historia Troiana scripta a *Guidone de Columna*, Messanenſi a. C. 1287, atque edita Argentinae 1486 & 1489. fol. Utraque editio ad manus mihi est. Incipit: *Licet cotidie vetera recentibus obruantur.* In eius prologo haec verba leguntur, in quibus latinus Dictyos interpres multa Graeci omisisse arguitur. *Ea quae per Ditem (lege Dictyn) Graecum & Phrygium Daretem, qui tempore Troiani belli continue in eorum exercitibus fuere praesentes, & horum, quae viderunt, sunt fidelissimi relatores, & in praesentem libellum per me iudicem Guidonem de Columna Messana transumpta legentur, prout in duobus libris eorum inscriptum quasi una vocis consonantia inventum est Athenis. Quamquam autem hos libellos quidam Romanus, Cornelius nomine, Sallustii magni nepos in latinum transferre curaverit, tamen dum laboraret nimium brevis esse, particularia historiae ipsius, quae magis possunt allicere animos auditorum, prae nimia brevitate indecenter omisit.* In hac

b 3.

igitur serie libelli totum invenitur inscriptum, quod de tota historia universaliter & particulariter gestum fuit. Idem scriptor ad calcem libri: *Et ego Guido de Columna iudex de Messana praedictum Ditem (Dictyn) Graecum in omnibus sum secutus, pro eo quod ipse Dites (Dictys) perfectum & completum fecit in omnibus opus suum ad literarum videlicet solatium, ut veram notitiam habeant praesentis Historiae, & ut magis delectentur in ipsa. Et ego historiam ipsam ornassem dictamine pulchriori per ampliores metaphoras & colores, & per transgressiones occurrentes, quae ipsius dictaminis sunt picturae. Sed territus ex magnitudine operis &c.* Non intermisit tamen Guido varia ex suo seculique sui ingenio attexere, ut lectori attento facile patebit. *Italice lucem vidit Venetiis 1481, fol. Germanicae versionis MS. in Bibl. Caesarea, meminit Lambecius T. 2, p. 948. Latinos Codices MSS. laudat Mongitor T. I. Bibl. Siculae, p. 266.*

In Lucae Dacherii spicilegio Tom. IV, p. 485. *Historia Homeri, ubi dicit & Dares, legendum ubi Dictys & Dares, ut iam notatum Paulo Colomesio in Bibl. selecta p. 168.*

3 Falso quoque uti ad *Alexandrum M.* auctorem, sic ad Cornelium Nepotem tanquam interpretem referatur commentitia *Epistola de mirabilibus Indiae*, cum inscriptione: *Alexander Magnus Aristoteli Praeceptoris suo salutem dicit.* Graece nunquam vidit lucem, latine vero praeter editiones in Bibliotheca Graeca lib. II, c. X, sect. 17. a me memoratas excusa est nuper Giesae Hassorum 1706, 8. curante *Andrea Paullino*, qui nec de auctore, nec de interprete ambigendum ratus, in schola Darmstadiensi eam praelegere discipulis suis instituit. Quamquam vero certum est, in hac *Epistola* legi pleraque huiusmodi, qualia de Indiae mirabilibus vel commentati vel commenti olim sunt

Onesicritus, Orthagoras, & alii rerum gestarum Alexandri scriptores; tamen hanc Epistolam ab Alexandro scriptam, vel a Nepote versam minime mihi persuadeo.

PLURES Cornelii Scriptores.

Petrus Nannius Alcmarianus librum singularem de claris Corneliiis scripsit ad Cornelium Musium Delphium, eumque suae praeclarae Nepotis editioni inferuit A. Schottus. In illo libro caput V est de Corneliiis Scriptoribus. Sunt autem praeter Nepotem nostrum hi: Cornelius Gallus, & Cornelius Tacitus, Cornelius Calvus Orator, & Cornelius Severus, ac Cornelius Licinius Calvus, Poetae. His addi possunt non pauciores alii, ut Cornelius Thuscus, quem in sua foriis deridet Seneca: Cornelius Alpinus apud Horat. quem cum Gallo confundunt nonnulli: Cornelius Capitolinus laudatus Trebellio Pollioni in Odenato: L. Cornelius Sylla dictator, eiusque libertus Cornelius Epicadus, qui librum, quem de gestis suis patronus scripserat, supplevit, teste Suetonio. Vide sis Vossium de Hist. latinis, apud quem habes etiam de Cornelio Boccho & Cornelio Valeriano, quos allegat Plinius. Ea Corneliani libro contra Beronicem nonnulla affert Stobaeus sermone IV. Alios Cornelios praeter Nannium retulit Io. Glandorpius in Onomastico Romano, & qui de familiis Romanis scripserunt Antonius Augustinus, Rich. Streinius, & alii. Adde sis T. Cornelium Nepotem Architectum, cuius Monogramma ex templo S. Vitalis Ravennensis refert idem vir doctissimus Montfauconus in Diario Italico p. 98. *Nepos* apud Horatium Epod. 1, 31. *discinctus ut perdam Nepos* nomen proprium, si credimus viro docto Michaeli la Roche T. V. *new memoirs of literature* p. 32. sq.

I N D E X

EDITIONUM CORNELII NEPOTIS

AUCTIONUM FABRICIANO ET

IN AETATES DIGESTUS.

AETAS I IENSONIANA.

- 1471 *Editio Princeps*. Aemilii Probi viri clarissimi de vita excellentium liber incipit feliciter. In calce legitur: Probi Aemilii de virorum excellentium vita per Nicolaum Ienson. Venetiis opus feliciter expressum est anno a Christi incarnatione M. CCCC. LXXI. VIII. Idus Martias. fol. Desinit in vita Hamilcaris,
- 1475 Venet. fol. Inspecta Savaroni,
- 1480 Parmae, fol.
- 1498 Brixiae, fol.
- Huius aetatis Fabricio videtur esse P. Corneri editio sine loci & anni nota, hoc titulo:
Aemilii Probi viri clarissimi de vita excellentium incipit feliciter. Continet & vitam Catonis & Attici.
- 1499 Venet. fol. Savaroni inspecta.

AETAS II ASCENSIANO-ALDINA.

Statores: Iodoc. Badius *Ascensius* (Gerhardi *Vercellani* opera usus), Franc. *Asulanus*, Gybert. *Longolius*, Hier. *Magius*, Nathan. *Chytraeus*.

- 1506 Aemilii Probi vitae excellentium imperatorum; Titi Pomponii Attici per Corn. Nep. descripta: Plutarchi liber de illustr. mulierum virtutibus: eiusdem parallela.

NOTIT. LITER. DE CORN. NEPOTE. XXV

- Argent. in aedib. Schurerianis; 4. In multis ab Ien-
soniana ed. recte recedit.
- 1513 Paris. a Iod. Badio *Ascensio*, fol.
- 1515 Corn. Nepos de viris illustr. Taurini in aed. Nicol. de
Benedictis, 4.
- 1520 Paris. Deest vita Catonis & Attici. Multas novas
lectiones habet haec editio.
- 1522 Aemilii Probi vitae externorum imperatorum (una cum
Iustino) Venet. in aed. Aldi & Andr. Asulani, 8. Edi-
tio haec emendatior est, vel libris adhibitis, vel inge-
nii beneficio.
- 1525 Florent. ap. Iunt. Rep. ed. Venet. 1522.
- 1542 Ultraiecti. Schottus a Canteris Cauchiisve curatam
putat.
- 1543 cum scholiis Gyberti *Longolii*, Colon. ap. Gymnic.
8. MSto, ut videtur, usus est & edd. Ienson. & Ar-
gentorat. Eius scholia optima desinunt in Timoleonte.
- 1544 opera Nath. *Chytraei*, Bardi Pomeraniae, 8.
- Corn. Nepos cum Io. Boccatii gestis Rom. & Aen.
Sylvii de ortu imp. Rom. Argent. 8.
- 1547 Corn. Nep. de viris ill. Lugd. 8. (Gryphii videtur.)
- 1560 Paris. edente Henr. *Stephano*, 8, ad calcem vitarum
Plutarchi ex versione Hermanni Crusarii.
- 1563 Ex vetustor. & probatae fidei exemplar. collatione, a
mendis, quibus scatebat, repurgatus: cum annotationi-
bus Hier. *Magii*, Basil. Desunt libell. de Regibus &
de vita Attici.
- Vitae ill. virorum auct. Aemilio Probo, C. Plinio sec.
Suetonio, Petrarcha &c. cum comm. varr. coll. Herm.
Wittekindo, Basil. fol. ex offic. Henr. Pet.

AETAS III LAMBINIANA.

Auctores: Dion. *Lambinus*, Andr. *Schottus*, Io. *Savaro*.

1569 (alii 1560) Paris. ex emendatione Dion. *Lambini*, cum eru-
ditis eius commentariis, 4, ap. Benenat. Lambini auda-
cia in mutando reprehenditur; omnes vero eius com-
mentarios optimis annumerant, quoad interpretationem
historicam & grammaticam. Certe eius exemplar usque
ad Gebhard. & Boecler. basis reliquarum editt. fuit.

1577 ex rec. Nath. *Chytraei*, Francof. 4.

— Andr. *Schotti*, Duaci, 4.

XXVI NOTITIA LITERARIA

- 1580 Aemilii Probi liber de vit. exc. impp. fol. Francof.
(Adiectus Plutarchi parallelis.)
- 1590 ex rec. Nath. Chytraei.
- 1594 ex rec. N. Chytraei, Bardi Pomeran. 8.
- 1600 de virr. ill. Tiguri, 8.
- 1602 Paris. 24. cum castig. & notis viri docti Io. Savaronis.
- 1608 Corn. Nep. vulgo Aemilii Probi de vita excellentium
imperatorum Graecor. & Romanor. cum commentariis
Dion. Lambini Montroliensis auctis nuper & emenda-
tis. Accesserunt commentarii, adnotationes, & notae
Gyberti Longolii, Hier. Magii, & Io. Savaronis, cum
excerptis e vetusto cod. MS. P. Danielis. Praefixa
chronologia impp. Graeciae ap. Probum, per Olym-
piadas. Cum indd. Francof. ap. Cl. Marnium & hered.
Io. Aubrii, fol. Cl. Marn. praefatus est. Contextus
est Lambinianus.
- 1609 Corn. Nepotis opp. quae quidem exstant, historica vi-
rorum domi militiaeque illustrium Graecorum Roma-
norum explicata pridem studio Andr. Schotti. Nunc
denuo doctorum hominum accessionibus aucta. Francof.
fol. ap. Cl. Marn. & hered. Io. Aubrii. Continet A.
Victoris duos libellos, *de origine gentis Romanae*, &
de viris illustribus, fragmenta Nepotis cum Schotti an-
not. in eadem & in vitas, L. Nannii de claris Corne-
liis, & L. Sigonii de vita & rebus gestis Scipionis Ae-
miliani.
- 1612 Lugd. Bat. 12. (cum scholiis Longolii.)
- 1628 Lubecae, form. min. Rep. ed. Paris. Io. Savaronis
1602.
- Lugd. Bat. 8.
- 1629 Vita Attici cum notis per Henr. Ernstium, Hafn.
Valde corrupt.
- 1635 cum notis Io. Raven, Ien. 8. ed. haud contemnenda.
- 1637 Vita Tit. Pomp. Attici auctore Corn. Nep. cum notis,
glossario & nomenclatore Henr. Ernstii, additis notis
Christ. Heidmanni, 16, Amst. ap. Ianson.
- 1638 Argentor. 8.
- cum Loccenii notis politicis & ind. philologico, Hol-
miae, 12.

AETAS IV BOECLERIANO-BOSIANA.

Auctores : Io. Henr. *Boeclerus*, Ian. *Gebhardus*, Io. Andr. *Bosius*, Henr. *Ernstius*, Christoph. *Cellarius* &c.

- 1640 cum commentario, notis & luculento indice Io. Henr. *Boecleri*, Argentor. 8. Usus cod. Leid. I, & Schefferiano multa emendavit & restituit, & commentario suo optime de Nep. meritis est. Vitas in capp. & haec in minores sectiunculas primus descripsit.
 Argent. (Boecleri II.)
 ibid. (Boecleri III.)
 1642 Lugd. Bat. ex offic. Io. *Maire*, form. min. cum Savaronis & Longolii notis.
 1644 cum Iani *Gebhardi* spicilegio notarum, Amst. 12. Adversarius existit Lambini.
 ——— Corn. Nep. *Agessilaus*, princeps pace belloque bonus, cum brevi expositione I. Henr. *Boecleri*, Argent. 4.
 1647 Lugd. 8.
 1648 Hamb. 12. Rep. ed. Ien. Raven. 1635.
 ——— Amst. 8. Rep. ed. Loccenii 1638, Holm.
 ——— Argent. 8. (Boecleri III.)
 Argent. (Boecleri IV.)
 ibid. (Boecleri V.)
 1652 Corn. Nep. *Themistocles*, cum commentario Caspar. *Lilii*, Lips. 4.
 1653 Iac. *Mylii*, adiunctis notis Boecleri, Gebhardi, Ernstii, Lips. 8.
 1654 Holm. 8. Rep. Loccen.
 1656 Argent. (Boecl. VI.)
 1657 cum Io. Andr. *Bosii* commentariis, Lips. 8.
 1658 cum notis varior, curante Rob. *Keuchenio*, (Gebhardi affecta,) Lugd. Bat. 8.
 1659 Lips. 8. (Boecleri VII.) Io. *Vorslii* curae accesserunt,
 1661 Basil. 12.
 1662 Amst. 12. Rep. Ian. Gebh. Amst. 1644.
 1664 Aug. Munat. (Basil.) 18.
 ——— ibid. 18.
 ——— Argent. 16.
 1665 ex recensione Rutgeri *Hermannidae*, qui notas, & indicem addidit e Boecleriano contractum, Amst. 12.
 ——— Ultraiecti, 12. (Boecler. VIII.)
 ——— cum notis philolog. hist. crit. & politic, additis tabellis

XXVIII NOTITIA LITERARIA

- analyt. & chronol. cum indd. uberr. Vitemb. 8. Praefatio inscripta ducibus Saxoniae.
- Ge. Casp. *Kirchmeieri*, Lips. 8. Exprimat Bofii edit. Pueris tantum aptata, ut & sequens.
- 1666 Frid. *Hildebrandi*, Lips. 12.
- 1667 cum nott. varr. 8, Lugd. B. Exprimat ed. 1658.
- 1668 Aemilii Probi, seu Cornelii Nepotis, Liber de Vita Excellentium Imperatorum. Lutetiae, 4. Lips. 8. (Boecleri VIII.)
- 1673 Hamb. 12. Rep. Loccen. ed. 1638, Holm.
- 1675 Cornelii Nepotis, vulgo Aemilii Probi, quae exstant, emendata & illustrata annotationibus ac lucubrationibus secundis Io. Andr. *Bofii*. Accedunt seorsim notae Henr. *Ernstii* & liber commentarius Io. Henr. *Boecleri*. Ienae, impensis Christ. *Kirchneri*, bibliopolae Lipsiensis, excudebat Io. *Nifius*, 8. Servavit exempl. *Boecler.* nonnulla vero fide libror. recte mutavit. Sequentes Nepotis editores sive parum, sive plane non recesserunt ab eius lectione.
- ap. Hackios cum nott. varr. Lugd. Bat. Rep. ed. 1658.
- in usum Delphini, illustrante Nic. *Curtino*. Paris. 4. Schotti chronologiam per Olympiadas digestam servavit.
- Oxonii, e MSS. recens. 12, addita e Pausaniae *Misenni* vita Aristomenis Messenii graece & latine.
- 1677 Cum notis Io. *Raven*, Hamb. 12. Rep. ed. 1648.
- 1680 Lips. Fr. *Hildebrandi*, 12.
- cum notis philolog. crit. & polit. additis tabellis analyt. & chronol. cum indd. uberr. Vitemb. 8. Inscripta I. B. *Colberto*. Rep. ed. 1665.
- 1681 8, Argent. Rep. *Boecler.*
- 1685 12, ex recens. Rutg. *Hermannidae*. Rep. ed. 1665.
- 1687 cum notis variorum ap. Hackios, Lugd. Bat. Editio cum notis varr. locupletissima.
- Oxonii, 12. Rep. ed. 1675.
- Cornelii Nepotis vitae excellentium imp. observatt. ac nott. commentatorum, quotquot adhuc innotuere, illustratae. Accesserunt huic editioni praecipuorum Graeciae imp. icones aeri incisae, ut & ind. rerum & verborum praecedenti multo auctior & emendatior. Amst. ex typographia P. & I. *Blaeu*, 8. Nulli editioni penitus adhaesit, usus MSto *Sluiskeniano*.

- 1688 cum notis Aug. Buchneri, ad tironum maxime captum comparatis, Hamb. 8.
 ——— (Ed. Amst. 1687 repet.) Lips. 8. accedit triplex in Nep. clavis, chronologica, geographica & stathmica, quae monetae atque mensurae veteris convenientiam cum nostrate exhibet, auctore M. P. L. S. Additus quoque index duplex, alter Boecleri latinus, alter locutionum germanicarum.
- 1689 cum perspicuis notis tabulisque chronologicis ac geographicis Christoph. Cellarii, Lips. 12.
- 1691 in usum Delphini, cum ind. & nott. Nic. Curtini, Lond. 8.
 ——— cum Hermanni Essenii animadverff. perquam nitide excuf. Traiecti, 12.
 ——— cum notis selectis Davidis Hoogstratani, V. C. Amst. 12.
- 1692 ex edit. Rutgeri Hermannidae, Amst. 12. Rep. ed. 1665.
- 1693 cum notis Aug. Buchneri, Lips. 8. Repet. ed. 1688.
- 1694 Christoph. Cellarii, Lips. 12. Rep. ed. 1689.
- 1697 Oxonii, 8. Repet. ed. 1675.
 ——— cum Christ. Grunbergii notis philolog. histor. & geographicis, phrasumque elegantiorum annotatione & variatione, Francof. 8.
- 1697 e recensione Ioach. Henningii, Conr. Hamb. adiuncto ind. Hermannidis, hinc inde locupletato, Hamb. 8.
 ——— Rob. Keuchenii, Lugd. Bat. 8.
- 1699 Christoph. Cellarii, Lips. 12. Rep. ed. 1689.
 ——— ad modum Minellii, Lips. 12.
- 1700 Paris. 12.
- 1704 I. Andr. Bosii, cum ind. loc. Bernae, 18. (sine notis.) cum praefat. Ad. Rechenberg.
 ——— Amst. 24.
- 1705 Traiecti, 12. Ed. Essenii 1691 exprimit.
- 1706 Amst. 12. Rep. Hermann. 1685.
 ——— Amst. 12. Rep. auctior ed. Hoogstrat. 1691.
- 1707 Vitae excellentium imp. observatt. & notis commentatorum omnium, quotquot haecenus innotuere, illustratae. Accesserunt huic editioni praecipuorum Graeciae imperatorum icones, aeri incisae, ut & index rerum & verborum auctior & emendatior. Amst. ap. Wetsten. 8.

- Lugd. 16, ap. Lud. de Claufre.
 1708 Oxonii, 8.
 1709 ibid. 8. Rep. ed. 1697.
 1711 Christoph. *Cellarii* repet. additis in tironum usus scho-
 liis Christ. *Schoettgenii*, Lipsf. 12.
 1715 excellentium impp. vitae. Londini, ex offic. Iac. Ton-
 son & Io. Watts. Ex recens. Mich. *Maetarii*, 12.
 1717 german. cum phrass. latt. Hal. 12.
 1718 Cornelius Nepos notis selectissimis variorum illustratus.
 Rothomagi ap. Richard. & Nic. Alemannum, 12.
 1720 in usum Delphini, Lond. 8.
 — cum *Cellarii* notis suppletis ab Andr. *Stubelio*, Lipsf.
 12.
 — ex accurata & nitida *Vulpiorum*. (Io. Antonii praeci-
 pue) recens. Patav. 8, cum elegantiorum locutionum
 indice & varr. lectionibus editt. Venetar. 1471, fol.
 & 1522, 8.
 1721 cum notis *Buchneri*, 8, Dresdae.
 — ex recens. *Vulpiorum*. Repet. ed. 1720.
 — cum notis Chr. M. *Fischbeck*, Gothae, 8.
 1722 germ. explicat. opera I. C. *Malschii*, Francof. 8.
 1723 cum notis ad modum *Minellii*, Lipsf. 12.
 1726 per Nic. *Curtin*. Rep. ed. in usum Delphini.
 — cum notis ad mod. *Minellii*, 12, Lipsf.
 1727 Succus & sanguis *Cornelianus*, i. e. Cornelius Nepos
 de vita excell. impp. vulgo Aemilius Probus, at per-
 peram dictus, nova arte, nativa tamen, multoque
 commodiore enucleatus a Io. Ioach. *Ungnad*, Seehufa-
 Palaeo-March. Wratisl. ap. Mich. Hubert. 8.
 1728 cum Abr. *Kriegelii* explicationibus germ. 8.
 — cum notis germ. Em. *Sinceri*, 8.
 1729 cum Casp. *Gottschlingii* notis phil. mor. & hist. 8,
 Brand.
 1733 cum notis germ. Em. *Sinceri*, Berol. 8.
 — cum notis ad modum *Minellii*, Lipsf. 12.
 — observatt. & nott. interpretum illustratus, cum indice
 rerum & verborum 8, Patavii.

AETAS V. HEUSINGERIANA.

- Statores: Augustinus *van Staveren*, Io. Mich. *Heusingerus*.
 1734 Corn. Nepotis vitae excellentium imperatorum cum

integris notis Iani *Gebhardi*, Henr. *Ernstii*, & Io. *Andr. Bosii*, & selectis *Andr. Schotti*, *Dion. Lambini*, *Gyb. Longolii*, *Hier. Magii*, *Io. Savaronis*, aliorumque doctorum, nec non excerptis *P. Danielis*. Accessit locupletissimus omnium vocabulorum index, studio & opera *Io. Andr. Bosii* confectus, curante *Augustino van Staveren*, qui & suas notas addidit. Lugd. Bat. ap. *Sam. Luchtmanus*, 8. Locupletissima huc usque editio. Basis est exempl. *Bos. Staver.* pluribus usus est *MStis* & edit. melioribus. De eius correct. inter eum & *Heusinger.* controversia nata est.

- 1736 cum indice, Berol. 12.
 1737 eum notis *Cellarii*, 12, *Regiom.*
 — cum notis &c. *Christoph. Cellarii*, *Lips.* 12.
 — cura *Muzelii*, 12, *Berol.*
 — cum notis germ. *Oederi*, 12, *Onold.*
 1742 12, *Venet.*
 1744 *Londini.*
 1745 sine notis, 12, *Halae.*
 — ex recognitione *Steph. Andr. Philippe*, *Lutet. Paris.* sumtibus *Mich. Stephan. David*, 12.
 — *Amst.* cum interpret. gallica & obs. hist. geogr. & criticis.
 — *Enchiridion* sive prudentia privata & civilis, *T. Pomp. Attici* a *Corn. Nep.* descripta recensuit *Io. Matth. Gesner*, *Goetting.* 8.
 1746 *Vitae excellentium* imp. Accedit versio gall. curante *I. P. Millero* *Berol.* 8.
 1747 cum not. germ. *Sinceri*, & tab. geogr. 8, *Aug. Vi.*
 — *Cornelii Nep.* de vita excellentium imp. liber cum amissorum oper. fragm. sola vetustiss. exemplarium fide recensitus perpetuisque adnotatt. criticis emendatus a *Io. Mich. Heusingero*. Accedunt chronologia omnium imp. omniumque vocabulorum ac rerum index *Bosianus*, multo quam antea plenior & auctior. *Isenaci* & *Lips.* sumtu & typis *Io. Christoph. Krugii*, 8. Basis est *Bos.* editio praestans praecipue quoad critic. partem. raro recedit a *Bosii* lectione.
 1748 *Succus* & sanguis *Corn.* &c. *Wratisl.* ap. *Mich. Hubert.* 8. Rep. ed. 1727.
 1749 cum notis germ. *Em. Sinceri*, *Francof.* 8.
 — ex edit. *Oxon.* 12, *Glasg.*

- 1754 ex recognit. Steph. Andr. *Philippe*, ap. Barbou, 12.
 1755 ed. *Heusinger*. 1747, mutata tantum tituli pagina.
 Sumtibus Gottl. Griesbachii, Isenaci & Lipsf.
 ————Cornelii Nep. vitae excellent. impp. iconibus ornatae
 & nonnullis animadversf. partim criticis partim historic.
 illustratae Lugd. Bat. S. Luchtmanns, 12. Notam ne-
 gligentiae ab Heusingero inusitam delere studet *van*
Staveren.
 1756 Berol. 8, cur. P. *Miller*. cum versf. gall.
 ————Isen. annott. crit. emendat. a I. M. Heusing. 8.
 1757 Corn. Nep. latin & françois avec des notes geogr.
 histor. & critiques par *le Gras*, chez Brocas & I.
 Barbou, 12.
 1759 idem, 8.
 ————e recensf. atque cum animadv. I. F. Bosii. Libell. varr.
 praef. addidit I. F. *Fischerus*, 8, Lipsf.
 1761 Glasgov. 8.
 ————german. cum phrasibus latt. & praefat. *Gottschling*.
 Norimb. 12.
 ————cum nott. *Gottschlingii*, Norimb. 8.
 ————idem Brandeb.
 1762 cum notis *Sinceri*, 8, Francof.
 1764 Corn. Nep. vitae exc. impp. ad exemplar. optimar.
 editt. expressae, notisque maxime geogr. & histor.
 illustratae a Iust. Corn. *Mensching*, 8. Lemgov.
 1765 8, Parisf.
 1768 12, Parisf.
 ————cum notis germ. *Sinceri*, 8, Francof.
 ————Corn. Nep. vitae excellent. impp. ex recensf. atque
 cum animadversf. Io. Andr. Bosii. Libellum variar.
 lectt. & praefationem addidit Io. Frider. *Fischerus*,
 Lipsf. in libraria Weidman. 8. Duo fragmenta a se in
 codice quodam Guelpherbytano reperta primum pub-
 licavit.
 1774 cum animadversionibus partim criticis, partim histo-
 ricis Augustini *van Staveren*, cura Theoph. Christoph.
Harles, qui & suas & Io. *Kappii* V. Cl. notas ad-
 iecit, 8. Erlang.
 ————e recensf. Bosii, cum animadversf. integris Cellarii
 indd. historic. & latinitatis, cum praefat. Chr. Aug.
Krigelii, 8, Lipsf.
 ————cum notis german. *Sinceri*, 8, Francof.

- 1775 Halae, 12.
 ——— curante I. P. *Millero*. Repetitio emendatior ed. 1746.
 8.
- 1776 ad exemplar. *Keuchenianum*, in usum schol. Daniae &
 Norvagiae, Hafn. 8. cura *Barthold. Christ. Sandwig*.
 ——— 12, Norimb.
- 1778 Manhemii, 8.
- 1779 Collectio nova classicorum Romae antiquae scripto-
 rum: tomus primus, quo continentur *Cornel. Nepot.*
 vitae excellentium imperator. cum notis lectissimis.
 Curat I. S. *Ith*, biblioth. reip. praefectus. Bernae at-
 que Lausannae, ap. Societatem typograph. 8.
- 1780 *Corn. Nep.* selectae vitae excell. impp. Subiectis in-
 terpretum animadverss. suasque ad usum schol. adiecit
Henr. Braun, Monachii, 8.

Editio nostra sequitur textum *Heusingerianum*, optimum il-
 lum virisque doctis probatissimum, sive lectionis integritatem
 spectes, sive interpunctionis veritatem, quae non minimum
 saepe confert ad formandum meliorem sensum. erat enim *Heu-*
singerus, (ut verbis utamur ipsius *Staverii*, aemuli eius & ob-
 trectatoris) ad *Corn. Nepotem* edendum quasi natus & factus.
 Neque tamen ita ei inhaesimus, ut non nostro etiam iudicio
 uteremur. Ubi enim vir doctissimus, quod optimo cuique &
 sagacissimo veterum auctorum editori maxime accidere subin-
 de solet, vel in coniectando, nimis ingenio suo indulgisse, vel
 mutandi praeter necessitatem cupidus fuisse videbatur, *Bosia-*
nam lectionem revocavimus, in quibusdam etiam *Staverium*
 secuti sumus. id certe vero assecuti videmur, ut quam emenda-
 tissime a nobis prodiret *Cornelius*. Notitiam literariam *Fabricio-*
Ernestinam, textui *Corneliano* praemissam, subinde auximus: in
 quo nobis profuisse profiteamur *Cl. Harlesii* introductionem in
 not. literaturae Romanae, quae prodiit nuper *Norimbergae*. Sub-
 iunximus huic pro nostro more indicem editionum in aetates
 digestum, *Fabriciano* multo auctiorem, & pro nostra rerum
 copia locupletissimum. Erunt sane, qui & eum augere possint.

Corn. Nep. c

XXXIV NOT. LIT. DE CORN. NEP.

Chronologias Nepotis, quas adiciunt editiones recentiores a Bosio pleraeque omnes, & nos retinere non dubitavimus, utpote interpretationi plurimum inservientes. Quo consilio addidimus etiam Indicem Grammaticum ex locupletissimo Heusingeriano contractum, separatis geographicis rebus & historicis. Neque erit, speramus, in eo quod reprehendant viri docti. deberi enim a nobis hoc videbatur tironibus, ad quorum studia adhiberi vel maxime solet Cornelius.

CORNELII NEPOTIS
VITAE
EXCELLENTIUM IMPERATORUM.

Corn. Nep.

A

CORNELII NEPOTIS

VITAE

EXCELLENTIUM IMPERATORUM

A

1610

P R A E F A T I O.

NON dubito fore plerosque, Attice, qui hoc genus scripturae, leve, et non satis dignum summorum virorum personis iudicent, cum relatum legent, quis musicam docuerit Epaminondam; aut in eius virtutibus commemorari, saltasse eum commode, scienterque tibiis cantasse. Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Graecarum, nihil rectum, nisi quod ipsorum moribus conveniat, putabunt. Hi si didicerint, non eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia maiorum institutis iudicari: non admirabuntur, nos in Graiorum virtutibus exponendis mores eorum secutos. Neque enim Cimoni fuit turpe, Atheniensium summo viro, sororem germanam habere in matrimonio: quippe cum eius cives eodem uterentur instituto, at id quidem nostris moribus nefas habetur. Laudi in Graecia ducitur adolescentulis, quam plurimos habere amatores. Nulla Lacedaemoni tam est nobilis vidua, quae non ad scenam eat mercede conducta. Magnis in laudibus tota fere fuit Graecia, victorem Olympiae citari, in scenam vero pro-dire, et populo esse spectaculo, nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini, quae omnia apud nos par-

tim infamia, partim humilia, atque ab honestate remota ponuntur. Contra ea pleraque nostris moribus sunt decora, quae apud illos turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cuius mater familias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate versatur? quod multo fit aliter in Graecia. nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquorum; neque sedet nisi in interiore parte aedium, quae *gynaecoonitis* appellatur, quo nemo accedit, nisi propinqua cognatione coniunctus. Sed plura persequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut ea explicem, quae exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus libro de vita *excellentium Imperatorum*.

I.

M I L T I A D E S.

MILTIADES, Cimonis filius, Atheniensis, cum et antiquitate generis, et gloria maiorum, et sua modestia, unus omnium maxime floureret; eaque esset aetate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui, talem futurum, qualem cognitum iudicarunt: accidit, ut Athenienses Chersonesum colonos vellent mittere. Cuius generis cum magnus numerus esset, et multi eius demigrationis peterent societatem: ex his delecti Delphos deliberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem, quo potissimum duce uterentur. nam tum Thraces eas regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum. His consulentibus nominatim Pythia praecepit, ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent. Id si fecissent, incepta prospera futura. Hoc oraculi responso Miltiades, cum delecta manu classe Chersonesum profectus, cum accessisset Lemnum, et incolas eius insulae sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque Lemnii sua sponte facerent, postulasset: illi irridentes responderunt, tum id se facturos, cum ille, domo navibus proficiscens, vento

A 3

aquilone venisset Lemnum. hic enim ventus, a septentrionibus oriens, adversum tenet Athenis proficiscentibus. Miltiades, morandi tempus non habens, cursum direxit, quo tendebat, pervenitque Chersonesum. Ibi brevi tempore barbarorum copiis disiectis, tota regione, quam petierat, potitus, loca castellis idonea communivit: multitudinem, quam secum duxerat, in agris collocavit, crebrisque excursionibus locupletavit. Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate adiutus est. nam cum virtute militum devicisset hostium exercitus, summa aequitate res constituit, atque ipse ibidem manere decrevit. erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine: neque id magis imperio, quam iustitia, consecutus. neque eo secius Atheniensibus, a quibus erat profectus, officia praestabat. Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obtineret, qui miserant, quam illorum, cum quibus erat profectus. Chersoneso tali modo constituta, Lemnum revertitur, et ex pacto postulat, ut sibi urbem tradant. illi enim dixerant, *cum, vento borea domo profectus, eo pervenisset, sese dedituros: se autem domum Chersonesi habere.* Cares, qui tum Lemnum incolebant, etsi praeter opinionem res ceciderat, tamen, non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti, resistere ausi non sunt, atque ex insula demigrarunt. Pari felicitate ceteras insulas, quae Cyclades nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem. Eisdem temporibus Persarum rex Darius, ex Asia in Europam exercitu traiecto, Scythis bellum inferre decrevit. Pontem fecit in Istro flumine, qua

copias traduceret. Eius pontis, dum ipse abesset, custodes reliquit principes, quos secum ex Ionia et Aeolide duxerat: quibus singulis ipsarum urbium perpetua dederat imperia. sic enim putavit, facillime se Graeca lingua loquentes, qui Asiam incolerent, sub sua retenturum potestate, si amicis suis oppida tuenda tradidisset; quibus, se oppresso, nulla spes salutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltiades, cui illa custodia crederetur. Hic, cum crebri afferrent nuntii, male rem gerere Darium, premique ab Scythis; Miltiades hortatus est pontis custodes, *ne a fortuna datam occasionem liberandae Graeciae dimitterent. nam, si cum his copiis, quas secum transportaverat, interisset Darius, non solum Europam fore tutam, sed etiam eos, qui Asiam incolerent Graeci genere, liberos a Persarum futuros dominatione et periculo. Id et facile effici posse. ponte enim rescisso, regem vel hostium ferro, vel inopia, paucis diebus interituum.* Ad hoc consilium cum plerique accederent, Histiaeus Milesius, ne res conficeretur, obstitit, dicens: *non idem ipsis, qui summas imperii tenerent, expedire, et multitudini; quod Darii regno ipsorum niteretur dominatio: quo extincto, ipsos potestate expulsos civibus suis poenas duros. Itaque adeo se abhorrere a ceterorum consilio, ut nihil putet ipsis utilius, quam confirmari regnum Persarum.* Huius cum sententiam plerimi essent secuti: Miltiades, non dubitans, tam multis consciis ad regis aures consilia sua perventura, Chersonesum reliquit, ac rursus Athenas demigravit. Cuius ratio, etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda, cum amicior omnium libertati, quam suae

- 4 fuerit dominationi. Darius autem, cum ex Europa in Asiam redisset, hortantibus amicis, ut Graeciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium comparavit, eique Datim praefecit et Artaphernem; hisque ducenta peditum, decem millia equitum dedit: causam interserens, *se hostem esse Atheniensibus, quod eorum auxilio Iones Sardeis expugnassent, suaque praesidia interfecissent.* Illi praefecti regii, classe ad Euboeam appulsa, celeriter Eretriam ceperunt, omnesque eius gentis cives abreptos in Asiam ad regem miserunt. Inde ad Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo, tamque magno permoti, auxilium nusquam, nisi a Lacedaemoniis, petiverunt: Philippidemque curso-rem eius generis, qui hemerodromi vocantur, Lacedaemonem miserunt, ut nuntiaret, quam celeri opus esset auxilio. Domi autem creant decem praetores, qui exercitui praeessent, in eis Miltiadem. inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus, acieque decernerent. Unus Miltiades maxime nitebatur, *ut primo quoque tempore castra fierent. id si factum esset, et civibus animum accessurum, cum viderent, de eorum virtute non desperari: et hostes eadem re fore tardiores, si animadverterent, audere adversus se tam exiguis copiis dimicare.*
- 5 Hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit, praeter Plataeenses. ea mille misit militum. Itaque horum adventu decem millia armatorum completa sunt: quae manus mirabili flagrabat pugnandi

cupiditate. quo factum est, ut plus, quam collegae, Miltiades valuerit. eius enim auctoritate impulsus Athenienses copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt. deinde postero die sub montis radicibus, acie e regione instructa, nova arte, vi summa proelium commiserunt, (namque arbores multis locis erant raras,) hoc consilio, ut et montium tegetur altitudine, et arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etsi non aequum locum videbat suis, tamen, fretus numero copiarum suarum, configere cupiebat: eoque magis, quod, priusquam Lacedaemonii subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, proeliumque commisit. in quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplicem numerum hostium profligarent: adeoque perterruerunt, ut Persae non castra, sed naves, peterent. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit. Cuius victoriae, non alienum videtur, quale praemium Miltiadi sit tributum, docere: quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut enim populi nostri honores quondam fuerunt rari et tenues, ob eamque causam gloriosi; nunc autem effusi atque obsoleti: sic olim apud Athenienses fuisse reperimus. namque huic Miltiadi, qui Athenas, totamque Graeciam liberarat, talis honos tributus est in porticu, quae *Poecile* vocatur, cum pugna depingeretur Marathonia, ut in decem praetorum numero prima eius imago poneretur, isque hortaretur milites, proeliumque commit-

6

teret. Idem ille populus, posteaquam maius imperium est nactus, et largitione magistratum corruptus est, 7 trecentas statuas Demetrio Phalereo decrevit. Post hoc proelium classem septuaginta navium Athenienses eidem Miltiadi dederunt, ut insulas, quae barbaros adiuverant, bello persequeretur. quo imperio plerasque ad officium redire coegit, nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum insulam, opibus elatam, cum oratione reconciliare non posset; copias e navibus eduxit, urbem operibus clausit, omnique com-
meatu privavit: deinde vineis ac testudinibus constitutis, propius muros accessit. Cum iam in eo esset, ut oppido potiretur: procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu, nocturno tempore incensus est. cuius flamma ut ab oppidanis et oppugnatoribus est visa, utrisque venit in opinionem, signum a classariis regiis datum. quo factum est, ut et Parii a deditioe deterrerentur, et Miltiades, timens ne classis regia adventaret, incensis operibus, quae statuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas magna cum offensione civium suorum rediret. Accusatus ergo prodicionis, quod, cum Parum expugnare posset, a rege corruptus, infectis rebus a pugna discessisset. Eo tempore aeger erat vulneribus, quae in oppugnando oppido acceperat. Itaque, quoniam ipse pro se dicere non posset, verba pro eo fecit frater eius Tisagoras. Causa cognita, capitis absolutus, pecunia multatus est: eaque lis quinquaginta talentis aestimata est, quantus in classem sumtus factus erat. Hanc pecuniam quod solvere in praesentia non poterat, in vincula

publica coniectus est, ibique diem obiit supremum. Hic etsi crimine Pario est accusatus; tamen alia fuit 8
causa damnationis. Nam Athenienses, propter Pisi-
strati tyrannidem, quae paucis annis ante fuerat, om-
nium suorum civium potentiam extimescebant. Mil-
tiades, multum in imperiis magistratibusque versa-
tus, non videbatur posse esse privatus: praesertim
cum consuetudine ad imperii cupiditatem trahi vi-
deretur. Nam Chersonesi omnes illos, quos habi-
tarat, annos perpetuam obtinuerat dominationem,
tyrannusque fuerat appellatus, sed iustus. non erat
enim vi consecutus, sed suorum voluntate; eamque
potestatem bonitate retinuerat. Omnes autem et ha-
bentur et dicuntur tyranni, qui potestate sunt per-
petua in ea civitate, quae libertate usa est. Sed in
Miltiade erat cum summa humanitas, tum mira co-
mitas; ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum
aditus pateret: magna auctoritas apud omnes civita-
tes, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Haec
populus respiciens, maluit eum innoxium plecti,
quam se diutius esse in timore.

II.

THEMISTOCLES.

- 1 **T**HEMISTOCLES Neocli filius Atheniensis. Huius vitia ineuntis adolescentiae magnis sunt emendata virtutibus: adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est ordiendum. Pater eius Neocles generosus fuit. Is uxorem Acharnanam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. qui cum minus esset probatus parentibus, quod et liberius vivebat, et rem familiarem negligebat, a patre exheredatus est. Quae contumelia non fregit eum, sed erexit. Nam cum iudicasset, sine summa industria non posse eam extinguere; totum se dedit reipublicae, diligentius amicis famaeque serviens. Multum in iudiciis privatis versabatur, saepe in concionem populi prodibat, nulla res maior sine eo gerebatur, celeriterque, quae opus erant, reperiebat. Neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis, erat: quod *et de instantibus* (ut ait Thucydides) *verissime iudicabat, et de futuris callidissime coniciebat.*
- 2 Quo factum est, ut brevi tempore illustraretur. Primus autem gradus fuit capeffendae reipublicae bello Corcyraeo: ad quod gerendum praetor a populo

factus, non solum praesenti bello, sed etiam reliquo tempore, ferociorem reddidit civitatem. Nam cum pecunia publica, quae ex metallis redibat, largitione magistratuum quotannis interiret: ille persuasit populo, ut ea pecunia classis centum navium aedificaretur. Qua celeriter effecta, primum Corcyraeos fregit; deinde, maritimos praedones confectando, mare tutum reddidit. In quo cum divitiis ornavit, tum etiam peritissimos belli navalis fecit Athenienses. Id quantae salutis fuerit universae Graeciae, bello cognitum est Persico, cum Xerxes et mari et terra bellum universae inferret Europae cum tantis copiis, quantas neque antea, neque postea habuit quisquam. huius enim classis mille et ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum sequebantur: terrestres autem exercitus septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cuius de adventu cum fama in Graeciam esset perlata, et maxime Athenienses peti dicerentur, propter pugnam Marathoniam: miserunt Delphos consultum, quidnam facerent de rebus suis. Deliberantibus Pythia respondit, *ut moenibus ligneis se munirent*. Id responsum quo valeretur, cum intelligeretur nemo: Themistocles persuasit, *consilium esse Apollinis, ut in naves se suaque conferrent. eum enim a deo significari murum ligneum*. Tali consilio probato, addunt ad superiores totidem naves triremes; suaque omnia, quae moveri poterant, partim Salamina, partim Troezena asportant: arcem sacerdotibus paucisque maioribus natu, ac sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt. Huius consilium ple- 3

risque civitatibus displicebat, et in terra dimicari magis placebat. Itaque missi sunt delecti cum Leonida, Lacedaemoniorum rege, qui Thermopylas occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt, eoque loco omnes interierunt. At classis communis Graeciae trecentarum navium, in qua ducentae erant Atheniensium, primum apud Artemisium, inter Euboeam continentemque terram cum classariis regis confligit. angustias enim Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur. Hic etsi pari proelio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere: quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Euboeam superasset, ancipiti premerentur periculo. Quo factum est, ut ab Artemisio discederent, et ex adversum Athenas apud Salamina classem suam constituerent. At Xerxes, Thermopylis expugnatis, protinus accessit astu, idque nullis defendentibus, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delavit. Cuius fama perterriti classarii cum manere non auderent, et plurimi hortarentur, *ut domos suas discederent, moenibusque se defenderent*; Themistocles unus restitit, *et universos esse pares*, aiebat, *dispersos testabatur perituros*. idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum, qui tum summae imperii praeerat, fore affirmabat. Quem cum minus, quam vellet, moveret, noctu de servis suis, quem habuit fidelissimum, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis: *adversarios eius in fuga esse: qui si discessissent, maiore cum labore, et longinquiore tempore bellum confecturum, cum singulos consecrari cogeretur. quos si statim aggre-*

deretur, brevi universos oppressurum. Hoc eo valebat, ut ingratis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari conflixit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Graeciae. Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hostes. Interim ab eodem gradu depulsus est. Nam Themistocles, verens, ne bellare perseveraret, certiore eum fecit, id agi, ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac reditu in Asiam excluderetur: idque ei persuasit. Itaque, qua sex mensibus iter fecerat, eadem minus diebus triginta in Asiam reversus est, seque a Themistocle non superatum, sed conservatum iudicavit. Sic unius viri prudentia Graecia liberata est, Europaeque succubuit Asia. Haec altera victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo. nam pari modo apud Salamina parvo numero navium maxima post hominum memoriam classis est devicta. Magnus hoc bello Themistocles fuit, nec minor in pace. Cum enim Phalerico portu, neque magno neque bono, Athenienses uterentur; huius consilio triplex Piraeus portus constitutus est, isque moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate aequipararet, utilitate superaret. Idemque muros Atheniensium restituit praecipuo periculo suo. Namque Lacedaemonii, causam idoneam nacti, propter barbarorum excursiones, qua negarent, oportere extra Peloponnesum ullam urbem habe-

5

6

ri, ne essent loca munita, quae hostes possiderent, Athenienses aedificantes prohibere sunt conati. Hoc longe alio spectabat, atque videri volebant. Athenienses enim duabus victoriis, Marathonia et Salaminia, tantam gloriam apud omnes gentes erant consecuti, ut intelligerent Lacedaemonii, de principatu sibi cum his certamen fore. quare eos quam infirmissimos esse volebant. Postquam autem audierunt, muros instrui: legatos Athenas miserunt, qui id fieri vetarent. His praesentibus desierunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. Hanc legationem suscepit Themistocles, et solus primo profectus est: reliqui legati ut tum exirent, cum satis altitudo muri exstructa videretur, praecepit. interim omnes servi atque liberi opus facerent; neque ulli loco parcerent, sive sacer esset, sive profanus, sive privatus, sive publicus; et undique, quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Quo factum est, ut Atheniensium muri ex facellis sepulcrisque constarent.

7 Themistocles autem, ut Lacedaemonem venit, adire ad magistratus noluit, et dedit operam, ut quam longissime tempus duceret: causam interponens, se collegas exspectare. Cum Lacedaemonii quererentur, opus nihilo minus fieri, eumque in ea re conari fallere; interim reliqui legati sunt consecuti. a quibus cum audisset, non multum superesse munitionis; ad ephoros Lacedaemoniorum accessit, penes quos summum imperium erat: atque apud eos contendit, falsa his esse delata. quare aequum esse, illos viros bonos nobilesque mittere, quibus fides haberetur, qui rem explorarent: interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati, functi summis honoribus, Athe-

nas missi sunt. Cum his collegas suos Themistocles iussit proficisci; eisque praedixit, *ut ne prius Lacedaemoniorum legatos dimitterent, quam ipse esset remissus.* Hos postquam Athenas pervenisse ratus est, ad magistratum senatumque Lacedaemoniorum adiit, et apud eos liberrime professus est: *Athenienses suo consilio, quod communi iure gentium facere possent, deos publicos, suosque patrios ac penates, quo facilius ab hoste possent defendere, muris sepsisse. neque eo, quod inutile esset Graeciae, fecisse. nam illorum urbem, ut propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam iam bis classes regias fecisse naufragium. Lacedaemonios autem male et iniuste facere, qui id potius intuerentur, quod ipsorum dominationi, quam quod universae Graeciae utile esset. Quare, si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se remitterent: aliter illos nunquam in patriam essent recepturi.* Tamen non effugit civium suorum invidiam. namque ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, testarum suffragiis e civitate eiectus, Argos habitatum concessit. Hic cum propter multas eius virtutes magna cum dignitate viveret, Lacedaemonii legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, *quod societatem cum rege Persarum ad Graeciam opprimendam fecisset.* Hoc crimine absens proditionis est damnatus. Id ut audivit, quod non satis tutum se Argis videbat, Corcyram demigravit. Ibi cum eius principes civitatis animadvertisset timere, ne propter se bellum his Lacedaemonii et Athenienses indicerent; ad Admetum, Molossorum regem, cum quo ei hospitium fuerat, confugit. Huc cum venisset, et in praesentia rex abesset:

Corn. Nep.

B

quo maiore religione se receptum tueretur, filiam eius parvulam arripuit, et cum ea se in sacrarium, quod summa colebatur caerimonia, coniecit. inde non prius egressus est, quam rex eum data dextra in fidem reciperet: quam praestitit. nam cum ab Atheniensibus et Lacedaemoniis exposceretur publice, supplicem non prodidit; monuitque, *ut consuleret sibi. difficile enim esse, in tam propinquo loco tuto eum versari.* Itaque Pydnam eum deduci iussit, et quod fatis esset praesidii dedit. Hac re audita, hic in navem omnibus ignotus nautis escendit. quae cum tempestate maxima Naxum ferretur, ubi tum Atheniensium erat exercitus; sensit Themistocles, si eo pervenisset, sibi esse pereundum. hac necessitate coactus, domino navis, qui sit, aperit, multa pollicens, si se conservasset. At ille, clarissimi viri captus misericordia, diem noctemque procul ab insula in salo navem tenuit in ancoris, neque quemquam ex ea exire passus est. Inde Ephesum pervenit, ibique Themistoclem exponit: cui ille pro meritis gratiam postea
 9 retulit. Scio plerosque ita scripsisse, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse. Sed ego potissimum Thucydidi credo, qui aetate proximus de his, qui illorum temporum historiam reliquerunt, et eiusdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse, atque his verbis epistolam misisse: *Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graiorum in domum tuam intuli, cum mihi necesse fuit adversum patrem tuum bellare, patriamque meam defendere. Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse, et ille in periculo esse coepit. Nam cum in Asiam reverti vellet,*

proelio apud Salamina facto; literis eum certio-
 rem feci, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissol-
 veretur, atque ab hostibus circumiretur. quo nuntio ille
 periculo est liberatus. Nunc autem ad te confugi, exa-
 gitatus a cuncta Graecia, tuam petens amicitiam: quam
 si ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis,
 quam fortem inimicum ille expertus est. Ea autem rogo,
 ut de his rebus, de quibus tecum colloqui volo, annum
 mihi temporis des, eoque transacto, me ad te venire pa-
 tiaris. Huius rex animi magnitudinem admirans, cu- 10
 piensque talem virum sibi conciliari, veniam dedit.
 Ille omne illud tempus literis fermonique Persarum
 dedit: quibus adeo eruditus est, ut multo commo-
 dius dicatur apud regem verba fecisse, quam hi po-
 terant, qui in Perside erant nati. Hic cum multa
 regi esset pollicitus, gratissimumque illud, si suis uti
 consiliis vellet, illum Graeciam bello oppressurum: mag-
 nis muneribus ab Artaxerxe donatus in Asiam rediit,
 domiciliumque Magnesiae sibi constituit. Namque
 hanc urbem ei rex donarat, his usus verbis, quae ei
 panem praeberet; (ex qua regione quinquaginta ta-
 lenta quotannis redibant) Lampfacum, unde vinum
 sumeret; Myuntem, ex qua opsonium haberet. Huius
 ad nostram memoriam monumenta manserunt duo:
 sepulcrum prope oppidum, in quo est sepultus; sta-
 tuae in foro Magnesiae. De cuius morte multimodis
 apud plerosque scriptum est: sed nos eundem po-
 tissimum Thucydidem auctorem probamus: qui il-
 lum ait Magnesiae morbo mortuum; neque negat, fuisse
 famam, venenum sua sponte sumsisse, cum se, quae regi
 de Graecia opprimenda pollicitus esset, praestare posse

desperaret. Idem, ossa eius clam in Attica ab amicis esse sepulta, quoniam legibus non concederetur, quod proditionis esset damnatus, memoriae prodidit.

III.

ARISTIDES.

ARISTIDES Lyfimachi filius Atheniensis, aequalis fere fuit Themistocli. itaque cum eo de principatu contendit. namque obtrectarunt inter se. In his autem cognitum est, quanto antistaret eloquentia innocentiae. quamquam enim adeo excellebat Aristides abstinentia, ut unus post hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine *Iustus* sit appellatus; tamen, a Themistocle collabefactus testula illa, exilio decem annorum multatus est. Qui quidem cum intelligeret, reprimi concitatam multitudinem non posse, cedensque animadverteret quendam scribentem, ut patria pelleretur; quaesisse ab eo dicitur, *quare id faceret, aut quid Aristides commisisset, cur tanta poena dignus duceretur?* Cui ille respondit, *se ignorare Aristidem; sed sibi non placere, quod tam cupide elaborasset, ut praeter ceteros Iustus appellaretur.* Hic decem annorum legitimam poenam non pertulit. nam postquam Xerxes in Graeciam descendit, sexto fere anno, quam erat expulsus, populiscito in patriam restitutus est. Interfuit autem pugnae navali apud Salamina, quae facta est prius, quam poena

B 3

liberaretur. Idem praetor fuit Atheniensium apud Plataeas in proelio, quo Mardonius fusus, barbarorumque exercitus interfectus est. Neque aliud est ullum huius in re militari illustre factum, quam huius imperii memoria: iustitiae vero, et aequitatis, et innocentiae, multa. In primis, quod eius aequitate factum est, cum in communi classe esset Graeciae simul cum Pausania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses. namque ante id tempus et mari et terra duces erant Lacedaemonii. tum autem et intemperantia Pausaniae, et iustitia factum est Aristidis, ut omnes fere civitates Graeciae ad Atheniensium societatem se applicarent, et adversus barbaros hos duces deligerent sibi. Quos quo facilius repellerent, si forte bellum renovare conarentur; ad classes aedificandas, exercitusque comparandos quantum pecuniae quaeque civitas daret, Aristides delectus est, qui constitueret. eius arbitrio quadringena et sexagena talenta quotannis Delum sunt collata. id enim commune aerarium esse voluerunt. quae omnis pecunia postero tempore Athenas translata est. Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod, cum tantis rebus praefuisset, in tanta paupertate decessit, ut, qui efferretur, vix reliquerit. Quo factum est, ut filiae eius publice alerentur, et de communi aerario dotibus datis collocarentur. Decessit autem fere post annum quartum, quam Themistocles Athenis erat expulsus.

IV.

P A U S A N I A S.

PAUSANIAS Lacedaemonius magnus homo, fed
 varius in omni genere vitae fuit. nam, ut virtuti-
 bus eluxit, sic vitiis est obrutus. Huius illustrissimum
 est proelium apud Plataeas. namque illo duce Mar-
 donius, satrapes regius, natione Medus, regis gener,
 in primis omnium Persarum et manu fortis et con-
 filii plenus, cum ducentis millibus peditum, quos
 viritim legerat, et viginti millibus equitum, haud ita
 magna manu Graecia fugatus est; eoque ipse dux ce-
 cidit proelio. Qua victoria elatus plurima miscere
 coepit, et maiora concupiscere. Sed primum in eo
 est reprehensus, quod ex praeda tripodem aureum
 Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat
 haec sententia, **S U O D U C T U B A R B A R O S**
A P U D P L A T A E A S E S S E D E L E T O S , E I U S Q U E
V I C T O R I A E E R G O A P O L L I N I D O N U M D E D I S -
S E . hos versus Lacedaemonii exsculperunt, neque
 aliud scripserunt, quam nomina earum civitatum,
 quarum auxilio Persae erant victi. Post id proelium
 eundem Pausaniam cum classe communi Cyprum at-
 que Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus

B 4

barbarorum praefidia depelleret. Pari felicitate in ea re usus, elatius se gerere coepit, maioresque appetere res. Nam cum, Byzantio expugnato, cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnullos regis propinquos: hos clam Xerxi remisit, simulans, ex vinculis publicis effugisse; et cum his Gongylum Eretriensem, qui literas regi redderet, in quibus haec fuisse scripta Thucydides memoriae prodidit: *Pausanias, dux Spartaë, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit; seque tecum affinitate coniungi cupit. quare, si tibi videtur, des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris, et Spartam, et ceteram Graeciam sub tuam potestatem se, adiuvante te, redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur.* Rex tot hominum salute tam sibi necessariorum magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit: in qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quae pollicetur. Si fecerit, nullius rei a se repulsam laturum. Huius Pausanias voluntate cognita, alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedaemoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvitur; multatur tamen pecunia. quam ob
 3 causam ad classem remissus non est. At ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit, et ibi non calida, sed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios solum, sed etiam cultum, vestitumque mutavit. Apparatu regio utebatur, veste Medica: satellites Medi et Aegyptii sequebantur: epulabatur more Persarum luxuriosius, quam, qui ade-

rant, perpeti possent: aditum petentibus conveniendi non dabat: superbe respondebat, et crudeliter imperabat: Spartam redire nolebat: Colonas, qui locus in agro Troadis est, se contulerat; ibi consilia, cum patriae, tum sibi inimica, capiebat. Id postquam Lacedaemonii resciverunt, legatos ad eum cum scytala miserunt: in qua more illorum erat scriptum, *nisi domum reverteretur, se capitis eum damnaturos*. Hoc nuntio commotus, sperans, se etiam tum pecunia et potentia instans periculum posse depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab ephoris in vincula publica coniectus est. (licet enim legibus eorum cuivis ephoro hoc facere regi.) hinc tamen se expedivit: neque eo magis carebat suspicione. nam opinio manebat, eum cum rege habere societatem. Est genus quoddam hominum, quod *Helotes* vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedaemoniorum colit, servorumque munere fungitur. hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur. sed, quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant de tali tamque claro viro suspicionibus oportere iudicari, et expectandum, dum se ipsa res aperiret. Interim Argilius quidam adolescentulus, 4 quem puerum Pausanias amore venereo dilexerat, cum epistolam ab eo ad Artabazum accepisset, eique in suspicionem venisset, aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant; vincula epistolae laceravit, signoque detracto cognovit, si pertulisset, sibi esse perendum. Erant in eadem epistola, quae ad ea pertinebant, quae inter regem Pausaniamque convene-

rant. Has ille literas ephoris tradidit. Non est prae-
 rereunda gravitas Lacedaemoniorum hoc loco. nam
 ne huius quidem indicio impulsus sunt, ut Pausaniam
 comprehenderent: neque prius vim adhibendam pu-
 taverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic indici,
 quid fieri vellent, praeceperunt. Fanum Neptuni est
 Taenari, quod violari nefas putant Graeci. Eo ille
 index confugit: in ara confedit. hanc iuxta locum
 fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid
 loqueretur cum Argilio. huc ex ephoris quidam de-
 scenderunt. Pausanias, ut audivit, Argilium confugif-
 se in aram, perturbatus eo venit: quem cum sup-
 plicem dei videret in ara sedentem, quaerit, causae
 quid sit tam repentino consilio. huic ille, quid ex
 literis comperisset, aperit. Tanto magis Pausanias
 perturbatus orare coepit, *ne enuntiaret, nec se, me-
 ritum de illo optime, proderet. quod si eam veniam sibi
 dedisset, tantisque implicitum rebus sublevasset, magno
 5 esse ei praemio futurum.* His rebus ephori cognitis,
 satius putaverunt, in urbe eum comprehendi. quo
 cum essent profecti, et Pausanias, placato Argilio,
 ut putabat, Lacedaemonem reverteretur; in itinere,
 cum iam in eo esset, ut comprehenderetur, e vultu
 cuiusdam ephori, qui eum admonere cupiebat, in-
 fidias sibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus,
 quam qui sequebantur, in aedem Minervae, quae
Chalcioecos vocatur, confugit. Hinc ne exire posset,
 statim ephori valvas eius aedis obstruxerunt, tectum-
 que sunt demoliti, quo facilius sub divo interiret.
 Dicitur, eo tempore matrem Pausaniae vixisse, eam-
 que iam magno natu, postquam de scelere filii com-

perit, in primis, ad filium claudendum, lapidem ad introitum aedis attulisse. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. Hic cum semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit. Cuius mortui corpus cum eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quo hi, qui ad supplicium essent dati; displicuit pluribus: et procul ab eo loco infoderunt, quo erat mortuus. Inde posterius dei Delphici responso erutus, atque eodem loco sepultus, ubi vitam posuerat.

V.

C I M O N.

CIMON Miltiadis filius Atheniensis duro admodum initio usus est adolescentiae. nam cum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset, ob eamque causam in vinculis publicis decessisset; Cimon eadem custodia tenebatur, neque legibus Atheniensibus emitti poterat, nisi pecuniam, qua pater multatus esset, solvisset. Habebat autem in matrimonio sororem germanam suam, nomine Elpinicen, non magis amore, quam more, ductus. nam Atheniensibus licet, eodem patre natas uxores ducere. Huius coniugii cupidus Callias quidam, non tam generosus, quam pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret: id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum. Is cum talem conditionem aspernaretur; Elpinice negavit, se passuram, Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniam prohibere posset; seque Calliae nupturam, si ea, quae polliceretur, praestitisset. Tali modo custodia liberatus Cimon celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiae, summam liberalitatem, magnam prudentiam cum iu-

ris civilis, tum rei militaris; quod cum patre a puero in exercitibus fuerat versatus. Itaque hic et populum urbanum in sua tenuit potestate, et apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum imperator, apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit: oppidum Amphipolim constituit, eoque decem millia Atheniensium in coloniam misit. Idem iterum apud Mycalen Cypriorum et Phoenicum ducentarum navium classem devictam cepit: eodemque die pari fortuna in terra usus est. namque hostium navibus captis, statim ex classe copias suas eduxit, barbarorum uno concursu maximam vim prostravit. Qua victoria magna praeda potitus, cum domum reverteretur, quod iam nonnullae insulae, propter acerbitem imperii, defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coegit. Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quod contumacius se gesserant, vacuefecit, seffores veteres urbe insulaque eiecit, agros civibus divisit. Thasios, opulentia fretos, suo adventu fregit. His ex manubiis Athenarum arx, qua ad meridiem vergit, est ornata. Quibus rebus cum unus in civitate maxime flore- 3
ret, incidit in eandem invidiam, quam pater suus ceterique Atheniensium principes. nam testarum suffragiis, quod illi *ostracismum* vocant, decem annorum exilio multatus est. Cuius facti celerius Athenienses, quam ipsum, poenituit. Nam cum ille forti animo invidiae ingratorum civium cessisset, bellumque Lacedaemonii Atheniensibus indixissent; confestim notae eius virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quam expulsus erat,

in patriam revocatus est. Ille, quod hospitio Lacedaemoniorum utebatur, fatius existimans, contendere Lacedaemonem, sua sponte est profectus, pacemque inter duas potentissimas civitates conciliavit. Post, neque ita multo, Cyprum cum ducentis navibus imperator missus, cum eius maiorem partem insulae devicisset, in morbum implicitus, in oppido Citio est
4 mortuus. Hunc Athenienses non solum in bello, sed in pace diu desideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, cum compluribus locis praedia hortosque haberet, ut nunquam in eis custodem imposuerit fructus servandi gratia, ne quis impediretur, quo minus eius rebus, quibus quisque vellet, frueretur. Semper eum pedisequi cum numis sunt secuti, ut, si quis opis eius indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Saepe, cum aliquem offensum fortuna videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit. Quotidie sic coena ei coquebatur, ut, quos invocatos vidisset in foro, omnes devocaret: quod facere nullum diem praetermittebat. Nulli fides eius, nulli opera, nulli res familiaris defuit. multos locupletavit: complures pauperes mortuos, qui, unde efferrentur, non reliquissent, suo sumtu extulit. Sic se gerendo, minime est mirandum, si et vita eius fuit secura, et mors acerba.

V I.

L Y S A N D E R.

LYSANDER Lacedaemonius magnam reliquit sui famam, magis felicitate, quam virtute, partam. Athenienses enim, in Peloponnesios sexto et vicesimo anno bellum gerentes, confecisse apparet. Id qua ratione consecutus sit, latet. non enim virtute sui exercitus, sed immodestia factum est adversariorum: qui, quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, dispalati in agris, relictis navibus, in hostium venerunt potestatem. quo facto Athenienses se Lacedaemoniis dediderunt. Hac victoria Lyfander elatus, cum antea semper factiosus audaxque fuisset, sic sibi indulfit, ut eius opera in maximum odium Graeciae Lacedaemonii pervenerint. Nam cum hanc causam Lacedaemonii dicitassent sibi esse belli, ut Athenensium impotentem dominationem refringerent: postquam apud Aegos flumen Lyfander classis hostium est potitus, nihil aliud molitus est, quam ut omnes civitates in sua teneret potestate; cum id se Lacedaemoniorum causa facere simularet. namque undique, qui Athenensium rebus studuissent, eiectis, decem delegerat in unaquaque civitate, qui-

bus summum imperium potestatemque omnium re-
 rum committeret. horum in numerum nemo admit-
 tebatur, nisi qui aut eius hospitio contineretur, aut
 2 se illius fore proprium fide confirmarat. Ita decem-
 virali potestate in omnibus urbibus constituta, ip-
 sius nutu omnia gerebantur. cuius de crudelitate ac
 perfidia satis est unam rem, exempli gratia, profer-
 re, ne de eodem plura enumerando, defatigemus
 lectores. Victor ex Asia cum reverteretur, Thasum-
 que devertisset: quod ea civitas praecipua fide fue-
 rat erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi
 solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici,
 eam pervertere concupivit. vidit autem, nisi in eo
 occultasset voluntatem, futurum, ut Thasii dilabe-
 3 rentur, confulerentque rebus suis. Itaque * * * de-
 cemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam
 sustulerunt. quo dolore incensus iniit consilia, reges
 Lacedaemoniorum tollere. sed sentiebat, id se sine
 ope deorum facere non posse; quod Lacedaemonii
 omnia ad oracula referre consueverant. Primum Del-
 phos corrumpere est conatus. Cum id non potuisset,
 Dodonam adortus est. Hinc quoque repulsus, dixit,
 se vota suscepisse, quae Iovi Ammoni solveret, exi-
 stimans, se Afros facilius corrupturum. Hac spe cum
 profectus esset in Africam, multum eum antistites
 Iovis fefellerunt. nam non solum corrumpi non po-
 tuerunt; sed etiam legatos Lacedaemona miserunt,
 qui Lyfandrum accusarent, quod sacerdotes fani cor-
 rumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine, iu-
 dicumque absolutus sententiis, Orchomeniis missus
 subsidio, occisus est a Thebanis apud Haliartum.

Quam vere de eo foret iudicatum, oratio indicio fuit, quae post mortem in domo eius reperta est; in qua suadet Lacedaemoniis, ut, regia potestate dissoluta, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum; sed ita scripta, ut deorum videretur congruere sententiae, quam ille se habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. hanc ei scripsisse Cleon Halicarnasseus dicitur. Atque hoc loco non est praetereundum factum Pharnabazi, satrapis regii. nam cum Lyfander, praefectus classis, in bello multa crudeliter avaraque fecisset, deque his rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum: petiit a Pharnabazo, ut ad ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset, sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet. magnam enim eius auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur: librum gravem multis verbis conscripsit, in quo summis eum fert laudibus. quem cum legisset probassetque, dum obfiguratur, alterum pari magnitudine, tanta similitudine, ut discerni non posset, signatum subiecit; in quo accuratissime eius avaritiam perfidiamque accusarat. Hinc Lyfander domum cum redisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quae voluerat, dixerat: testimonii loco librum a Pharnabazo datum tradidit. Hunc, submoto Lyfandro, cum ephori cognovissent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit accusator.

Corn. Nep.

C

VII.

ALCIBIADES.

- 1 **A**LCIBIADES Cliniae filius Atheniensis. In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriae prodiderunt, nihil eo fuisse excellentius, vel in vitiis, vel in virtutibus. Natus in amplissima civitate, summo genere, omnium aetatis suae multo formosissimus, ad omnes res aptus, consiliique plenus: (namque imperator fuit summus et mari et terra) disertus, ut in primis dicendo valeret: (quod tanta erat commendatio oris atque orationis, ut nemo ei dicendo posset resistere) deinde, cum tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus, non minus in vita, quam victu: affabilis, blandus, temporibus callidissime inserviens. Idem, simul ac se remiserat, neque causa suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur; ut omnes admirarentur, in uno homine tantam inesse dissimilitudinem, tamque diversam naturam.
- 2 Educatus est in domo Periclis, (privignus enim eius fuisse dicitur) eruditus a Socrate: socerum habuit Hipponicum, omnium Graeca lingua loquen-

rium divitissimum: ut si ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque maiora posset consequi, quam vel fortuna vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est a multis more Graecorum: in eis a Socrate, de quo mentionem facit Plato in *Symposio*. Namque eum induxit commemorantem, se *pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius a parente debuerit*. Postea quam robustior est factus, non minus multos amavit: in quorum amore, quo ad licitum est, odiosa multa delicatè iocoseque fecit: quae referremus, nisi maiora potioraque haberemus. Bello Peloponnesio huius consilio atque auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixerunt; ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo praeterea collegae dati, Nicias et Lamachus. Id cum appareretur, prius, quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermae, qui in oppido erant Athenis, deiicerentur, praeter unum, qui ante ianuam erat Andocidis. Itaque ille postea Mercurius Andocidis vocitatus est. hoc, cum appareret, non sine magna multorum consensione esse factum, quod non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret: magnus multitudini timor est iniectus, ne qua repentina vis in civitate existeret, quae libertatem opprimeret populi. Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur; quod et potentior, et maior, quam privatus, existimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam opera forensi suos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescunque in publicum prodisset, ad se converteret, neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solum spem

in eo habebant maximam, sed etiam timorem: quod et obesse plurimum et prodesse poterat. Adsperebatur etiam infamia, quod in domo sua facere mysteria dicebatur; quod nefas erat more Atheniensium: idque non ad religionem, sed ad coniurationem pertinere existimabatur. Hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur. Sed instabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens, neque ignorans civium suorum consuetudinem, postulabat, *ut, si quid de se agi vellent, potius de praesente quaestio haberetur, quam absens invidiae crimine accusaretur.* Inimici vero eius quiescendum in praesenti, quia noceri non posse intelligebant, et illud tempus expectandum decreverunt, quo exisset: ut sic absentem aggredirentur. itaque fecerunt. Nam, postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt, absentem, quod sacra violasset, reum fecerunt. qua de re cum ei nuntius a magistratu in Siciliam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret; essetque in magna spe provinciae bene administrandae: non parere noluit, et in triremem, quae ad eum deportandum erat missa, adscendit. Hac Thurios in Italiam pervectus, multa secum reputans de immoderata civium suorum licentia, crudelitateque erga nobiles, utilissimum ratus, impendentem evitare tempestatem, clam se a custodibus subduxit, et inde primum Elidem, deinde Thebas venit. Postquam autem se capitis damnatum, bonis publicatis, audivit; et, id quod usu venerat, Eumolpidas sacerdotes a populo coactos, ut se devoverent, eiusque devotionis, quo testatior esset memoria, exemplum, in pila lapidea incisum, esse posi-

tum in publico: Lacedaemonem demigravit. Ibi, ut ipse praedicare consueverat, non adversus patriam, sed inimicos suos, bellum gessit; *quod iidem hostes essent civitati. nam, cum intelligerent, se plurimum prodesse posse reipublicae, ex ea eiecisse, plusque irae suae, quam utilitati communi, paruisse.* Itaque huius consilio Lacedaemonii cum Persarum rege amicitiam fecerunt: deinde Deceliam in Attica munierunt, praesidioque perpetuo ibi posito in obsidione Athenas tenuerunt. Eiusdem opera Ioniam a societate averterunt Atheniensium: quo facto, multo superiores bello esse coeperunt. Neque vero his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati. Nam, cum acerrimi viri praestantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt, ne, caritate patriae ductus, aliquando ab ipsis descisceret, et cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus eius interficiendi quaerere instituerunt. Id Alcibiadi diutius celeri non potuit. erat enim ea sagacitate, ut decipi non posset, praesertim cum animum attendisset ad cavendum. Itaque ad Tissaphernem, praefectum regis Darii, se contulit. Cuius cum in intimam amicitiam pervenisset, et Atheniensium, male gestis in Sicilia rebus, opes fenescere, contra Lacedaemoniorum crescere videret: initio cum Pisandro praetore, qui apud Samum exercitum habebat, per internuntios colloquitur, et de reditu suo facit mentionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades, sensu, populi potentiae non amicus, et optimatum fautor. Ab hoc destitutus, primum per Thrasybulum, Lycei filium, ab exercitu recipitur, praetorque fit apud Samum; post,

suffragante Theramene, populiscito restituitur, pari-
 que absens imperio praeficitur simul cum Thrasylu-
 lo et Theramene. Horum in imperio tanta commu-
 tatio rerum facta est, ut Lacedaemonii, qui paulo
 ante victores viguerant, perterriti pacem peterent.
 victi enim erant quinque proeliis terrestribus, tribus
 navalibus: in quibus ducentas naves triremes amise-
 rant, quae captae in hostium venerant potestatem. Al-
 cibiades simul cum collegis receperat Ioniam, Helle-
 spontum, multas praeterea urbes Graecas, quae in
 ora sitae sunt Asiae, quarum expugnarant complu-
 res; in his Byzantium. neque minus multas confi-
 lio ad amicitiam adiunxerant, quod in captos clemen-
 tia fuerant usi. Inde praeda onusti, locupletato exer-
 6 citu, maximis rebus gestis, Athenas venerunt. His
 cum obviam universa civitas in Pyraeeum descen-
 disse, tanta fuit omnium expectatio visendi Alci-
 biadis, ut ad eius triremem vulgus conflueret, perin-
 de ac si solus advenisset. sic enim populo erat per-
 suasum, et adversas superiores, et praesentes secun-
 das res accidisse eius opera. Itaque et Siciliae amif-
 sum, et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae tri-
 buebant: quod talem virum e civitate expulissent. Ne-
 que id sine causa arbitrari videbantur. nam postquam
 exercitui praeesse coeperat, neque terra neque mari
 hostes pares esse potuerant. Hic ut navi egressus est,
 quamquam Theramenes et Thrasylulus eisdem re-
 bus praefuerant, simulque venerant in Pyraeeum: ta-
 men illum unum omnes prosequerantur; et, id quod
 nunquam antea usu venerat, nisi Olympiae victo-
 ribus, coronis aureis aeneisque vulgo donabatur. Ille

lacrymans talem benevolentiam civium fuorum accipiebat, reminiscens pristini temporis acerbitatem. Postquam astu venit, concione advocata sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin eius casum lacrymarit, inimicumque his se ostenderit, quorum opera patria pulsus fuerat: proinde ac si alius populus, non ille ipse, qui tum flebat, eum sacrilegii damnasset. Restituta ergo haec sunt publice bona: iidemque illi Eumolpidae sacerdotes rursus refacrare sunt coacti, qui eum devoverant: pilaeque illae, in quibus devotio fuerat scripta, in mare praecipitatae. Haec Alcibiadi laetitia non nimis fuit diuturna. nam ⁷ cum ei omnes essent honores decreti, totaque respublica domi bellicae tradita, ut unius arbitrio gereretur; et ipse postulasset, ut duo sibi collegae darentur, Thrasylbulus et Adimantus; neque id negatum esset: classe iam in Asiam profectus, quod apud Cymen minus ex sententia rem gesserat, in invidiam recidit. nihil enim eum non efficere posse ducebant. ex quo fiebat, ut omnia minus prospere gesta eius culpa tribuerent; cum eum aut negligenter, aut malitiose fecisse loquerentur. sicut tum accidit. nam, corruptum a rege capere Cymen noluisse, arguebant. Itaque huic maxime putamus malo fuisse nimiam opinionem ingenii atque virtutis. timebatur enim non minus, quam diligebatur: ne, secunda fortuna, magnisque opibus elatus, tyrannidem concupisceret. Quibus rebus factum est, ut absenti magistratum abrogarent, et alium in eius locum substituerent. Id ille ut audivit, domum reverti noluit, et se Pactyen contulit, ibique tria castella communivit, Bornos, By-

fanthen, Neontichos: manuque collecta primus Graeciae civitatis in Thraciam introiit, gloriosius existimans, barbarorum praeda locupletari, quam Graiorum. Qua ex re creverat cum fama, tum opibus, magnamque amicitiam sibi cum quibusdam regibus Thraciae pepererat. Neque tamen a caritate patriae potuit recedere. nam cum apud Aegos flumen Philocles, praetor Atheniensium, classem constituisset suam; neque longe abesset Lysander, praetor Lacedaemoniorum, qui in eo erat occupatus, ut bellum quam diutissime duceret, quod ipsis pecunia a rege suppeditabatur, contra Atheniensibus exhaustis, praeter arma et naves, nihil erat super: Alcibiades ad exercitum venit Atheniensium, ibique praesente vulgo agere coepit: *si vellent, se coacturum Lysandrum aut dimicare, aut pacem petere: Lacedaemonios eo nolle conflagrare classe, quod pedestribus copiis plus, quam navibus, valerent: sibi autem esse facile, Seuthen, regem Thracum, deducere, ut eos terra depelleret: quo facto, necessario aut classe conflicturos, aut bellum composituros.* Id etsi vere dictum Philocles animadvertibat, tamen postulata facere noluit; quod sentiebat, se, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum; et, si quid secundi evenisset, nullam in ea re suam partem fore; contra ea, si quid adversi accidisset, se unum eius delicti futurum reum. Ab hoc discedens Alcibiades, quoniam, inquit, *victoriae patriae repugnas, illud moneo, iuxta hostes castra habeas nautica. periculum est enim, ne immodestia militum nostrorum occasio detur Lysandro nostri opprimendi exercitus.* Neque ea res illum fefellit. nam Lysander, cum per speculatores compe-

risset, vulgum Atheniensium in terram praedatum
 exisse, navesque paene inanes relictas, tempus rei
 gerendae non dimisit, eoque impetu totum bellum
 delevit. At Alcibiades, victis Atheniensibus, non fa- 9
 tis tuta eadem loca sibi arbitratus, penitus in Thra-
 ciam se supra Propontidem abdidit, sperans ibi fa-
 cillime suam fortunam oculi posse. Falso. nam Thra-
 ces, postquam eum cum magna pecunia venisse sense-
 runt, infidias ei fecerunt: qui ea, quae apportarat, ab-
 stulerunt, ipsum capere non potuerunt. Ille cernens,
 nullum locum sibi tutum in Graecia, propter poten-
 tiam Lacedaemoniorum, ad Pharnabazum in Asiam
 transiit. quem quidem adeo sua cepit humanitate, ut
 eum nemo in amicitia antecederet. namque ei Gru-
 nium dederat, in Phrygia castrum, ex quo quinquagena
 talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibia-
 des non erat contentus, neque Athenas victas Lacedaemoniis
 fervire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam
 omni ferebatur cogitatione. sed videbat, id sine rege
 Persarum non posse fieri: ideoque eum amicum sibi
 cupiebat adiungi. neque dubitabat, facile se consecuturum,
 si modo eius conveniendi habuisset potestatem. nam
 Cyrum fratrem ei bellum clam parare, Lacedaemoniis
 adiuvantibus, sciebat: id si [ei] aperuisset, magnam se
 [ab eo] initurum gratiam videbat. Haec cum moliretur,
 peteretque a 10 Pharnabazo, ut ad regem mitteretur: eodem
 tempore Critias ceterique tyranni Atheniensium certos
 homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum
 certioorem facerent, nisi Alcibiadem sustulisset, nihil
 earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constituisset.

Quare, si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur. His Laco rebus commotus statuit, accuratius sibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renuntiat, quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura, nisi Alcibiadem vivum, aut mortuum tradidisset. Non tulit hoc satrapes, et violare clementiam, quam regis opes minui, maluit. Itaque misit Syfamithren et Baggaeum ad Alcibiadem interficiendum, cum ille esset in Phrygia, iterque ad regem compararet. Missi clam vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi, cum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa casam eam, in qua quiescebat, eamque succenderunt; ut incendio conficerent, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem ut sonitu flammae est excitatus, etsi gladius ei erat subductus, familiaris sui subalare telum eripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadia hospes, qui nunquam discedere voluerat. Hunc sequi se iubet, et id, quod in praesentia vestimentorum fuit, arripuit. his in ignem eiectis, flammae vim transiit. quem, ut barbari incendium effugisse [eminus] viderunt, telis missis interfecerunt, caputque eius ad Pharnabazum retulerunt. At mulier, quae cum eo vivere confuerat, muliebri sua veste contactum, aedificii incendio mortuum cremavit, quod ad vivum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades, annos circiter quadraginta natus, diem obiit supremum. Hunc, infamatum a plerisque, tres gravissimi historici summis laudibus extulerunt: Thucydides, qui eiusdem aetatis fuit; Theopompus, qui fuit post aliquanto natus; et Timaeus: qui quidem duo

maledicentissimi, nescio quo modo, in illo uno laudando consenserunt. Nam ea, quae supra diximus, de eo praedicarunt, atque hoc amplius, cum Athenis, splendidissima civitate, natus esset, omnes [Athenienses] splendore ac dignitate vitae superasse: postquam inde expulsus Thebas venerit, adeo studiis eorum inservisse, ut nemo eum labore corporisque viribus posset aequiparare. omnes enim Boeotii magis firmitati corporis, quam ingenii acumini, inserviunt. Eundem apud Lacedaemonios, quorum moribus summa virtus in patientia ponebatur, sic duritiae se dedisse, ut parsimonia victus atque cultus omnes Lacedaemonios vinceret. fuisse apud Thracas, homines vinolentos, rebusque veneris deditos: hos quoque in his rebus antecessisse. venisse ad Persas, apud quos summa laus esset fortiter venari, luxuriose vivere: horum sic imitatum consuetudinem, ut illi ipsi eum in his maxime admirarentur. Quibus rebus effecisse, ut, apud quoscunque esset, princeps poneretur, habereturque carissimus. Sed satis de hoc: reliquos ordiamur.

VIII.

THRASYBULUS.

THRASYBULUS Lyci filius Atheniensis. Si per se virtus sine fortuna ponderanda sit: dubito, an hunc primum omnium ponam. Illud sine dubio: neminem huic praefero fide, constantia, magnitudine animi, in patriam amore. nam quod multi voluerunt, pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare; huic contigit, ut a triginta oppressam tyrannis ex servitute in libertatem vindicaret. Sed, nescio quo modo, cum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate praecurrerunt. Primum Peloponnesio bello multa hic sine Alcibiade gessit; ille nullam rem sine hoc: quae ille universa naturali quodam bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus et fortuna: quod in proelii concursu abit res a consilio ad vires, vimque pugnantium. Itaque iure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat, seque hic plus valuisse, quam ducis prudentiam, vere potest praedicare. Quare illud magnificentissimum factum proprium est Thrasybuli, nam cum triginta tyranni, praepositi a Lacedaemoniis, servitute oppressas tenerent Athenas; plurimos cives, quibus in bello parserat fortuna, partim patria expulissent, partim interfecissent,

plurimorum bona publicata inter se divisissent: non solum princeps, sed et solus initio, bellum his indixit. Hic enim cum Phylen confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quam triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Actaeorum; hoc robur libertatis clarissimae civitatis. Neque vero hic non contemptus est primo a tyrannis, atque eius solitudo. quae quidem res et illis contemnentibus pernicii; et huic despecto saluti fuit. haec enim illos ad persequendum segnes, hos autem, tempore ad comparandum dato, fecit robustiores. Quo magis praeceptum illud omnium in animis esse debet, *Nihil in bello oportere contemni*: nec sine causa dici, *Matrem timidi flere non solere*. Neque tamen pro opinione Thrasybuli auctae sunt opes. nam iam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant. Hinc in Piraeum transiit, Munychiamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti: ab eaque turpiter repulsi, protinus in urbem, armis impedimentisque amissis, refugerunt. Usus est Thrasybulus non minus prudentia, quam fortitudine. nam cedentes violari vetuit. cives enim civibus parcere aequum censebat. neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. neminem iacentem veste spoliavit: nil attigit, nisi arma, quorum indigebat, et quae ad victum pertinebant. In secundo proelio cecidit Critias, dux tyrannorum, cum quidem exadversus Thrasybulum fortissime pugnaret. Hoc deiecto, Pausanias venit Atticis auxilio, rex Lacedaemoniorum. Is inter Thrasybulum, et eos, qui urbem tenebant, fecit pacem,

his conditionibus : *ne qui, praeter triginta tyrannos, et decem, qui postea praetores creati, superioris more crudelitatis erant usi, afficerentur exsilio, neve bona publicarentur; reipublicae procuratio populo redderetur.* Praeclarum hoc quoque Thrasybuli, quod, reconciliata pace, cum plurimum in civitate posset, legem tulit, *ne quis anteaclarum rerum accusaretur, neve mularetur* : eamque illi [*legem*] *oblivionis* appellarunt. neque vero hanc tantum ferendam curavit; sed etiam, ut valeret, effecit. nam cum quidam ex his, qui simul cum eo in exsilio fuerant, caedem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat publice : prohibuit; et id, quod pollicitus erat, praestitit.

4 Huic, pro tantis meritis, honoris corona a populo data est, facta duabus virgulis oleaginis : quam quod amor civium, non vis expresserat, nullam habuit invidiam, magnaque fuit gloria. Bene ergo Pittacus ille, qui septem sapientum numero est habitus, cum ei Mitylenaei multa millia iugerum agri muneri datent, *Nolite, oro vos, inquit, id mihi dare, quod multi invident, plures etiam concupiscant. quare ex istis nolo amplius, quam centum iugera, quae et meam animi aequitatem, et vestram voluntatem indicent.* Nam parva munera, diutina : locupletia, non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasybulus, neque amplius requisivit, neque quemquam honore se antecessisse existimavit. Hic sequenti tempore, cum praetor classem ad Ciliciam appulisset, neque satis diligenter in castris eius agerentur vigiliae, a barbaris, ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

I X.

C O N O N .

CONON Atheniensis Peloponnesio bello accessit ¹ ad rempublicam, in eoque eius opera magni fuit. nam et praetor pedestribus exercitibus praefuit, et praefectus classis res magnas mari gessit. Quas ob causas praecipuus ei honos habitus est. namque omnibus unus insulis praefuit. in qua potestate Pheras cepit, coloniam Lacedaemoniorum. Fuit etiam extremo Peloponnesio bello praetor, cum apud Aegos flumen copiae Atheniensium a Lyfandro sunt devictae. Sed tum abfuit, eoque peius res administrata est. nam et prudens rei militaris, et diligens erat imperii. Itaque nemini erat his temporibus dubium, si affuisset, illam Athenienses calamitatem accepturos non fuisse. Rebus autem afflictis cum patriam obsideri audisset, ² non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnabazum, satrapen Ioniae et Lydiae, eundemque generum regis et propinquum: apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multisque effecit periculis. Nam cum Lacedaemonii, Atheniensibus devictis, in societate non manerent, quam cum Artaxerxes

xerxe fecerant, Agefilaumque bellatum misissent in Asiam; maxime impulsus a Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia eius defecerat, et cum Lacedaemoniis coierat societatem: hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator; re quidem vera exercitui praefuit Conon, eiusque omnia arbitrio gesta sunt. Hic multum ducem summum Agefilaum impedivit, saepeque eius consiliis obstitit. neque vero non fuit apertum, si ille non fuisset, Agefilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse erepturum. Qui posteaquam domum a suis civibus revocatus est, quod Boeotii et Athenienses Lacedaemoniis bellum indixerant: Conon nihilo secius apud praefectos regis versabatur, hisque omnibus maximo erat usui. Defecerat a rege Tissaphernes, neque id tam Artaxerxi, quam ceteris, erat apertum. multis enim magnisque meritis apud regem, etiam cum in officio non maneret, valebat. Neque id mirandum, si non facile ad credendum adducebatur, reminiscens, eius se opera Cyrum fratrem superasse. Huius accusandi gratia Conon a Pharnabazo ad regem missus, posteaquam venit, primum ex more Persarum ad chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit, *seque ostendit cum rege colloqui velle. nemo enim sine hoc admittitur. Huic ille, nulla, inquit, mora est: sed tu delibera, utrum colloqui malis, an per literas agere, quae cogitas. necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem. (quod προσκυνειν illi vocant.) hoc si tibi grave est, per me nihilo secius editis mandatis conficies, quod studes.* Tum Conon, *Enimvero, inquit, non est grave, quemvis honorem habere regi: sed vereor, ne civi-*

lari meae sit opprobrio, si, cum ex ea sim profectus, quae
ceteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum,
quam illius more fungar. Itaque huic, quae volebat,
scripta tradidit. Quibus cognitis, rex tantum auctori- 4
tate eius motus est, ut et Tissaphernem hostem iu-
dicaverit, et Lacedaemonios bello persequi iusserit,
et ei permiserit, quem vellet, eligere ad dispensan-
dam pecuniam. id arbitrium Conon negavit sui esse
consilii, sed ipsius, qui optime suos nosse deberet: sed
se suadere, Pharnabazo id negotii daret. Hinc magnis
muneribus donatus ad mare est missus, ut Cypriis,
et Phoenicibus, ceterisque maritimis civitatibus na-
ves longas imperaret, classemque, qua proxima ae-
state mare tueri posset, compararet; dato adiutore
Pharnabazo, sicut ipse voluerat. Id ut Lacedaemoniis
est nuntiatum, non sine cura rem administrarunt,
quod maius bellum imminere arbitrabantur, quam si
cum barbaro solum contenderent. Nam ducem for-
tem et prudentem regiis opibus praefuturum, ac se-
cum dimicaturum videbant: quem neque consilio,
neque copiis superare possent. Hac mente magnam
contrahunt classem, proficiscuntur Pisandro duce.
Hos Conon, apud Cnidum adortus, magno proelio
fugat, multas naves capit, complures deprimit. Qua
victoria non solum Athenae, sed etiam cuncta Grae-
cia, quae sub Lacedaemoniorum fuerat imperio, libe-
rata est. Conon cum parte navium in patriam venit:
muros dirutos a Lyfandro, utrosque et Pyraeei, et
Athenarum, reficiendos curat: pecuniaeque quinqu-
ginta talenta, quae a Pharnabazo acceperat, civibus
suis donat. Accidit huic, quod ceteris mortalibus, ut §
Corn. Nep.

D

inconsideratior in secunda, quam in aduersa esset fortuna. Nam, classe Peloponnesiorum devicta, cum ultimum se iniurias patriae putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. neque tamen ea non pia et probanda fuerunt: quod potius patriae opes augeri, quam regis, maluit. Nam cum magnam auctoritatem sibi pugna illa navali, quam apud Cnidum fecerat, constituisset, non solum inter barbaros, sed etiam inter omnes Graeciae civitates: clam dare operam coepit, ut Ioniam et Aeoliam restitueret Atheniensibus. Id cum minus diligenter esset celatum, Tiribazus, qui Sardibus praerat, Cononem evocavit, simulans, ad regem eum se mittere velle, magna de re. huius nuntio parens cum venisset, in vincula coniectus est: in quibus aliquamdiu fuit. Inde nonnulli eum ad regem abductum, ibique perisse, scriptum reliquerunt. Contra ea Dinon historicus, cui nos plurimum de Persicis rebus credimus, effugisse scripsit: illud addubitat, utrum Tiribazo sciente, an imprudente, sit factum.

X.

D I O N.

DION Hipparini filius, Syracusanus, nobili genere natus, utraque implicatus tyrannide Dionysiorum. namque ille superior Aristomachen, sororem Dionis, habuit in matrimonio: ex qua duos filios, Hipparinum et Nyfaeum, procreavit; totidemque filias, nomine Sophrosynen et Areten. quarum priorem Dionysio filio, eidem, cui regnum reliquit, nuptum dedit; alteram, Areten, Dioni. Dion autem, praeter nobilem propinquitatem, generosamque maiorum famam, multa alia ab natura habuit bona: in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas; magnam corporis dignitatem, quae non minimum commendatur; magnas praeterea divitias a patre relictas, quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori, neque minus propter mores, quam affinitatem. namque etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen saluum [esse] propter necessitudinem, magis etiam suorum causa, studebat. aderat in magnis rebus: eiusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi qua in re maior ipsius cupiditas intercesserat. Legationes vero, quae essent illustriores,

D 2

per Dionem administrabantur : quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando, crudelissimum nomen *tyranni* sua humanitate tegebat. Hunc, a Dionysio missum, Carthaginenses suspexerunt, ut neminem unquam Graeca lingua loquentem magis sint admirati. Neque vero haec Dionysium fugiebant, nam quanto esset sibi ornamento, sentiebat, quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret, neque eum secus diligeret, ac filium, qui quidem, cum Platonem Tarentum venisse fama in Siciliam esset perlata, adolescenti negare non potuit, quin eum arcesseret, cum Dion eius audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam, magnaue eum ambitione Syracusas perduxit, quem Dion adeo admiratus est, atque adamavit, ut se totum ei traderet. Neque vero minus Plato delectatus est Dione. Itaque cum a Dionysio tyranno crudeliter violatus esset; quippe quem venundari iussisset : tamen eodem rediit, eiusdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionysius, quo cum gravi conflictaretur : quaesivit a medicis Dion, *quemadmodum se haberet?* simulque ab his petiit, *si forte maiori esset periculo, ut sibi faterentur, nam velle se cum eo colloqui de partiendo regno : quod sororis suae filios, ex illo natos, partem regni putabat debere habere.* id medici non tacuerunt, et ad Dionysium filium sermonem retulerunt, quo ille commotus, ne agendi cum eo esset Dioni potestas, patri soporem medicos dare coegit. Hoc aeger sumto, ut somno sopitus, diem obiit supremum. Tale initium fuit Dionis et Dionysii simultatis, eaque multis rebus aucta est : sed tamen primis temporibus

aliquamdiu simulata inter eos amicitia mansit. cumque Dion non desisteret obsecrare Dionysium, *ut Platonem Athenis arcesseret, et eius consiliis uteretur*: ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, morem ei gessit. eodemque tempore Philistum historicum Syracusas reduxit, hominem amicum non magis tyranno, quam tyrannidi. Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita, qui de historicis conscriptus est. Plato autem tantum apud Dionysium auctoritate potuit, valuitque eloquentia, ut ei persuaserit, tyrannidis facere finem, libertatemque reddere Syracusanis. a qua voluntate Philisti consilio deterritus, aliquanto crudelior esse coepit. Qui quidem cum a Dione se superari videret ingenio, auctoritate, amore populi: verens, ne, si eum secum haberet, aliquam occasionem sui daret opprimendi, navem ei triremem dedit, qua Corinthum deveheretur; ostendens, *se id utriusque facere causa, ne, cum inter se timerent, alteruter alterum praeoccuparet*. Id cum factum multi indignarentur, magnaefque esset invidiae tyranno: Dionysius omnia, quae moveri poterant Dionis, in naves imposuit, ad eumque misit. Sic enim existimari volebat, *id se non odio hominis, sed suae salutis fecisse causa*. Postea vero quam audivit, eum in Peloponneso manum comparare, sibi que bellum facere conari; Areten, Dionis uxorem, alii nuptum dedit, filiumque eius sic educari iussit, ut indulgendo turpissimis imbueretur cupiditatibus. Nam puero, priusquam pubes esset, scorta adducebantur: vino epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur. Is usque eo vitae statum commutatum ferre non po-

tuit, postquam in patriam rediit pater (namque appositum erant custodes, qui eum a pristino victu deducerent) ut se de superiore parte aedium deiecerit, atque ita interierit. Sed illuc revertor. Postquam Corinthum pervenit Dion, et eodem perfugit Heraclides, ab eodem expulsus Dionysio, qui praefectus fuerat equitum: omni ratione bellum comparare coeperunt. sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannis magnarum opum putabatur. quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus non tam suis copiis, quam odio tyranni, maximo animo, duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centum peditum millibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, Syracusas introierit. Ex quo intelligi potest, *nullum esse imperium tutum, nisi benevolentia munitum.* Eo tempore aberat Dionysius, et in Italia classem opperiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum. quae res eum fefellit. Nam Dion iis ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus repressit, totiusque eius partis Siciliae potitus est, quae sub potestate Dionysii fuerat: parique modo urbis Syracusarum, praeter arcem, et insulam adiunctam oppido; eoque rem perduxit, ut talibus pactioibus pacem tyrannus facere vellet: *Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionysius, Syracusas Apollocrates,* cui maximam fidem uni habebat.

6 [Dion.] Has tam prosperas, tamque inopinatas

res consecuta est subita commutatio: quod fortuna sua mobilitate, quem paulo ante extulerat, demergere est adorta. Primum in filio, de quo commemoravi supra, suam vim exercuit. nam cum uxorem reduxisset, quae alii fuerat tradita; filiumque vellet revocare ad virtutem a perdita luxuria: accepit gravissimum parens vulnus morte filii. deinde orta dissensio est inter eum et Heraclidem: qui, quod principatum non concedebat, factionem comparavit. neque is minus valebat apud optimates; quorum consensu praererat classi, cum Dion exercitum pedestrem teneret. Non tulit hoc animo aequo Dion, et versum illum Homeri retulit ex secunda rhapsodia, in quo haec sententia est: *Non posse bene geri rempublicam multorum imperiis.* Quod dictum magna invidia consecuta est. namque aperuisse videbatur, [se] omnia in sua potestate esse velle. Hanc ille non lenire obsequio, sed acerbitate opprimere studuit, Heraclidemque, cum Syracusas venisset, interficiendum curavit. Quod factum omnibus maximum timorem iniecit. nemo enim, illo interfecto, se tutum putabat. Ille autem, adversario remoto, licentius eorum bona, quos sciebat adversus se sensisse, militibus dispertivit. Quibus divisis, cum quotidiani maximi fierent sumtus, celeriter pecunia deesse coepit: neque, quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones. Id huiusmodi erat, ut, cum milites reconciliaffet, amitteret optimates. Quarum rerum cura frangebatur, et, insuetus male audiendi, non aequo animo ferebat, de se ab iis male existimari, quorum paulo ante in coelum fuerat elatus laudibus. vulgus

autem, offensa in eum militum voluntate, liberius loquebatur, et *tyrannum non ferendum* dictitabat.

8 Haec ille intuens, cum, quemadmodum fedaret, nesciret, et quorsum evaderent, timeret: Callicrates quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo et callidus, et ad fraudem acutus, sine ulla religione ac fide, adit ad Dionem, et ait: *eum [in] magno periculo esse propter offensionem populi et odium militum; quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum. quem si invenisset idoneum, facile omnium animos cogniturum, adversariosque sublaturum; quod inimici eius dissidenti suos sensus aperturi forent.* Tali consilio probato, excepit has partes ipse Callicrates, et se armat imprudentia Dionis: ad eum interficiendum socios conquirat: adversarios eius convenit, coniurationem confirmat. res, multis consciis, quae gereretur, elata defertur ad Aristomachen, fororem Dionis, uxoremque Areten. Illae, timore perterritae conveniunt, cuius de periculo timebant. At ille negat, a Callicrate fieri sibi infidias, sed illa, quae agerentur, fieri praecepto suo. Mulieres nihilo secius Callicratem in aedem Proserpinae deducunt, ac iurare cogunt, *nihil ab illo periculi fore Dioni.* Ille hac religione non modo [ab incepto] non deterritus, sed ad maturandum concitatus est, verens, ne prius consilium suum aperiretur, quam conata perfecisset. Hac mente proximo die festo, cum a conventu remotum se Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubuisse; consciis loca munitiora oppidi tradit, domum custodibus sepiat, a foribus qui non discedant, certos praeficit:

9

navem triremem armatis ornat, Philostratoque, fratri suo, tradit: eamque in portu agitari iubet, ut si exercere remiges vellet; cogitans, si forte consiliis obstisset fortuna, ut haberet, quo fugeret ad salutem. Suorum autem e numero Zacynthios adolescentes quosdam eligit, cum audacissimos, tum viribus maximis: hisque dat negotium, [ut] ad Dionem eant inermes, sic uti conveniendi eius gratia viderentur venire. hi propter notitiam sunt intromissi. At illi, ut limen eius intrarunt, foribus obseratis, in lecto cubantem invadunt: colligant: fit strepitus, adeo ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante dictum est, quam invisa sit singularis potentia, et miseranda vita, qui se metui, quam amari malunt, cuivis facile intellectu fuit. Namque illi ipsi custodes, si propitia fuissent voluntate, foribus effractis, servare eum potuissent; quod illi inermes, telum foris flagitantes, vivum tenebant. cui cum succurreret nemo, Lycò quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit, quo Dion interfectus est. Confecta caede, cum multitudo visendi 10 di gratia introisset, nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur. nam, celeri rumore dilato, Dioni vim allatam, multi concurrerant, quibus tale facinus displicebat. Hi, falsa suspicione ducti, immerentes, ut sceleratos, occidunt. Huius de morte ut palam factum est, mirabiliter vulgi mutata est voluntas. Nam, qui vivum eum *tyrannum* vocitarant, eundem *liberato-rem patriae tyrannique expulsorem* praedicabant. Sic subito misericordia odio successerat, ut eum suo sanguine, si possent, ab Acheronte cuperent redimere. Itaque in urbe, celeberrimo loco, elatus publice,

sepulcri monumento donatus est. diem obiit circiter annos quinquaginta quinque natus; quartum post annum, quam ex Peloponneso in Siciliam redierat.

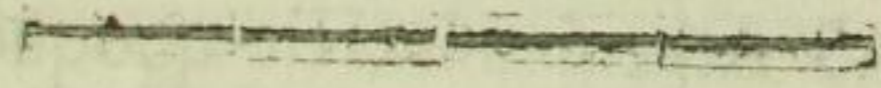
X I.

I P H I C R A T E S.

IPHICRATES Atheniensis non tam magnitudine rerum gestarum, quam disciplina militari, nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de maioribus natu quidem quisquam anteponeretur. Multum vero in bello est versatus, saepe exercitibus praefuit; nusquam culpa [sua] male rem gessit; semper consilio vicit; tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. namque ille pedestria arma mutavit, cum ante illum imperatorem maximis clypeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur. Ille e contrario peltam pro parma fecit, (a quo postea *peltastae* pedites appellantur;) ut ad motus concursusque essent leviores. hastae modum duplicavit: gladios longiores fecit. idem genus loricarum mutavit, et pro fertis atque aeneis lineas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. nam, pondere detracto, quod aequae corpus teget, et leve esset, curavit. Bellum cum Thracibus gessit: 2 Seuthen, socium Atheniensium, in regnum restituit. Apud Corinthum tanta severitate exercitui prae-

fuit, ut nullae unquam in Graecia neque exercitatiores copiae, neque magis dicto audientes fuerint duci: in eamque consuetudinem adduxit, ut, cum proelii signum ab imperatore esset datum, sine ducis opera sic ordinatae confisterent, ut singuli ab peritissimo imperatore dispositi viderentur. Hoc exercitu moram Lacedaemoniorum interceptit: quod maxime tota celebratum est Graecia. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugavit. quo facto magnam adeptus est gloriam. Cum Artaxerxes Aegyptio regi bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem, quem praeficeret exercitui conductitio, cuius numerus duodecim millium fuit. quem quidem sic omni disciplina militari erudivit, ut, quemadmodum quondam *Fabiani* milites Romani appellati sunt, sic *Iphicratenses* apud Graecos in summa laude fuerint. Idem, subsidio Lacedaemoniis profectus, Epaminondae retardavit impetus. nam, nisi eius adventus appropinquasset, non prius Thebani Sparta abscississent, quam captam incendio delessent. Fuit autem et animo magno, et corpore, imperatoriaque forma, ut ipso aspectu cuius inuiceret admirationem sui. sed in labore remissus nimis, parumque patiens, ut Theopompus memoriae prodidit: bonus vero civis, fideque magna. quod cum in aliis rebus declaravit, tum maxime in Amyntae Macedonis liberis tuendis. namque Eurydice, mater Perdiccae et Philippi, cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit, eiusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem, placatis in se suorum civium animis. causam capitis semel dixit, bello sociali, simul

cum Timotheo, eoque iudicio est absolutus. Mene-
sthea filium reliquit, ex Thressa natum, Cotyis regis
filia. Is cum interrogaretur, *utrum pluris patrem, ma-*
tremne, faceret; Matrem, inquit. Id cum omnibus mi-
rum videretur: at ille, *merito,* inquit, *facio. nam pa-*
ter, quantum in se fuit, Thracem me genuit: contra ea
mater Atheniensem.

XII.

C H A B R I A S.

- 1 **C**HABRIAS Atheniensis. Hic quoque in summis habitus est ducibus, resque multas memoria dignas gessit. Sed ex his elucet maxime inventum eius in proelio, quod apud Thebas fecit, cum Boeotiis subsidio venisset. namque in eo, victoria fidente summo duce Agefilao, fugatis iam ab eo conductitiis catervis, reliquam phalangem loco vetuit cedere, obnixoque genu scuto, proiecta [que] hasta impetum excipere hostium docuit. Id novum Agefilaus contuens, progredi non est ausus, suosque iam incurrentes tuba revocavit. Hoc usque eo tota Graecia fama celebratum est, ut illo statu Chabrias sibi statuam fieri voluerit, quae publice ei ab Atheniensibus in foro constituta est. Ex quo factum est, ut postea athletae, ceterique artifices, his statibus in statuis ponendis uterentur, in quibus victoriam essent adepti. Chabrias autem multa in Europa bella administravit, cum dux Atheniensium esset: in Aegypto sua sponte gessit. nam Nectanabin adiutum profectus, regnum ei constituit. Fecit idem Cypri, sed publice ab Atheniensibus Evagorae adiutor datus: neque prius inde disces-
- 2

sit, quam totam insulam bello devinceret. qua ex re Athenienses magnam gloriam sunt adepti. Interim bellum inter Aegyptios et Persas conflatum est. Athenienses cum Artaxerxe societatem habebant, Lacedaemonii cum Aegyptiis: a quibus magnas praedas Agefilaus, rex eorum, faciebat. Id intuens Chabrias, cum in re nulla Agefilao cederet, sua sponte eos adiutum profectus, Aegyptiae classi praefuit: pedestribus copiis Agefilaus. Tum praefecti regis Persiae legatos miserunt Athenas questum, quod Chabrias adversum regem bellum gereret cum Aegyptiis. Athenienses diem certam Chabrae praestituerunt, *quam ante domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos* denuntiarunt. Hoc ille nuntio Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse. Non enim libenter erat ante oculos civium suorum: quod et vivebat laute, et indulgebat sibi liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune vitium in magnis liberisque civitatibus, ut invidia gloriae comes sit; et libenter de his detrahant, quos eminere videant altius: neque animo aequo pauperes alienam opulentium intuuntur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat, plurimum aberat. Neque vero solus ille aberat Athenis libenter; sed omnes fere principes fecerunt idem: quod tantum se ab invidia putabant futuros, quantum a conspectu suorum recessissent. Itaque Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigaeo. Dissimilis quidem Chares horum et factis et moribus, sed tamen Athenis et honoratus et potens. Chabrias autem periit bello so- 4

ciali tali modo. Oppugnabant Athenienses Chium. erat in classe Chabrias privatus, sed omnes, qui in magistratu erant, auctoritate anteibat; eumque magis milites, quam qui praeerant, aspiciebant. Quae res ei maturavit mortem. nam dum primus studet portum intrare, et gubernatorem iubet eo dirigere navem, ipse sibi pernicii fuit. Cum enim eo penetrasset, ceterae non sunt secutae. Quo facto circumfusus hostium concursu, cum fortissime pugnaret, navis rostro percussa, coepit fidere. hinc refugere cum posset, si se in mare deiecisset, quod suberat classis Atheniensium, quae exciperet natantis: perire maluit, quam armis abiectis navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id ceteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt. at ille praestare honestam mortem existimans turpi vitae, comminus pugnans telis hostium interfectus est.

XIII.

TIMOTHEUS.

TIMOTHEUS, Cononis filius, Atheniensis. Hic a patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus civitatis regendae. Multa huius sunt praeclare facta, sed haec maxime illustria. Olynthios et Byzantios bello subegit. Samum cepit: in qua oppugnanda superiore bello Athenienses mille et ducenta talenta consumserant. id ille sine ulla publica impensa populo restituit. Adversum Cotym bella gessit, ab eoque mille et ducenta talenta praedae in publicum retulit. Cyzicum obsidione liberavit. Ariobarzani simul cum Agesilao auxilio profectus est. a quo cum Laco pecuniam numeratam accepisset, ille cives suos agro atque urbibus augeri maluit, quam id sumere, cuius partem domum suam ferre posset. Itaque accepit Crithoten et Sestum. Idem, classi praefectus, circumvehens Peloponnesum, Laconicam populatus, classem eorum fugavit. Corcyram sub imperium Atheniensium redegit: sociosque idem adiunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omnesque eas

Corn. Nep.

E

gentes, quae mare illud adiacent. Quo facto Lacedaemonii de diutina contentione destiterunt, et sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt; pacemque his legibus constituerunt, *ut Athenienses mari duces essent*. Quae victoria tantae fuit Atticis laetitiae, ut tum primum arae Paci publice sint factae, eique deae pulvinar sit institutum. Cuius laudis ut memoria maneret, Timotheo publice statuam in foro posuerunt: qui honos huic uni ante id tempus contigit: ut, cum patri populus statuam posuisset, filio quoque daret. Sic iuxta posita recens filii, veterem patris renovavit memoriam. Hic cum esset magno natu, et magistratus gerere desisset: bello Athenienses undique premi sunt coepti. Defecerat Samus: descierat Hellespontus: Philippus iam tum valens [Macedo] multa moliebatur: cui oppositus Chares cum esset, non satis in eo praesidii putabatur. Fit Menestheus praetor, filius Iphicratis, gener Timothei, et, ut ad bellum proficiscatur, dergnitur. Huic in consilium dantur duo usu et sapientia praestantes, [quorum consilio uteretur,] pater et socer: quod in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset, per eos amissa posse recuperari. Hi cum Samum profecti essent, et eodem Chares, adventu eorum cognito, cum suis copiis proficisceretur, ne quid absente se gestum videretur: accidit, cum ad insulam appropinquarent, ut magna tempestas oriretur; quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, suam classem suppresserunt. At ille, temeraria usus ratione, non cessit maiorum natu auctoritati: et, ut in sua navi esset fortuna, quo conten-

derat, pervenit; eodemque ut sequerentur, ad Timotheum et Iphicratem nuntium misit. hinc, male re gesta, compluribus amissis navibus, eodem, unde erat profectus, se recepit, literasque Athenas publice misit, *sibi proclive fuisse, Samum capere, nisi a Timotheo et Iphicrate desertus esset.* Ob eam rem in crimen vocabantur. populus acer, suspicax, mobilis, adversarius, invidus etiam potentiae, domum revocat: accusantur proditionis. Hoc iudicio damnatur Timotheus, lisque eius aestimatur centum talentis. Ille, odio ingratae civitatis coactus, Chalcidem se contulit. Huius post mortem cum populum iudicii sui 4 poeniteret, multae novem partes detraxit, et decem talenta Cononem, filium eius, ad muri quandam partem reficiendam iussit dare. In quo fortunae varietas est animadversa. Nam quos avus Conon muros ex hostium praeda patriae restituerat, eosdem nepos, cum summa ignominia familiae, ex sua re familiari reficere coactus est. Timothei autem moderatae sapientisque vitae cum pleraque possimus proferre testimonia, uno erimus contenti; quod ex eo facile conici poterit, quam carus suis fuerit. Cum Athenis adolescentulus causam diceret, non solum amici privatique hospites ad eum defendendum conveniunt; sed etiam in eis Iason tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic cum in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athenas sine ullo praesidio venit: tantique hospitem fecit, ut mallet se capitis periculum adire, quam Timotheo, de fama dimicanti, deesse. Hunc adversus tamen Timotheus postea, populi iussu, bellum gessit: patriae-

que sanctiora iura, quam hospitii, esse duxit. Haec extrema fuit aetas imperatorum Atheniensium, Iphicratis, Chabriae, Timothei: neque post illorum obitum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

~~_____~~

Huius post mortem cum populum iudicium
 daret, multae domus rursus delatae, et decem
 talenta Cononem, plura eius, ad rursus quaedam
 partem referendam iudicavit. In quo Cononem
 trietas esse amandavit. Non quae eius Cononem
 eos ex hostium praedae partem referendam, eodem
 modis, cum summa revocatis familiaribus, ex his re-
 stantibus referere coactus est. Timotheus enim
 te referentibus, has cum referentibus partem
 referentibus, quo gratia contentus, quod ex eo facile
 conici potuit, quoniam eius facti. Cum Athe-
 nis abolebantur, eandem daret, non solum
 privatus hospites ad eius desideranda con-
 tineret, sed etiam in eis laborantibus, qui tem-
 pore sui omnium potentissimus. Hic enim
 sine ulla illius se hunc non amandavit, hunc
 sine illo praedio referentibus hospitibus, in
 mille in capite periculis, quoniam Timotheo,
 de sua ducendo, deinde hunc ad referentibus. Timotheus
 moxque populi iudicium, hunc esse iudicem.

XIV.

DATAMES.

VENIO nunc ad fortissimum virum, maximique
 consilii omnium barbarorum; exceptis duobus Car-
 thaginiensibus, Hamilcare et Hannibale. de quo hoc
 plura referemus, quod et obscuriora sunt eius gesta
 pleraque; et ea, quae prospere ei cesserunt, non mag-
 nitudine copiarum, sed consilii, quo tantum non om-
 nes superabat, acciderunt. quorum nisi ratio explicata
 fuerit, res apparere non poterunt. DATAMES, patre
 Camiffare, natione Care, matre Scythiffa natus, pri-
 mum militum numero fuit apud Artaxerxem eorum,
 qui regiam tuebantur. pater eius Camiffares, quod
 et manu fortis, et bello strenuus, et regi multis locis
 fidelis erat repertus, habuit provinciam partem Ci-
 liciae iuxta Cappadociam, quam incolunt Leucosy-
 ri. Datames, militare munus fungens, primum, qua-
 lis esset, apparuit in bello, quod rex adversus Cadu-
 sios gessit. namque hic multis millibus regionum in-
 terfectis, magni fuit eius opera. quo factum est, ut,
 cum in eo bello cecidisset Camiffares, paterna ei tra-
 deretur provincia. Pari se virtute postea praebuit,
 cum Autophradates iussu regis bello persequeretur

eos, qui defecerant. namque huius opera hostes, cum castra iam intrassent, profligati sunt, exercitusque reliquus conservatus regis est. qua ex re maioribus rebus praeesse coepit. Erat eo tempore Thyus dynastes Paphlagoniae, antiquo genere natus a Pylaemene illo, quem Homerus Troico bello a Patroclo interfectum ait. Is regi dicto audiens non erat. quam ob causam bello eum persequi constituit, eique rei praefecit Datamem, propinquum Paphlagonis. namque ex fratre et sorore erant nati. quam ob causam Datames omnia primum experiri voluit, ut sine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem cum venisset sine praesidio, quod ab amico nullas vereretur insidias, paene interiit. nam Thyus eum clam interficere voluit. Erat mater cum Datame, amita Paphlagonis. ea, quid ageretur, rescivit, filiumque monuit. ille fuga periculum evitavit, bellumque indixit Thyo. in quo cum ab Ariobarzane, praefecto Lydiae et Ioniae totiusque Phrygiae, desertus esset: nihilo segnius perseveravit, vivumque Thyum cepit cum uxore et liberis. Cuius facti ne prius fama ad regem, quam ipse, perveniret, dedit operam. Itaque omnibus insciis, eo, ubi erat rex, venit: posteroque die Thyum, hominem maximi corporis, terribilique facie, quod et niger, et capillo longo, barbaque erat promissa, optima veste texit, quam satrapae regii gerere consueverant: ornavitque etiam torque, et armillis aureis, ceteroque regio cultu. ipse agresti duplici amiculo circumdatus, hirtaque tunica, gerens in capite galeam venatoriam, dextra manu clavam, sinistra copulam, qua vinctum ante se Thyum agebat, ut si feram be-

stiam captam duceret. Quem omnes cum adspicerent propter novitatem ornatus, ignotamque formam, ob eamque rem magnus esset concursus: fuit non nemo, qui agnosceret Thyum, regique nuntiaret. Primo non accredidit. Itaque Pharnabazum misit exploratum. a quo ut rem gestam comperit, statim admitti iussit, magnopere delectatus cum facto, tum ornatu: in primis quod nobilis rex in potestatem inopinanti venerat. Itaque magnifice Datamem donatum ad exercitum misit, qui tum contrahebatur, duce Pharnabazo et Tithrauste, ad bellum Aegyptium; parique eum, atque illos, imperio esse iussit. postea vero quam Pharnabazum rex revocavit, illi summa imperii tradita est. Hic cum maximo studio compararet exercitum, 4 Aegyptumque proficisci pararet: subito a rege literae sunt ei missae, *uti Aspim aggrederetur*, qui Cataoniam tenebat, quae gens iacet supra Ciliciam, confinis Cappadociae. namque Aspis, saltuosam regionem, castellisque munitam incolens, non solum imperio regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat, et, quae regi portarentur, abripiebat. Datames, etsi longe aberat ab his regionibus, et a maiore re abstrahebatur, tamen regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, sed viris fortibus, navem conscendit, existimans, id quod accidit, facilius se imprudentem parva manu oppressurum, quam paratum, quamvis magno exercitu. Hac delatus in Ciliciam, egressus inde, dies noctesque iter faciens, Taurum transit, eoque, quo studuerat, venit: quaerit, quibus locis sit Aspis: cognoscit, haud longe abesse, profectumque eum venatum. quem dum

speculatur, adventus eius causa cognoscitur. Pisidas cum iis, quos secum habebat, ad resistendum Aspīs comparat. Id Datames ubi audivit, arma sumit, suosque sequi iubet: ipse equo concitato ad hostem venit. quem procul Aspīs conspiciens ad se ferentem, pertimescit, atque a conatu resistendi deterritus, sese dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit Mithridati. Haec dum geruntur, Artaxerxes, reminiscens, a quanto bello, ad quam parvam rem, principem ducum misisset; se ipse reprehendit, et nuntium ad exercitum Acen misit, quod nondum Datamem profectum putabat, qui diceret, ne ab exercitu discederet. Hic, priusquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aspim ducebant. Qua celeritate cum magnam benevolentiam regis Datames consecutus esset; non minorem invidiam aulicorum excepit, qui illum unum pluris, quam se omnes, fieri videbant. quo facto cuncti ad eum opprimendum consenserunt. Haec Pandates, gazae custos regiae, amicus Datami, per scripta ei mittit, in quibus docet, *eum magno fore periculo, si quid illo imperante in Aegypto adversi accidisset. namque eam esse consuetudinem regiam, ut casus adversos hominibus tribuant, secundos fortunae suae. quo fieri, ut facile impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male gestae nuntientur. illum hoc maiore fore in discrimine, quod, quibus rex maxime obediat, eos habeat inimicissimos.* Talibus ille literis cognitis, cum iam ad exercitum Acen venisset, quod non ignorabat, ea vere scripta, desciscere a rege constituit, neque tamen quidquam fecit, quod fide sua esset indignum, nam

Mandroclem Magnetem exercitui praefecit: ipse cum suis in Cappadociam discedit, coniunctamque huic Paphlagoniam occupat, celans qua voluntate esset in regem; clam cum Ariobarzane facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas suis tuendas tradit. Sed 6 haec propter hiemale tempus minus prospere procedebant. Audit, Pisidas quasdam copias adversus se parare. filium eo Arsidaeum cum exercitu mittit. cadit in proelio adolescens: proficiscitur eo pater, non ita cum magna manu, celans, quantum vulnus accepisset; quod prius ad hostem pervenire cupiebat, quam de re male gesta fama ad suos perveniret: ne, cognita filii morte, animi debilitarentur militum. Quo contenderat, pervenit, hisque locis castra ponit, ut neque circui multitudine adversariorum posset, neque impediri, quo minus ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes, focer eius, praefectus equitum. Is, desperatis generi rebus, ad hostes transfugit. Id Datames ut audivit, sensit, si in turbam exisset, ab homine tam necessario se relictum, futurum ut ceteri consilium sequerentur. in vulgus edit, *suo iussu Mithrobarzanem profectum pro perfuga, quo facilius receptus interficeret hostes. quare relinqui eum non par esse, sed omnes confestim sequi. quod si animo strenuo fecissent, futurum, ut adversarii non possent resistere, cum et intra vallum et foris caederentur.* Hac re probata, exercitum educit, Mithrobarzanem persequitur. qui tantum quod ad hostes pervenerat, Datames signa inferri iubet. Pisidae, nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti, essent ma-

iori calamitati: primum eos adoriuntur. Illi cum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transferant; ab hisque stare, quos reliquerant, quibus cum neutri parcerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pisidas resistentes Datames invadit: primo impetu pellit, fugientes persequitur, multos interficit, castra hostium capit. Tali consilio uno tempore et proditores perculit, et hostes profligavit: et, quod ad perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum, neque celerius factum usquam legimus. Ab hoc tamen viro Scismas, maximo natu filius, desciiit, ad regemque transiit, et de defectione patris detulit. quo nuntio Artaxerxes commotus, quod intelligebat, sibi cum viro forti ac strenuo negotium esse, qui, cum cogitasset, facere auderet, et prius cogitare, quam conari consueffet: Autophradatem in Cappadociam mittit. Hic ne intrare posset, saltum, in quo Ciliciae portae sunt sitae, Datames praecipare studuit. Sed tam subito copias contrahere non potuit. a qua re depulsus, cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hostibus, neque praeteriret adversarius, quin anticipibus locis premeretur: et, si dimicare cum eo vellet, non multum obesse multitudo hostium suae paucitati posset. Haec etsi Autophradates videbat, tamen statuit congregari, quam cum tantis copiis refugere, aut tam diu uno loco sedere. Habebat barbarorum equitum viginti, peditum centum millia, quos illi Cardacas appellant; eiusdemque generis III funditorum; praeterea Cappadocum octo, Armeniorum

decem, Paphlagonum quinque, Phrygum decem, Lydorum quinque, Aspendiorum et Pisidarum circiter tria, Cilicum duo, Captianorum totidem, ex Graecia conductorum tria [millia]: levis armaturae maximum numerum. Has adversus copias spes omnis consistebat Datami in se locique natura. namque huius partem non habebat vicesimam militum. Quibus fretus conflixit, adversariorumque multa millia concidit; cum de ipsius exercitu non amplius hominum mille cecidisset. quam ob causam postero die tropaeum posuit, quo loco pridie pugnatum erat. Hinc cum castra movisset, semperque inferior copiis, superior omnibus proeliis discederet, quod nunquam manum confereret, nisi cum adversarios locorum angustiis clausisset: (quod perito regionum callideque cogitanti saepe accidebat:) Autophradates, cum bellum duci maiore regis calamitate, quam adversariorum, videret, ad pacem amicitiamque hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret. Quam ille etsi fidam non fore putabat; tamen conditionem accepit, seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod rex adversus Datamem susceperat, sedatum: Autophradates in Phrygiam se recepit. At rex, quod implacabile odium in Datamem susceperat, postquam bello eum opprimi non posse animadvertit, insidiis interficere studuit. quas ille plerasque vitavit. sicut cum nuntiatum esset, quosdam sibi infidiari, qui in amicorum erant numero: (de quibus, quod inimici detulerant, neque credendum, neque negligendum putavit:) experiri voluit, verum falsumne esset relatum. Itaque eo profectus est, quo itinere futuras insidias dixerant.

Sed elegit corpore et statura simillimum suū, eique vestitum suum dedit, atque eo loco ire, quo ipse consueverat, iussit. Ipse autem ornatu [vestituque] militari inter corporis custodes iter facere coepit. At insidiatores, postquam in eum locum agmen pervenit, decepti ordine atque vestitu, in eum faciunt impetum, qui suppositus erat. Praedixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere, quod ipsum vidissent. Ipse, ut concurrentes insidiatores animadvertit, tela in eos coniecit. hoc idem cum universi fecissent, priusquam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi ceciderunt.

10 Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus est Mithridatis, Ariobarzani filii, dolo. namque is pollicitus est regi, *se eum interfectorum, si ei rex permitteret, ut, quodcunque vellet, liceret impune facere: fidemque de ea re, more Persarum, dextra dedisset.* Hanc ut recepit a rege missam, copias parat, et absens amicitiam cum Datame facit, regis provincias vexat, castella expugnat, magnas praedas capit: quarum partem suis dispertit, partem ad Datamem mittit. pari modo complura castella ei tradit. Haec diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus regem suscepisse bellum: cum nihilo magis, ne quam suspicionem illi praeberet insidiarum, neque colloquium eius petivit, neque in conspectum venire studuit. Sic absens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, sed odio communi, quod erga regem susceperant, contineri

11 viderentur. Id cum satis se confirmasse arbitratus est, certiores facit Datamem, *tempus esse maiores exercitus parari, bellum cum ipso rege suscipi: deque ea re,*

si ei videretur, quo loco vellet, in colloquium veniret.
 Probata re, colloquendi tempus sumitur, locusque,
 quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui
 maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit,
 compluribusque locis separatim gladios obruit, ea-
 que loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die
 utrique, locum qui explorarent, atque ipsos scruta-
 rentur, mittunt. Deinde ipsi sunt congressi. Hic cum
 aliquamdiu in colloquio fuissent, et diversi discessis-
 sent, iamque procul Datames abesset: Mithridates,
 priusquam ad suos perveniret, ne quam suspicionem
 pareret, in eundem locum revertitur, atque ibi, ubi
 telum erat impositum, resedit, ut si a lassitudine cu-
 peret acquiescere; Datamemque revocavit, simulans,
 se quiddam in colloquio esse oblitum. Interim telum,
 quod latebat, protulit, nudatumque vagina veste te-
 xit, ac Datami venienti ait, digredientem se animad-
 vertisse locum quendam, qui erat in conspectu, ad
 castra ponenda esse idoneum. quem cum digito de-
 monstraret, et ille conspiceret: aversum ferro trans-
 fixit; priusque, quam quisquam posset succurrere,
 interfecit. Ita vir, qui multos consilio, neminem per-
 fidia ceperat, simulata captus est amicitia.

A ei videtur, quo loco velle, in colloquium venire.
 Propata te, colloquendi tempus sumitur, locutusque
 quo conveniunt. Huc Minutius cum uno, cui
 maximum habebat fidem, ante aliquid dies venit,
 compluribusque locis separata gladius obruit, es-
 que loca diligenter notat. Ipse autem colloquendi die
 utique, locum per exiret, atque idos ferretur.

XV.

E P A M I N O N D A S.

- 1** EPAMINONDAS Polymni filius Thebanus. De hoc priusquam scribamus, haec praecipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant; neve ea, quae ipsis leviora sunt, pari modo apud ceteros fuisse arbitrentur. Scimus enim, musicen nostris moribus abesse a principis persona; saltare vero etiam in vitis poni. quae omnia apud Graecos et grata, et laude digna ducuntur. Cum autem exprimere imaginem consuetudinis atque vitae velimus Epaminondae: nihil videmur debere praetermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primo de genere eius: deinde quibus disciplinis, et a quibus, sit eruditus: tum de moribus, ingeniique facultatibus, et si qua alia digna memoria erunt: postremo de rebus gestis, quae a plurimis omnium anteponuntur virtutibus.
- 2** Natus igitur patre, quo diximus, honesto genere, pauper iam a maioribus relictus: eruditus autem sic, ut nemo Thebanus magis. nam et citharizare, et cantare ad chordarum sonum doctus est a Dionysio; qui non minore fuit in musicis gloria, quam Damon, aut Lamprus, quorum per-

vulgata sunt nomina: carmina cantare tibiis ab Olympodoro, factare a Calliphrone. At philosophiae praeceptorem habuit Lyfim Tarentinum, Pythagoreum: cui quidem sic fuit deditus, ut adolescens tristem et severum senem omnibus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit; neque prius eum a se dimiserit, quam in doctrinis tanto antecesserit condiscipulos, ut facile intelligi posset, pari modo superaturum omnes in ceteris artibus. Atque haec ad nostram consuetudinem sunt levia, et potius contemnenda: at in Graecia utique olim magnae laudi erant. Postquam ephebus factus est, et palaestrae dare operam coepit: non tam magnitudini virium servivit, quam velocitati. illam enim ad athletarum usum; hanc ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimum currendo et luctando, ad eum finem, quo ad stans complecti posset, atque contendere. In armis plurimum studii consumebat. Ad hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona accesserant. erat enim modestus, prudens, gravis, temporibus sapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo; adeo veritatis diligens, ut ne ioco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patiensque admirandum in modum: non solum populi, sed etiam amicorum ferens iniurias: in primisque commissa celans; (quod interdum non minus prodest, quam diserte dicere:) studiosus audiendi. ex hoc enim facillime disci arbitrabatur. Itaque cum in circulum venisset, in quo aut de republica disputaretur, aut de philosophia sermo haberetur: nunquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset adductus. Pau-

pertatem adeo facile perpeffus est, ut de republica nihil, praeter gloriam, ceperit. amicorum in se tuendo caruit facultatibus: fide ad alios sublevandos saepe sic usus est, ut possit iudicari, omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam cum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut virgo amici nubilus propter paupertatem collocari non posset: amicorum concilium habebat, et quantum quisque daret, pro cuiusque facultatibus imperabat. eamque summam cum fecerat, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos qui conferebant: eique ut ipsi numerarent, faciebat; ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret, quantum cuique deberet. Tentata autem eius est abstinentia a Diomedonte Cyziceno. namque is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecunia corrumpendum susceperat. hic magno cum pondere auri Thebas venit, et Micythum adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem: quem tum Epaminondas plurimum diligebat. Micythus Epaminondam convenit, et causam adventus Diomedontis ostendit. At ille, Diomedonte coram, *nihil, inquit, opus pecunia est. nam si ea rex vult, quae Thebanis sint utilia, gratis facere sum paratus: sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis. namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriae caritate. Tu quod me incognitum tentasti, tuique similem existimasti, non miror, tibi que ignosco: sed egredere propere, ne alios corrumpas, cum me non potueris. Tu, Micythe, argentum huic redde: nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui.* Hunc Diomedon cum rogaret, *ut tuto exire, suaque, quae attulisset, li-*

ceret efferre: *istud*, inquit, *faciam*; neque tua causa, sed mea: ne, si tibi sit pecunia adempta, aliquis dicat, id ad me ereptum pervenisse, quod delatum accipere noluissem. a quo cum quaesisset, quo se deduci vellet; et ille, *Athenas*, dixisset: praesidium dedit, ut eo tuto perveniret. neque vero id satis habuit, sed etiam, ut inviolatus in navem ascenderet, per Chabriam Atheniensem, de quo supra mentionem fecimus, effecit. Abstinenciae erit hoc satis testimonium. Plurima quidem proferre possemus, sed modus adhibendus est: quoniam uno hoc volumine *vitas excellentium virorum* concludere constituimus; quorum separatim multis millibus versuum complures scriptores ante nos explicarunt. Fuit etiam disertus, ut nemo Thebanus ei par esset eloquentia: neque minus concinnus in brevitate respondendi, quam in perpetua oratione ornatus. Habuit obtrectatorem Meneclidem quendam, indidem Thebis, et adversarium in administranda republica, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet. namque illi genti plus inest virium, quam ingenii. Is, quod in re militari florere Epaminondam videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent; ne illius imperatoris opera desideraretur. Huic ille, *fallis*, inquit, *verbo cives tuos, quod hos a bello avocas. otii enim nomine servitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati esse debent. Quare si principes Graeciae esse vultis, castris est vobis utendum, non palaestra.* Idem ille Meneclides cum huic obiiceret, quod liberos non haberet, neque uxorem duxisset; maximeque insolentiam, quod sibi Agamemnonis belli

Corn. Nep. F

gloriam videretur consecutus : at ille, *desine*, inquit, *Meneclida*, de uxore mihi exprobrare. nam nullius in ista re minus uti consilio volo. Habebat enim Meneclides suspicionem adulterii. Quod autem me Agamemnonem aemulari putas, falleris. namque ille cum universa Graecia vix decem annis unam cepit urbem : ego contra ea, una urbe nostra, dieque uno, totam Graeciam, Lacedaemoniis fugatis, liberavi. Idem cum in conventum venisset Arcadum, petens, ut societatem cum Thebanis et Argivis facerent : contraque Callistratus, Atheniensium legatus, qui eloquentia omnes eo praestabat tempore, postularet, ut potius amicitiam sequerentur Atticorum ; et in oratione sua multa invectus esset in Thebanos et Argivos, in eisque hoc posuisset, animadvertere debere Arcadas, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de ceteris possent iudicare. Argivos enim fuisse Orestem et Alcmaeonem, matricidas : Thebis Oedipum natum, qui, cum patrem suum interfecisset, ex matre liberos procreasset. Hic in respondendo Epaminondas, cum de ceteris perorasset, postquam ad illa duo opprobria pervenit : admirari se, dixit, stultitiam rhetoris Attici, qui non animadvertit, innocentes illos natos ; domi scelere admissio, cum patria essent expulsi, receptos esse ab Atheniensibus. Sed maxime eius eloquentia eluxit Sparta [legati, ante pugnam Leuctricam.] quo cum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu sic Lacedaemoniorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concusserit, quam Leuctrica pugna. Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxi-

lio sociorum Lacedaemonii privarentur. Fuisse patientem, suorumque iniurias ferentem civium, quod se patriae irasci nefas esse duceret, haec sunt testimonia. Cum eum propter invidiam cives praeficere exercitui noluisissent; duxque esset delectus belli imperitus, cuius errore eo esset deducta illa multitudo militum, ut omnes de salute pertimescerent, quod locorum angustiis clausi ab hostibus obsidebantur: desiderari coepta est Epaminondae diligentia. erat enim ibi privatus, numero militis. a quo cum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumeliae; et exercitum, obsidione liberatum, domum reduxit incolumem. Neque vero hoc semel fecit, sed saepius. maxime autem fuit illustre, cum in Peloponnesum exercitum duxisset adversus Lacedaemonios, haberetque collegas duos, quorum alter erat Pelopidas, vir fortis ac strenuus. hic cum criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent, ob eamque rem imperium his esset abrogatum, atque in eorum locum alii praetores successissent: Epaminondas populiscito non paruit, idemque ut facerent, persuasit collegis, et bellum, quod susceperat, gessit. namque animadvertibat, nisi id fecisset, totum exercitum propter praetorum imprudentiam inscientiamque belli periturum. Lex erat Thebis, quae morte multabat, si quis imperium diutius retinisset, quam lege praefinitum foret. hanc Epaminondas, cum reipublicae conservandae causa latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; et quatuor mensibus diutius, quam populus iusserat, gessit imperium. Postquam domum reditum est, collegae eius hoc crimine

accusabantur. quibus ille permisit, ut omnem causam in se transferrent, suaque opera factum contenderent, ut legi non obedirent. qua defensione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum putabat; quod, quid diceret, non haberet. At ille in iudicium venit; nihil eorum negavit, quae adversarii crimini dabant, omniaque, quae collegae dixerant, confessus est; neque recusavit, quo minus legis poenam subiret: sed unum ab iis petivit, ut in periculo suo inscriberent: EPAMINONDAS A THEBANIS MORTE MULTATUS EST QUOD EOS COEGIT APUD LEUCTRA SUPERARE LACEDAEMONIOS QUOS ANTE SE IMPERATOREM NEMO BOEOTIORUM AUSUS FUIT ADSPICERE IN ACIE: QUODQUE UNO PROELIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAXIT SED ETIAM UNIVERSAM GRAECIAM IN LIBERTATEM VINDICAVIT EOQUE RES UTRORUMQUE PERDUXIT UT THEBANI SPARTAM OPPUGNARENT LACEDAEMONII SATIS HABERENT SI SALVI ESSE POSSENT: NEQUE PRIUS BELLARE DESTITIT QUAM MESSENE CONSTITUTA URBEM EORUM OBSIDIONE CLAUSIT. Haec cum dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est; neque quisquam iudex ausus est de eo ferre suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit gloria. Hic extremo tempore imperator apud Mantineam, cum acie instructa audacius instaret hostes, cognitus a Lacedaemoniis, quod in

unius pernicie eius patriae sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt; neque prius abscesserunt, quam magna caede facta, multisque occisis, fortissime ipsum Epaminondam pugnantem, sparo eminus percussum, concidere viderunt. Huius casu aliquantum retardati sunt Boeotii: neque tamen prius pugna excefferunt, quam repugnantes profligarunt. At Epaminondas cum animadverteret, mortiferum se vulnus accepisse, simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum: usque eo retinuit, quoad renuntiatum est, *viciisse Boeotios*. Id postquam audivit, *satis*, inquit, *vixi: invictus enim morior*. Tum ferro extracto, confestim exanimatus est. Hic uxorem nunquam duxit. in 10
 quo cum reprehenderetur [quod liberos non relinqueret] a Pelopida, qui filium habebat infamem: *maleque eum in eo patriae consulere diceret: vide*, inquit, *ne tu peius consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. neque vero stirps mihi potest deesse. namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quae non modo mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est*. Quo tempore duce Pelopida exsules Thebas occuparunt, et praesidium Lacedaemoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quamdiu facta est caedes civium, domo se tenuit: quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret. namque omnem civilem victoriam funestam putabat. Idem, postquam apud Cadmeam pugnari cum Lacedaemoniis coepit, in primis stetit. Huius de virtutibus vitaque satis erit dictum, si hoc unum adiunxero, quod nemo eat inficias, Thebas et ante Epa-

XVI.

PELOPIDAS.

PELOPIDAS Thebanus magis historicis, quam vulgo notus. cuius de virtutibus, dubito, quemadmodum exponam, quod vereor, ne, si res explicare incipiam, non vitam eius enarrare, sed historiam videar scribere: si tantummodo summas attigero, ne rudibus literarum Graecarum minus lucide appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero; et medebor cum fatietati, tum ignorantiae lectorum. Phoebidas Lacedaemonius, cum exercitum Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quae Cadmea nominatur, occupavit impulsu perpaucorum Thebanorum, qui, adversariae factioni quo facilius resisterent, Laconum rebus studebant; idque suo privato, non publico, fecit consilio. quo facto eum Lacedaemonii ab exercitu removerunt, pecuniaque multarunt. neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt: quod, susceptis inimicitiiis, fatius ducebant, eos obsideri, quam liberari. Nam post Peloponnesium bellum Athenasque devictas, cum Thebanis sibi rem esse existimabant: et eos esse solos, qui adversus resistere auderent. Hac mente

amicis suis summas potestates dederant, alteriusque factionis principes partim interfecerant, alios in exilium eiecerant: in quibus Pelopidas hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patria carebat. Hi omnes fere Athenas se contulerant, non, quo sequerentur otium, sed ut, quemque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaque cum tempus est visum rei gerendae, communiter cum his, qui Thebis idem sentiebant, diem delegerunt, ad inimicos opprimendos civitatemque liberandam, eum, quo maximi magistratus simul consueverant epulari. Magnae saepe res non ita magnis copiis sunt gestae: sed profecto nunquam ab tam tenui initio tantae opes sunt profligatae. nam duodecim adolescentuli coierunt ex his, qui exilio erant multati, cum omnino non essent amplius centum, qui tanto se offerrent periculo. qua paucitate perculsa est Lacedaemoniorum potentia. Hi enim non magis adversariorum factioni, quam Spartanis, eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Graeciae. quorum imperii maiestas, neque ita multo post, Leuctrica pugna, ab hoc initio perculsa, concidit. Illi igitur duodecim, quorum erat dux Pelopidas, cum Athenis interdum exissent, ut vesperascente coelo Thebas possent pervenire, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. qui cum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent, domum Charonis devenerunt, a quo et tempus et dies erat datus. Hoc loco libet interponere, etsi seiunctum ab re proposita est, nimia fiducia quantae calamitati soleat esse. Nam magistra-

tuum Thebanorum statim ad aures pervenit, exules in urbem devenisse. id illi, vino epulisque dediti, usque eo despexerunt, ut ne quaerere quidem de tanta re laborarint. accessit etiam, quod magis aperiret eorum dementiam. allata est enim epistola Athenis ab Archia, hierophante, uni ex his, Archiae, qui tum maximum magistratum Thebis obtinebat: in qua omnia de profectioe exfulum perscripta erant. quae cum iam accubanti in convivio esset data, sicut erat signata, sub pulvinum subiiciens, *in crastinum*, inquit, *differe res severas*. At illi omnes, cum iam nox processisset, vinolenti ab exfulibus duce Pelopida sunt interfecti. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato, non solum qui in urbe erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, praesidium Lacedaemoniorum ex arce pepulerunt, patriam obsidione liberaverunt, auctores Cadmeae occupandae partim occiderunt, partim in exilium eiecerunt. Hoc 4 tam turbido tempore, sicut supra docuimus, Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit. Itaque haec liberandarum Thebarum propria laus est Pelopidae: ceterae fere omnes communes cum Epaminonda, namque Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit dux delectae manus, quae prima phalangem prostravit Laconum. omnibus praeterea periculis affuit. sicut Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu: quoque Messena celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus. Denique haec fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda, ita ut proxima esset Epaminondae. Conflic- 5 tatus autem est cum adversa fortuna. nam et initio,

ficut ostendimus, exsul patria caruit; et cum Theſſaliam in poteſtatem Thebanorum cuperet redigere, legationisque iure ſatis tectum ſe arbitraretur, quod apud omnes gentes ſanctum eſſe conſueſſet; a tyranno Alexandro Pheraeo ſimul cum Iſmenia comprehenſus, in vineula coniectus eſt. Hunc Epaminondas recuperavit, bello perſequens Alexandrum. Poſt id factum nunquam is animo placari potuit in eum, a quo erat violatus. Itaque perſuaſit Thebanis, ut ſubſidio Theſſaliae profiſcerentur, tyrannosque eius expellerent. Cuius belli cum ei ſumma eſſet data, eoque cum exercitu profectus eſſet: non dubitavit, ſimul ac conſpexit hoſtem, conſligere. In quo proelio Alexandrum ut animadvertit, incenſus ira equum in eum concitavit, proculque degreſſus a ſuis, coniectu telorum confoſſus concidit. Atque hoc ſecunda victoria accidit. nam iam inclinatae erant tyrannorum copiae. Quo facto omnes Theſſaliae civitates interfectum Pelopidam coronis aureis, et ſtatuis aeneis, liberosque eius multo agro donarunt.

XVII.

AGESILAUS.

AGESILAUS Lacedaemonius, cum a ceteris scriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socratico colaudatus est. eo enim usus est familiarissime. Hic primum de regno cum Leotychide, fratris filio, habuit contentionem. Mos est enim a maioribus Lacedaemoniis traditus, ut duos haberent semper reges, nomine magis quam imperio, ex duabus familiis Procli et Eurysthenis; qui principes ex progenie Herculis Spartae reges fuerunt. horum ex altera in alterius familiae locum fieri non licebat. itaque utraque suum retinebat ordinem. Primum ratio habebatur, qui maximus natu esset ex liberis eius, qui regnans decessisset. si is virilem sexum non reliquisset, tum deligebatur, qui proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis rex, frater Agefilai. filium reliquerat Leotychidem, quem ille natum non agnorat: eundem moriens suum esse dixerat. Is de honore regni cum Agefilao, suo patruo, contendit: neque id, quod petivit, consecutus est. Nam Lyfandro suffragante, homine, ut ostendimus supra, factioso, et his temporibus potente, Agefilaus antelatus est. Hic, simulatque 2

imperii potitus est, persuasit Lacedaemoniis, ut exercitum emitterent in Asiam, bellumque regi facerent: docens, *satius esse, in Asia, quam in Europa, dimicare.* namque fama exierat, Artaxerxem comparare classes, pedestresque exercitus, quos in Graeciam mitteret. Data potestate, tanta celeritate usus est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quam regii satrapae eum scirent profectum. Quo factum est, ut omnes imparatos imprudentesque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter praefectos habebat regios, inducias a Lacone petivit, simulans, se dare operam, ut Lacedaemoniis cum rege conveniret; re autem vera ad copias comparandas: easque impetravit trimestres. Iuravit autem uterque, se sine dolo inducias conservaturum. in qua pactione summa fide mansit Agesilaus: contra ea Tissaphernes nihil aliud, quam bellum comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen iusiurandum servabat, *multumque in eo se consequi dicebat: quod Tissaphernes periurio suo et homines suis rebus abalienaret, et deos sibi iratos redderet. se autem, servata religione, confirmare exercitum: cum animadverteret, deorum numen facere secum, hominesque sibi conciliari amiciores; quod his studere consueissent, quos conservare fidem viderent.* Postquam induciarum praeteriit dies, barbarus non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia in Caria, et ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima, eo potissimum hostes impetum facturos: omnes suas copias eo contraxerat. At Agesilaus in Phrygiam se convertit, eamque prius depopulatus est, quam Tissaphernes us-

quam se moveret. Magna praeda militibus locupletatis, Ephesum hiematum exercitum reduxit: atque, ibi officinis armorum institutis, magna industria bellum apparavit. et quo studiosius armarentur, insigniusque ornarentur, praemia proposuit, quibus donarentur, quorum egregia in ea re fuisset industria. Fecit idem in exercitationum generibus, ut, qui ceteris praestitissent, eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus effecit, ut et ornatissimum et exercitatissimum haberet exercitum. Huic cum tempus esset visum, copias extrahere ex hibernaculis: vidit, si, quo esset iter facturus, palam pronuntiaffet, hostes non credituros, aliasque regiones praefidiis occupaturos, nec dubituros, aliud esse facturum, ac pronuntiaffet. Itaque, cum ille Sardis se iturum dixisset, Tissaphernes eandem Cariam defendendam putavit. In quo cum eum opinio fefellisset, victumque se vidisset consilio: sero suis praefidio profectus est. nam cum illo venisset, iam Agesilaus, multis locis expugnatis, magna erat praeda potitus. Laco autem, cum videret, hostes equitatu superare, nunquam in campo sui fecit potestatem, et his locis manum conferuit, quibus plus pedestres copiae valerent. Pepulit ergo, quotiescunque congressus est, multo maiores adversariorum copias, et sic in Asia versatus est, ut omnium opinione victor duceretur. Hic ⁴ cum iam animo medicaretur proficisci in Persas, et ipsum regem adoriri: nuntius ei domo venit ephorum missu, bellum Athenienses et Boeotios indixisse Lacedaemoniis; quare venire ne dubitaret. In hoc non minus [eius] pietas suspicienda est, quam vir-

tus bellica: qui, cum victori praeesset exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit iussis absentium magistratum, ut si privatus in comitio esset Spartaee. cuius exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent! Sed illuc redeamus. Agefilaus opulentissimo regno praeposuit bonam existimationem; multoque gloriosius duxit, si institutis patriae paruisset, quam si bello superasset Asiam. Hac igitur mente Hellespontum copias traiecit, tantaque usus est celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus. Cum iam haud ita longe abesset a Peloponneso, obsistere ei conati sunt Athenienses et Boeotii, ceterique eorum socii, apud Coroneam: quos omnes gravi proelio vicit. Huius victoriae vel maxima fuit laus, quod, cum plerique ex fuga se in templum Minervae coniecissent, quaerereturque ab eo, quid his fieri vellet; etsi aliquot vulnera acceperat eo proelio, et iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit irae religionem, et eos vetuit violari. Neque vero hoc solum in Graecia fecit, ut templa deorum sancta haberet: sed etiam apud barbaros summa religione omnia simulacra, arasque conservavit. Itaque praedicabat, *mirari se, non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus eorum nocuissent: aut non gravioribus poenis affici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent.* Post hoc proelium collatum est omne bellum circa Corinthum, ideoque *Corinthium* est appellatum. Hic cum una pugna decem millia hostium, Agefilao duce, cecidit.

lent; eoque facto opes adversariorum debilitatae viderentur: tantum abfuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graeciae, quod tam multi a se victi vitio adversariorum concidissent: namque illa multitudo, si sana mens esset Graeciae, supplicium Persas dare potuisset. Idem cum adversarios intra moenia compulisset, et, ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur: negavit, id suae virtuti convenire. se enim eum esse, dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas expugnaret Graeciae. nam si, inquit, eos exstinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmetipsi nos expugnaverimus, illis quiescentibus. quo facto sine negotio, cum voluerint, nos oppriment. Interim accidit illa calamitas apud Leuctra Lacedaemoniis: quo ne proficisceretur, cum a plerisque ad exeundum premeretur, ut si de exitu divinaret, exire noluit. Idem, cum Epaminondas Spartam oppugnaret, essetque sine muris oppidum, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse. In quo quidem discrimine celeritas eius consilii saluti fuit universis. nam cum quidam adolescentuli, hostium adventu perterriti, ad Thebanos transfugere vellent, et locum extra urbem editum cepissent: Agesilaus, qui perniciosissimum fore videret, si animadversum esset, quemquam ad hostes transfugere conari, cum suis eo venit, atque, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum, quod eum locum occupassent, et se id quoque fieri debere animadvertisse. Sic adolescentulos simulata laudatione recuperavit, et, adiunctis de suis comitibus,

6

locum tutum reliquit. namque illi, aucto numero eorum, qui expertes erant consilii, commovere se non sunt ausi, eoque libentius, quod latere arbitrabantur, quae cogitarant. Sine dubio post Leuctricam pugnam Lacedaemonii se nunquam refecerunt, neque pristinum imperium recuperarunt: cum interim Agefilaus non destitit, quibuscunque rebus posset, patriam iuvare. nam cum praecipue Lacedaemonii indigerent pecunia: ille omnibus, qui a rege defecerant, praesidio fuit. a quibus magna donatus pecunia, patriam sublevavit. Atque in hoc illud imprimis fuit admirabile, cum maxima munera ei ab regibus, et dynastis, civitatibusque conferrentur: nihil unquam [in] domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua Eurysthene, progenitor maiorum suorum, fuerat usus: quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat; contra ea plurima patientiae atque abstinentiae. Sic enim erat instructa, ut nulla in re differret a cuiusvis inopis atque privati.

8 Atque hic tantus vir, ut naturam faultricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, sic maleficam nactus est in corpore fingendo. nam et statura fuit humili, et corpore exiguo, et claudus altero pede. Quae res etiam nonnullam afferebat deformitatem: atque ignoti faciem eius cum intuerentur, contemnebant: qui autem virtutes noverant, non poterant admirari satis. Quod ei usu venit, cum annorum octoginta subsidio Tacho in Aegyptum isset, et in acta cum suis accubuisset, sine ullo tecto: stratumque haberet tale, ut terra tecta esset stramentis; neque huc amplius,

quam pellis esset iniecta: eodemque comites omnes accubissent, vestitu humili atque obsoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret; sed hominis non beatissimi suspicionem praeberet. Huius de adventu fama cum ad regios esset perlata, celeriter munera eo cuiusque generis sunt allata. His, quaerentibus Agefilaum, vix fides facta est, unum esse ex his, qui tum accubabant. Qui cum regis verbis, quae attulerant, dedissent: ille, praeter vitulina, et huiusmodi genera obsonii, quae praefens tempus desiderabat, nihil accepit; unguenta, coronas, secundamque mensam servis dispertit; cetera referri iussit. Quo facto eum barbari magis etiam contemserunt: quod eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumsisse arbitrabantur. Hic cum ex Aegypto reverteretur, donatus a rege Neetanabide ducenis viginti talentis, quae ille muneri populo suo daret; venissetque in portum, qui Menelai vocatur, iacens inter Cyrenas et Aegyptum: in morbum implicatus decessit. ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre possent, quod mel non habebant, cera circumfuderunt; atque ita domum retulerunt.

Corn. Nep.

G

XVIII.

EUMENES.

I **E**UMENES Cardianus. Huius si virtuti par data esset fortuna: non ille quidem maior, sed multo illustrior, atque etiam honoratior; quod magnos homines virtute metimur, non fortuna. Nam cum aetas eius incidisset in ea tempora, quibus Macedones florerent: multum ei detraxit inter hos viventi, quod alienae erat civitatis; neque aliud huic defuit, quam generosa stirps. Etsi ille domestico summo genere erat: tamen Macedones eum sibi aliquando anteponi indigne ferebant; neque tamen non patiebantur. vincebat enim omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate, et celeritate ingenii. Hic peradolescens ad amicitiam accessit Philippi, Amyntae filii: brevique tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim iam in adolescentulo indoles virtutis. Itaque eum habuit ad manum scribae loco: quod multo apud Graecos honorificentius est, quam apud Romanos. nam apud nos revera, sicut sunt, mercenarii scribae existimantur: at apud illos contrario nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, et fide et industria cognita; quod necesse est, omnium con-

filiorum eum esse participem. Hunc locum tenuit amicitiae apud Philippum annos septem. Illo interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Novissimo tempore praefuit etiam alterae equitum alae, quae hetaerice appellabatur. Utrique autem in consilio semper affuit, et omnium rerum habitus est particeps. Alexandro Babylone mortuo, 2 cum regna singulis familiaribus dispartirentur, et summa rerum tradita esset tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum suum dederat, Perdiccae; ex quo omnes coniecerant, eum regnum ei commendasse, quoad liberi eius in suam tutelam pervenissent: (aberant enim Craterus et Antipater, qui antecedere hunc videbantur: mortuus erat Hephaestio, quem unum Alexander, quod facile intelligi posset, pluri fecerat:) hoc tempore data est Eumeni Cappadocia, sive potius dicta. nam tum in hostium erat potestate. Hunc sibi Perdiccas adiunxerat magno studio; quod in homine fidem et industriam magnam videbat: non dubitans, si eum pellexisset, magno usui fore sibi in his rebus, quas apparabat. Cogitabat enim, quod fere omnes in magnis imperiis concupiscunt, omnium partes corripere atque complecti. Neque vero hoc ille solus fecit; sed ceteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. Primus Leonnatus Macedoniam praeoccupare destinaverat. Is multis magnis pollicitationibus persuadere Eumeni studuit, ut Perdiccam desereret, ac secum faceret societatem. Cum perducere eum non posset, interficere conatus est: et fecisset, nisi ille clam noctu ex praesidiis eius effugisset. Interim conflata sunt illa bella, quae ad in- 3

ternecionem post Alexandri mortem gesta sunt, omnesque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. quem etsi infirmum videbat, quod unus omnibus resistere cogebatur: tamen amicum non deseruit, neque salutis, quam fidei, fuit cupidior. Praefecerat eum Perdiccas ei parti Asiae, quae inter Taurum montem iacet atque Hellespontum; et illum unum opposuerat Europaeis adversariis: ipse Aegyptum oppugnatum adversus Ptolemaeum erat profectus. Eumenes cum neque magnas copias, neque firmas haberet, quod inexercitatae, et non multo ante erant contractae; adventare autem dicerentur, Hellespontumque transisse Antipater et Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate, tum usu belli praestantes: (Macedones vero milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim semper habiti sunt fortissimi, qui summam imperii poterentur:) Eumenes intelligebat, si copiae suae cognoscerent, adversus quos ducerentur, non modo non ituras, sed simul cum nuntio dilapsuras. Itaque hoc eius fuit prudentissimum consilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non possent; et his persuaderet, se contra quosdam barbaros proficisci. Itaque tenuit hoc propositum, et prius in aciem exercitum eduxit, proeliumque commisit, quam milites sui scirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum praeoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior. Quorum acerrimo concursu cum magnam partem diei esset pugnatum, cecidit Craterus dux, et Neoptolemus, qui secundum

locum imperii tenebat. cum hoc concurrat ipse Eumenes. Qui cum inter se complexi, in terram ex equis decidissent, ut facile intelligi posset, inimicam mente contendisse, animoque magis etiam pugnasse, quam corpore: non prius distracti sunt, quam alterum anima reliquerit. Ab hoc aliquot plagis Eumenes vulneratur, neque eo magis ex proelio excessit, sed acrius hostis inficit. Hic equitibus profligatis, interfecto duce Cratero, multis praeterea et maxime nobilibus captis, pedester exercitus, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non posset, pacem ab eo petiit. quam cum impetrasset, in fide non mansit, et se, simul ac potuit, ad Antipatrum recepit. Eumenes Craterum, ex acie semivivum elatum, recreare studuit. cum id non posset, pro hominis dignitate, proque pristina amicitia (namque illo usus erat, Alexandro vivo, familiariter) amplo funere extulit, ossaque in Macedoniam uxori eius ac liberis remisit. Haec dum apud Hellepontum geruntur, Perdicas apud flumen Nilum interficitur a Seleuco et Antigono: rerumque summa ad Antipatrum defertur. Hic, qui deseruerant, exercitu suffragium ferente, capitis absentes damnantur. in his Eumenes. Hac ille perculsus plaga non succubuit, neque eo secius bellum administravit. sed exiles res animi magnitudinem, etsi non frangebant, tamen imminuebant. Hunc persequens Antigonus, cum omni genere copiarum abundaret, saepe in itineribus vexabatur: neque unquam ad manum accedere licebat, nisi his locis, quibus pauci possent multis resistere. Sed extremo tempore, cum consilio capi non posset, mul-

titudine circumventus est. hinc tamen, multis suis
 amissis, se expedivit, et in castellum Phrygiae, quod
 Nora appellatur, confugit. In quo cum circumfede-
 retur, et vereretur, ne uno loco manens equos mi-
 litares perderet; quod spatium non esset agitandi:
 callidum fuit eius inventum, quemadmodum stans
 iumentum calefieri exercerique posset, quo libentius
 et cibo uteretur, et a corporis motu non remove-
 retur. Substringebat caput loro altius, quam ut prio-
 ribus pedibus plane terram posset attingere. deinde
 post verberibus cogebat exsultare, et calces remitte-
 re. qui motus non minus sudorem excutiebat, quam
 si in spatio decurreret. Quo factum est, quod omni-
 bus mirabile est visum, ut iumenta aequae nitida ex
 castello educeret, cum complures menses in obsidio-
 ne fuisset, ac si in campestribus ea locis habuisset.
 In hac conclusione, quotiescunque voluit, apparatus
 et munitiones Antigoni alias incendit, alias disiecit.
 Tenuit autem se uno loco, quamdiu fuit hiems. quod
 castrum subsidia habere non poterat, ver appropin-
 quabat: simulata deditio, dum de conditionibus
 tractat, praefectis Antigoni imposuit, seque ac suos
 6 omnes extraxit incolumes. Ad hunc Olympias, ma-
 ter quae fuerat Alexandri, cum literas et nuntios mi-
 sisset in Asiam, consultum, *utrum repetitum Macedo-
 niam veniret*, (nam tum in Epiro habitabat) *et eas res
 occuparet*: huic ille primum suavit, *ne se moveret, et
 exspectaret, quoad Alexandri filius regnum adipiscere-
 tur. sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam,
 omnium iniuriarum oblivisceretur, et in neminem acer-
 biore uteretur imperio.* Horum nihil ea fecit. nam et

in Macedoniam profecta est, et ibi crudelissime se-
 gessit. Petiit autem ab Eumene absente, *ne pateretur*
Philippi domus et familiae inimicissimos stirpem quoque
interimere, ferretque opem liberis Alexandri. quam ve-
niam si sibi daret, quam primum exercitus pararet, quos
sibi subsidio adduceret. id quo facilius faceret, se omnibus
praefectis, qui in officio manebant, misisse literas, ut
ei parerent, eiusque consiliis uterentur. His rebus Eu-
 menes permotus, satius duxit, si ita tulisset fortuna,
 perire bene meritis referentem gratiam, quam ingra-
 tum vivere. Itaque copias contraxit, bellum adver- 7
 sus Antigonum comparavit. quod una erant Macedo-
 nes complures nobiles, in his Peucestes, qui corpo-
 ris custos fuerat Alexandri, tum autem obtinebat Per-
 fidem, Antigenes, cuius sub imperio phalanx erat
 Macedonum: invidiam verens, (quam tamen effu-
 gere non potuit,) si potius ipse alienigena summi in-
 perii potiretur, quam alii Macedonum, quorum ibi
 erat multitudo: in principiis nomine Alexandri sta-
 tuit tabernaculum, in eoque sellam auream cum scep-
 tro ac diademate iussit poni, eoque omnes quotidie
 convenire, ut ibi de summis rebus consilia caperen-
 tur: credens minore se invidia fore, si specie impe-
 rii, nominisque simulatione Alexandri, bellum vide-
 retur administrare. quod et fecit. nam, cum non ad
 Eumenis principia, sed ad regia conveniretur, atque
 ibi de rebus deliberaretur, quodammodo latebat: cum
 tamen per eum unum gererentur omnia. Hic in Pa- 8
 raetacis cum Antigono confligit, non acie instructa,
 sed in itinere: eumque male acceptum in Mediam
 hiematum coegit redire. ipse in finitima regione Per-

fidis hiematum copias divisit, non ut voluit, sed ut militum cogebat voluntas. namque illa phalanx Alexandri Magni, quae Asiam peragrarat, deviceratque Persas, inveterata cum gloria, tum etiam licentia, non parere se ducibus, sed imperare postulabat: ut nunc veterani faciunt [nostri.] Itaque periculum est, ne faciant, quod illi fecerunt, sua intemperantia nimiaque licentia ut omnia perdant; neque minus eos, cum quibus steterint, quam adversus quos fecerint. quod si quis illorum veteranorum legat facta; paria horum cognoscat: neque rem ullam, nisi tempus, interesse iudicet. sed ad illos revertar. Hiberna sumserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam; longeque inter se discesserant. Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque, se parem non esse paratis adversariis: statuit aliquid sibi consilii novi esse capiendum. Duae erant viae, qua ex Medis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri, quarum brevior per loca deserta, quae nemo incolebat propter aquae inopiam, ceterum dierum erat fere decem: illa autem, qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum; sed erat copiosa, omniumque rerum abundans. hac si proficisceretur, intelligebat, prius adversarios rescituros de suo adventu, quam ipse tertiam partem confecisset itineris. sin per loca sola contenderet, sperabat, se imprudentem hostem oppressurum. Ad hanc rem conficiendam, imperavit, quam plurimos utres atque etiam culleos comparari; post haec pabulum; praeterea cibaria cocta dierum decem; utque quam minime fieret ignis

in castris: iter, quod habebat, omnes celat. Sic paratus, qua constituerat, proficiscitur. Dimidium fere ⁹ spatium confecerat, cum ex fumo castrorum eius suspicio allata est ad Eumenem, hostem appropinquare. conveniunt duces: quaeritur, quid opus sit facto. intelligebant omnes, tam celeriter copias ipsorum contrahi non posse, quam Antigonus affuturus videbatur. Hic, omnibus titubantibus, et de rebus fumis desperantibus, Eumenes ait, *si celeritatem velint adhibere; et imperata facere, quod ante non fecerint, se rem expediturum. nam, quod diebus quinque hostis transisse posset, se effecturum, ut non minus totidem dierum spatio retardaretur: quare circumirent, suas quisque copias contraheret.* Ad Antigonum autem refrenandum impetum, tale capit consilium. Certos mittit homines ad infimos montes, qui obvii erant itineri adversariorum; hisque praecepit, ut prima nocte, quam latissime possint, ignes faciant quam maximos, atque hos secunda vigilia minuant, tertia perexiguos reddant; et, assimulata castrorum consuetudine, suspicionem iniiciant hostibus, his locis esse castra, ac de eorum adventu esse praenuntiatum; idemque postera nocte faciant. Quibus imperatum erat, diligenter praeceptum curant. Antigonus, tenebris obortis, ignes conspicatur: credit de suo adventu esse auditum, et adversarios illuc suas contraxisse copias. mutat consilium, et, quoniam imprudentes adoriri non posset, aedit iter suum, et illum anfractum longiorem copiosae viae capit, ibique diem unum opperitur, ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda iumenta, quo integriore exercitu decerneret. Hic Eume- 10

nes callidum imperatorem vicit consilio, celeritatemque impedivit eius: neque tamen multum profecit. nam invidia ducum, cum quibus erat, perfidiaque [militum] Macedonum veteranorum, cum superior proelio discessisset, Antigono est deditus: cum exercitus ei ter ante separatis temporibus iurasset, se eum defensurum, nec unquam deserturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quam eum non prodere. Atque hunc Antigonus, cum ei fuisset infestissimus, conservasset, si per suos esset licitum: quod ab nullo se plus adiuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere iam apparebat omnibus. Imminebant enim Seleucus, Lyfimachus, Ptolemaeus, opibus iam valentes: cum quibus ei de summis rebus erat dimicandum. sed non passi sunt hi, qui circa erant: quod videbant, Eumene recepto, omnes prae illo parvi futuros. Ipse autem Antigonus adeo erat incensus, ut, nisi magna spe maximarum rerum, leniri non posset.

¶ Itaque, cum eum in custodiam dedisset, et praefectus custodum quaesisset, *quemadmodum servari vellet? ut acerrimum, inquit, leonem, aut ferocissimum elephantum.* nondum enim statuerat, servaret eum, nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum: et qui propter odium fructum oculis ex eius casu capere vellent; et qui propter veterem amicitiam colloqui, consolarique cuperent: multi etiam, qui eius formam cognoscere studebant, qualis esset, quem tamdiu, tamque valde timuissent, cuius in pernicie positam spem habuissent victoriae. At Eumenes, cum diutius in vinculis esset, ait Onomarcho,

penes quem summa imperii erat custodiae, se mirari, quare iam tertium diem sic teneretur. non enim hoc convenire Antigoni prudentiae, ut sic deuteretur victo. quin aut interfici, aut missum fieri iuberet. Hic cum ferocius Onomarcho loqui videretur, quid? tu, inquit, animo si isto eras, cur non in proelio cecidisti potius, quam in potestatem inimici venires? Huic Eumenes, utinam quidem istud evenisset! [inquit:] sed eo non accidit, quod nunquam cum fortiore sum congressus. non enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi succubuerit. non enim virtute hostium, sed amicorum perfidia decidi. Neque id falsum. * nam et dignitate fuit honesta, et viribus ad laborem ferendum firmis, neque tam magno corpore, quam figura venusta. De hoc Antigo- 12
nus cum solus constituere non auderet, ad consilium retulit. Hic, cum plerique omnes primo perturbati admirarentur, non iam de eo sumtum esse supplicium, a quo tot annos adeo essent male habiti, ut saepe ad desperationem forent adducti; quique maximos duces interfecisset; denique in quo uno esset tantum, ut, quoad ille viveret, ipsi securi esse non possent, interfecto nihil habituri negotii essent: postremo, si illi redderet salutem, quaerebant, quibus amicis esset usurus? sese enim cum Eumene apud eum non futuros. Hic, cognita consilii voluntate, tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit. tum autem, cum iam vereretur, ne qua seditio exercitus oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti, et quotidianum victum amoveri iussit. Nam negabat, se ei vim allaturum, qui aliquando fuisset amicus. Hic tamen non amplius quam triduum, fame fatigatus, cum castra moveren-

tur, insciente Antigono, iugulatus est a custodibus.
 13 Sic Eumenes annorum quinque et quadraginta, cum ab anno vigesimo, uti supra ostendimus, septem annos Philippo apparuisset; et tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, in his uni equitum alae praefuisset, post autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxisset, summosque duces partim repulisset, partim interfecisset: captus non Antigoni virtute, sed Macedonum periurio, talem habuit exitum vitae. In quo quanta fuerit omnium opinio eorum, qui post Alexandrum Magnum reges sunt appellati, ex hoc facillime potest iudicari, quod nemo Eumene vivo rex appellatus est, sed praefectus. iidem post huius occasum, statim regium ornatum nomenque sumserunt: neque, quod initio praedixerunt, *se Alexandri liberis regnum servare*, id praestare voluerunt; et, uno propugnatore sublato, quid sentirent, aperuerunt. Huius sceleris principes fuerunt Antigonus, Ptolemaeus, Seleucus, Lyfimachus, Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum propinquus eius sepeliendum tradidit. hi militari honesto funere, comitante toto exercitu, humaverunt: ossaque eius in Cappadociam ad matrem atque uxorem liberosque eius deportanda curarunt.

①

XIX.

P H O C I O N .

PHOCION Atheniensis, etsi saepe exercitibus praefuit, summosque magistratus cepit; tamen multo eius notior integritas est vitae, quam rei militaris labor. Itaque huius memoria est nulla, illius autem magna fama: ex quo cognomine *Bonus* est appellatus. Fuit enim perpetuo pauper, cum divitissimus esse posset, propter frequentes delatos honores, potestatesque summas, quae ei a populo dabantur. Hic cum a rege Philippo munera magnae pecuniae repudiaret, legatique hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset, in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam: his ille, *si mei similes erunt, idem hic, inquit, agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam.* Idem cum prope ad annum octogesimum prospera pervenisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum civium. Primo [quod] cum Demade de urbe tradenda Antipatro consenserat; eiusque consilio Demosthenes cum ceteris, qui

bene de republica mereri existimabantur, populiscito in exilium erant expulsi. Neque in eo solum offenderat, quod patriae male consuluerat; sed etiam, quod amicitiae fidem non praestiterat. namque, auctus adiutusque a Demosthene, eum, quem tenebat, adscenderat gradum, cum adversus Charetem eum subornaret: ab eodem in iudiciis, cum capitis causam diceret, defensus, aliquoties liberatus discesserat. hunc non solum in periculis non defendit, sed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine: quod, cum apud eum summum esset imperium populi, et Nicanorem, Cassandri praefectum, infidiari Piraeo Atheniensium a Dercyllo moneretur; idemque postularet, *ut provideret, ne com meatibus civitas privaretur*: hic, audiente populo, Phocion negavit esse periculum, *seque eius rei obsidem fore* pollicitus est. neque ita multo post Nicanor Piraeo est potitus. ad quem recuperandum cum populus armatus concurrisset: ille non modo neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem praeesse voluit. [sine quo Athenae omnino esse non possunt.] Erant eo tempore Athenis duae factiones: quarum una populi causam agebat, altera optimatum. in hac erat Phocion et Demetrius Phalereus. harum utraque Macedonum patrociniiis nitebatur. nam populares Polysperchonti favebant: optimates cum Cassandro sentiebant. Interim a Polysperchonte Cassander Macedonia pulsus est. quo facto populus superior factus, statim duces adversariae factionis capitis damnatos patria pepulit; in his Phocionem et Demetrium Phalereum: deque ea re legatos ad Polysperchontem misit, qui

ab eo peterent, ut sua decreta confirmaret. Huc eodem profectus est Phocion. quo ut venit, causam apud Philippum regem verbo, re ipsa quidem apud Polyperchontem iussus est dicere. namque is tum regis rebus praeerat. Hic ab Agnonide accusatus, quod Piraeum [Nicanori] prodidisset, ex consilii sententia in custodiam coniectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret iudicium. Huc ubi per- 4
ventum est, cum propter aetatem pedibus iam non valeret, vehiculoque portaretur: magni concursus sunt facti; cum alii, reminiscentes veteris famae, aetatis misererentur; plurimi vero ira exacuerentur, propter prodicionis suspicionem Piraei, maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei data est facultas, et dicendi causam. Inde iudicio, legitimis quibusdam confectis, damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Atheniensium, publice damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiariter fuerat usus. Is cum lacrymans dixisset, *O quam indigna perpeteris, Phocion!* huic ille, *At non inopinata*, inquit. *hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt Athenienses.* In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. itaque a servis sepultus est.

X X.

T I M O L E O N.

TIMOLEON Corinthius. Sine dubio magnus omnium iudicio hic vir exstitit. namque huic uni contigit, quod nescio an ulli, ut et patriam, in qua erat natus, oppressam a tyranno liberaret; et a Syracusis, quibus auxilio erat missus, inveteratam servitutem depelleret, totamque Siciliam, multos annos bello vexatam, a barbarisque oppressam, suo adventu in pristinum restitueret. Sed in his rebus non simplici fortuna conflictatus est, et, id quod difficilius putatur, multo sapientius tulit secundam, quam adversam fortunam. Nam cum frater eius Timophanes, dux a Corinthiis delectus, tyrannidem per milites mercenarios occupasset, particepsque regni posset esse: tantum abfuit a societate sceleris, ut antetulerit suorum civium libertatem fratris salutem; et patriae parere legibus, quam imperare, satius duxerit. Hac mente per haruspicem, communemque affinem, cui soror ex eisdem parentibus nata, nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit. Ipse non modo manus non attulit, sed ne adspicere quidem fraternum sanguinem voluit, nam, dum res confi-

ceretur, procul in praefidio fuit, ne quis satelles posset succurrere. Hoc praeclarissimum eius facinus non pari modo probatum est ab omnibus. nonnulli enim laesam ab eo pietatem putabant, et invidia laudem virtutis obterebant. Mater vero post id factum, neque domum ad se filium admisit, neque adspexit, quin eum fratricidam impiumque detestans compelleret. Quibus rebus ille adeo est commotus, ut nonnunquam vitae finem facere voluerit, atque ex ingratorum hominum conspectu morte decedere. Interim **2** Dione Syracusis interfecto, Dionysius rursus Syracusarum potitus est: cuius adversarii opem a Corinthiis petierunt, ducemque, quo in bello uterentur, postularunt. Huc Timoleon missus, incredibili felicitate Dionysium tota Sicilia depulit. cum interficere posset, noluit; tutoque ut Corinthum perveniret, effecit: quod utrorumque Dionysiorum opibus Corinthii saepe adiuti fuerant; (cuius benignitatis memoriam volebat exstare;) eamque praeclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiae, quam crudelitatis; postremo, ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur, quem et ex quanto regno, ad quam fortunam detrusisset. Post Dionysii decessum cum Hiceta bellavit, qui adversarius fuerat Dionysio: quem non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate, indicio fuit, quod ipse, expulso Dionysio, imperium dimittere noluit. Hoc superato, Timoleon maximas copias Carthaginensium apud Crimessum flumen fugavit, ac satis habere coegit, si liceret Africam obtinere, qui iam complures annos possessionem Siciliae tenebant. Cepit

Corn. Nep. H

etiam Mamercum, Italicum ducem, hominem bellicofum et potentem, qui tyrannos adiutum in Sicilia venerat. Quibus rebus confectis cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbes desertas videret, conquisivit, quos potuit, primum Siculos; deinde Corintho arcessivit colonos, quod ab his initio Syracusae erant conditae. Civibus veteribus sua restituit, novis bello vacuefactas possessiones divisit, urbium moenia disiecta, fanaque [deserta] refecit, civitatibus leges libertatemque reddidit: ex maximo bello tantum otium totae insulae conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi, qui initio deduxerant, videretur. Arcem Syracusis, quam munierat Dionysius ad urbem obsidendam, a fundamentis disiecit: cetera tyrannidis propugnacula demolitus est, deditque operam, ut quam minime multa vestigia servitutis manerent. Cum tantis esset opibus, ut etiam invitis imperare posset; tantum autem haberet amorem omnium Siculorum, ut nullo recusante regnum obtineret: maluit se diligere, quam metui. Itaque, cum primum potuit, imperium deposuit, et privatus Syracusis, quod reliquum vitae fuit, vixit. neque vero id imperite fecit: nam, quod ceteri reges imperio potuerunt, hic benevolentia tenuit. Nullus honos huic defuit: neque postea res ulla Syracusis gesta est publice, de qua prius sit decretum, quam Timoleontis sententia cognita. Nullius unquam consilium non modo antelatum, sed ne comparatum quidem est. neque id magis benevolentia factum est, quam prudentia. Hic cum aetate iam proventus esset, sine ullo morbo lumina ocu-

lorum amisit. quam calamitatem ita moderate tulit, ut neque eum querentem quisquam audierit, neque eo minus privatis publicisque rebus interfuerit. veniebat autem in theatrum, cum ibi concilium populi haberetur, propter valetudinem vectus iumentis iunctis, atque ita de vehiculo, quae videbantur, dicebat. neque hoc illi quisquam tribuebat superbiae. nihil enim unquam neque insolens, neque gloriosum, ex ore eius exiit. qui quidem, cum suas laudes audiret praedicari, nunquam aliud dixit, quam se in ea re maximas diis gratias agere atque habere, quod cum Siciliam recreare constituissent, tum se potissimum ducem esse voluissent. nihil enim rerum humanarum sine deorum numine geri putabat. Itaque suae domi facellum *αὐτοματίας* constituerat, idque sanctissime colebat. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserunt casus. Nam proelia maxima natali die suo fecit omnia. quo factum est, ut eiusdem natalem festum haberet universa Sicilia. Huic quidam Lamestius, homo petulans et ingratus, vadimonium cum vellet imponere, quod cum illo se lege agere diceret; et complures concurrissent, qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur: Timoleon oravit omnes, ne id facerent. namque *id ut Lamestio ceterisque liceret, se maximos labores summaque adiisse pericula. Hanc enim speciem libertatis esse, si omnibus, quod quisque vellet, legibus experiri liceret.* Idem, cum quidam Lamestii similis, nomine Demaenetus, in concione populi de rebus gestis eius detrahare coepisset, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta, dixit, *nunc demum se voti esse damnatum. namque hoc a diis*

immortalibus semper precatum, ut talem libertatem restituerent Syracusanis, in qua cuivis liceret, de quo vellet, impune dicere. Hic, cum diem supremum obiisset, publice a Syracusanis in gymnasio, quod Timoleonteum appellatur, tota celebrante Sicilia, sepultus est.

X X I.

D E R E G I B U S.

HI fere fuerunt Graeciae gentis duces, qui memoria digni videbantur, praeter REGES. namque eos attingere nolimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae. neque tamen hi admodum sunt multi. Lacedaemonius autem Agefilaus, nomine, non potestate fuit rex; sicuti ceteri Spartani. Ex his vero, qui dominatum imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt, ut nos iudicamus, Persarum Cyrus, et Darius, Hytaspis filius: quorum uterque privatus virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Masagetas in proelio cecidit. Darius senectute diem obiit supremum. Tres sunt praeterea eiusdem generis, Xerxes, et duo Artaxerxes, Macrochir et Mnemon. Xerxi maxime est illustre, quod maximis post hominum memoriam exercitibus terra marique bellum intulit Graeciae. At Macrochir praecipuam habet laudem amplissimae pulcherrimaeque corporis formae: quam incredibili ornavit virtute belli. namque illo Perfes nemo fuit manu fortior. Mnemon autem iustitiae fama floruit. nam cum matris suae scelere amisisset uxorem, tantum indulsit dolori, ut

H 3

eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine, morbo naturae debitum reddiderunt : tertius ab Artabano praefecto ferro interemtus est. Ex Macedonum autem genere duo multo ceteros antecesserunt rerum gestarum gloria : Philippus, Amyntae filius, et Alexander Magnus. horum alter Babylone morbo consumtus ; Philippus Aegis a Pausania, cum spectatum ludos iret, iuxta theatrum occisus est. Unus Epirotes, Pyrrhus, qui cum populo Romano bel-
 2 lavit. is cum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus interiit. Unus item Siculus, Dionysius prior. nam et manu fortis, et belli peritus fuit, et, id quod in tyranno non facile reperitur, minime libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius rei denique cupidus, nisi singularis perpetuique imperii ; ob eamque rem crudelis. nam dum id studuit munire, nullius pepercit vitae, quem eius insidiatorem putaret. Hic cum virtute tyrannidem sibi peperisset, magna retinuit felicitate ; maiorque annos sexaginta natus, decessit florente regno. neque in tam multis annis cuiusquam ex sua stirpe funus vidit, cum ex tribus uxoribus liberos procreasset, mul-
 3 tique ei nati essent nepotes. Fuerunt praeterea magni reges ex amicis Alexandri Magni, qui post obitum eius imperia ceperunt. In his Antigonus, et huius filius Demetrius : Lyfimachus, Seleucus, Ptolemaeus. Ex his Antigonus, cum adversus Seleucum Lyfimachumque dimicaret, in proelio occisus est. Pari leto affectus est Lyfimachus a Seleuco. nam, societate dissoluta, bellum inter se gesserunt. At Demetrius, cum filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset,

neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset, captus bello, in custodia foer generi periit morbo. neque ita multo post Seleucus a Ptolemaeo Cerauno dolo interfectus est: quem ille a patre expulsum Alexandria, alienarum opum indigentem, receperat. Ipse autem Ptolemaeus, cum vivus filio regnum tradidisset, ab illo eodem vita privatus dicitur. De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur, non praeterire Hamilcarem et Hannibalem: quos et animi magnitudine, et calliditate omnes in Africa natos praestitisse constat.

XXII.

HAMILCAR.

HAMILCAR, Hannibalis filius, cognomine Barcas, Carthaginienſis, primo Poenico bello, ſed temporibus extremis, admodum adoleſcentulus in Sicilia praeſſe coepit exercitui. Cum ante eius adventum et mari et terra male res gererentur Carthaginienſium: ipſe, ubi affuit, nunquam hoſti ceſſit, neque locum nocendi dedit; ſaepeque e contrario occasione data laceſſivit, ſemperque ſuperior diſceſſit. quo facto, cum paene omnia in Sicilia Poeni amiſſent, ille Erycem ſic defendit, ut bellum eo loco geſtum non videretur. Interim Carthaginienſes, claſſe apud inſulas Aegates a C. Lutatio conſule Romanorum ſuperati, ſtatuerunt belli finem facere, eamque rem arbitrio permiferunt Hamilcaris. Ille etſi flagrabat bellandi cupiditate, tamen paci ſerviendum putavit; quod patriam exhaustam ſuntibus diutius calamitatem belli ferre non poſſe intelligebat: ſed ita, ut ſtatim mente agitaret, ſi paulum modo res eſſent reſectae, bellum renovare, Romanosque armis perſe-

qui, donicum aut certe vicissent, aut victi manus dedissent. Hoc consilio pacem conciliavit: in qua tanta fuit ferocia, cum Catulus negaret, *se bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erycem tenuerunt, armis relictis, Sicilia decederent: ut succumbente patria, ipse, periturum se potius, dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret. non enim suae esse virtutis, arma a patria accepta adversus hostes, adversariis tradere.* Huius pertinaciae cessit Catulus. At ille, ut Carthaginem venit, multo aliter, ac sperabat, rempublicam se habentem cognovit. namque diuturnitate externi mali tantum exarsit intestinum bellum, ut nunquam pari periculo fuerit Carthago, nisi cum deleta est. Primo mercenarii milites, qui adversus Romanos fuerant, desciverunt: quorum numerus erat viginti millium. hi totam abalienarunt Africam, ipsam Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo sunt Poeni perterriti, ut etiam auxilia a Romanis petiverint, eaque impetrarint. Sed extremo, cum prope iam ad desperationem pervenissent, Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is non solum hostes a muris Carthaginis removit, cum amplius centum millia facta essent armorum; sed etiam eo compulit, ut locorum angustiis clausi, plures fame, quam ferro, interirent. omnia oppida abalienata, in his Uticam atque Hippo- nem, valentissima totius Africae, restituit patriae. neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propagavit, tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuisse. Rebus his ex sententia peractis, fidenti animo atque infesto Romanis, quo facilius causam bellandi reperiret, ef-

fecit, ut imperator cum exercitu in Hispaniam mitteretur, eoque secum duxit filium Hannibalem, annorum novem. Erat praeterea cum eo adolescens illustris, formosus, Hasdrubal: quem nonnulli diligenti turpius, quam par erat, ab Hamilcare, loquebantur. non enim maledici tanto viro deesse poterant. quo factum est, ut a praefecto morum Hasdrubal cum eo vetaretur esse. Huic ille filiam suam in matrimonium dedit, quod moribus eorum non poterat interdici focero gener. De hoc ideo mentionem fecimus, quod, Hamilcare occiso, ille exercitui praefuit, resque magnas gessit: et princeps largitione vetustos pervertit mores Carthaginensium: eiusdemque post
4 mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. At Hamilcar, posteaquam mare transiit, in Hispaniamque venit, magnas res secunda gessit fortuna: maximas bellicosissimasque gentes subegit: equis, armis, viris, pecunia, totam locupletavit Africam. Hic cum in Italiam bellum inferre meditaretur, nono anno post, quam in Hispaniam venerat, in proelio, pugnans adversus Vettones, occisus est. Huius perpetuum odium erga Romanos maxime concitasse videtur secundum bellum Poenicum. Namque Hannibal, filius eius, assiduis patris obtestationibus eo est perductus, ut interire, quam Romanos non experiri, mallet.

X X I I I.

H A N N I B A L.

HANNIBAL, Hamilcaris filius, Carthaginienſis. I
 Si verum eſt, quod nemo dubitat, ut populus Roma-
 nus omnes gentes virtute ſuperarit, non eſt inſitian-
 dum, Hannibalem tanto praeſtitiffe ceteros imperato-
 res prudentia, quanto populus Romanus antecedit for-
 titudine cunctas nationes. nam quotieſcunque cum eo
 congreſſus eſt in Italia, ſemper diſceſſit ſuperior. quod
 niſi domi civium ſuorum invidia debilitatus eſſet;
 Romanos videretur ſuperare potuiſſe. ſed multorum
 obtreſtatio devicit unius virtutem. Hic autem velut
 hereditate relictum odium paternum erga Romanos
 ſic conſervavit, ut prius animam, quam id, depoſue-
 rit. qui quidem, cum patria pulſus eſſet, et aliena-
 rum opum indigeret, nunquam deſtiterit animo bel-
 lare cum Romanis. Nam ut omittam Philippum, 2
 quem abſens hoſtem reddidit Romanis: omnium his
 temporibus potentiffimus rex Antiochus fuit. hunc
 tanta cupiditate incendit bellandi, ut uſque a rubro
 mari arma conatus ſit inferre Italiae. ad quem cum
 legati veniſſent Romani, qui de eius voluntate ex-
 plorarent, darentque operam conſiliis clandestinis, ut

Hannibalem in suspicionem regi adducerent, tanquam ab ipsis corruptum, alia, atque antea, sentire: neque id frustra fecissent, idque Hannibal comperisset, seque ab interioribus consiliis segregari vidisset: tempore dato adiit ad regem, eique cum multa de fide sua et odio in Romanos commemorasset, hoc adiunxit: *Pater, inquit, meus, Hamilcar, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato, in Hispaniam imperator proficiscens Carthagine, Iovi optimo maximo hostias immolavit. quae divina res dum conficiebatur, quaesivit a me, vellemne secum in castra proficisci? id cum libenter accepissem, atque ab eo petere coepissem, ne dubitaret ducere: tum ille, faciam, inquit, si fidem mihi, quam postulo, dederis. simul me ad aram adduxit, apud quam sacrificare instituerat, eamque, ceteris remotis, tenentem iurare iussit, nunquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego iusiurandum, patri datum, usque ad hanc aetatem ita conservavi, ut nemini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente sim futurus. quare, si quid amice de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, si me celaris: cum quidem bellum parabis, te ipsum frustraberis, si non me in eo principem posueris.* Hac igitur, qua diximus, aetate cum patre in Hispaniam profectus est: cuius post obitum, Hasdrubale imperatore suffecto, equitatus summi praefuit. hoc quoque interfecto, exercitus summam imperii ad eum detulit. id, Carthaginem delatum, publice comprobatum est. Sic Hannibal, minor quinque et viginti annis natus, imperator factus, proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit: Saguntum, foederatam civitatem, vi expug-

navit: tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit. saltum Pyrenaeum transiit. quacunque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: neminem, nisi victum, dimisit. Ad Alpes posteaquam venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum, praeter Herculem Graium transierat: (quo facto is hodie saltus Graius appellatur:) Alpico, conantes prohibere transitu, concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecit [que,] ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. hac copias traduxit, in Italiamque pervenit. Conflixerat apud Rhodanum 4 cum P. Cornelio Scipione Cos. eumque pepulerat. Cum hoc eodem [de] Clauidio apud Padum decernit: faucium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega Tiberio Longo apud Trebiam adversus eum venit. cum his manum conferuit, utrosque profligavit. inde per Ligures Apenninum transiit, petens Etruriam. hoc itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut postea nunquam dextero aequae bene usus sit. qua valetudine cum etiam nunc premeretur, lecticaque ferretur, C. Flaminium, Cos. apud Trasimenum cum exercitu insidiis circumventum, occidit. neque multo post C. Centenium, praetorem, cum delecta manu saltus occupantem. hinc in Apuliam pervenit. Ibi obviam ei venerunt duo consules: C. Terentius et L. Paullus Aemilius. Utriusque exercitus uno proelio fugavit: Paullum consulem occidit, et aliquot praeterea consulares. in his Cn. Ser-

vilium Geminum, qui superiore anno fuerat consul.
 5 Hac pugna pugnata, Romam profectus nullo re-
 sistente, in propinquis urbis montibus moratus est.
 Cum aliquot ibi dies castra habuisset, et reverteretur
 Capuam: Q. Fabius Maximus, dictator Romanus in
 agro Falerno se ei obiecit. Hic clausus locorum angu-
 stiis, noctu sine ullo detrimento exercitus se expedivit.
 Fabio, callidissimo imperatori, verba dedit. namque
 obducta nocte farmenta in cornibus iuvenorum de-
 ligata incendit, eiusque generis multitudinem mag-
 nam dispalatam immisit. quo repentino obiectu viso,
 tantum terrorem iniecit exercitui Romanorum, ut
 egredi extra vallum nemo sit ausus. Hanc post rem
 gestam non ita multis diebus, M. Minucium Rufum,
 magistrum equitum, pari ac dictatorem imperio, do-
 lo productum in proelium, fugavit. Ti. Sempronium
 Gracchum, iterum consulem, in Lucanis absens in
 insidias inductum sustulit. M. Claudium Marcellum,
 quinquies consulem, apud Venusiam pari modo in-
 terfecit. Longum est enumerare proelia. Quare hoc
 unum satis erit dictum, ex quo intelligi possit, quan-
 tus ille fuerit. Quamdiu in Italia fuit, nemo ei in
 acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pug-
 6 nam in campo castra posuit. Hic invictus patriam
 defensum revocatus, bellum gessit adversus P. Sci-
 pionem, filium eius, quem ipse primum apud Rho-
 danum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam
 fugaverat. Cum hoc, exhaustis iam patriae faculta-
 tibus, cupivit in praesentiarum bellum componere,
 quo valentior postea congregaretur. In colloquium
 convenit, conditiones non convenerunt. Post id fac-

tum paucis diebus apud Zamam cum eodem confligit : pulsus (incredibile dictu) biduo et duabus noctibus Adrumetum pervenit, quod abest a Zama circiter millia passuum trecenta. In hac fuga Numidae, qui simul cum eo ex acie excefferant, insidiati sunt ei : quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Adrumeti reliquos ex fuga collegit : novis delectibus paucis diebus multos contraxit. Cum in apparando acerrime esset occupatus, Carthaginenses bellum cum Romanis composuerunt. Ille nihilo fecius exercitui postea praefuit, resque in Africa gessit, [itemque Mago frater eius] usque ad P. Sulpicium et C. Aurelium consules. His enim magistratibus legati Carthaginenses Romam venerunt, qui senatui populoque Romano gratias agerent, quod cum his pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent, simulque peterent, *ut obsides eorum Fregellis essent, captivique redderentur.* His ex senatus consulto responsum est : *munus eorum gratum acceptumque esse : obsides, quo loco rogarent, futuros : captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, etiam nunc cum imperio apud exercitum haberent, itemque fratrem eius Magonem.* Hoc responso Carthaginenses cognito, Hannibalem domum [Magonemque] revocarunt. Hic, ut rediit, praetor factus est, postquam rex fuerat, anno secundo et vicesimo. Ut enim Romae consules, sic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur. In eo magistratu pari diligentia se Hannibal praebuit, ac fuerat in bello. namque effecit, ex novis vectigalibus non solum ut

esset pecunia, quae Romanis ex foedere pendere-
 tur, sed etiam superesset, quae in aerario reponere-
 tur. Deinde, anno post praeturam, Marco Claudio,
 Lucio Furio, Coss. Romani legati Carthaginem vene-
 runt. Hos Hannibal sui exoptandi gratia missos ra-
 tus, priusquam his senatus daretur, navem conscendit
 clam, atque in Syriam ad Antiochum profugit. Hac
 re palam facta, Poeni naves duas, quae eum com-
 prehenderent, si possent consequi, miserunt: bona
 eius publicarunt: domum a fundamentis disiecerunt:
 § ipsum exulem iudicarunt. At Hannibal anno tertio,
 postquam domo profugerat, L. Cornelio, Quinto
 Minucio Coss. cum quinque navibus Africam acces-
 sit, in finibus Cyrenaeorum, si forte Carthaginien-
 ses ad bellum, Antiochi spe fiduciaque, inducere
 posset: cui iam persuaserat, ut cum exercitibus in
 Italiam proficisceretur. Huc Magonem fratrem ex-
 civit. Id ubi Poeni resciverunt, Magonem eadem,
 qua fratrem, absentem poena affecerunt. Illi, despe-
 ratis rebus, cum solvissent naves, ac vela ventis de-
 diffent: Hannibal ad Antiochum pervenit. De Ma-
 gonis interitu duplex memoria prodita est. namque
 alii naufragio, alii a servis ipsius interfectum eum,
 scriptum reliquerunt. Antiochus autem, si tam in
 agendo bello parere voluisset consiliis eius, quam in
 suscipiendo instituerat, propius Tiberi quam Ther-
 mopylis, de summa imperii dimicasset. quem etsi mul-
 ta stulte conari videbat, tamen nulla deseruit in re.
 Praefuit paucis navibus, quas ex Syria iussus erat in
 Asiam ducere, hisque adversus Rhodiorum classem
 in Pamphylio mari conflixit. Quo cum multitudi-

ne adversariorum sui superarentur: ipse, quo cornu rem gessit, fuit superior. Antiocho fugato, veniens, ne dederetur, (quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem,) Cretam ad Gortynios venit, ut ibi, quo se conferret, consideraret. Vidit autem vir omnium callidissimus, magno se fore periculo, nisi quid providisset, propter avaritiam Cretensium. magnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam. Itaque capit tale consilium. amphoras complures complet plumbo: summas operit auro et argento. has, praesentibus principibus, deponit in templo Dianae; simulans, se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem inductis, statuas aeneas, quas secum portabat, omnes sua pecunia complet, easque in propatulo domi abiicit. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris, quam ab Hannibale, ne quid ille, inscientibus his, tolleret, secumque duceret. Sic, conservatis suis rebus, Poenus, illis Cretensibus omnibus, ad Prusiam in Pontum pervenit. apud quem eodem animo fuit erga Italiam, neque aliud quidquam egit, quam regem armavit et exercuit adversus Romanos. Quem cum videret domesticis rebus minus esse robustum, conciliabat ceteros reges, adiungebatque bellicosas nationes. Dissidebat ab eo Pergamenus rex Eumenes, Romanis amicissimus, bellumque inter eos gerebatur et mari et terra. quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi. sed utrobique Eumenes plus valebat propter Romanorum societatem: quem si removisset, faciliora sibi cetera fore arbitrabatur. ad hunc interficiendum talem iniit rationem. Classe paucis die-

Corn. Nep.

I

bus erant decreturi. superabatur navium multitudine. dolo erat pugnandum, cum par non esset armis. imperavit quam plurimas venenatas serpentes vivas colligi, easque in vasa fictilia coniici. Harum cum confecisset magnam multitudinem, die ipso, quo facturus erat navale proelium, classarios convocat, hisque praecipit, *omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem, a ceteris tantum satis habeant se defendere. id facile illos serpentium multitudine consecuturos. Rex autem in qua nave veheretur, ut scirent, se facturum: quem si aut cepissent, aut interfecissent, magno his pollicetur praemio fore.* Tali cohortatione militum facta, classis ab utrisque in proelium deducitur. quarum acie constituta, priusquam signum pugnae daretur, Hannibal, ut palam faceret suis, quo loco Eumenes esset, tabellarium in scapha cum caduceo mittit. qui ubi ad naves adversariorum pervenit, epistolam ostendens, se regem professus est quaerere. Statim ad Eumenem deductus est: quod nemo dubitabat, aliquid de pace esse scriptum. Tabellarius, ducis nave declarata suis, eodem, unde ierat, se recepit. At Eumenes, soluta epistola, nihil in ea reperit, nisi quod ad irridendum eum pertineret. cuius etsi causam mirabatur, (neque reperiebatur,) tamen proelium statim committere non dubitavit. Horum in concursu Bithyni, Hannibalis praecepto, universi navem Eumenis adoriuntur: quorum vim cum rex sustinere non posset, fuga salutem petiit: quam consecutus non esset, nisi intra sua praesidia se recepisset, quae in proximo litore erant collocata. Reliquae Pergamenae naves cum adversarios premerent acrius, repente in eas

vafa fictilia, de quibus supra mentionem fecimus, conici coepta sunt: quae iacta initio risum pugnantibus excitarunt, nec, quare id fieret, poterat intelligi. postquam autem naves completas conspexerunt serpentibus, nova re perterriti, cum, quid potissimum vitarent, non viderent, puppes averterunt, seque ad sua castra nautica retulerunt. Sic Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit: neque tum solum, sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios. Quae dum in Asia geruntur, 12 accidit casu, ut legati Prusiae Romae apud L. Quintium Flamininum consularem coenarent, atque ibi, de Hannibale mentione facta, ex his unus diceret, *eum in Prusiae regno esse*. Id postero die Flamininus senatui detulit. Patres conscripti, qui Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, legatos in Bithyniam miserunt, in his Flamininum, qui a rege peterent, *ne inimicissimum suum secum haberet, sibi que dederet*. His Prusias negare ausus non est: illud recusavit, *ne id a se fieri postularent, quod adversus ius hospitii esset: ipsi, si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile inventuros*. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello, quod ei ab rege datum erat muneri: idque sic aedificarat, ut in omnibus partibus aedificii exitum sibi haberet, semper verens, ne usu eveniret, quod accidit. Huc cum legati Romanorum venissent, ac multitudine domum eius circumdedissent, puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit, plures praeter consuetudinem armatos apparere. qui imperavit ei, ut omnes fores aedificii circumiret, ac propere sibi renuntiaret, num eodem

modo undique obsideretur. Puer cum celeriter, quid esset, renuntiasset, omnesque exitus occupatos ostendisset: sensit, id non fortuito factum, sed se peti, neque sibi diutius vitam esse retinendam. quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum, venenum, quod semper secum habere consueverat, sumsit. Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno adquievit septuagesimo. Quibus consulibus interierit, non convenit. namque Atticus, Marco Claudio Marcello, Q. Fabio Labeone Coff. mortuum in annali suo scriptum reliquit. at Polybius, L. Aemilio Paulo et Cn. Baebio Tamphilo: Sulpicius autem, P. Cornelio Cethego, M. Baebio Tamphilo. Atque hic tantus vir, tantisque bellis districtus, nonnihil temporis tribuit literis. namque aliquot eius libri sunt, Graeco sermone confecti. in his ad Rhodios *de Cn. Manlii Vulsonis in Asia rebus gestis*. Huius bella gesta multi memoriae proderunt: sed ex his duo, qui cum eo in castris fuerunt, simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Silenus, et Sofilus Lacedaemonius. Atque hoc Sofilo Hannibal literarum Graecarum usus est doctore. Sed nos tempus est huius libri facere finem, et *Romanorum* explicare *imperatores*: quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri praeferendi sint, possit iudicari.

XXIV.

M. P O R C I U S C A T O .

[EX LIBRO POSTERIORE CORNELII NEPOTIS.]

CATO, ortus municipio Tusculo, adolescentulus, priusquam honoribus operam daret, versatus est in Sabinis, quod ibi heredium a patre relictum habebat. Hortatu L. Valerii Flacci, quem in consulatu censuraque habuit collegam, ut M. Perperna Censorius narrare solitus est, Romam demigravit, in foroque esse coepit. Primum stipendium meruit annorum decem septemque, Q. Fabio Maximo, M. Claudio Marcello Coss. Tribunus militum in Sicilia fuit. Inde ut rediit, castra secutus est C. Claudii Neronis, magnique eius opera existimata est in proelio apud Senam, quo cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. Quaestor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, consuli: cum quo non pro fortis necessitudine vixit. namque ab eo perpetua dissenfit vita. Aedilis plebis factus est cum C. Helvio. Praetor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quaestor superiore tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poetam de-

duxerat: quod non minoris existimamus, quam quem
 2 libet amplissimum Sardiniensem triumphum. Con-
 sulatum gessit cum L. Valerio Flacco, sorte provin-
 ciam nactus Hispaniam citeriorem, exque ea trium-
 phum deportavit. Ibi cum diutius moraretur, P. Sci-
 pio Africanus consul iterum, cuius in priore con-
 sulatu quaestor fuerat, voluit eum de provincia de-
 pellere, et ipse ei succedere. neque hoc per senatum
 efficere potuit: (cum quidem Scipio in civitate
 principatum obtineret:) quod tum non potentia, sed
 iure, respublica administrabatur. Qua ex re iratus se-
 natui, consulatu peracto, privatus in urbe mansit.
 At Cato, censor cum eodem Flacco factus, severe
 praefuit ei potestati. Nam et in complures nobiles
 animadvertit, et multas res novas in edictum addi-
 dit, qua re luxuria reprimeretur, quae iam tum inci-
 piebat pullulare. [Circiter annos octoginta] usque ad
 extremam aetatem ab adolescentia, reipublicae cau-
 sa suscipere inimicitias non destitit. a multis tentatus,
 non modo nullum detrimentum existimationis fecit,
 3 sed, quoad vixit, virtutum laude crevit. In omnibus
 rebus singulari fuit [prudencia et] industria. Nam et
 agricola sollers, et reipublicae peritus, et iurisconsul-
 tus, et magnus imperator, et probabilis orator, et
 cupidissimus literarum fuit. Quarum studium etsi se-
 nior arripuerat; tamen tantum [in eis] progressum
 fecit, ut non facile reperire possis, neque de Grae-
 cis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incogni-
 tum. Ab adolescentia confecit orationes. Senex scri-
 bere historias instituit, quarum sunt libri septem.
 Primus continet res gestas regum populi Romani.

secundus et tertius, unde quaeque civitas orta sit Italica; (ob quam rem omnes *Origines* videtur appellasse.) in quarto autem bellum Poenicum primum; in quinto secundum: (atque haec omnia capitulatim sunt dicta:) reliquaque bella pari modo persecutus est, usque ad praeturam Ser. Galbae, qui diripuit Lusitanos. Atque horum bellorum duces non nominavit, sed sine nominibus res notavit. In iisdem exposuit, quae in Italia Hispaniisque viderentur admiranda. In quibus multa industria et diligentia comparet, multa doctrina. Huius de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen relegamus.

X X V.

T. POMPONII ATTICI VITA
EX CORNELIO NEPOTE.

T. POMPONIUS ATTICUS, ab origine ultima stirpis Romanae generatus, perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente, indulgente, et, ut tum erant tempora, diti, in primisque studioso literarum. Hic prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis aetas impertiri debet, filium erudivit. Erat autem in puero, praeter docilitatem ingenii, summa suavitas oris ac vocis, ut non solum celeriter acciperet, quae tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex re in pueritia nobilis inter aequales ferebatur, clariusque exsplendescibat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre possent. Itaque incitabat omnes studio suo, quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius filius, M. Cicero: quos consuetudine sua sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuo fuerit carior. Pater mature decessit. ipse adolescentulus, propter affinitatem P. Sulpicii, qui Tribunus plebis interfectus est, non expers fuit illius periculi. Nam-

que Anicia, Pomponii confobrina, nupserat M. Servio, fratri Sulpicii. Itaque interfecto Sulpicio, posteaquam vidit, Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Syllanis, alii Cinnanis faverent partibus: idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit. neque eo secius adolescentem Marium, hostem iudicatum, iuvit opibus suis: cuius fugam pecunia sublevavit. Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. Hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. Nam, praeter gratiam, quae iam in adolescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Cum enim versuram facere publice necesse esset, neque eius conditionem aequam haberent: semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram unquam ab iis acceperit, neque longius, quam dictum esset, [eos] debere passus sit. Quod utrumque erat iis salutare. Nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis septem modii tritici darentur: qui modus mensurae *medimnus* Athenis appellatur. Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par 3 principibus videretur. Quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent, civemque facere studerent. quo beneficio ille uti noluit. [Quod nonnulli ita interpretantur, amitti ci-

vitatem Romanam alia adscita.] Quamdiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi et Phidiae, locis sanctissimis posuerunt. Hunc enim in omni procuratione reipublicae auctorem actoremque habebant. Igitur primum illud munus fortunae, quod in ea potissimum urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem et patriam haberet et domum. Hoc specimen prudentiae, quod, cum in eam civitatem se contulisset, quae antiquitate, humanitate, doctrina praestaret omnes, unus ei ante
 4 alios fuerit carissimus. Huc ex Asia Sulla decedens cum venisset, quamdiu ibi fuit, secum habuit Pomponium, captus adolescentis et humanitate et doctrina. Sic enim Graece loquebatur, ut Athenis natus videretur. Tanta autem suavitas erat sermonis Latini, ut appareret, in eo nativum quendam leporem esse, non adscitum. Idem poemata pronuntiabat et graece et latine sic, ut supra nihil posset [addi.] Quibus rebus factum est, ut Sulla nusquam [eum] ab se dimitteret, cuperetque secum deducere. cui cum persuadere tentaret, *noli, oro te*, inquit Pomponius, *adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui*. At Sulla, adolescentis officio collaudato, omnia munera ei, quae Athenis acceperat, proficiscens iussit deferri. Hic complures annos moratus, cum et rei familiari tantum operae daret, quantum non indiligens deberet pater familias; et omnia reliqua tempora aut literis, aut Atheniensium reipublicae tribueret: nihilominus amicis urbana officia praestitit. Nam et ad comitia

eorum ventitavit; et, si qua res maior acta est, non defuit. sicut Ciceroni in omnibus eius periculis singulararem fidem praebuit: cui ex patria fugienti LLS. ducenta et quinquaginta millia donavit. Tranquillatis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor, L. Cotta et L. Torquato Coss. quem diem sic universa civitas Atheniensium profecuta est, ut lacrymis desiderii futuri dolorem indicaret. Habebat avunculum Q. Caecilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura. cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam. quo facto tulit pietatis fructum. Caecilius enim moriens testamento adoptavit eum, heredemque fecit ex dodrante. ex qua hereditate accepit circiter centies LLS. Erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni: easque nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo a condiscipulatu vivebat coniunctissime, multo etiam familiarius, quam cum Quinto; ut iudicari possit, plus in amicitia valere similitudinem morum, quam affinitatem. Utebatur autem intime Q. Hortensio, qui his temporibus principatum eloquentiae tenebat; ut intelligi non posset, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortensius: et id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantae laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio, essetque talium virorum copula. In republica ita est versatus, ut semper optimarum partium et esset, et existimaretur; neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se

iis dedissent, quam qui maritimis iactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam vel dignitatem: quod neque peti more maiorum, neque capi possent conservatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus; neque geri e republica sine periculo, corruptis civitatis moribus. Ad hastam publicam nunquam accessit. Nullius rei neque praes, neque maniceps factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens, accusavit. In ius de sua re nunquam iit: iudicium nullum habuit. Multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus: honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum. Qui ne cum Q. quidem Cicerone voluerit ire in Asiam, cum apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, cum praetoram gerere noluisset, asseclam esse praetoris. qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vitaret criminum. quo fiebat, ut eius observantia omnibus esset carior, cum eam officio,

7 non timori, neque spei, tribui viderent. Incidit Caesarianum civile bellum, cum haberet annos circiter sexaginta. usus est aetatis vacatione, neque [se] quoquam movit ex urbe. Quae amicis suis opus fuerant ad Pompeium proficiscentibus, omnia ex sua re familiari dedit. Ipsum Pompeium coniunctum non offendit, (nullum ab eo habebat ornamentum,) ut ceteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitissimi castra sunt secuti, partim summa cum eius offensione domi remanserunt. Attici autem quies tantopere Caesari fuit grata, ut vic-

tor cum privatis pecunias per epistolas imperaret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis filium et Q. Ciceronem ex Pompeii castris concesserit. Sic vetere instituto vitae effugit nova pericula. Secutum est illud, occiso Caesare, cum res publica penes Brutos videretur esse et Cassium, ac tota civitas se ad eos convertisse [videretur:] sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens aequali familiarius, quam hoc sene; neque solum eum principem consilii haberet, sed etiam in convictu. Ex cogitatum est a quibusdam, ut privatum aerarium Caesaris interfectoris ab equitibus Rom. constitueretur. Id facile effici posse arbitrati sunt, si et principes illius ordinis pecunias contulissent. Itaque appellatus est a C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut eius rei princeps esse vellet. At ille, qui officia amicis praestanda sine factione existimaret, semperque a talibus se consiliis removisset, respondit: *si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset, usurum, quantum eae paterentur: se neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum.* Sic ille consensionis globus huius unius dissensione disiectus est. Neque multo post superior esse coepit Antonius: ita ut Brutus et Cassius provinciarum, quae iis necis causa datae erant a consulibus, desperatis rebus, in exilium proficiscerentur. Atticus, qui pecuniam simul cum ceteris conferre noluerat florenti illi parti, abiecto Bruto, Italiaque cedenti, L L S centum millia muneris misit. eidem in Epiro absens trecenta iussit dari: neque eo magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit. Secutum est bellum gestum 9

apud Mutinam. In quo si tantum eum prudentem dicam, minus, quam debeam, praedicem, cum ille potius divinus fuerit; si divinatio appellanda est perpetua naturalis bonitas, quae nullis casibus neque agitur, neque minuitur. Hostis Antonius iudicatus Italia cesserat; spes restituendi nulla erat. non solum [eius] inimici, qui tum erant potentissimi et plurimi, sed etiam qui adversariis eius se dabant, et in eo laedendo se aliquam consecuturos sperabant commendationem, Antonii familiares insequabantur; uxorem Fulviam omnibus rebus spoliare cupiebant; liberos etiam extinguere parabant. Atticus, cum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto: non modo nihil iis indulsit ad Antonium violandum; sed e contrario familiares eius, ex urbe profugientes, quantum potuit, texit, quibus rebus indiguerunt, adiuvit. P. vero Volumnio ea tribuit, ut plura a parente proficisci non potuerint. Ipsi autem Fulviae, cum litibus distineretur, magnisque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum praestitit, ut nullum illa stiterit vadimonium sine Attico; hic sponsor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cum illa fundum [secunda fortuna] emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset: ille se interposuit, pecuniamque sine foenore, sineque ulla stipulatione [ei] credidit; maximum existimans quaestum, memorem gratumque cognosci, simulque aperire, se non fortunae, sed hominibus solere esse amicum. Quae cum faciebat, nemo eum temporis causa facere poterat existimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed

sensim is a nonnullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odisse malos cives videretur. Ille autem 10
 sui iudicii, potius quid se facere par esset, intuebatur, quam quid alii laudaturi forent. Conversa subito fortuna [est] ut Antonius rediit in Italiam, nemo non magno [in] periculo Atticum [futurum] putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis et Bruti. Itaque ad adventum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem: latebatque apud P. Volumnium, cui, ut ostendimus, paulo ante opem tulerat: (tanta varietas iis temporibus fuit fortunae, ut modo hi, modo illi, in summo essent aut fastigio, aut periculo:) habebatque secum Q. Gellium Canum, aequalem simillimumque sui. Hoc quoque fit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognoverat, adeo coniuncte vixit, ut ad extremam aetatem amicitia eorum creverit. Antonius autem etsi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non solum ei, sed omnibus etiam eius amicis esset inimicus, eosque vellet proscribere; multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii, et ei, cum requisisset ubinam esset, sua manu scripsit, *ne timeret, statimque ad se veniret: se eum et illius causa Gellium Canum de proscriptorum numero exemisse.* Ac, ne quod [in] periculum incideret, quod noctu fiebat, praesidium ei misit. Sic Atticus in summo timore non solum sibi, sed etiam ei, quem carissimum habebat, praesidio fuit. Neque enim suae solum a quoquam auxilium petiit salutis, sed coniunctim: ut apparet, nullam seiunctam sibi ab eo velle fortunam. Quod si gubernator praecipua laude fertur, qui na-

vem ex hieme marique scopuloso servat: cur non
 singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot tam-
 que gravibus procellis civilibus ad incolumitatem
 11 pervenit? Quibus ex malis ut se emerferat, nihil aliud
 egit, quam ut plurimis, quibus rebus posset, esset
 auxilio. Cum proscriptos praemiis imperatorum vul-
 gus conquireret, nemo in Epirum venit, cui res ulla
 defuerit: nemini non ibi perpetuo manendi potestas
 facta est. Qui etiam post proelium Philippense in-
 teritumque C. Cassii et M. Bruti, L. Iulium Mociam
 praetorium, et eius filium, Aulumque Torquatum,
 ceterosque pari fortuna percussos, instituerit tueri: at-
 que ex Epiro his omnia Samothraciam supportari ius-
 serit. Difficile est omnia persequi, et non necessaria.
 Illud unum intelligi volumus, illius liberalitatem neque
 temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus
 ac temporibus iudicari potest: quod non florentibus se
 venditavit, sed afflictis semper succurrit. qui quidem
 Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem
 eius, quam florente, coluerit. Sic liberalitate utens,
 nullas inimicitias gessit: quod neque laedebat quem-
 quam, neque, si quam iniuriam acceperat, malebat
 ulcisci, quam oblivisci. Idem immortalis memoria
 percepta retinebat beneficia: quae autem ipse tribue-
 rat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui
 acceperat. Itaque hic fecit, ut vere dictum videat-
 tur: *Sui cuique mores fingunt fortunam.* Neque tamen
 12 prius ille fortunam, quam se ipse, finxit: qui cavit,
 ne qua in re iure plecteretur. His igitur rebus effe-
 cit, ut M. Vipsanius Agrippa, intima familiaritate
 coniunctus adolescenti Caesari, cum propter suam

gratiam, et Caesaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimum eius deligeret affinitatem, praeoptaretque equitis Romani filiam generosarum nuptiis. atque harum nuptiarum conciliator fuit (non est enim celandum) M. Antonius triumvir reipublicae constituendae: cuius gratia cum augere possessiones posset suas, tantum abfuit a cupiditate pecuniae, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cum L. Saufeii, equitis Romani, aequalis sui, qui [cum eo] complures annos, studio ductus philosophiae, habitabat, habebatque in Italia pretiosas possessiones, triumviri bona vendidissent, consuetudine ea, qua tum res gerebantur: Attici labore atque industria factum, ut eodem nuntio Saufeius fieret certior, se patrimonium amisisse et recuperasse. Idem L. Iulium Calidum, quem, post Lucretii Catullique mortem, multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem, vere videor posse contendere, neque minus virum bonum, optimisque artibus eruditum, post proscriptionem equitum, propter magnas eius Africanas possessiones, in proscriptorum numerum a P. Volumnio, praefecto fabrum Antonii, absentem relatum, expedivit. Quod in praesenti utrum ei laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit iudicare: quod in eorum periculis non fecus absentes, quam praesentes, amicos Attico esse curae cognitum est. Neque vero minus ille vir, bonus paterfamilias habitus est, quam civis. Nam ¹³ cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax,
Corn. Nep. K

minus aedificator. Neque tamen non in primis bene habitavit, omnibusque optimis rebus usus est. Nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilanam, ab avunculo hereditate relictam: cuius amoenitas non aedificio, sed silva constabat. Ipsum enim tectum, antiquitus constitutum, plus salis, quam sumtus, habebat: in quo nihil commutavit, nisi si quid vetustate coactus est. Usus est familia, si utilitate iudicandum est, optima; si forma, vix mediocri. namque in ea erant pueri literatissimi, anagnostae optimi, et plurimi librarii; ut ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchre facere posset. Pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. neque tamen horum quemquam, nisi domi natum, domique factum, habuit; quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. Nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci: et potius diligentia, quam pretio, parare, non mediocris est industriae. Elegans, non magnificus; splendidus, non sumtuosus; omni diligentia mundiciem, non affluentiam, affectabat. supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec hoc praeteribo, quamquam nonnullis leve visum iri putem. cum in primis lautus esset eques Rom. et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret: scimus, non amplius, quam terna millia aeris, peraeque in singulos menses, ex ephemeride eundi expensum sumtui ferre solitum. Atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus. Saepe enim propter familiaritatem dome-

Corn. Nep.

sticis rebus interfuimus. Nemo in convivio eius aliud 14
 acroama audivit, quam anagnosten: quod nos qui-
 dem iucundissimum arbitramur. Neque unquam sine
 aliqua lectione apud eum coenatum est: ut non mi-
 nus animo, quam ventre, convivae delectarentur.
 Namque eos vocabat, quorum mores a suis non ab-
 horrerent. Cum tanta pecuniae facta esset accessio,
 nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitae con-
 suetudine: tantaque usus est moderatione, ut neque
 in sestertio vicies, quod a patre acceperat, parum
 se splendide gesserit; neque in sestertio centies af-
 fluentius vixerit, quam instituerat; parique fastigio
 steterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos,
 nullam suburbanam, aut maritimam sumtuosam vil-
 lam, neque in Italia, praeter Ardeatinum et Nomen-
 tanum, rusticum praedium: omnisque eius pecuniae
 reditus constabat in Epiroticis et urbanis possessio-
 nibus. Ex quo cognosci potest, usum eum pecuniae
 non magnitudine, sed ratione, metiri solitum. Men- 15
 dacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque
 eius comitas non sine severitate erat, neque gravi-
 tas sine facilitate: ut difficile esset intellectu, utrum
 eum amici magis vererentur, an amarent. Quidquid
 rogabatur, religiose promittebat: quod non libera-
 lis, sed levis, arbitrabatur, polliceri, quod praestare
 non posset. Idem in nitendo, quod semel admisisset,
 tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem
 videretur agere. Nunquam suscepti negotii eum per-
 taesum est. Suam enim existimationem in ea re a-
 gi putabat: qua nihil habebat carius. Quo fiebat,
 ut omnia Ciceronum, Catonis, Marii, Q. Hor-

12 tensii, Auli Torquati, multorum praeterea equitum
 Romanorum negotia procuraret. Ex quo iudicari
 poterat, non inertia, sed iudicio, fugisse reipubli-
 16 cae procurationem. Humanitatis vero nullum af-
 ferre maius testimonium possum, quam quod ado-
 lescens idem seni Sullae fuerit iucundissimus, senex
 adolescenti M. Bruto: cum aequalibus autem suis,
 Q. Hortensio et M. Cicerone, sic vixerit, ut iudi-
 care difficile sit, cui aetati fuerit aptissimus. quam-
 quam eum praecipue dilexit Cicero, ut ne frater qui-
 dem ei Quintus carior fuerit aut familiarior. Ei rei
 sunt indicio, praeter eos libros, in quibus de eo fa-
 cit mentionem, qui in vulgus [iam] sunt editi,
 sexdecim volumina epistolarum, ab consulatu eius
 usque ad extremum tempus ad Atticum missarum:
 quae qui legat, non multum desideret historiam con-
 textam illorum temporum. Sic enim omnia de stu-
 diis principum, vitiis ducum, mutationibus reipub-
 21 licae perscripta sunt, ut nihil in iis non appareat;
 et facile existimari possit, prudentiam quodammodo
 esse divinationem. Non enim Cicero ea solum, quae
 vivo se acciderunt, futura praedixit; sed etiam, quae
 17 nunc usu veniunt, cecinit ut vates. De pietate au-
 tem Attici quid plura commemorem? cum hoc ip-
 sum vere gloriantem audierim in funere matris suae,
 quam extulit annorum nonaginta, cum esset septem
 et sexaginta, se nunquam cum matre in gratiam re-
 disse, nunquam cum sorore fuisse in similitate, quam
 prope aequalem habebat. Quod est signum, aut nul-
 lam unquam inter eos querimoniam intercessisse, aut
 hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare

deberet, irasci eis nefas duceret. neque id fecit natura solum, quamquam omnes ei paremus; sed etiam doctrina. nam et principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur. Moris etiam maiorum 18 summus imitator fuit, antiquitatisque amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine exposuerit, quo magistratus ornavit. Nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illustis est populi Romani, quae non in eo suo tempore sit notata: et, quod difficillimum fuit, sic familiarum originem subtexit, ut ex eo clarorum virorum propagines possimus cognoscere. Fecit hoc idem separatim in aliis libris: ut M. Bruti rogatu Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem, ordine enumeravit, notans, qui a quo ortus, quos honores, quibusque temporibus cepisset. pari modo Marcelli Claudii, Marcellorum; Scipionis Cornelii, et Fabii Maximi, Fabiorum, et Aemiliorum quoque. quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiae clarorum virorum. Attigit quoque poeticen: credimus, ne eius expers esset suavitatis. namque versibus, qui honore rerumque gestarum amplitudine ceteros Romani populi praestiterunt, exposuit: ita, ut sub singulorum imaginibus facta magistratusque eorum, non amplius quaternis quinisque versibus describeret. quod vix credendum sit, tantas res tam breviter potuisse declarari. Est etiam liber Graece confectus, de consulatu Ciceronis. Hactenus Attico vivo edita haec a nobis sunt. Nunc 19 quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reli-

qua persequemur: et, quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut supra significavimus, suos cuique mores plerumque conciliare fortunam. Namque hic contentus ordine equestri, quod erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris divi filii: cum iam ante familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re, quam elegantia vitae, qua ceteros ceperat principes civitatis, dignitate pari, fortuna humiliore. Tanta enim prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; et conciliarit, quod civis Romanus quivit consequi. Nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. Hanc Caesar, vix anniculam, Tiberio Claudio Neroni, Drusilla nato, privigno suo, despondit: quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiore. Quamvis ante haec sponsalia, non solum, cum ab urbe abesset, nunquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret, quid ageret, in primis quid legeret, quibus in locis, et quamdiu esset moraturus: sed etiam, cum esset in urbe, et propter suas infinitas occupationes minus saepe, quam vellet, Attico frueretur, nullus dies tamen temere intercessit, quo non ad eum scriberet: cum modo aliquid de antiquitate ab eo requireret: modo aliquam ei quaestionem poeticam proponeret: interdum iocans eius verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cum aedes Iovis Feretrii, in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate atque incuria detecta prolaberetur, ut, Attici admonitu, Caesar eam reficiendam curaret. Neque vero ab M.

Antonio minus absens literis colebatur : adeo, ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, curae sibi haberet certiore facere Atticum. Hoc quale sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quantae sit sapientiae, eorum retinere usum benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obrectatio tanta intercedebat, quantam fuit incidere necesse inter Caesarem atque Antonium, cum se uterque principem non solum urbis Romanae, sed orbis terrarum, esse cuperet. Tali modo cum septem et septuaginta annos 21 compleisset, atque ad extremam senectutem non minus dignitate, quam gratia fortunaque crevisset; (multas enim hereditates nulla alia re, quam bonitate, est consecutus;) tantaque prosperitate usus esset valetudinis, ut annis triginta medicina non indiguisset : nactus est morbum, quem initio et ipse et medici contemserunt : (nam putarunt esse tenasmon:) cui remedia celeria faciliaque proponebantur. In hoc cum tres menses sine ullis doloribus, praeterquam quos ex curatione capiebat, consumsisset : subito tanta vis morbi in imum intestinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fistula putris eruperit. Atque hoc priusquam ei accideret, postquam in dies dolores accrescere, febremque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessiri iussit, et cum eo L. Cornelium Balbum, Sextumque Peducaeam. hos ut venisse vidit, in cubitum innixus, *quantam, inquit, curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam, nihil necesse est pluribus verbis commemo-*

rare. quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret: reliquum est, ut egomet mihi consulam. Id vos ignorare nolui. Nam mihi stat, alere morbum desinere. namque his diebus quidquid cibi sumsi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores sine spe salutis. Quare a vobis peto primum, ut consilium probetis meum: deinde, ne frustra dehortando
 22 conemini. Hac oratione habita, tanta constantia vocis atque vultus, ut non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare; cum quidem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret, ne ad id, quod natura cogeret, ipse quoque sibi acceleraret: & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi suisque reservaret: preces eius taciturna sua obstinatione depreffit. Sic cum biduum cibo se abstinuisset, subito febris decessit, leviorque morbus esse coepit. tamen propositum nihilo fecius peregit. Itaque die quinto, postquam id consilium inierat, pridie Kalend. April. Cn. Domitio, C. Sosio Coss. decessit. Elatus est in lecticula, ut ipse praescripserat, sine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. Sepultus est iuxta viam Appiam, ad quintum lapidem, in monumento Q. Caecilii, avunculi sui.

CORNELII NEPOTIS
FRAGMENTA.

CORNELII NEPOTIS
FRAGMENTA,
CHRONICORUM

LIB. I.

CAP. I.

DE Homero et Hesiodo inter omnes fere scriptores constitit, utrumque vixisse ante Romam conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum et sexaginta. *Gellius. XVII, 21, 3.*

Nepoti, et Lutatio Romam placet conditam Olympiadis septimae anno secundo. *Solin. cap. 2.*

Archilochum Nepos Cornelius tradit Tullo Hostilio Romae regnante iam tunc poematis clarum et nobilem. *Gellius XVII, 21, 8.*

M. Manlius Romae, qui Gallos in obsidione Capitolii obrepentes per ardua depulerat, convictus est consilium de regno occupando iniisse: damnatusque capitis, e faxo Tarpeio, ut M. Varro ait, praeceps datus est: ut Cornelius autem Nepos scriptum reliquit, verberando necatus est. *Gellius eod. l. n. 24.*

Alexander Magnus Pellae oritur, ut Nepos edit, M. Fabio Ambusto, Tito Quinctio Capitolino

Coss. post Romam conditam anno trecentesimo octogesimo quinto. *Solin. c. 40. Polyhist.*

P. Terentius maxime familiariter vixit cum Scipione Africano, et C. Laelio &c. quamvis Cornelius Nepos aequales fuisse tradat. *Donatus in vita Terentii.*

CORNELII NEPOTIS

EXEMPLORUM LIB. II.

CAP. II.

A virgine Vestale. *Sospater Charisius lib. I. col. 119. Putsch.*

LIB. V.

Cornelius Nepos in libro exemplorum quinto literis mandavit, multis in senatu placuisse, ut ii, qui redire nollent, datis custodibus ad Hannibalem deducerentur: sed eam sententiam numero plurium, quibus id non videretur, superatam; eos tamen, qui ad Hannibalem non redissent, usque adeo intestabiles invisosque fuisse, ut taedium vitae ceperint, necemque sibi consciverint. *Gellius. VII, 18, 11.*

CORNELII NEPOTIS

ILLUSTRIVM VIRORVM

LIB. II.

CAP. III.

Subinde. *Charisius lib. II. col. 193.*

LIB. XV.

Harum partum. *Charis. lib. I. col. 114.*

LIB. XVI.

A fratre patruale. *Charis. lib. I. col. 113.*

INCERTA

QUO LIBRO VIRORUM ILLUSTRIVM
POSITA.

Carthago antea speciem habuit duplicis oppidi; quasi aliud alterum amplecteretur: cuius interior pars Byrsa dicebatur, exterior Magalia. Huius rei testis est Cornelius Nepos in eo libro, qui Vita Illustrium inscribitur. *Servius ad I. Aen. 372.*

Propius Grammatico accessi. *Diomedes lib. I. Grammat. col. 405.*

Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione Graeca scriptitavit. In eius historiae principio scriptum est ad hanc sententiam: *Neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parum compositae, aut minus eleganter scriptum foret. nam sum, inquit, homo Romanus, natus in Latio: Graeca oratio a nobis alienissima est. Ideoque veniam gratiamque malae existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Ea cum legisset M. Cato, Nae tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cum maluisti culpam deprecari, quam culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum imprudentes erravimus, aut cum compulsi peccavimus. Tibi, inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquam faceres, peteres, ut ignosceretur. Scriptum hoc est in libro Cornelii Nepotis de illustribus viris. *Gellius XI. 8. & Macrob. Saturn. proem. extr.**

CORNELII NEPOTIS

LIB. I. DE VITA CICERONIS.

CAP. IV.

Cornelius Nepos, et rerum memoriae non indiligens, et M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus familiarisque fuit. atque is tamen in primo librorum, quos de vita illius composuit, errasse videtur, cum eum scripsit tres et viginti annos natum, primam causam iudicii publici egisse: Sextumque Roscium parricidii reum defendisse. *Gellius XV, 28. pr.*

Frustra Tullium suspicimus. Refert enim Cornelius Nepos, se praesente, iisdem paene verbis, quibus edita est, eam pro Cornelio, feditioso Tribuno, defensionem peroratam. *Hieronymus epist. LXXI. ad Pammachium c. 4.*

CORNELII NEPOTIS

LIB. I. EPISTOLARUM AD CICERONEM.

CAP. V.

Tantum abest, ut ego magistram esse putem vitae philosophiam, beataeque vitae perfectricem; ut nullis magis existimem opus esse magistris vivendi, quam plerisque, qui in ea disputanda versantur. Video enim magnam partem eorum, qui in schola de pudore et continentia praecipiant argutissime, eosdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere. *Lactantius III. div. inst. cap. XV, 10.*

M. TULLII CICERONIS

AD

CORN. NEPOTEM

EPISTOLARUM LIB. II.

Itaque nostri, cum omnia, quae dixissemus, dicta essent: quae facete et breviter, et acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari *dicta* voluerunt. *Macrob. Saturn. lib. II. c. 1.*

AD EUNDEM EX LIBRO INCERTO.

Hoc restiterat etiam, ut a te fictis aggrederer donis. *Priscian. gram. lib. VIII. col. 792.*

Qui habet, ultro appetitur: qui est pauper, aspernatur. *Id. eod. loc.*

Quid? oratorum quem huic antepones eorum, qui nihil aliud egerunt? quis sententiis aut acutior aut crebrior? quis verbis aut ornatior aut elegantior? *Sueton. in Caes. c. 55.*

Ut Tullius docet, crudelitatis increpans Caesarem in quadam ad Nepotem epistola. Neque enim quidquam aliud est felicitas, inquit, nisi honestarum rerum prosperitas: vel, ut alio modo definiam, Felicitas est fortuna adiutrix consiliorum bonorum: quibus qui non utitur, felix nullo pacto esse potest. Ergo in perditis impiisque consiliis, quibus Caesar usus erat, nulla potuit esse felicitas: feliciorque meo iudicio Camillus exfulans, quam temporibus iisdem Manlius, etiamsi, id quod cupierat, regnare potuisset. *Ammian. Marcell. lib. XXI. extr.*

Haec quidam veterum formidantes, cognitiones actuum variorum, stilis uberibus explicatas, non edidere superstites: ut in quadam ad Cornelium Ne-

potem epistola Tullius quoque testis reverendus affirmat. *Ammian. Marcell. lib. XXVI. princ.*

Sententiae illius Tullianae ignarus, docentis, infelices esse eos, qui omnia sibi licere existimarunt. *Ammian. Marcell. lib. XXVI. extr.*

IDEM AD ATTICUM

DE NEPOTE.

Nepotis epistolam exspecto. Cupidus ille meorum, qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet. Et ais μετ' ἀμύμονα: tu vero ἀμύμων, ille quidem ἀμβροτος. *Lib. XVI. ep. 5.*

Male narras de Nepotis filio. Valde mehercule moveor, et moleste fero. Nescieram omnino, esse istum puerum. *Epist. 14.*

CORNELII NEPOTIS

FRAGMENTA

INCERTA PARTIM QUO LIBRO POSITA

PARTIM QUIBUS VERBIS CONCEPTA.

CAP. VI.

NEpos, auctore certo comperisse se, ait, C. Laelium quondam in Puteolano Kalend. Martiis, admonitum ab uxore, temperius ut discumberet, petiisse ab ea, ne interPELLARETUR: ferius tandem ingressum triclinium dixisse, non saepe in scribendo magis successisse sibi. deinde rogatum, ut scripta illa proferret, pronuntiasse versus, qui sunt in ἐαυτοῦ τιμωρὸν μένω: *Satis pol proterve me Syri promissa huc induxerunt.* Donatus in vita Terentii.

L. Otacilius Pilitus, rhetoricam professus, Cn. Pompeium Magnum docuit; patris eius res gestas, nec minus ipsius, compluribus libris exposuit: primus omnium libertinorum, ut Cornelius Nepos opinatur, scribere historiam orsus, non nisi ab honestissimo quoque scribi solitam. *Sueton. de clar. rhetor. c. 3.*

Cornelius Nepos in libello, quo distinguit literatum ab erudito, literatos vulgo quidem appellari ait eos, qui aliquid diligenter et acute scienterque possint aut dicere, aut scribere: ceterum proprie sic appellandos poetarum interpretes, qui a Graecis γραμματικοί nominentur. *Sueton. de illustr. Grammat. c. 4.*

CAP. VII.

Praeter physicos, Homerumque, qui universum orbem mari circumfusum esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior auctor, ita certior [trahit:] testem autem rei Q. Metellum Celerem adiicit, eumque ita retulisse commemorat. Cum Galliis proconsul praeesset, Indos quosdam a rege Baetorum dono sibi datos: unde in eas terras devenissent, requirendo cognovisse, vi tempestatum ex Indicis aequoribus abreptos, emensosque, quae intererant, tandem in Germaniae litora exiisse. *Pompon. Mela III, 5, extrem. & Plin. lib. II, c. 67.*

Largitudo. *Charis. lib. I, c. 78.*

Eudoxus quidam, avorum nostrorum temporibus cum Lathurum, regem Alexandriae, profugeret, Arabico finu egressus, per hoc pelagus, ut Nepos affirmat, Gades usque pervectus est. *Mela III, 9. Plin. II, 67.*

Corn. Nep.

L

Paphlagonia insignis loco Heneto, a quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagonες in Italiam transvecti, mox Veneti sunt nominati. *Solinus c. 56. ex Plinio VI, 2.*

Fauces Oceani T. Livius, ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII M. pass. ubi vero plurimum, X M. *Plinius III, prooemio.*

Melpum opulentia praecipuum, quod ab Insubribus, et Boiis, et Senonibus deletum esse eo die, quo Camillus Veios ceperit, Nepos Cornelius tradit. *Plinius III, H. N. 17.*

Ultra Aquileiam VI M. pass. Formio amnis, ab Ravenna CLXXXVIII M. pass. antiquus auctae Italiae terminus, nunc vero Istriae: quam cognominatam a flumine Istro in Hadriam effluente a Danubio amne, eidemque Istro ex adverso Padi fauces, contrario eorum percussu mari interiecto dulcescente, plerique dixere falso, et Nepos [Cornelius] etiam, Padi accola, *Plin. III, 18.*

CAP. VIII.

Alpes in longitudinem X M. pass. patere a supero mari ad inferum, Caelius tradit: Timagenes XXII M. pass. deductis in latitudinem autem, Cornelius Nepos centum M. T. Livius tria M. stadiorum, uterque diversis in locis. *Plin. III, 19.*

Inter duos Bosporos, Thracium et Cimmerium, directo cursu, ut auctor est Polybius, 10 M. passuum intersunt: circuitu vero totius Ponti, vicies semel centena quinquaginta M. ut auctor est Varro, et fere ve-

teres. Nepos Cornelius trecenta millia quinquaginta adiicit. *Plin. IV, 12.*

In ora Oceani, colonia Augusti, Iulia Constantia, --- et ab ea XXXII M. pass. colonia, a Claudio Caesare facta, Lixos. Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule, et Hesperidum horti. --- Exstat in ea et ara Herculis, nec praeter oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentosa Graeciae mendacia, de iis et amne Lixo prodita, qui cogitent, nostros nuper paulo minus monstifica quaedam de iisdem tradidisse: praevalidam hanc urbem, maioremque Carthagine magna: praeterea ex adverso eius sitam, et prope immenso tractu ab Tingi: quaeque alia Cornelius Nepos avidissime credidit. *Plin. V, 1.*

Aliqui inter Pontum et Caspium mare CCCLXXV M. pass. non amplius interesse tradiderunt: Cornelius Nepos CCL millia. *Plin. VI, 11.*

Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem a terra stadia octo abesse prodidit Cerenen. Nepos Cornelius ex adverso maxime Carthagini a continente passus mille: non ampliorem circuitu duobus millibus. *Plinius VI, 31.*

Nepos Cornelius, qui divi Augusti principatu obiit, Me, inquit, iuvene violacea purpura vigebat, cuius libra denariis centum venibat; nec multo post rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tyria, quae in libras denariis mille non poterat emi. Hac P. Lentulus Spinther, aedilis curulis, primus in praetexta usus improbabatur: qua purpura quis non iam, inquit, tricliniaria facit? *Plin. VIII, 17 et 39.*

Onychem etiam tum in Arabiae montibus, nec usquam aliubi, nasci putavere nostri veteres: Sudines in Germania, potoriis vasis inde factis primum, dein pedibus lectorum fellisque. Cornelius Nepos tradit, magno fuisse miraculo, cum P. Lentulus Spinter amphoras ex eo et urceos magnitudine cadorum ostendisset: post quinquennium deinde, triginta duorum pedum longitudine columnas vidisse se. *Plinius XXXVI, 7.*

CAP. IX.

Nέπως δὲ Κορνήλιος, οὐχ ὑπὸ γήρωσ, Φησὶν, οὐδὲ νόσου παραλλάξει τὸν Λούκουλλον, ἀλλὰ φαρμάκοις ὑπὸ τινος τῶν ἀπελευθέρων Καλλισθένου διαφθαρέντα. Τὰ δὲ φάρμακα δοθῆναι μὲν ὡς ἀγαπῶτο μάλλον ὁ Καλλισθένης ὑπ' αὐτοῦ, τοιαύτην ἔχειν δοκοῦντα τὴν δύναμιν· ἐκψῆσαι δὲ καὶ καταλύσαι τὸν λογισμὸν, ὥστ' ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, τὴν οὐσίαν διοικεῖν τὸν ἀδελφόν.

Cornelius Nepos ait: non Senio, neque morbo alienata mente fuisse Lucullum, sed a quodam liberto Callisthene venenis corruptum. Datum autem esse venenum, ut Callisthenes impensius ab eo diligeretur, quod eiusmodi vi pollere id putaret. Ita vero alienasse et solvissse mentem eius, ut adhuc viventis facultates frater procuraret. Plutarch. in Lucull. extr. p. 520.

Νέπως ὁ Κορνήλιος Φησὶν, οὐ Κράσσου, Βρούτου δὲ θριαμβεύσαντος ἀπὸ Λουσιτανῶν θυγατέρα γῆμαι Γαίον.

Cornelius Nepos, non Crassi, sed Bruti, eius, qui de Lusitanis triumphavit, filiam nuptum Caio [Graccho] datam, ait. Plutarch. in Gracch. p. 834.

Ἄννιβας δὲ τῶν μὲν ἄλλων, ἐλάχιστος ἦν λόγος, Μάρκελλον δὲ πεπτωκέναι πυθόμενος, αὐτὸς ἐξέδραμεν ἐπὶ τὸν τόπον.

Καὶ τῷ νεκρῷ παρασὰς, καὶ πολὺν χρόνον τὴν τε ῥώμην τοῦ σώματος καταμαθὼν καὶ τὸ εἶδος, οὔτε φωνὴν ἀφῆκεν ὑπερήφανον, οὔτε ἀπ' ὄψεως τὸ χαῖρον, ὡς ἂν τις ἐργώδη πολέμιον, καὶ βαρὺν ἀπεκτονῶς, ἐξέφηγεν. ἀλλ' ἐπιθαυμάσας τὸ παράλογον τὸ τελευτῆς, τὸν μὲν δακτύλιον ἀφείλετο. τὸ δὲ σῶμα κοσμήσας πρέποντι κόσμῳ, καὶ περιδείλας ἐντίμως ἔκαυσε, καὶ τὰ λείψανα συνθεῖς εἰς κάλπην ἀργυρᾶν, καὶ χρυσοῦν ἐμβαλὼν ἐπέφανον, ἀπέστειλε πρὸς τὸν υἱόν. Τῶν δὲ Νομάδων τινὲς περιτυχόντες τοῖς κομίζουσιν, ὥρμησαν ἀφαιρεῖσθαι τὸ τεῦχος. Ἀντιλαμβανομένων δ' ἐκείνων, ἐκβιαζόμενοι καὶ μαχόμενοι διέρριψαν τὰ ὄσπᾶ.

Πυθόμενος δὲ Ἀννίβας, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν, οὐδὲν ἄρα δυνατὸν γενέσθαι ἄκοντος θεοῦ, τοῖς μὲν Νομάσιν ἐπέθηκε δίκην, οὐκ ἔτι δὲ κομιδῆς ἢ συλλογῆς τῶν λειψάνων ἐφρόντισεν. ὡς δὴ κατὰ θεῶν τινα καὶ τὸ τελευτῆς καὶ τῆς ἀταφίας παραλόγως οὕτω τῷ Μαρκέλλῳ γενομένης. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ περὶ Κορνήλιον Νέπωτα καὶ Οὐαλέριον Μάξιμον ἰσορήκασιν. Λίβιος δὲ καὶ Καῖσαρ ὁ σεβαστὸς κομισθῆναι τὴν ὑδρίαν πρὸς τὸν υἱὸν εἰρήκασιν, καὶ ταφῆναι λαμπρῶς.

Hannibal vero cum reliquos minimi faceret, Marcellum cecidisse audito, ipse ad locum accurrit: cadaverique adsistens, diuque corporis robur & formam contemplatus, neque superbam ullam emisit vocem, neque vultu laetitiam (ut consentaneum erat eum, qui tam molestum & gravem hostem interfecisset) prae se tulit: sed inopinatum viri exitum miratus, annulum ei abstulit, corpus digno habitu ornatum, vestibusque decentibus amictum, cremavit; reliquias in urnam argenteam lectas, aurea superaddita corona, ad filium misit. Sed quidam Numidae, cum in ferentes ea incidissent, adimere vi conati sunt: illis reluctans, ac vi repellentibus, ossa disiecta sunt.

Hannibal, hoc audito, ad eos, qui aderant, Nihil, inquit, utique diis invitis fieri potest: sumtoque de Numidis supplicio, nullam praeterea de Marcelli reliquiis colligendis curam habuit; ut qui dei alicuius numine Marcello hunc exitum vitae, et sepulturae privationem ita praeter omnium opinionem evenisse crederet. Haec Cornelius Nepos & Valerius Maximus narrant. Livius et Augustus Caesar, perlatam ad filium Marcelli urnam, & honorifice sepultas eius reliquias, perhibent. Plutarch. Marcell. extr. p. 315.

Ἄννιβαν δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον λέγουσιν, οὐδὲ ἀπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ἀνὴρ δοκεῖ διαγεέσθαι μέχρι Σκιπίωνος: Ἡμεῖς δὲ Λιβίῳ, Καίσαρι καὶ Νέπωτι, καὶ τῶν ἐλληνικῶν τῷ βασιλεῖ Ἰόβα πιθεύομεν, ἦττας κινᾶς καὶ τροπὰς ὑπὸ Μαρκέλλου τῶν σὺν Ἄννιβα γεέσθαι.

Hannibalem Marcellus, ut Polybius narrat, ne semel quidem vicit; sed invictus hic vir fuisse videtur usque ad Scipionem. Nos autem Livio, & Caesari, & Nepoti, & ex Graecis scriptoribus regi Iubae credimus, aliquoties Hannibalem a Marcello victum & in fugam versum esse. Plutarch. ibid. p. 317.

CAP. X.

Cornelius Nepos, qui divi Augusti principatu obiit, cum scriberet, turdos paulo ante coeptos faginari, addidit, ciconias magis placere, quam grues: cum haec nunc ales inter primas expetatur, istam vero nemo velit attigisse. *Plinius X, 23.*

Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser. - - - Postea praecipuam auctoritatem fuisse lupo et asellis, Cornelius Nepos, et Laberius, poe-

ta mimorum, tradidere. *Plinius VIII, 17.*

Magnitudo loto arbori, quae piro : quamquam Nepos Cornelius brevem tradat. Vinum quoque exprimitur illi, simile mulso, quod ultro denos dies negat durare idem Nepos; baccasque contusas cum alica ad cibos dolio condi. *Plin. XIII, 17.*

Scandula contectam fuisse Romam usque ad bellum Pyrrhi annis CCCCLXX, Cornelius Nepos auctor est. *Plinius. XVI, 10.*

Cornelius Nepos tradit, ante Sullae victoriam duo tantum triclinia Romae fuisse argentea. *Plinius XXXIII, 11.*

Primus invenit lineas colorare, testa, (ut ferunt) trita, Cleopantus Corinthius. Hunc, aut eodem nomine alium, tradit Cornelius Nepos secutum in Italiam Demaratum, Tarquinii Prisci, Romani regis, patrem, fugientem a Corintho iniurias Cypseli tyranni. *Plinius XXXV, 3.*

Primum Romae parietes crusta marmoris operuisse totius domus suae in Coelio monte Cornelius Nepos tradidit, Mamurram, Formiis natum, equitem Romanum, praefectum fabrum C. Caesaris in Gallia. Adiecit idem Nepos, eum primum totis aedibus nullam, nisi e marmore, columnam habuisse, omnes solidas e Carystio, aut Lunensi. *Plinius XXXVI, 6.*

C A P. X I.

Aedis Martis est in circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio. *Priscianus lib. VIII.*

Non amplius ter bibere Augustum solitum super

coenam in castris apud Mutinam, Cornelius Nepos tradit. *Sueton. Aug. c. 77.*

[In extrema Britanniae parte Memma, quam Cornelius etiam, annalium scriptor, narrat metallis plurimis copiosam, herbis frequentem, et his feracior omnibus, quia pecora magis, quam homines, alat. Labi vero per eam multa quam maxima reliquae flumina, gemmas margaritasque volventia.] *Jornandes de reb. Getic. cap. 2.*

Homerus poeta in Graecia claruit, ut ait Cornelius Nepos, ante Olympiadem primam, ante urbem conditam anno centesimo vicesimo quarto. *Freulsius Lexoviensis Chron. tom. I, lib. III, c. 7.*

EPISTOLA

CORNELIAE

MATRIS

GRACCHORUM.

CAP. XII.

Dices, pulchrum esse, inimicos ulcisci. Id neque maius, neque pulchrius cuiquam, atque esse mihi, videtur; sed si liceat republ. salva ea persequi. Sed quatenus id fieri non potest, multo tempore, multisque partibus inimici nostri non peribunt; atque, uti nunc sunt, erunt potius, quam respublica profligetur atque pereat.

Eadem alio loco.

Verbis conceptis deierare ausim, praeterquam qui Tiberium Gracchum necarunt, neminem inimicum tantum molestiae, tantumque laboris, quantum te

ob has res, mihi tradidisse : quem oportebat omnium eorum, quos ante habuerim liberos, partis eorum tolerare : atque curare, ut quam minimum sollicitudinis in senecta haberem, utique, quaecunque ageres, ea velles maxime mihi placere : atque uti nefas haberes, rerum maiorum adversum meam sententiam quidquam facere. Praefertim mihi, cui parva pars vitae superest, ne id quidem tam breve spatium potest opitulari, quin et mihi adverferis, et rempublicam profliges. Deinde quae pausa erit? et quando desinet familia nostra insanire? et quando modus ei rei haberi poterit? et quando desinemus, et habentes, et praebentes, molestiis desistere? et quando perpudescet miscenda atque perturbanda republica. Sed si omnino id fieri non potest; ubi ego mortua ero, petito tribunatum; post me facito quod libebit, cum ego non sentiam. Ubi mortua ero, parentabis mihi, et invocabis deum parentem. In eo tempore, non pudet te, eorum deum preces expectere, quos, vivos atque praesentes, relictos atque desertos habueris? Ne ille sinat Iupiter, te ea perseverare, nec tibi tantam dementiam venire in animum; et, si perseveras, vereor, ne in omnem vitam tantum laboris culpa tua recipias, uti in nullo tempore tute tibi placere possis.

C H R O N O L O G I A
IMPERATORUM GRAECIAE

APUD

CORNELIUM NEPOTEM
PER OLYMPIADAS

EX HERODOTO, THUCYDIDE, XENOPHONTE
AC POTISSIMUM DIODORO.

OLYMPIADIS LXII, annus IV. putatur urbis conditae
Varronianus CCXXV, qui incidit in annum periodi
Iulianae 4185, ante aeram vero Christianam 529.
Cyrus occidit in bello contra Massagetas.
*Nepos XXI, 1. Vid. Petavii rationar. tem-
por. part. II, lib. III, c. 9 & 10. Uffer. an-
nal. V. T. ad ann. mund. 3475. Riccioli
chronolog. reform. V. 7, 1. &c.*

OLYMPIAS LXIII.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXIV.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Darius, Hystaspis F. regnum Per-
sarum adipiscitur. *XXI, 1. Pe-
tav. de doct. temp. X, 18. Ricciol.
V, 7, 3. Selden. can. chron. ad a.
P. I, 4197.*

OLYMPIAS LXV.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXVI.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXVII.

1. Circa hoc tempus
Miltiades, Cimonis F.
in Chersonesum mitti-
tur. *Nepos I, 1 & 2.*
Vid. Petav. part. I. R.
T. lib. II, 8.
- 2.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXVIII

- 1.
2. Miltiades, Chersoneso
relicta, Athenas redit,
I, 3.
3. Darius Scythis bellum inferre
decernit, pontemque in Istro
facit. *I, 3.*
- 4.

OLYMPIAS LXIX.

1. Atheniensium auxilio Iones
Sardes expugnant. *I, 4, He-*
rod. VII. Petav. D. T. XIII,
& Ricciol. in chronico magno.
2. Sed *Ufferius a. 3504. quadrien-*
nio post contigisse vult.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXX.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXXI.

- 1.
- 2.
- 3.
4. Themistocles archon persuadet Atheniensibus, ut portum Piraei & classem novam exaedificent. *II, 2. & II, 6. Plutarch. Herodot. Polyæn. I. Ita Simson. in chron. cathol.*

OLYMPIAS LXXII.

- 1.
- 2.

Darius Datin & Artaphernem adversus Graecos cum classe 1000 navium mittit. Hi Eretriam capiunt, inde in Atticam accedunt. *I, 4.*

3. Miltiades, Cimonis F. Atheniensium dux, Darium vincit, una cum Aristide, cognomento Iusto. *I, 5.*

Pugna Marathonica Darius, Persarum rex, profligatur. *Herodot. VI. Thucyd. I. Dionys. Gell. & Nepos I, 5. Alii in annum II aut I. conieciunt. Vid. Bos. ad l. c. Nepotis, ibique laudatis adde Uffer. anal. V. T. ad A. 3514. Ricciol chronol. reform. III, 3, 7.*

- 4 Miltiades, Parum insulam infeliciter aggressus, in vincula coniecitur, & in iis obit, ex opinione Petavii *I, 3, 2, Labbei aliorumque. Nepos I, 7. Plut. Cimonæ.*

OLYMPIAS LXXIII.

1.

2.

3.

Xerxes Dario, Hyftaspis F. mortuo succedit *XXI, 1. Herodot. VII. Vide Petav. II, 3, 10. Ricciol. V, 7, 4.*

4.

OLYMPIAS LXXIV.

1.

2. Aristides ostracismo urbe pellitur ab ingratis civibus. *Diod. lib. XI. Plutarch. & Nepos III, 1. vid. Bos. ad III, 1. Simson. ad a. IV olymp. LXXIII refert.*

3.

4. Themistocles oraculum interpretatur de muris ligneis. *II, 2.*

Xerxes in Asiam proficiscitur, & hieme Sardibus exacta, vere transit in Graeciam. *Plut. Themist. & Aristid. Diodor. XI. Justin. II. Nepos II, 2. Vide ibi Bos. & laudatis ab eo ad iice Ricciol. III, 3, 8. Selden. can. chron. 4233.*

OLYMPIAS LXXV.

1.

Bellum Persicum Xerxis in Graeciam. Athenae incensae. *II, 2. III, 1.*

Aristides ante tempus ab exilio revocatur. *Plutarch. Nepos III, 1.*

Pugna ad Thermopylas duce Leonida, qua CCC Spartani caesi. *II, 3.*

Pugna ad Artemisium Persarum infelix. *II, 3.*

- Xerxes ad Salaminem victus fugatusque a Themistocle. *II, 4. Plutarch. Herod. VII. Diodor. alii. Vid. Bos. ad II, 5.*
2. Aristides, Atheniensis, & Pausanias, Lacedaemonius, cum Mardonio pugnant. *III, 2. IV, 1.*
3. Athenienses consilio Themistoclis muros suos instaurant, repugnantibus Spartanis. *Diodor. lib. XI. Plut. Nep. II, 6.*
4. Eiusdem suasu Piraei portus Athenis absolvitur. *Diodor. ibid. Thucyd. lib. I. Nep. II, 6. Sic & Petavius ac Simsonius. Sed Usserius confert in a. 3 Olymp. LXXVI.*
- Aristidis aequitate Graecorum imperium ad Athenienses deferatur, & ad eorum societatem pleraeque civitates adiunguntur. *III, 2.*
- Eiusdem opera aeternarium Graeciae in Deo constituitur. *III, 3.*
- Lacedaemonii Pausaniam cum classe communi in Cyprum mittunt. *IV, 1.*

 OLYMPIAS LXXVI.

- 1.
2. Lacedaemonii maris imperium affectant. *Diodor. Nepos III, 2.*
- 3.
- 4.

OLYMPIAS LXXVII.

- 1.
2. Themistocles, ostracismo pulsus Athenis, & absens prodicionis damnatus, ad Admetum, hinc ad Xerxem (sive Artaxerxem) fugit. *II, 8. Diod. XI. Plutarch. Aliter Usserius. Videatur Bosius ad II, 9.*
3. Cimon, Atheniensium dux, vincit Persas proelio navali ac terrestri eodem die. *V, 2. Diod. XI. Plutarch.*

Bellum in Persas I ad Eurymedontem fluvium. *Diodor. & Polyaen.*

4.

OLYMPIAS LXXVIII.

- 1.
2. Aristides obit, secundum Simson. *Nepos III,*
- 3.
3. Themistocles Magnesia moritur. *II, 10. Thucyd. I. Vid. Usser. a. 3538. Petavius triennio post obiisse coniicit.*
- 4.

Xerxes, Persarum rex, ab Artabano trucidatus. Succedit Artaxerxes Macrochir. *Diodor. lib. XI. Ctesias. Nepos XXI, 1. Vid. Petav. R. T. part. II, lib. II, 10. Ricciol. V, 7, 4. Sed Usserius fere novennio integro initium eius antèrius facit ad A. M. 3531.*

OLYMPIAS LXXIX.

1.

Thasii, qui ab Atheniensibus defecerant, a Cimone victi. *Thucyd. Diod. XI. Nep. V, 2.*

2.

Bellum in Perfas II.

3.

4.

OLYMPIAS LXXX.

1. Cimon ostracismo eicitur. *V, 3. Diodor. XI.*

Bellum Corinthium excitatum a Megarensibus.

2.

3.

4.

OLYMPIAS LXXXI.

1.

2. Cimon in patriam revocatur. *V, 3.*

2.

Atheniensium cum Lacedaemoniis per Cimonem foedus quinquennale. *Diod. lib. XI. Thucyd. 1. Nep. V, 3. Petav. A. P. I. 4264. & Labbeus in a. 4 Olymp. LXXXII coniiiciunt. Sed Nepos quinto exsilio anno id factum ait.*

4.

OLYMPIAS LXXXII.

1.

2.

3. Cimon Perfas in Cypro vincit, & maris imperium suis vindicat. *Diod. Plutarch. Thucyd. lib. 1. & Nepos V, 3.*

Bellum in Perfas III ab Atheniensibus motum.

4. Cimon in Cypro moritur. *Auctores iidem.*

Persae a Cimone, Athen. duce, victi pacem cum Atheniensibus componunt. *Diod. XI. Thucyd. lib. III.*

OLYMPIAS LXXXIII.

1.

Bellum Lacedaemonium III gestum a Lacedaemoniis cum Megarensibus. *Diod. XII.*

2.

Athenienses ad Coroneam victi a Boeotis. *Diod. XII.*

3. Agefilaus nascitur.

Bellum Euboicum, duce Pericle, cum Euboeensibus gestum. *Diodor. lib. XIII.*

4.

OLYMPIAS LXXXIV.

1.

2.

3.

4.

Bellum Samium, quo Samii, qui defecerant, anno sequenti in potestatem Atheniensium veniunt Pericle duce. *Diod. XIII.*

OLYMPIAS LXXXV.

1.

2.

3.

4.

Bellum Byzantium, quo Byzantii subacti. *Diod. XII.*
Bellum Corinthium & Corcyraeum. *Diod. XII. Thucyd. I.*

Corinthiorum & Corcyraeorum ad bellum apparatus. *Diodor.*

Corn. Nep.

M

OLYMPIAS LXXXVI.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Corcyraei vincunt Corinthios auxilio Atheniensium. *Diodor. Sed Petav. R. T. 1. 3. & D. T. lib. XIII. & Labb. in annum seq. coniiciunt.*

OLYMPIAS LXXXVII.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Bellum Peloponnesiacum incipit. *Diodor. lib. XII. Thucyd. II & III. non autem a. 2. ut voluit ex Diodoro alii. Vid. Petav. II. 3. Strauch. breviar. chronol. IV. 28. Langium de ann. Chr. II. 16.*

OLYMPIAS LXXXVIII.

- 1.
- 2.

Athenienses, duce Chabria & Lachete prospere ad Syracusas pugnant. *Diodor.*

- 3.
- 4.

Artaxerxi, regi Persarum, mortuo succedit Xerxes. *Diodor. Alii biennio post id contigisse volunt. Vid. Simson. a. 3582.*

OLYMPIAS LXXXIX.

- 1.
- 2.
- 3.

Inter Athenienses & Lacedaemonios L annorum induciae fiunt, post annos VIII dissolutae. *Thucyd. V. Alii eas in annum praecedentem coniiciunt.*

- 4.

OLYMPIAS XC.

- 1.
- 2.
- 3.
4. Alcibiades instaurat Athenienses bellum Siciliense suscipiunt. rempubl. Argivorum. *Diodor.*

OLYMPIAS XCI.

1. Alcibiades, Nicias ac Lamachus, duces Atheniensium, ad bellum cum Syracusanis gerendum missi. *Diodor. lib. XIII. Thucyd. VIII. Nep. VII. 3.*
2. Alcibiadis, quod contra rempubl. coniurasset, postulatio & fuga ad Spartanos. *Diodor. Nep. VII, 3. VII, 7. alii.* Pugna ducum Atheniensium cum Syracusanis. *Diodor. lib. XIII. Alii anno seq. contigisse putant.*
- 3.
4. Bellum Decelicum. Decelia munitur a Spartanis Alcibiadis iussu contra Athenienses *VII. 4.*

OLYMPIAS XCII.

1. Alcibiades exsul agit cum Atheniensibus, ut restitatur in patriam. *Diodor. lib. XIII. Thucyd. XV. Nep. VII. 3.*
2. Alcibiades ab Atheniensibus revocatur. *idem auctores.* Athenienses duce Thrasyllo & Thrasybulo navali proelio Lacedaemonios, ducemque Mindarum vincunt. *Diodor. XIII.*

3. Conon sedat Corcyrae feditionem. *Diodor.*

Athenienses iisdem ducibus Lacedaemonios vincunt navali proelio ad Cyzicum, duce eorum Mindaro occiso. *Diodor. ibid. Thucyd. Xenoph. I. Ufserius id triennio posterius facit priori.*

4. Alcibiades & Thrasymbulus in Thracia prospere pugnant. *Diodor. ibid.*

OLYMPIAS XCIII.

1. Alcibiades Athenas reversus fit summus imperator, & paulo post exsul. *Diodor. ibid. Nep. VII, 7.*

Atheniensium ad Andrum cum Lacedaemoniis pugna, ducibus Alcibiade, Adimanto et Thrasymbulo. *Diodor. Nep. VII, 7.*

2.

Athenienses, Conone duce, male pugnant cum Calli-
cratide ad Methymnam, & altera pugna ad Mitylenem. *Diodor. lib. XIII. Factum hoc alii censent anno sequenti.*

3.

Dionysius senior Syracusis tyrannidem obtinet. *Dionys. Halicarn. lib. VII.*

4. Conon ad Evagoram, Cypri regem, fugit. *Diodor.*

Lyfander Athenas capit, & XXX tyrannos eis imponit. *VIII. 1.*

Athenienses a Lacedaemoniis ad Aegos Potamos a Lyfandro debellati. *Diodor. lib. XV. Nep. VI, 5. VII, 9. IX, 1.*

OLYMPIAS XCIV.

1. Alcibiades in Phrygiam fugit, & illic opprimitur. *Diodor. Plut. Ne-*

Finis belli Peloponnesiaci. *vid. Petav. D. T. X. 28. R. T. 1, 3.*

- pos VII. 10.
 2. Lyfander accusatus ab-
 solvitur. *Diodor. Nep.*
VI. 3.
 3.
 4. Thraſybulus, devictis
 tyrannis, Athenienſibus
 libertatem reſtituit. *VIII.*
 3. *Diod. XIII. XIV.*
Xenoph. rer. Gr. II.

OLYMPIAS XCV.

1.
 2. Conon, Athenienſis,
 exſul Perſicae claſſi prae-
 ficitur adverſus Lace-
 daemonios. *Diodor. lib.*
XIV. Nep. IX. 2.
 3.
 4.

OLYMPIAS XCVI.

1. Ageſilai cum Perſis in
 Aſia bellum. *XVII. 2.*
Diod. XIV.
 Lyfander, dux Lace-
 daemoniorum, ad Ha-
 liartum interfectus. *VI.*
 3. *Diod. XIV.*
 2. Conon vincit Periar-
 chum, Lacedaemon.
 claſſis praefectum, ad
 Cnidum. *Diodor. Xe-*
noph. Plut. Ageſilao.
Nepos. IX, 4. Alii
anno ſeq. id eveniſſe
volunt. Vid. Uſſer. a.
3610.

Bellum ſociale Lacedaemo-
 nium.

Lacedaemonii a Conone
 victi, poſt ad Coroneam, du-
 ce Ageſilao, proſpere pugnant.
Diodor. Nep. XVII. 4.

Belli Corinthiaci initium.
Diodor.

3. Conon muros Athen.
ope Thebanorum re-
stituit, & a Tiribazo
custodiae traditur. IX.

4. IX, 5. Diodor.
XIV.

4. Iphicrates ad Corin-
thum feliciter pugnat.
Diod. XIV. & Nep.
XI. 2.

Deponit imperium,
& Chabrias succedit.

OLYMPIAS CXVII.

1. Thraſybulus cum claſ-
ſe miſſus in Thraciam
& Lesbum. Diodor.
XIV.

2. Ageſilaus, rex Lace-
daemon. agrum Corin-
thium populatur. XVII.

3. Thraſybulus ab Af-
pendiis necatus. Diod.
XIV. Nep. VIII. 4.

4.

OLYMPIAS CXVIII.

1.

2. Chabrias, Evagorae
adiutor datus, totam
Cyprum devincit, XII.

2. Xenoph. rer. Gr. V.

Ita Uſſerius A. M.

3617. alii Olympiade

LXXXVII contigif-

ſe volunt. Vid. Boſius

ad d. l.

3.
4. Datames ab Artaxerxe Ciliciae praeficitur.
Diod. Nep. XIV. 1.

 OLYMPIAS XCIX.

1.
2.
3.

Lacedaemonii, duce Phoebida, arcem Thebarum Cadmeam occupant. *Diodor. Aristid. Polyb. Nep. XVI, 1.*

Bellum Laconicum Boeoticum. *Diodor. lib. XV. Aristides: Isocrat. in panegyrico.*

- 4.

 OLYMPIAS C.

1.
2.
3.

Thebani exfules ope Athenensium Cadmeam recipiunt. *XVI, 3. Diodor. Xenoph. alii.*

4. Agefilai in Boeotiam expeditio. *XII, 1.*

Chabriae victoria de Spartanis. *ibid.*

Chabrias, Acorin, Aegypti regem, adiutum profectus, Athenas revocatur. *XII. 2. Diodor.*

Idem novo pugnae genere Boeotos servat. *XII, 1. Diodor. lib. XV.*

Iphicrates ab Athenensibus auxilio regi Persarum Artaxerxi mittitur. *XI, 2. Diodor.*

Bellum Lacedaemonium I.

M 4

OLYMPIAS CI.

1. Timotheus Lacedaemonios ad Leucadem superat. *XIII, 2. Diodor. lib. XV. Xenoph. lib. V.*

Chabriae interfecto succedit Iphicrates, *Diod. ibid. Alii tamen Chabriam demum post aliquot annos, bello sociali, periisse volunt. Vid. Simson. ad A. M. 3629.*

2.

3. Timotheus Corcyraeis contra Lacedaemonios subsidio mittitur. *Diodor. XV.*

Item Iphicrates. *Diodor. Xenoph. Frontinus. Nepos XI, 2.*

Iphicrates, exercitui conductitio praefectus adversus Aegyptios proficiscitur, & paulo post Athenas revertitur. *Diodor. & aliter paulo Nepos XI, 2.*

4.

Lacedaemonii maris imperium relinquunt Atheniensibus. *XIII, 2. Diodor. XV.*

Bellum Lacedaemonium II inter Athenienses & Lacedaemonios. *Diod. & Xenoph.*

Pharnabazus cum Iphicrate adversus Aegyptios profectus.

OLYMPIAS CII.

1.

2. Epaminondas Spartanos ad Leuctra profligat. *XV, 8.*

Boeoticum Bellum.

Pugna Leuctrica Spartanorum cum Thebanis. *Diodor. & alii. Vid. Petav. de D. T. X, 31. Selden. can. chron. Alii in annum seq. coniiciunt.*

3. Iphicrates Eurydicen defendit. *XI, 3. Aeschin. de falsa leg.*

4. Epaminondas Laco-
niam invadit, Spartam
oppugnat, Messenem
restituit. *XV, 8. Diod.*
& alii.

Iphicrates Lacedae-
moniis adversus Arca-
das auxilio mittitur.

Pelopidas & Epami-
nondas Arcadibus au-
xilio a Thebanis mit-
tuntur. *Diodor. Plu-
tarch. in Pelop. Justin.
lib. VII. Nepos XVI,
4. alii.*

Bellum Laconitum Arcadi-
cum Lacedaemoniorum cum
Arcadibus.

Boeoti duce Epaminonda in
Peloponnesum ingressi, & a
Chabria Atheniens. duce re-
puls. *Diodor. Xenoph.*

OLYMPIAS CIII.

1. Pelopidas ab Alexan-
dro Pheraeo in vincula
coniicitur. *Diodor. Plu-
tarch. Nep. XVI, 5.
Pausan. in Boeotic.*

2. Epaminondas exerci-
tum Theban. incolu-
mem domum reducit.
*XV, 7. Plutarch. Pe-
lopida.*

Pelopidas liberatur.
XVI, 5. Diodor.

3. Epaminondas in Pelo-
ponneso bellum gerit.
XV, 7. Diodor.

4.

Thebanorum cum Arcadi-
bus bellum.

Dionysius Syracusarum ty-
rannus moritur. *Nepos XXI, 2.
Eusebius in chronico, alii.*

Bellum Arcadum & Eleorum.
*Diodor. lib. XV. Xenoph. Ju-
stin. Frontin.*

OLYMPIAS CIV.

1. Pelopidas proelio adver-
sus Alexandrum Pherae-
um victor cadit. *Plu-
tarch. Nep. XVI, 5.
Diodor.*

Thebani, Epaminonda per-
orante, de maritimo imperio
comparando cogitant. *Diod.
Pausan. Boeotic.*

Timotheus, in Thraciam profectus, Potidaeam & Toronem occupat. *Diod. lib. XV.*

Cum Olynthiis bellum gerit. *Nep. XIII, 1. Demosthen. Olynth.*

2. Epaminondas Spartam iterum tentat, Lacedaemonios ad Mantineam vincit, ibidemque interficitur. *XV, 9. Diodor. & alii passim.*

3. Agefilaus & Chabrias a rege Persarum ad Tachum, Aegypti regem, deficiunt. *XVII, 8. XII, 2. Diodor. XV. Polyæn. III.*

Agefilai interitus. *Xenoph. Plutarch. Diod. Nep. XVII, 8.*

Datames ab Artaxerxe deficit. *XIV, 5. & deinceps. Diodor. XV.*

Chabrias Nectanebo regnum constituit. *XII, 2.*

4.

Pugna Mantineensis duce Epaminoda.

Artaxerxi Mnemoni, regi Persarum, mortuo succedit Artaxerxes Ochus. *Alii tamen triennio ante obiisse volunt. Vid. Petav. D. T. X, 29, & lib. XIII. Labbeum A. M. 3688.*

OLYMPIAS CV.

1.

2.

3. Chabrias cum Charete adversus Atheniensium socios, Chios, Rhodios, Coos & Byzantios, missus, in proelio occubuit. *Diodor. lib. XVI, & Nep. XII, 4.*

Philippus Macedo regnare incipit. *Diod. XVI. Iustin. VIII.*

Bellum sociale Atheniensium.

Dionis fuga & praeparatio ad bellum cum Dionysio. *Diod. ibid. Aelian. lib. XII, var. hist. c. 44. Nepos X, 4. Sed fugam Simsonius vult contigisse biennio ante.*

4 Dionis felix cum Dionysio bellum. *Plut. Diodor. Nep. X, 3.*

Alexandri Pheraei interitus. *Diodor. Plutarch. & alii.*

OLYMPIAS CVI.

1. Iphicrates & Timotheus ab Atheniensibus multantur *XIII, 3.*

Dion Syracusas in libertatem vindicat. *Diodor. lib. XVI.*

2. Dion moritur annos natus circiter LV. *Euseb. in chron. (ubi vitiose Dionysius, pro Dion, legebatur) Nep. X, 9. Petav. D. T. lib. XIII, & R. T. I, 3. Simsonius, Labbeus, aliique anno seq. obiisse volunt.*

3.

4. Chares Sextum capit. *Diodor.*

Athenienses cum sociis acriter pugnant, ducibus Charete, Iphicrate & Timotheo. *Diodor. Nepos XIII, 1.*

Nascitur Alexander M. *Vid. Petav. R. T. II, 3. Usser. A. M. 3648.*

Philippus oculum in expugnatione Methones amisit. *Vid. vitas comparatas Schotti.*

OLYMPIAS CVII.

1.

2. Phocion Atheniensis Persarum dux est contra Cyprios. *Diod. lib. XVI.*

3.

4.

 OLYMPIAS CVIII.

1.

2. Iphicrates, Athen. dux, Dionysii Siculi naves, auro donisque, Apollini Delphico consecrandis, onustas, intercipit. *Diodor.*

Dionysius iunior Syracusas recuperat anno X postquam a Dione pulsus erat. XX, 2. *Diodor. XVI. Plutarch.*

3.

4. Timoleontis in Siciliam expeditio. XX, 2. Syracusas in libertatem restituere conatur. *Diod. Nepos XX, 3. Plutarch.*

Hicetas, princeps Syracusanorum, a Timoleonte superatus. XX, 2.

 OLYMPIAS CIX.

1. Timoleon, pulsus Poenis, Syracusis potitur. XX, 2.

2. Rempubl. Syracusarum instaurat, eiecto Dionysio. XX, 3. *Diodor. XVI.*

3. Contra Siculos rem feliciter gerit. *Diod. Nepos XX, 2.*

4. Phocion, Atheniensium dux, Clitarchum, tyrannum Eretriae a Philippo constitutum, profligat. *Diod. lib. XVI.*

 OLYMPIAS CX.

1. Timoleon Carthaginiensium exercitum ad Crinesum superat. *Plut. Nep. XX, 2. Diodor. Polyæn. lib. VI.*

2. Timoleon Carthaginensibus pacem petentibus concedit, & Mamercurum capit. XX, 2. *Diodor.*

Idem toti Siciliae pacem ac libertatem restituit. XX, 3. *Diod.*

3.

Pugna ad Chaeroneam, qua Philippus Athenienses vicit. *Diodor. Dionys. ad Amnaeum* [*de Isocrat. c. 1.*] *Pausan. in Attic. alii.*

4. Timoleon moritur. *Nep. XX, 5. Plutarch.*

OLYMPIAS CXI.

1.

Philippus rex a Pausania satellite occiditur. *Diodor. lib. XVI. Nepos XXI, 2. & alii.* Alexander M. Philippo patri succedit.

2.

3.

4.

OLYMPIAS CXII.

1.

2.

Alexander debellat Darium ad Arbela. *Vid. Petav. D. T. X, 36. R. T. II, 3. Strauch. breviar. chronol. IV, 30.*

3.

4.

OLYMPIAS CXIII.

1.

2.

3.

Hephaestionis mors. *Nepos*
XVIII, 2. *Aelian. lib. XII,*
7. & *alii.*

4.

OLYMPIAS CXIV.

1.

Alexander Babylone mori-
tur, vel veneno, vel intempe-
rantia. XXI, 2. *Diodor. XVIII.*
Curt. X. alii. Vid. Petav. l. c.
& *in paralipom. p. 859. Uffer.*
A. M. 3681. Strauch. breviar.
IV, 31.

2.

Antipater & Craterus Ae-
toliam deficientem oppugnant.
Diodor.

3.

4. Eumenes vincit Crate-
rum et Neoptolemum.
XVIII, 3 & 4. Diod.

Perdiccas interficitur. XVIII,
5. *Diodor.*

Idem ab exercitu A-
lexandri hostis iudica-
tur, & ab Antigono No-
rae obsidetur. XVIII,
5.

Antipater rebus Macedoni-
cis praeficitur. XVIII, 5.

OLYMPIAS CXV.

1.

2. Eumenes fit regum
tutor, bellumque ad-
versus Antigonum com-
parat. XVIII, 6 & 7.

3. Phocion ad Antipa-
trum proficisci recusat,
& paulo post necatur a
civibus suis. *Plutarch.*
Nepos XIX, 4.

Nicanor a Cassandro Athe-
nas missus Piraeum occupat.
XIX, 2.

Eumenes in Persiam
copias suas hiematum
dividit. XVIII, 8.

Argyraspidum phalanx, Eu-
meni adiuncta, frustra ab An-
tigono & Ptolemaeo sollicita-
tur. *Diodor.*

4. Eumenes adversus Antigonum bellum gerit, & satrapae orientis se coniungunt. *Nepos XVIII, 2.*
-

OLYMPIAS CXVI.

1. Eumenis cum Antigono anceps proelium. Ab Antigono capitur et occiditur. *Diodor. Nep. XVIII, 10. Petavius ait, anno decimo ab Alexandri obitu sublatum, qui in annum 2 aut 3 huius Olymp. incidit.*

2.

3.

4.

V I T A
HAMILCARIS ET HANNIBALIS
CARTHAGINIENSIIUM

PER ANNOS DESCRIPTA

A

IO. MICH. HEUSINGERO.

ANNO
AB U. C.

- 489 **B**ELLUM PUNICUM PRIMUM hoc anno coep-
tum est, quod duravit annos 23.
Hamilcar admodum adolescentulus in eo milita-
vit adversus Romanos.
- 506 Hamilcar in Carthalonis locum classi praeficitur,
& mari terraque res gerere incipit anno belli Pu-
nici 18. *Polyb. lib. 1. Nep. 22, 1.*
Hoc anno Hannibal natus videtur.
- 512 Poeni, a C. Lutatio Catulo, Cos. Rom. classe ad
Aegates insulas victi, Sicilia decedere, & Romanis
tributum pendere coguntur. *Polyb. lib. 1. Appian.
Pun. lib. 1. Liv. 30, 16. Nep. 22, 1.*
Bellum Africanum, a mercenariis militibus, qui-
bus stipendium persolutum non fuerat, Carthaginien-
sibus illatum, & in quartum annum gestum, ab
Hamilcare tandem compressum. *Iidem auctores.
Nep. 22, 2.*
- 516 Hamilcar imperator in Hispaniam mittitur. *Nep.
22, 3.*
Hannibal annos 9 natus cum patre in Hispaniam
proficiscitur, 22, 3. 23, 2.
- 525 Hamilcar cadit in proelio adversus Vettones pug-
nans, postquam 9 annos in Hispania fuerat. 22, 4.
Hasdrubal, eius gener, imperator sufficitur. 22, 3.
Hannibal equitatus praefesse incipit. 23, 3.

- 533 Hasdrubale interfecto, summa imperii ab exercitu ad Hannibalem defertur, cum annos nondum compleffet 27, (*non 25, ut Nepos.*) 23, 3.
Hannibal non toto inde triennio totam Hispaniam subigit.
- 534 Idem Saguntum expugnat ac delet, 23, 3.
- 535 BELLUM PUNICUM SECUNDUM coeptum anno 10, a primo, gestumque annis 17.
Hannibal ex Hispania, per Gallos & Alpes, transit in Italiam.
Proelium eius I ad Rhodanum cum P. Cornelio Scipione Cos. 23, 4. (*Huius nulla mentio apud ceteros.*)
II. Apud Padum, sive Ticini ostium, cum eodem, 23, 4.
III. Ad Trebiam cum eodem & collega Tiberio Longo coff. *Ibid.*
536 IV. Ad Trasimenum cum C. Flamini. *Ibid.* Fabius Cunctator fit prodictator.
Hunc clausus locorum angustiis Hannibal eludit, 23, 5. (*Nepos haec post Cannensem pugnam, sed non suo loco, refert.*)
M. Minucius Rufus, magister equitum, fugatur, 23, 5.
- 537 V. Ad Cannas cum C. Terentio Varrone & L. Aemilio Paulo coff. 23, 4.
Hannibal, infesto exercitu Romam petens, intacta urbe redit Capuam, 23, 5.
- 541 Ti. Sempronius Gracchus, procos. iterum, per insidias interficitur, 23, 5.
- 545 M. Claudius Marcellus, V Cos. interficitur. *Ibid.*
- 546 Hasdrubal, frater Hannibalis, cadit in proelio apud Senam. 24, 1.
- 549 P. Scipio, qui postea Africanus maior dictus est, bellum transfert in Africam, 23, 6.
- 550 Hannibal, postquam 16 annos in Italia fuerat, in Africam, quam 36 annis non viderat, revocatus, pacis conditionibus frustra tentatis, acie ad Zammam vincitur a P. Cornelio Scipione, 23, 6.
- 551 Finis belli Punici II.
Corn. Nep.

- Hannibal exercitui praeest usque ad P. Sulpicium & C. Aurelium coff. 23, 7.
- 553 Tum domum revocatus cum fratre Magone, 23, 7.
- 556 Hannibal fit rex, sive consul Carthaginensium, 23, 7.
- 557 Domo profugus ad Antiochum, Syriae regem, navigat, 23, 7.
- 560 Navibus ad Africam accedens Magonem fratrem domo excitum secum ducit, 23, 8.
- Mago exsul iudicatur, nec multo post perit.
- Hannibal in Syriam ad Antiochum redit, eique suspectus redditur, 23, 8 & 2.
- 561 Eundem ad bellum adversus Romanos suscipiendum tandem concitat, 23, 2 & 8.
- 562 In proelio navali parti navium praeest, & cum ea rem adversus Rhodios, Romanorum socios, gerit, 23, 8.
- 563 Victo nihilo minus Antiocho in Cretam, ad Gortynios, fugit, iisque illis ad Prusiam, Bithyniae regem transit, 23, 9 & 10.
- Dolo pugnat adversus Eumenem Pergamenum, 23, 10.
- 571 Ne Romanis tradatur, veneno hausto mori mavult: postquam vixerat annos 65. (*non 70, ut apud Nepotem nunc legitur*) 23, 12 & 13.
-

CHRONOLOGIA
ANNORUM CATONIS

ANDREA SHOTTO

AUCTORE.

M. PORCIUS M. F. CATO CENSORIUS.

ANNO
U. C.

- 521 **N**ATUS M. Aemilio Lepido, M. Publico Malleolo
cos. Sic enim ipse, apud Ciceronem de senectute dis-
ferens: *Anno postquam primum Cos. fuerat Q. Fabius*
Maximus Verrucosus, qui Tarentum cepit, ego natus
sum. Alii 519 anno natum putant, L. Postumio Albi-
no, Sp. Carvilio Maximo cos. In his Kar. Langius,
Gandensis, vir doctissimus; legitque: *Anno post consul*
primum fuerat, quam ego natus sum. quomodo & in
vet. lib. scriptum se reperisse Aldus Manutius Minor
affirmat. [*Vid. Bos. not. ad 24, 1.*]
- 539 Annos natus 17 primum stipendium meruit, & mi-
litavit ad Capuam sub eodem Fabio IV consule. Corn.
Nepos in vita Cat. c. 1. Alii 19 numerant, ut altero
anno a primum cos. Fabio Maximo natus sit Cato.
- 544 Aetatis 24, si a natali 519 numeres, ad Tarentum sti-
pendium fecit, Fabio V cos. ut ipse apud M. Tullium
de senectute disputans.
- 545 Aetatis 25 tribunus militum in Sicilia fuit M. Clau-
dio Marcello V, Tito Quinctio Crispino cos. Cicero

N 2

Cat. maiore, & Nepos hic Cornelius. c. 1. (*Vide quae Bosius ad eum locum dixit.*)

547 C. Claudii Neronis, cos. castra sequitur; strenuus habitus & laudatus re bene gesta in proelio Senensi ad Metaurum, quo cecidit Asdrubal, exercitu Alpes traiciens, ut copias cum Hannibale fratre coniungeret. Livius lib. 27 & Nepos l. c.

548 Quaestor obtigit P. Scipioni Africano maiori, in Africa proconsuli, a quo perpetuo dissensit; & augur, annos natus 28. P. Cornelio Scipione Africano, P. Licinio Crasso coff. Livius lib. 29. annal. & Corn. Nepos hic c. 1. M. Tullius vero in Bruto & Catone, anno insequente 549. Cethego & Tuditano coff. Quem locum And. Patricius in 2 lib. Cicer. de republ. sic concinnabat. *Cum eo (Fabio) quartum cos. adolescentulus miles ad Capuam profectus sum, quintoque anno post ad Tarentum. Tum quaestor: quem magistratum gessi coff. Tuditano & Cethego. Deinde aedilis. Quadriennio post factus sum praetor, cum quidem ille admodum senex, suasor legis Cinciae de donis & muneribus fuit. Ex Cicerone inf. ubi de sodalitatibus, & magnae matris deum sacris, & in Bruto. Aliter Corradus & Lambinus: quorum hic, comment. in Aemilium Probum, bis quaestorem facit. [Lambini lectionem probabat etiam Langius. Expungunt autem illa de aedilitate & praetura, quod etiam, sed paulo aliter facit Pighius ad an. U. C. 549. Vide not. Gruterianas ad Cicer. l. c. Bosius.] Non sequor. [Quaesturam tamen anno sequenti demum gessisse, verum est, qua de re diximus ad 24, 1. Bosius.]*

551 Quadriennio post Aedilis plebis factus cum C. Aelio, qui hic C. Helvius appellatur, & a Livio lib. 32. (& 38.) Cato in Ciceronis dialogo de senect. ut quidem vulgo interpungitur. Agebat tum fortasse annum aetatis tricesimum primum.

555 Praetor quadriennio post, Sardiniam provinciam obtinuit. Q. Ennium poetam inde deduxit. Livius 31 & 32. annal. ab U. C. Cicero in Cat. [ex vulg. lectione] & Plutarch. & Nepos hic c. 1. A quo postea in Graecis, licet senex, est institutus. Plinius lib. 7, cap. 30, Val. Maximus lib. 8, cap. 7. & D. Hieronym. epist. ad Nepotian.

- 558 Consul cum L. Valerio Flacco, quo auctore Romam e Sabinis commigraverat. In hoc magistratu totam ceteriorem Hispaniam, quae rebellaverat, pacavit, bello ab Emporiis inchoato: adiuvante P. Manlio praetore. (Vegetius lib. 2, cap. 3. & lib. 1, cap. 8.) Hic eius abstinentia eluxit, & frugalitas. (Plinius & Appuleius.) Matronis cultum repetentibus, Oppia lege ademptum, restitit. Lege Livium 33. Plutarch. Valerium lib 9, cap. 1. & Nepotem c. 2.
- 559 Hoc anno proconsul ex eadem provincia de senatus sententia triumphavit. Plutarch. Fasti Capitolini, Appianus Ibericis, Frontinus, Florus, & Zonaras.
- 562 Legatus, (non, ut Cicero in Cat. memoriae vitio, tribunus militum) Manii Acilii Glabrionis, cos. Auctor de viris illustr. Festum vide in *Ordinarium*, & in *Oratores*, Livium lib. 36. Appianum, & Iustinum lib. 31.
- 569 Aetatis 49 Censor gravissimus cum L. Valerio Flacco, L. Quinctium Flaminium, Titi fratrem, senatu movit, & in aerarium redegit, quod, ad scorti spectaculum, Gallum reum iugulasset. Luxuriam hominum repressit, quae incipiebat pullulare. In quo honore, quod tam severe praefuisset, *Censorii* cognomen tulit. Livius 39. Plutarch. in Cat. & Cicero, item in Bruto, Fasti Capitolini, Valerius Max. lib. 2, cap. 9. & lib. 4, cap. 5. Nepos hic c. 2. & Seneca rhetor controvers. 2. ubi plura notavimus.
- 600 Octogenarius iam, [*immo maior octogenario, nec ante annum U. C. 603. Vid. not. ad 24, 1. & infra ad a. 605. Bosius.*] Ser. Sulpicium Galbam, qui Lusitanos praetor diripuit, vehementi oratione accusavit. Auctor de viris illustr. Valer. Max. 8, c. 7. Non (ut Livius lib. 39. & Plutarch.) nonagenarius. Nam octogesimo quinto aetatis mortuum constat.
- 604 Initio tertii belli Punici Carthaginem, nova molientem, delendam censuit: certatumque in ea sententia, de reipubl. salute & commodo, cum P. Scipione Nafica, qui servandam urbem, ne otio & ignavia in luxum iuventus Rom. ut accidit, dilapsa, civilia arma tractaret, censebat. Pervicit tamen sententia Catonis. Livius, Florus, & auctor de viris illustr.

605 Hoc anno mortuum puto, octoginta quinque annos natum, L. Marcio Censorino, Manio Manilio coss. Paterculus vero male, P. Censorino, M. Manlio coss. Cicero Bruto, *Cato*, inquit, *annos quinque & octoginta natus excessit e vita; cum quidem eo ipso anno contra Ser. Galbam ad populum summa contentione dixisset.* Valerius vero lib. 8, c. 1 & 7. octogesimum sextum annum agentem adversus Galbam perorasse ait. Plinius lib. 14, cap. 4. sexcentesimo urbis cond. mortuum, rotundo numero dixit. Non recte, ut puto, Plutarchus, ἐννευήκοντα *Catonem*, & Livius nonagenario maiorem faciunt.

V I T A

T. POMPONII ATTICI

PER ANNOS DESCRIPTA

A

IO. MICHAELE HEUSINGERO.

A. U. C.

- 644 **T.** POMPONIUS ATTICUS nascitur, huius anni, ut videtur, principio (*vid. ad cap. 2.*) Q. Caecilio Metello Numidico, M. Iunio Silano *coff.* triennio ante M. Tullium Ciceronem.
- 665 P. Sulpicius, trib. pl. a Sulla *coff.* oppressus, perit. *Cap. 2.*
- 666 Atticus, Cinnano tumultu perturbata civitate, Athenas se confert, annos natus 22. *Eod. l.*
- 670 Sulla ex Asia decedens, Athenas venit, & ex pedibus laborans, aliquamdiu ibi moratur. *Cap. 4. Plutarch. Sull. p. 468.*
- 674 Cicero, Athenis studiorum causa agens, cum Attico audit Phaedrum & Zenonem, Epicureos. *Cicer. lib. 1. de fin. c. 5. lib. 3. Tusc. c. 17. lib. 1. Acad. extr.*
- 687 Attici soror Pomponia circa hoc tempus Q. Ciceroni nupsit. *Cap. 5. ubi vid. Schott.*
- 688 Athenis Romam remigrat, postquam duos & viginti annos Athenis exegerat. *Cap. 4.*

N 4

692 Cum Q. Cicerone in Asiam ire recusat, cum apud eum legati locum obtinere posset. *Cap. 4. Cic. lib. 1. Att. ep. 16. sub fin.*

695 Ciceroni in exilium eunti CCL millia HS. donat. *Cap. 4.*

696 A Q. Caecilio avunculo testamento adoptatur. *Cap. 5. Cicer. lib. 3. Attic. ep. 20. pr.*

697 Piliam uxorem ducit, prid. id. Febr. *Cic. lib. 2. ad Q. F. ep. 3. extr.* Ex ea nata est Attico filia, Attica sive Atticula. *Cap. 12 & 19. quam aliqui Caeciliam vocant.*

704 Initium Caesariani civilis belli, quo Pompeius anno post perit. *Cap. 7.*

705 Caesar, Pharsalica pugna victor, Quintum Cicero- nem cum filio ex castris Pompeii Attico concedit. *Cap. 7. Cic. lib. 11. Att. ep. 7. extr. ep. 8. & 12.*

709 Iulius Caesar, hoc anno cum M. Antonio cos. in Pompeii curia a coniuratis 23 vulneribus confoditur idib. Mart. *Cap. 8.*

Respubl. ad Brutos & Cassium se convertit: qui ta- men non ita multo post in exilium profecti sunt. *Cap. 8.*

710 Bellum Mutinense, cum Antonio, qui a senatu hostis iudicatus erat, gestum. *Cap. 9.*

Antonius a Lepido receptus, & Caesari Octaviano reconciliatus, inito cum his triumviratu reipubl. consti- tuendae, Romam redit. *Cap. 10.*

Tum Cicero proscrip- tus, & in fuga deprehensus, 7 id. Decembr. iugulatur.

Antonius Atticum periculo, quod Ciceronis amicitia afferebat, liberat. *Cap. 10.*

Hoc anno matrem, *Caeciliam*, nonagenariam amisit Atticus. *Cap. 17. De ea vid. Ciceron. lib. 6. Attic. ep. 2. extr. ubi male CAECILIAM Manutius dicit esse FILIAM: qui tamen veriora scripsit ad lib. 1. ep. 7. pr.*

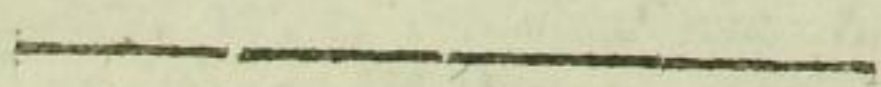
711 Proelium Philippense, quo Brutus & Cassius interie- runt. *Cap. 11.*

Post hoc tempus, incertum quo anno, Attici filia, *Pomponia Atticula*, M. Agrippae nupfit: ex quo con- iugio nata est *Vipsania*, quam, superstite Attico, Au-

gustus vix anniculam Tiberio, postea imperatori, despondit. Haec sola omnium, quos Agrippa genuit, non violenta morte periit. (*Vid. Tacit. 3. annal. 19.*) *Cap. 12 & 19.*

712 Antonius ex hoc tempore in oriente haeret, Cleopatrae amore captus, & absens cum Attico colit amicitiam. *Cap. 20.*

721 Atticus, cum 77 annos compleisset, decessit prid. Kalend. Apriles. *Cap. 21 & 22.*

I N D E X
HISTORICUS ET GEOGRAPHICUS

I N
CORNELIUM NEPOTEM.

A.

- A**ce, *urbs Phoeniciae* 14, 5.
 Acharnana civis, *Acharnae (Atticae demo, tribus Oeneidos) oriunda, vel illic habitans* 2, 1.
 Aethaei, *antiquum Atheniense nomen* 8, 2.
 Adimantus, *collega Alcibiadi datus* 7, 7.
 Admetus, *rex Molossorum* 2, 8.
 Adrumetum, *colonia Phoenicum in Byzacio* 23, 6. *Al. Hadrumetum.*
 Aege, *Macedoniae oppidum* 21, 2.
 Aegates insulae, *sitae in mari mediter. iuxta Siciliam* 22, 1.
 Aegos flumen, *urbs Hellepontis* 6, 1. 7, 8. 9, 1.
 Aegyptus, *nota Africae provincia* 12, 2. 14, 4 & 5. 17, 8. 18, 3. *Aegyptius rex* 11, 2. *Aegyptia classis* 12, 2. *Aegyptium bellum* 14, 3. *Aegyptii satellites* 4, 3. *Aegyptii cum Persis bellum gerentes* 12, 2 & 3. *Aegyptiorum munera Agesilao missa* 17, 8.
 Aemilius (L. Paullus) *occisus* 23, 4. *consul* 23, 13. *Aemiliorum familia* 25, 18.
 Aeolia, *Asiae regio ad mare Aegeum, inter Troadem & Ioniam. Eam restituere Atheniensibus conatur Conon.* 9, 5.

- Aeolis, eiusdem regionis nomen. Principes eius secum deducit Darius 1, 3.
- Africa, pars orbis tertia 6, 3. 20, 2. 21, 3. 22, 2. 23, 3, 7 & 8. 24, 1.
- Afros corrumpere studet Lyfander 6, 3. Africanorum fortissimi Hamilcar & Hannibal 21, 3. Africanæ possessiones 25, 12.
- Africanus. *vid.* Scipio.
- Agamemnonis belli gloria 15, 5.
- Agefilaus, Lacedaem. Rex factus in Asiam bellatum proficiscitur 17, 2. inducias dat Tissapherni, & servat quamvis perfido, *ib.* Phrygiam populatur 17, 3. Ephesi militem exercet. *ib.* domum revocatur 17, 4. Athen. & Boeotios apud Coroneam vincit, *ib.* victoriam clementer exercet, *ib.* Corinthii belli victor, urbe abstinet 17, 5. consilium eius subitum 17, 6. munificentia & modestia in cultu 17, 7. corporis bonis infelix 17, 8. contemptus ab Aegyptiis, *ib.* moritur, *ib.* summus dux 21, 1. nomine potius quam potestate rex 21, 1. ei comparatus Chabrias 12, 2.
- Agis rex Lacedaemoniorum filium relinquit Leotychidem 17, 1.
- Agnonides, rhetor Atheniensis 19, 3.
- Agrippa, M. Vipfanius, filiam Attici ducit uxorem 25, 12.
- Alcibiades. Eo in virtutibus & vitiis nihil excellentius 7, 1. quomodo educatus 7, 2. dux bello Peloponnes. delectus 7, 3. ab inimicis accusatus, & a magistratu Athen. revocatus ad dicendam causam 7, 4. Lacedaemonem demigrat, *ibid.* hinc ad Tissaphernem 7, 5. restituitur inde ab Athen. quorum res praeclare gerit, *ibid.* magno applausu excipitur, abolita devotione 7, 6. rursus in invidiam recidit 7, 7. Philoclen ad occasionem rei conficiendae frustra excitat 7, 8. ad Pharnabazum se confert 7, 9. cuius opera perit 7, 10. eius elogium 7, 11.
- Alcmaeon (Amphiarai vatis Graeci, & Eriphiles filius) matricida 15, 16.
- Alexander M. Babylone moritur 18, 2. morbo consumitur 21, 2. Alexander eius filius e Roxane 18, 6.
- Alexander, Phereus tyrannus, Pelopidam in vincula coniicit 16, 5. eum Epaminondas bello persequitur, *ibid.* equum in eum concitat Pelopidas, *ibid.*
- Alexandrea, urbs celebris Aegypti 21, 3.
- Alpes Italiam ab Gallia seiungunt 23, 3. transit eas Hercules Graius, & post eum Hannibal, *ibid.* Alpici, pro Alpinis incolis, *ibid.*

- Ammon, *cognomentum Iovis* 6, 3.
 Amphipolis, *oppidum Thraciae, sic dictum, quod utrinque flumine Strymone allueretur* 5, 2.
 Amyntas Macedo 11, 3. eius filius Philippus rex 18, 1. 21, 2.
 Andocides, *unus e decem Graeciae oratoribus. de quo vid. Plutarch. in vitis Rhetor. & Photius in bibliothec. 7, 3.*
 Anicia, *Attici consobrina, uxor Ser. Sulpicii* 25, 2.
 Antigenes, *praefectus argyraspidum phalangis apud Alexandrum* 18, 7.
 Antigonus persequitur Eumenem 18, 5. obsidet, *ib.* imperium capit 21, 3. in proelio cadit, *ibid.*
 Antiochus Magnus, *Rex Syriae, potentissimus* 23, 2. non pareret consiliis Hannibalis 23, 8. ei legati Romani Hannibalem in suspicionem adducunt 23, 2. apud Thermopylas fugatur 23, 8 sq.
 Antipater *inter praecipuos amicos Alex. M.* 18, 2. *ei summæ rerum decernitur* 18, 5.
 Antonius M. hostis iudicatus cedit Italia 25, 9. redit in eam 25, 10. triumvir reipublicae constituendae 25, 12. absens literis colit Atticum 25, 10.
 Apenninum transit Hercules 23, 4. *Mons est Italiam dividens, ab Alpibus ortus.*
 Apollinis consilium, *Atheniensibus per oraculum Delphicum datum*, 2, 2. Apollini donum dat Pausanias 4, 1. Apollinem consulunt delecti colonorum Athen. *oraculum Apollinis Delphicum* 1, 1.
 Apollocrates Syracusas obtinet 10, 5.
 Appia via 25, 22.
 Apulia, *Italiae regio* 23, 4.
 Arabicus sinus. *fragm.* 7.
 Arcades, *populus Graeciae in Peloponneso* 15, 6. Arcadum conventus, *ib.* ex Arcadia hospes 7, 10.
 Archias, *Polemarchus Thebanus* 16, 3.
 Archias, *Hierophanta* 16, 3.
 Archilochus poeta. *fragm.* 1.
 Ardeatinum praedium Attici 25, 14. *Al. Arretinum.*
 Arete 10, 1, 4 & 8.
 Argi, *oppidum in Peloponneso* 2, 8. Argivi Alcmaeon & Orestes 15, 6. in Argivos invehitur Epaminondas, *ibid.*
 Argilius, *ex Argilo Thessaliae urbe* 4, 4.
 Ariobarzanes, *praefectus Lydiae & Ioniae* 14, 2, 5 & 13.
 Aristides cognomine *Iustus* appellatus 3, 1. *obtreclatione The-*

- mistoclis exsul factus*, *ibid.* *belli Persici necessitate restitutus*,
ibid. praetor in proelio apud Plataeeas 3, 2. *iustus*, *aequus*,
innocens, *ibid.* *abstinens* 3, 3. *pauper moritur*, *ibid.*
- Aristomache, soror Dionis, uxor Dionysii maioris 10, 1 & 8.
- Armenii, ex Armenia, Asiae regione, orti 14, 8.
- Arfidaeus, filius Datamis 14, 6. *al.* Aridaeus.
- Artabanus Xerxem interficit 21, 1.
- Artabazus, Pharnaci f. a Xerxe ad Pausaniam mittitur 4, 2.
- Artaphernes classi praeficitur a Dario 1, 4.
- Artaxerxes Macrochir, rex Pers. 21, 1. pulcherrimae corpo-
 ris formae laudem habet, *ibid.* fortissimus Persarum, *ibid.*
 morbo moritur, *ibid.* veniam dat Themistocli ad se ve-
 nienti 2, 9 & 10. magnis eundem muneribus donat. 2, 10.
- Artaxerxes Mnemon, rex Pers. 21, 2. iustitiae fama floruit,
ib. Aegyptiis bellum illaturus Iphicratem exercitui praeficit
 11, 2. obit 21, 2. apud eum numero militis fuit Datames
 14, 1.
- Artemisium, promontorium Euboeae 2, 3.
- Asia, una e tribus orbis antiqui partibus 1, 3. succumbit Euro-
 pae 2, 5. qui Asiam incolebant Graeca lingua loquentes 1,
 3. Asiam Tauro tenus regi erepturus erat Agesilaus 9, 2.
- Aspendii 14, 8. Pamphiliae populi ab Aspendo oppido ad Eu-
 rymedontem sito dicti.
- Aspis, Cataoniae dynastes 14, 4.
- Athamanes, gens Epirotica, Acarnaniae & Aetoliae vicina.
Al. Acarnanes 13, 2.
- Athenae, civitas clarissima 8, 2. splendidissima 7, 11. anti-
 quitate, humanitate, doctrina praestat omnes 25, 3. pro-
 pugnaculum est barbaris oppositum 2, 7. ceteris gentibus
 imperare consueverat 9, 3. Victae Lacedaemoniis serviunt
 7, 9. 8, 1. liberantur per Cononem 9, 4. Athenas incen-
 dio delet Xerxes 2, 4. Athenarum arx ex manubiis ornata
 5, 2. Athenis duae factiones 9, 3.
- Athenienses colonos Chersonesum mittunt 1, 1. profligant
 Persas 1, 5. insulas, quae barbaros adiuverant, bello per-
 sequuntur 1, 7. classem aedificant 2, 2. petuntur a Xerxe
bello, *ibid.* Apollinis consilio oppidum relinquunt, *ibid.*
 confligunt cum classiariis Xerxis 3, 1. triplicem Piraei por-
 tum constituunt 3, 6. victoria Marathonica & Salaminica
 magnam gloriam consequuntur, *ib.* Amphipolim coloniam
 mittunt 5, 2. bellum indicunt Syracusanis 7, 3. oppugnant
 Chium 5, 4. Samum, & capiunt 13, 1. undique bello pre-

- muntur 13, 3. Atheniensium clari viri quem exitum habuerint 20, 4. *eorum* opes senescunt 7, 5. indicunt Lacedaemoniis bellum 9, 2. 17, 4. cum Boeotiis aliisque focis vincuntur apud Coroneam 17, 4. Atheniensium classis *contra Xerxem* 2, 3. Athenienses summam imperii maritimi obtinent 3, 2.
- Attica, regio Graeciae, ubi Athenae sitae 1, 4. 7, 4. &c.
- Atticus (T. Pomponius) equestri loco, bene educatus eruditusque 25, 1. Cinnano tumultu Athenas studiorum causa migrat 25, 2. liberalitate Athenienses devincit, *ibid.* a quibus ample honoratur 25, 3. Sullae gratus 25, 4. amicos Romae non destituit, *ibid.* redit Romam, *ibid.* Caecilii avunculi obsequio conciliati heres fit 25, 5. Ciceroni & Hortensio aemulis per familiaris, *ibid.* bellis civilibus, honoribus, litibus, praefecturis abstinuit 25, 6. Caesari gratus, nec Pompeio invisus 25, 7. aerarii privati factionem disiecit 25, 8. Brutum abiectum levat, nec Antonium potentem adulatur, *ibid.* rursus eiusdem Italia pulsi uxorem & liberos, ac familiares tuetur 25, 9. a quo reduce & potente conservatur 25, 10. prudentia eius in civilibus turbis, *ibid.* fides & liberalitas erga amicos 25, 11. quorum pericula & incommoda levavit 25, 12. industria eius in re familiari 25, 13. in conviviis & voluptatis instrumento cautio 25, 14. virtutes ὁμιλητικὰι 25, 15, 16, 17. scripta & libri 25, 18. cum Augusto affinitas & familiaritas 25, 19 sq. morbus & consilium finiendae vitae 25, 21. obitus & exsequiae 25, 22. Atticus scripsit historias 23, 13.
- Aurelius C. consul 23, 7.
- Autophradates, Lydiae satrapes, persequitur eos, qui ab Artaxerxe defecerant 14, 2 & 8.
- B.
- Babylon. urbs Chaldaeae. Babylone moritur Alexander M. 18, 2. 21, 2.
- Baebius Cn. Tamphilus conf. 23, 13. M. Tamphilus conf. *ib.*
- Bagoas ad Alcibiadem interficiendum mittitur 7, 10. Lamb. Bagoas.
- Balbus L. Cornelius, 25, 21.
- Barcas cognomine Hamilcar 22, 1.
- Bithyni, incolae Bithyniae, 23, 11. Bithynia, provincia Asiae *min.* *ibid.*
- Boeotii (f. Boeoti) 15, 8. bellum indicunt Lacedaemoniis.

9, 2. 17, 4. magis firmitati corporis, quam ingenii acuminī inferviunt, 7, 11. plus ei genti virium inest, quam ingenii. 15, 5.

Borni, *castellum in Chersoneso Thraciae ad Propontidem.* 7, 7.

Brutus M. (*interfector Caesaris*) adolescens familiariter utitur Attico 25, 8. proficiscitur in exilium. *ibid.* eius interitus 25, 11. penes Bratos est respublica Rom. 25, 8.

Byrsa, *interior pars Carthagini.* fragm. 3.

Bysanthen (*castellum Thraciae*) munit Alcibiades 7, 7.

Byzantium, *urbs Thraciae, hodie Constantinopolis.* 4, 2. 7, 5.

Byzantii bello subacti. 13, 1.

C.

Cadmea l. Cadmia, *arx Thebarum, dicta a Cadmo, conditore Thebarum,* occupatur a Phoebida Laced. 16, 1. recuperatur a Pelopida 16, 3. 15, 10.

Cadufii, *inter mare Caspium & Pontum sita gens.* 14, 1.

Caecilius Q. eques Rom. difficillima natura 25, 5. testamento adoptat Atticum *ibid.* eius domus 25, 13. monumentum. 25, 22.

Caesar, *Iulius,* occisus 25, 8. eius interfectores *ibid.*

Caesaris (*Octavii*) potentia 25, 12. prosperitas 25, 19.

Caesarianum civile bellum, *inter Caesarem & Pompeium.* 25, 7.

Calidus, *L. Iulius,* poeta. 25, 2.

Callias, *Atheniensis,* divitiis clarus 5, 1.

Callicrates, *civis Atheniensis,* Dionem interfici curat 10, 8.

Calliphron, *saltator* 15, 2.

Callistratus, *Atheniensium legatus.* 15, 6.

Camillus felicior Manlio. fragm. 5.

Camissares, pater Datamis. 14, 1.

Canus Gellius, 25, 10.

Cannensis pugna, *apud Cannas pugnata.* 23, 5.

Capitolium, *arx Romae.* 25, 20.

Cappadoces. 14, 8. Cappadocia, *Asiae regio,* Datami data. 14, 1. ab eodem vindicata. 14, 5 & 7. Eumeni data 18, 2. ei confinis Cilicia. 14, 4.

Captiani, *gens Asiatica.* 14, 8. Schott. Caspiani.

Capua, *urbs Campaniae.* 23, 5.

Cardaces, *gens militum apud Persas.* 14, 8.

Cardianus, *ex urbe Cardia in Chersoneso Thraciae ortus.* 18, 1.

Cares, Lemni incolae, e Caria, *Asiae regione,* oriundi. 1, 2. 14, 1. Caria. 17, 3.

- Carthago, 21, 2. fuit maxima totius orbis terrarum & potentissima urbs secundum Suidam. Et habuisse initio tertii belli Punico intra se quidem civium septingenta millia, in Lybia vero trecentas urbes sub ditione sua dicitur. v. Bochart. Geogr. sacr. Part. I, lib. 4. c. 20. Carthago speciem duplicis oppidi habuit. fragm. 3.
- Carthaginienes apud Crimessum fluvium Timoleon fugat. 20, 2. C. Lutatius superat. 22, 1. Carthaginenses pacem faciunt cum Romanis. ibid. auxilia petunt a Romanis. 21, 2. legatos cum donis Romam mittunt. 23, 7. Hannibalem domum vocant. ibid. Carthaginenses duo, Hamilcar & Hannibal, omnium barbarorum fortissimi. 14, 1.
- Cassander, unus e successoribus Alexandri M. nomen regium sumit. 18, 13. Macedonia pellitur. 19, 3. cum eo consentiunt optimates Atheniensium. ib.
- Cassius C. interfecto Caesaris floret. 25, 8. exsulat. ibid. interit. 25, 11.
- Cataonia, regio Asiae, Cappadociae vicina. 14, 4.
- Cato XVII annorum stipendium primum meruit. 24, 1. quaestor, aedilis pleb. ib. praetor. ib. consul triumphavit. 24, 2. censor luxuriam coercuit, ibid. inimicitias suscepit reipubl. causa. ibid. eius elogium. 24, 3. studia. ibid. scripta. ibid. dictum elegans. fragm. 3.
- Catullus, poeta elegantissimus, 25, 12.
- Catulus, Q. Lutatius, pacem facit cum Carthagin. 22, 1.
- Centenius C. praetor cadit. 23, 4.
- Ceraunus, cognom. Ptolemaei. 21, 3. quod ideo nactus est, quod in bello quasi fulminaret.
- Cethegus P. Cornelius cos. 22, 13.
- Chabrias Athen. clarus invento quodam in proelio. 12, 1. item bellis in Europa & Aegypto, Cypro. 12, 2. Aegyptios sponte iuvat, & ideo domum revocatur. 12, 3. plurimum aberat patriae, ib. telis hostium perit. 12, 4.
- Chalcioecus 4, 5. aedes Minervae Lacedaemone, ita dicta, quod aereum esset templum, ut Livius ait, sive quod aedificatum a Chalcidensibus. Nisi malis ipsius deae nomen esse. Sane ἱερὸν τῆς Ἀθῆνας τῆς χαλκιοίκου vocant Thucydides & alii.
- Chalcis, urbs Euboeae. 13, 3.
- Chaones, gens Epirotica. 13, 2.
- Chares Athenis honoratus & potens 12, 3. plurimum in Sigaeo vixit, ibid. adversus Charetem subornat Phocionem

- Demosthenes 19, 2. non satis in eo praesidii creditur
13, 3.
- Charonis, *Theb. domus.* 16, 2.
- Chersonesus, *sc. Thraciae, peninsula, κατ' ἐξοχὴν sic dicta;*
Straboni magna 1, 1 & 2 sqq.
- Chius, *insula mediterranei maris, quae hodie Scio dicitur* 12, 4.
- Cicero M. Tull. aequalis Attici & amicus 25, 1 & 9. eius
epistolarum ad Atticum elogium 25, 16. *Hortensii in eloq.*
aemulus 25, 5. *invisus Antonio & infensus* 25, 9 & 10.
futura praedixit ut vates 25, 16. *quando primam causam*
iudicii publici egerit. *fragm. 4. defensionem pro Cornelio*
iisdem paene verbis, quibus edita est, peroravit, ibid.
- Cicero Q. Tullius, Marci frater 25, 15 & 16. *praetor Asiam*
obtinet 25, 6. *Attici sororem in matrimonio habuit* 25,
5 & 7. *eius filius Quintus* 25, 7.
- Cilices, *e Cilicia, regione Asiae minoris, oriundi* 18, 8. *Ci-*
licia 8, 4. 14, 1 & 4. *Ciliciae portae* 14, 7.
- Cimon Atheniens. *ob parentis multam in vincula compactus*
5, 1. *a sorore liberatur, ibid. ad principatum pervenit* 5, 2.
Cimonis res gestae, ibid. ostracismo eiicitur 5, 3. *revocatur,*
ibid. eius liberalitas 5, 4. *mors* 5, 3.
- Cinnanus tumultus, *a L. Corn. Cinna cons. excitatus* 25, 2.
Cinnanae partes, ibid.
- Citium, *oppidum Cypri, patria Zenonis Stoici* 5, 3.
- Clastidium, *oppidum Galliae Cispadanae, hodie Chiasteggio;*
23, 4.
- Claudius M. *cons.* 23, 7.
- Cleon Halicarnassensis 6, 3.
- Cleophantus Corinthius. *fragm. 10.*
- Cnidus *insula* 9, 4.
- Conon egregius terra marique bellator 9, 1. *ad Pharnabazum*
se confert 9, 2. *usui est adversus Lacedaemonios, ibid. ac-*
cusat Tissaphernem apud Artaxerxem 9, 3. *donatur muni-*
bus & bello praeficitur 9, 4. *Lacedaemonios apud Cnidum*
fundit, ibid. dum patriae studet, a Tiribazo in vincula conii-
citur 9, 5. *plurimum Cypri vixit* 12, 3. *eius memoriam*
renovat statua filii iuxta paternam posita 13, 2.
- Corcyra 13, 2. 2, 8. *Corcyraeum bellum* 2, 2.
- Corinthus 10, 4 & 5, 11, 2. 20, 3. *a tyranno liberatur* 20, 1.
eam oppugnare non vult Agesilaus 17, 5. *circa eam con-*
fertur omne bellum, unde appellatum, ibid. Corinthii saepe
adiuti Dionysiorum opibus 20, 2.
- Corn. Nep.*

- Cornelius L. Cof. 23, 8.
 Coronea, *urbs Boeotiae* 17, 4.
 Cotta L. Cof. 25, 4.
 Cotys, *Rex Thraciae* 13, 1. eius filia 11, 3.
 Craterus, *unus e ducibus Alexandri M.* 18, 2. cadit 18, 4.
 Cretensium *avaritia delusa* 23, 9.
 Crimeffus, *Siciliae flumen.* al. Crimiffus. *Graecis Κριμισσός,*
aut Κριμισσός & Κριμινσός 20, 2.
 Crithote, *urbs Hellepontii* 13, 1.
 Critias Atheniensium tyrannus mittit ad Lyfandrum 7, 10.
 dux tyrannorum Atheniensium cadit in proelio, 8, 2.
 Cyclades insulae, *maris Aegei, circulari figura sitae, vulgo*
insulae Archipelagi 1, 2.
 Cyme, *urbs maritima Aeolidis in ora sinus Smyrnaei, hodie*
Focia nova 7, 7.
 Cyprus, *insula Asiae in mari Syriaco* 4, 2. 12, 2. 12, 3.
 Cyprii 5, 2. 9, 4.
 Cyrenae, *urbs Lybiae, praecipua provinciae Cyrenaicae, ubi*
hodie regnum Barcae, versus Syrtim magnam, vulgo Cairoan
 17, 8. Cyrenaei 23, 8.
 Cyrus (*maior*) rex Persarum, in proelio cadit 21, 1. Cyrus
 (*minor*) frater Artaxerxis *Mnem.* bellum fratri parat 7, 9.
 superatus a fratre 9, 3.
 Cyzicum obsidione liberat Timotheus 13, 1. Cyzicenus 15, 4.

D.

- Damon, *musicus* 15, 2.
 Darius Hyftaspis F. Persarum rex 21, 1. *adversus Scythas in-*
feliciter bellat 1, 3. *Graeciae dominatum agitat* 1, 4. *pugna*
Marathonia vincitur 1, 5.
 Datames bello Artaxerxis in Cadusios illustratus, patri suc-
 cessit 14, 1. *adversus defectores quoque magni fuit eius opera*
 14, 2. *Thyum vincit capitque, ib. quem insolito ornatu regi*
adducit 14, 3. *Aspim imprudentem opprimit* 14, 4. *hinc be-*
nevolentia regis, aulicorum invidia 14, 5. *quorum insidias*
Pandates Datami aperit, ib. igitur deficit a rege, ib. ad-
versus Pisidas proficiscitur 14, 6. *defectionem soceri egregie*
dissimulat, ib. hostem vincit, ib. a filio proditur regi 14, 7.
cuius exercitum ingentem adversus se missum concidit 14, 8.
ad pacem invitatur, ib. mox insidiis appetitur, quarum pri-
mas discutit 14, 9. *denique Mithridates imagine amicitiae*

- virum illicit* 14, 10. & in colloquio per fraudem interficit 14, 11.
- Datis classi Pers. praeficitur 1, 4.
- Decelia, oppidum Atticae 7, 7.
- Delphi, urbs Boeotiae 1, 1. 2, 2. 6, 3.
- Delphicus deus, Apollo 4, 5.
- Delus, una Cycladum insularum in mari Aegeo 3, 3.
- Demades, orator Atheniensis, Athenas tradi cupit Antipatro 19, 2.
- Demaenetus, Atheniensis, petulans homo 20, 5.
- Demetrius, rex Asiae, Antigoni filius, in custodia generi perit 21, 3.
- Demetrius Phalereus, Atheniensis, in factione optimatum erat 19, 3. ei CCC statuae decretae 1, 6.
- Demosthenes, celeberrimus Athenis orator, immo Graecorum oratorum princeps, in exilium pulsus 19, 2. proditus a Phocione, *ibid.*
- Dercyllus, Antipatri praefectus Atticae 19, 2.
- Dianae templum apud Gortynios 23, 9.
- Dinon, historicus 9, 5.
- Diomedon Cyzicenus Epaminondam frustra tentat corrumpere pecunia 15, 4.
- Dion Syracusanus describitur a bonis fortunae, animi, corporis 10, 1. Dionysio intimus, *ibid.* legationibus adhibitus, *ibid.* Platoni Syracusas accito deditus 10, 2. similitudinem tacitam cum Dionysio exercet 10, 3. mox suspectus Corinthum dimittitur 10, 4. uxore & filio spoliatur *ibid.* bellum parat tyranno 10, 5. Syracusis potitur & ad paciones tyrannum redigit, *ibid.* adversis conflictatur 10, 6. multa impotenter agit 10, 7. a Callicrate quodam simulata amicitia decipitur 10, 8. & interficitur 10, 9. post mortem converso affectu desideratur 10, 10. eius caedis mentio etiam 20, 2.
- Dionysius prior diligit Dionem 10, 1 & 2. eius causa Platonem arcessit, *ibid.* somno sopitus obit, *ibid.* idem fortis, continens, ambitiosus, felix 21, 2.
- Dionysius filius Platonem & Philistum arcessit 10, 3. Dionem ingenii praestantia suspectum Corinthum dimittit 10, 4. a quo bello petitus ad paciones redigitur 10, 5. Dione interfecto rursus Syracusis potitus est 20, 2.
- Dionysiorum tyrannis 10, 1.
- Dionysius Thebanus, musicus 15, 2.

- Dodona, *urbs Chaoniae in Epiro, Iovi sacra: pro oraculo Dodonaeo, sive potius sacerdotibus oraculi* 6, 3.
 Dolopes Scyrum obtinent 5, 2. *populi Thessaliae.*
 Drusilla natus Tiberius Claudius Nero, *coniuge scilicet Tib. Claudii Neronis, quae post Augusto nupsit, Livia Drusilla* 25, 19.

E.

- Elis 7, 4. *urbs Eleae, regionis Peloponnesi, primaria, Homeri aetate vici formam adhuc habens, paulatim vero vicinorum huc commigrantium multitudine & opibus aucla.*
 Elpinice Cimonis soror 5, 1.
 Emphyletus 19, 4.
 Ennius Q. poeta a Catone Romam deductus ex Sardinia, *magnique aestimatus* 24, 1.
 Epaminondas Thebanus, *honeste natus* 15, 2. *diligenter educatus, ibid. bonis animi ac virtutibus egregius* 15, 3. *abstinentiae exemplum edit* 15, 4. *dicta eius acuta* 15, 5 & 6. *patiens fuit iniuriarum* 15, 7. *retinet imperium diutius, quam per leges licebat, ibid. accusatus ut se defenderet* 15, 8. *fortis in morte* 15, 9. *uxorem nunquam duxit* 15, 10. *bello civili abstinuit, ibid. Thebas solus illustravit, ibid. Epaminondae impetus* 11, 2.
 Ephesus 2, 8. 17, 3. *olim a Caribus & Lelegibus habitata, post colonia Atheniensium & Ionum, principe Androclo, Codi postremi regis Attici filio, aucla, inter urbes Ioniae post Miletum multis seculis maxima, ditissima, Asiae totius intra Taurum montem emporium nobilissimum.*
 Epirus, *regio Graeciae trans finem Ambracium versus occidentem in ora maris Ionii* 25, 8.
 Epirotes Pyrrhus 21, 2. Epirotae 13, 2.
 Epiroticae possessiones, *quas habet aliquis in Epiro* 25, 14.
 Eretria, *Euboicarum civitatum maxima, capitur* 1, 4. *fuit & alia eiusdem nominis urbs in Thessalia.*
 Eryx 22, 1. *mons, post unum Aetnam reliquos Siciliae magnitudine superans, in cuius vertice templum Veneri positum erat, quae propterea poetis Erycina dicitur. Ceterum sic quoque appellata urbs fuit inter fastigium & radices montis illius sita, quae nunc vicus vallis Mazarae, vel Trapano del Monte vocatur.*
 Etruria, *sive Hetruria, quae aliis veterum Tuscia, nunc la Toscana dicitur* 23, 4. *pars Italiae notissima, inter mare*

Tyrrhenum ad occasum & meridiem, montem Apenninum ad septentrionem, & Tiberim fluvium ad ortum.

Evagoras 12, 2.

Euboea 1, 4. 2, 3. *insula Graeciae, orae Atticae post promontorium Sunium, itemque Bocotiae & Locrensi & Maliensi obiecta, & pelago non lato ab iis diremta.*

Eudoxus. *fragm.* 7.

Eumenes Cardianus *scriba primum Philippi* 18, 1. *inde Alexandri, ib. post cuius mortem Cappadociae praefectus destinatur* 18, 2. *Leonnati insidias vitat, ib. Perdiccae fidus* 18, 3. *pugnat cum Cratero & vincit* 18, 4. *damnatur capitis* 18, 5. *obsessus callidum usurpat inventum, ibid. evadit, ib. Olympiadi prudenter consulit* 18, 6. *& subvenit, ib. adversus Antigonum bellum suscipit* 18, 7. *imperii auctoritatem apud suos commento assecutus, ib. vincit Antigonum* 18, 8. *veteranorum licentia impeditur, ib. Antigonum adventantem deludit arte* 18, 9. *cui perfidia militum deditur* 18, 10. *& conservasset ille, ibid. nisi invidia consilii totius obstitisset, ibid. igitur in duram custodiam coniectus* 18, 11. *insciente denique Antigono interficitur* 18, 12. *& ab eo honorifice funeratur* 18, 13.

Eumenes rex Pergamenus, Romanis amicus, *vincitur dolo Hannibalis* 23, 11.

Eumolpidae 7, 4 & 6. *familia sacerdotum Athenis, ab Eumolpoidicta, quos & concilio publico aliquando praefuisse auctor est Alexander ab Alex.* 4, 11.

Europa 1, 3. 12, 2.

Europaei adversarii, *ab Europa hostes* 18, 3.

Eurybiades, *rex Lacedaemoniorum* 2, 4.

Eurydice, *mater Perdiccae & Philippi* 11, 3.

Eurysthenes, *rex Spart.* 17, 1 & 7.

F.

Fabius Q. Maximus *dictator Rom. in agro Falerno Hannibali se obicit* 23, 5. *callidissimus imperator, ibid. Q. Fab. Max. cos.* 24, 1. *Fabiorum familia* 25, 18.

Fabiani milites, *συνεδοχικῶς de praestantibus militibus* 11, 2.

Falerius ager 23, 5. *in mediterraneis, Campaniae.*

Feretrius 25, 20. *cognomen Iovis.*

Flaccus, L. Valerius 24, 1 & 2.

Flaminius consul *occiditur* 23, 4.

Flaminius L. Quintius *consularis* 23, 12.

O 3.

- Flaminius circus. fragm. 11.
 Flavius C. 25, 8.
 Fregellae 23, 7. *Latii oppidum clarum, a L. Opimio excisum a. 630. ab U. C. ut Livius refert.*
 Fulvia, uxor Antonii 25, 9.
 Furius L. *cos.* 23, 7.

G.

- Galba, *Serv.* qui praetor Lusitanos diripuit 22, 3.
 Gallia, ab ea Italiam seiungunt Alpes 23, 3.
 Gellius Q. *Canus* 25, 10.
 Geminus *Servilius* 23, 4.
 Germania. in ea potoria vasa ex onyche facta. fragm. 8. in Germaniae litora Indi quidam exiere. fragm. 7.
 Golonae, locus in agro Troadis 4, 3. rectius Colonae.
 Gongylus Eretrienfis 4, 2.
 Gortynii 23, 9. Gortyn sive Gortyna, urbs Cretae, etiam Strabonis aetate clara, Cnosso finitima, nunc exiguus pagus.
 Gracchus T. *Sempronius* insidijs periit 23, 5.
 Graccho C. filia Bruti nuptum data. fragm. 9.
 Graecia, pro regione 2, 9. pro incolis Graeciae 1, 6. Graius saltus 23, 3.
 Grunium in Phrygia castrum 7, 9.

H.

- Haliartus 6, 3. *urbs Boeotiae ampla & locuples, arcto loco inter imminentem montem & lacum Copaidem, nec procul a lacu alio minore & Permesso oppido. Bello Macedonico contra Persea regem, cuius partes foverat, prorsus deleta a Romanis, ut tempore Strabonis nihil Haliarti superesset.*
 Hamilcar, Carthagin. primum imperator fortunam Carthag. in melius convertit 22, 1. eius in pace facienda consilium, & pertinacia, ibid. res trepidas rursus restituit, fines imperii propagat, otium reddit tota Africa 22, 2. Hasdrubali filiam collocat 22, 3. in Hispania res magnas gerit 22, 4. in proelio cadit, ibid. odium eius in Romanos, ibid. Hamilcar & Hannibal fortissimi & callidissimi Afrorum 21, 3. immo omnium barbarorum 14, 1.
 Hannibal Carthaginienfis, maior ceteris imperatoribus 23, 1. adversus hostem invictus, suorum invidia debilitatur, ibid. hereditario in Romanos odio Philippum, mox Antiochum

concitavit 23, 2. apud quem in suspicionem adductus purgat se, ibid. novem annos natus in militiam ductus, ibid. iuravit inimicitias cum Romanis, ibid. imperator fit minor quinque & viginti annis natus 23, 3. Hispaniam triennio subigit, Saguntum expugnat, ibid. Pyrenaeum saltum transit, ibid. Alpes, ibid. apud Rhodanum, Padum, Trebiam Romanos vincit 23, 4. apud Trasimenum rursus, quamvis aeger oculis, ibid. ut & in Apulia, ib. Fabium stratagemate deludit 23, 5. Minucium, Sempronium Gracchum, Marcellum vincit, ibid. in Italia semper proelio superior, ibid. revocatus domum, cum Scipione de pace frustra agit 23, 6. mox pulsus Adrumeti contrahit copias, ibid. interim pace cum Romanis facta res in Africa gerit 23, 7. ex quo imperio domum revocatus praeturam laudabiliter gerit, ib. deinde metu deditiois profugus ad Antiochum, domi exsul iudicatur, ib. denuo Carthaginenses ad bellum conatur inducere 23, 8. confligit adversus Rhodios, ib. Antiocho fugato Cretam profectus 23, 9. astu quodam opes suas servat, ibid. hinc ad Prusiam venit, eumque adversus Romanos instigat 23, 10. Eumenem mirabili dolo superat, ib. repetitus a Romanis, & mox in castello suo circumfessus venenum sumsit 23, 12. de tempore mortis ambigitur 23, 13. Graecas literas didicit, ibid. quos rerum suarum scriptores naclus sit, ib. laudatur 21, 3. 1., 1. Marcello interfecto quomodo se gesserit. fragm. 9. ab eodem victus est, ibid.

Hasdrubal male audit ex contubernio Hamilcaris 22, 3. fit eius gener. ib. succedit ei, ib. mores vetustos pervertit, ib.

Hellespontus, modo fretum inter Sestum & Abydum significat, modo regionem freto adiacentem, inde a Dardano usque ad Cyzicum 2, 5 &c.

Helotes, εἰλωτες, servi Lacedaemoniorum 4, 3.

Helvius C. 24, 1. al. Aelius.

Hephaestio magni aestimatur ab Alexandro 18, 2.

Heraclides 10, 5. interficitur 10, 6.

Hercules. ex Herculis progenie principes 17, 1. Hercules Graius ante Hannibalem Alpes cum exercitu transit 23, 3.

Hipparinus 10, 1.

Hippo 22, 2. urbs Africae valentissima.

Hipponicus, omnium Graecorum divitissimus 7, 2.

Hispania citerior 24, 2. i. e. Tarraconensis provincia. Cum enim antiquitus in tres partes divisa esset Hispania, a Ro-

manis postea in duas, citeriorem & ulteriorem, quae Baeticam & Lusitaniam veterem complectitur, distingui coepit.

Histaspes, Darii pater 21, 1.

Histiaeus Milesius 1, 3.

Homerus 14, 2. 10, 6. *fragm.* 1.

Hortensius Q. princeps eloquentiae, Ciceronis aemulus 25, 5.

I.

Iason tyrannus. 13, 4.

Icetas vincitur. 20, 2.

Indi quidam, vi tempestatum ex Indicis aequoribus in Germaniae litora abrepti, Q. Metello Celeri a rege Baetorum dono dantur. *fragm.* 7.

Iones, 1, 4.

Ionia, *Asiae minoris regio.* 1, 3. 7, 5. 9, 2 &c.

Iphicrates *Atheniensis*, *disciplina militari nobilis.* 11, 1. *in qua multa meliora & nova attulit.* *ibid.* *praesertim in armatura, quam expeditiorem reddidit.* *ib.* *eius res gestae.* 11, 2. *dots.* 11, 3. *dictum ib.* *plurimum in Thracia vixit.* 12, 3.

Iphicratenses milites, *pro praestantibus.* 11, 2.

Ismenias captus. 16, 5.

Ister fl. 1, 3.

Istria *unde dicta.* *fragm.* 7.

Italia. 7, 4. 10, 5 &c.

Iunia familia. 25, 18.

Iupiter Ammon, 6, 3. Feretrius. 25, 20. Iovis antistites. 6, 3.

L.

Labeo Q. Fabius *Cos.* 23, 13.

Lacedaemon 6, 3.

Lacedaemonii. ab iis auxilium Athenienses petunt. 1, 4. ab iis cuncta Graecia liberatur. 9, 4. Lacedaemonii principes Graeciae, 6, 1. terra marique duces. 3, 2. eorum potentia. 7, 9. tyrannis *i. e. insolens in ceteros Graecos dominatus.* 15, 5. Lacedaemonii intelligunt, de principatu sibi cum Atheniensibus certamen fore. 2, 6. tyrannos imponunt Atheniensibus. 8, 1. bellum iisdem indicunt. 5, 3. auxilio privati sociorum. 15, 6. retinent arcem Theb. 16, 1. in societate, quam cum Artaxerxe fecerant non manent. 9, 2. post Leuctricam pugnam nunquam se refecerunt. 17, 7. eorum potentia percussa. 16, 2. eorum reges duo. 17, 1. 6,

3. Lacedaemonii victus atque cultus parsimoniae dediti. 7, 2.
 11. omnia ad oracula referebant. 6, 3.
 Laco, per antonomasiam, pro Agefilao. 13, 1. 17, 2.
 Laconica, sc. regio. 13, 2.
 Laelius C. Terentio aequalis. fragm. 1 & 6.
 Lamachus, unus e collegis Alcibiadis. 7, 3.
 Lamestius 20, 5.
 Lamprus, musicus 15, 2.
 Lampfacum, aliis Lampfacus 2, 10. urbs insignis cum portu
 optimo, circiter initia Hellepontis, per quem Propontis in
 mare Aegeum enititur, Callipoli, in Chersoneso Thraciae
 sitae opposita.
 Lathyrus, rex Aegypti. fragm. 7.
 Lemnus ins. 1, 1 & 2.
 Lentulus Spinther. fragm. 8.
 Leonidas, rex Lacedaemoniorum 2, 3.
 Leonnatus, unus ex Alexandri amicis 18, 2.
 Leotychides 17, 1.
 Lesbus 12, 3. insula in Aegaeo pelago, magnitudine soli Eu-
 boeae concedens, inque meridiem a septentrione porrecta.
 Leucosyri, 14, 1. nunc Cappadoces. sic dicti ad differentiam
 fusci coloris Syrorum.
 Leuctra, vicus Boeotiae 4, 7. 17, 6.
 Leuctrica pugna 15, 6 & 10. 16, 4.
 Ligures 23, 4.
 Longus Tiberius 23, 4. collega P. Corn. Scipionis cos.
 Lucani, pro regione Lucanorum 23, 5.
 Lucretius 25, 12. poeta ingenio & facundia praecellens.
 L. Lucullus 25, 5. fragm. 9.
 Lusitani 24, 3.
 Lutatius C. fudit Carthag. 22, 1.
 Lycus, pater Thrasybuli 8, 1.
 Lyco Syracusanus 10, 9.
 Lydi 14, 8.
 Lydia, regio Asiae 9, 2. 14, 2.
 Lyfander Lacedaemonius Athenienses iam diu in Peloponnesios
 bellum gerentes casu conficit 6, 1. hinc elatus & dominatio-
 ni suae studens X viros constituit passim, ib. quae potestas
 sublata rursus 6, 3. crudelis manet & perfidus 6, 2 & 4.
 reges abrogare molitur, ideoque oracula corrumpere instituit
 6, 3. sed iudicio liberatur, ib. denique occiditur apud Ha-
 liartum, ib. a Pharnabazo delusus egregia accusatione 6, 4.

- factiosus & potens* 17, 1. *muros diruit Athen.* 9, 4.
 Lyfimachus 3, 1. *alius* 18, 10. *proelio cadit* 21, 3.
 Lyfis Tarentinus, *philosophus Pythagoreus & Epaminondae*
praeceptor. 15, 2.

M.

- Macedones veterani 18, 10. Macedonum militum fama 18,
 3.
 Macedoniam praecipue destinaverat Leonnatus 18, 2. O-
 lympias repetit 18, 6. Macedonia pulsus est Cassander 19, 3.
 Magalia, *seu ut alii*, Magaria, *pars exterior Carthaginiis*,
Byrsum amplectens. fragm. 3.
 Magnesia, *urbs Asiae apud Maeandrum.* 2, 10.
 Magnes, *civis Magnesiae* 14, 5.
 Mago, *frater Hannibalis* 23, 7. *domum revocatur.* *ibid. fra-*
ternis calamitatibus involvitur, 23, 8. *eius interitus*, *ibid.*
 Mamercus, *dux Italicus*, *capitur* 20, 2.
 Mamurra, *eques Romanus.* fragm. 10.
 Mandrocles 14, 5.
 M. Manlius. fragm. 1.
 Mantinea, *urbs Arcadiae* 15, 9.
 Marathon, *campus clade Persarum & Miltiadis tropaeo in-*
signis 1, 4.
 Marathonica pugna 1, 6. victoria 2, 6. Marathonium tropaeum
 2, 5.
 Marcellus M. Claudius *cos.* 23, 13. 24, 1. *quinquies cos. apud*
Venusiam cadit 23, 5. *quomodo morte eius audita Hannibal*
se gesserit, & quomodo corpus eius tractarit. fragm. 9. *an*
Hannibalem vicerit, *ib.* Marcellus Claudius, *alius*, *qui po-*
stea vixit 25, 18. Marcellorum familia, *ib.*
 Mardonius *quis* 4, 1. *a quo victus*, *ib.* & 3, 2.
 C. Marius *filius* 25, 1. *hostis iudicatus iuvatur ab Attico* 25, 2.
 Massagetarum populi Scythiae Asiaticae 21, 1.
 Media 18, 8. *Asiae regio, ab occasu transversa oblique Par-*
thiae occurrens.
 Medi satellites 4, 3. *ex Medis, pro e Media* 18, 8.
 Medica vestis, *fluida & perlucida* 4, 3.
 Melpum, *opp. Italiae Transpad.* fragm. 7.
 Meneclides, *obtrektor Epaminondae* 15, 5.
 Menelai portus 17, 8.
 Menestheus, *filius Iphicratis* 11, 3. *matrem pluris facit,*
quam patrem, *ibid. fit praetor* 13, 3.

- Messena restituta 15, 8. 16, 4.
 Metellus Q. Celer. fragm. 7.
 Miccythus 15, 4.
 Milesius, Mileti urbis civis 1, 3.
 Miltiades colonos Chersonesum ducit. 1, 1. Lemnum & Cycladas capit 1, 2. consilium dat excutiendae dominationis Persicae 1, 3. Marathonia pugna vincit 1, 5. quale praemium victoriae ceperit 1, 6. Pari oppugnatione casu abstrahitur 1, 7. ob id damnatus in vinculis moritur, ibid. vera damnationis eius causa 1, 8. laus eius 1, 1, 2 & 8.
 Minervae aedes 4, 5. templum 17, 4.
 Minucius Ruf. M. F. 23, 5. Q. Minucius Cos. 23, 8.
 Mithridates, Ariobarzani fil. 14, 4 & 10.
 Mithrobarzanes 14, 6.
 Mitylenaei multa millia iugerum agri Pittaco muneri dantes 8, 4.
 Mocilla, L. Iulius, praetorius 25, 11.
 Molossi, gens Epirotica 2, 8.
 Munychia, portus Atticae, ut Stephanus ait, seu, ut Strabo collis, Chersonesi speciem praebens, introitum habens oris angusti 8, 2.
 Mutina 25, 9.
 Mycale, urbs Cariae 5, 2.
 Myus, urbs Asiae 2, 10.

N.

- Naxus insula in Aegaeo 2, 8. hodie Nicosia.
 Nectanebes, rex Aegypti 17, 8. & Nectanebus 12, 2.
 Neocles, sive ut in quibusdam MSS. Neoclus 2, 1.
 Neontichos 7, 7. castellum in Thracia.
 Neoptolemus cadit 18, 4.
 Nepos Corn. M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus familiarisque fuit. fragm. 4.
 Neptuni fanum, asylum 4, 4.
 Nero C. Claudius 24, 1. Ti. Claudius Nero, Drusilla natus, qui Augusto successit 25, 19.
 Nicanor Cassandri praefectus Piraeo potitur 19, 2.
 Nicias, unus e collegis Alcibiadis 7, 3.
 Nilus fl. 18, 5.
 Nomentanum praedium 25, 14. de Nomento, oppido Lan-
 norum v. Cluver. Ital. antiq.

Nora, castellum Phrygiae 18, 5.
 Numidae frustra insidiantur Hannibali 23, 6.
 Nyfaeus 10, 1.

O.

Oetavius Caesar Atticum familiariter per epistolas colit 25, 20.
 Oedipus, parricida & incestuosus. 15, 6.
 Olympiae victor. *praef.* Olympiae victores quibus coronis donati 7, 6.
 Olympias, mater Alexandri, Eumenis consilium, mox & auxilium implorat 18, 6.
 Olympiodorus, *tibicen* 15, 2.
 Olynthus, *urbs Thraciae* 16, 1.
 Olynthii bello subacti 23, 1.
 Onomarchus, custodum praefectus 18, 11.
 Orchomenii 6, 3.
 Orestes matricida 15, 6.
 Otacilius L. Pilitus. *fragm.* 6.

P.

Pactye, *urbs in Isthmo Chersonesi Thraciae ad Propontidem.*
Al. Perinthus 7, 7.
 Padus fl. 23, 4 & 6.
 Pamphylium mare 23, 8.
 Pandates 14, 5.
 Paphlago *per antonomosiam*, pro Thyo 14, 2.
 Paraetaca, *regio Mediae* 18, 8.
 Parus insula (*una e Cycladibus, candido marmore celebris*) oppugnata 1, 7. Parium crimen, *super Pari oppugnatione intentatum* 1, 8.
 Patroclus 14, 2.
 Paullus L. Aemilius *cos.* 23, 13.
 Pausanias, *varii moris homo*, Mardonium fudit 4, 1. *hinc incivilis insolentia*, *ibid.* *quae felicitate augetur* 4, 2. *ambit amicitiam Xerxis*, *ib.* *ideo multatur.* *ib.* *vincula rursus meretur & effugit.* 4, 3. *suapte indicio deprehenditur* 4, 4. *in Chalcioeco interit* 4, 5. *Fit eius mentio* 3, 2. *rex Lacedaemoniorum dicitur* 8, 3.

- Pausanias, *Philippi percussor* 21, 2.
 Peducaeus *Sextus* 25, 21.
 Pelopidas *Theban. per factiosos patria pellitur* 16, 1. *adolescens*
tibus undecim stipatus insolito habitu Thebas redit 16, 2.
magistratus violentos occidit 16, 3. *libertatem reddidit, Cad-*
meam restituit, ibid. altera Thebis persona fuit 16, 4. *ad-*
versa perpeffus 16, 5. *cadit in proelio. ibid. vir fortis* 15,
 7.
 Peloponnesus 10, 10. 15, 7 &c. Peloponnesii 9, 5. Pelopon-
 nesium, *vel, ut vulgo, Peloponnesiacum bellum* 7, 3 &c.
 Perdiccas, *Amyntae & Eurydices filius* 11, 3.
 Perdiccas, *inter amicos Alex. M.* 18, 2.
 Pergamenae naves 23, 11.
 Pericles, *vitricus Alcibiadis* 7, 2.
 Perperna *M. Censorinus* 24, 1. *al. Perpenna.*
 Persae fusi 1, 5. *venatibus & luxuriae dediti* 7, 11. *Persa-*
rum dominatio 1, 3.
 Persia, *totum imperium Persarum, cuius pars est Persis* 12, 3.
 Persis 2, 10. *Persidis finitima regio* 18, 7. *Persicum bellum*
 2, 2. *Persicae res* 9, 5.
 Peucestes, *corporis custos Alex.* 18, 7.
 Phalericus portus. *al. Phalereus.* 2, 6. *unus e tribus Athenien-*
sium & antiquissimus, & brevissimo ab urbe spatio remotus.
 Pharnabazus 7, 10. *satrapes regius* 6, 4. *satrapes Ioniae &*
Lydiae 9, 2. *dux belli Aegypt. destinatus* 14, 3.
 Pherae, *colonia Lacedaemoniorum* 9, 1.
 Phidias, *in vulg. pro Philia, amicitiae numine, cui Atheni-*
enses statuam posuerunt 25, 3.
 Philippides, *cursor eius generis, qui hemerodromi vocantur* 1,
 4. *Al. Phidippus, vel Phidippides malunt.*
 Philippense proelium, *quo Augustus scil. Brutum & Cassium*
devicit 25, 11. *sic dicitur, quod prope Philippos, Thessa-*
liae urbem commissum.
 Philippus, *Alex. M. pater* 11, 3. *idem Amyntae filius vo-*
catur 18, 1. *idem Philippus rex* 19, 3. *Macedo multa mo-*
liebatur, sc. dominationis consilio 13, 3. *a Pausania occi-*
ditur 21, 2. *eius domus & familia* 18, 6.
 Philippus *Aridaeus, Alexandri frater* 19, 1 & 3.
 Philippus, *rex Maced. Demetrii filius, Persei pater* 23, 2.
 Philistus, *historicus, Syracusas reducitur* 10, 3. *tyrannidi*
amicus ibid.
 Philocles, *praetor Atheniensium* 7, 8.

- Philostratus, *frater Callicratis, Atheniensis* 10, 9. *Al. Philocrates, vel Philocratus.*
- Phocion *Atheniensis, Bonus cognom.* 19, 1. *paupertate memorabilis, ib. eius dictum super ea, ib. Demadis consiliis mixtus Demosthenem pellit* 19, 2. *Piraeum securitate sua prodidit, ib. capitis damnatus a populo* 19, 3. *causam dicit apud Philippum, ib. Athenas reductus damnatur* 19, 4. *eius dictum, ib. a servis sepultus est, ibid.*
- Phoebidas *Lacedaemonius* 10, 1.
- Phoenicum ducentarum navium classis devicta 5, 2. *Phoenicibus naves imperatae* 9, 4.
- Phryges 14, 8.
- Phrygia 7, 9. 14, 2.
- Phyle, *castellum Atticae* 8, 2.
- Piraei portus triplex 2, 6. 19, 2. 7, 6. 8, 2.
- Pisander 7, 5. 9, 4.
- Pisidae, *populi iuxta montem Taurum habitantes* 14, 4.
- Pisistrati tyrannis 1, 8.
- Pittacus, *unus e septem sapientibus* 8, 4.
- Plataeae, *urbs Boeotiae, apud quam cum universo exercitu Mardonius Persa caesus est* 3, 2. 4, 1.
- Plataeenses 1, 5. *Plataeense proelium* 3, 2.
- Plato *Tarentum venit* 10, 2. *a Dionysio patre Syracusas perducitur, ib. rursus a filio precibus Dionis, ut antea, Athenis arcessitur* 10, 3. *persuadet tyrannidis finem facere, ibid. a patre Dionysio venundari iussus* 10, 2. *Platonis symposium* 7, 2.
- Poecile, *ποικίλη* 1, 6. *porticus Atheniensis a varietate picturarum sic dicta, quae ibi posita.*
- Poenus, *per antonomasiam pro Hannibale* 23, 10. *Poenicum bellum primum* 22, 1. *secundum* 22, 4.
- Polybius, *historicus* 23, 13.
- Polymnis, *Epaminondae pater* 15, 1.
- Polysperchon *Cassandrum Macedonia pellit* 19, 3.
- Pompeium qui & cur secuti 25, 7. *Cn. Pompeii M. res gestas scripsit L. Otacilius. fragm. 6.*
- Pontus 23, 10.
- Proclus, *pro Procles* 17, 1.
- Proserpinae aedes 10, 8.
- Prusias *Bithyniae rex* 23, 10. *ius hospitii violare non audeat in Hannibale* 23, 12.

Ptolemaeus, ex *Alex. M. amicis*, postea *Aegypti imperio celebratus* 18, 10. 21, 3.

Ptolemaeus Ceraunus interficit Seleucum 21, 3.

Pydna, *urbs Macedoniae litori accubans* 2, 8.

Pylaemenes, *Thyi pater* 14, 2.

Pyrenaeus saltus 23, 3.

Pyrrhus Epirotes *ictu lapidis interiit* 21, 22.

Pythia 1, 1. 2, 2. *subaud. sacerdos Apollinis Pythii, quae consulentibus respondebat; alio nomine Phoebas.*

Q.

Quirinalis collis 25, 13.

R.

Rhodanus fl. 23, 4 & 6.

Rhodii conflagunt cum Antiochi copiis 23, 8.

Roma *vocatur urbs, in qua domicilium orbis terrarum est imperii* 25, 3. *quando condita.* fragm. 1.

Romanus populus omnes gentes virtute superavit 23, 1. Romanum nomen, *populus* 23, 7. Romano non licebat alibi civem fieri 25, 3.

Romulus 25, 20.

Rubrum mare 23, 2.

S.

Sabini 24, 1.

Saguntus expugnata 23, 3.

Salamin, *vel Salamis* 2, 2. 3, 9. *Insula clarissimi nominis ad stadia quasi LXX in longum porrecta, incipiens e regione Megaridis, sed maiore sui parte Eleusinio litore ditionis Atticae opposita, freto angusto ab Amphiale promontorio seiuncta, cum urbe cognomine, quondam in Austrino latere, quod Aeginam intuetur, posita, deinde in latus adversum contra Atticam translata.*

Salaminia pugna 3, 2. victoria 2, 6.

Samothracia 25, 11.

Samus 7, 5. 13, 1. deficit ab Athen. 13, 3.

Sardes, *urbs Lydiae* 17, 3. 9, 5.

Sardinia 24, 1. Sardinienfis triumphus, *ibid.*

Saufeius L. 25, 12.

Scipio P. Cornelius *ter vincitur ab Hannibale* 23, 4. *eius filius, Africani pater* 23, 6.

Scipio Africanus principatum in civitate obtinuit 24, 2.

- Scipio Cornelius, *pro* Cornelius Scipio, *Attici familiaris* 25, 18.
- Scifinas 14, 7. *Al. Syfinas.*
- Scyrus, *insula, una ex Cycladibus* 5, 2.
- Scythae premunt Darium 1, 3.
- Scythiffa 14, 1.
- Seleucus 18, 5 & 10. a Ptolemaeo dolo interfectus 21, 3.
- Sena 24, 1. *Piceni, sive Umbriae in Italia oppidum.*
- Servilius *Cn. Geminus* 23, 4.
- Servilia Bruti mater 25, 11.
- Sestus 13, 1. *civitatum Chersonesi praecipua & munitissima, habens portum cum statione navium opportunissimum, colonia Aeolica, patria Herus, amicae Leandri Abydeni, natatu Hellespontum per noctem ad amicam traicere soliti: cui ex obliquo Abydus in litore Asiae respondebat cum portu quoque egregio, declinans paulum ad austrum a pontis loco, ut Sestus ad boream. Hodie Dardanellae.*
- Seuthes, rex Thracum 7, 8.
- Sicilia 7, 5 & 6. eam Dion armis capit 10, 5. in pristinum statum restituit Timoleon 20, 1. Siciliae possessionem Carthaginenses complures annos tenuerunt 20, 2.
- Siculi 20, 3.
- Sigaeum 12, 3. *Idae promontorium vocat Aristoteles.*
- Silenus, *historicus Graecus* 23, 13. *Alii male Philenius.*
- Sinus Arabicus. *fragm.* 7.
- Socrates 7, 2.
- Sophrosyne 10, 1.
- Sofilus, *historicus & Hannibalis praeceptor* 23, 13.
- Sofius *C. cos.* 25, 22.
- Sparta sine muris 17, 6. oppugnata 15, 8. paene capta 17, 6. Spartam omnium foeciorum legati convenerunt 15, 6. sub potestatem Xerxis redacturum se pollicetur Pausanias 4, 2.
- Spartani 16, 2. 21, 1.
- Strymon *fl. Thraciae* 5, 2.
- Sulpicius *P. cos.* 23, 7. Sulpicius *trib. pl.* interfectus 25, 2. Sulpicius *histor.* 23, 13. Sulpicius *Serv.* 25, 2.
- Sulla Atticum frustra Athenas deducere cupit 25, 4. Sullae feni Atticus fuit iucundissimus, *ib.*
- Sullanae partes 25, 2.
- Syracusae 10, 2, 3, 5, 6. 20, 1, 2, 3. initio a Corinthiis conditae 20, 3. libertati restitutae 20, 1.

Syracusani Timoleonem publice sepeliunt 20, 5. Syracusanis bellum indictum 7, 3.

Syria 23, 8.

Sysamithres 7, 10.

T.

Taenarus 4, 4. promontorium & urbs in finibus agri Lacedaemoniorum.

Tamphilus Cn. Baebius, cos. 23, 13. M. Baebius, ibid.

Tamphilana domus 25, 13. al. Caeciliana.

Tarentum 10, 2. urbs Calabriae perampla & praepotens. Tarentina purpura. fragm. 8.

Taurus, mons Lyciae 9, 2. 14, 4. 18, 3.

Terentius P. Scipionis Afr. & C. Laelii aequalis. fragm. 1.

Thacus 17, 8.

Thafus, insula Thraciae & Macedoniae vicina 6, 2. Thasi 5, 2.

Thebae 7, 4. liberatae a Pelopida & Epaminonda 16, 4. 15, 10. exitio ereptae 15, 8. quando imperarint & servierint 15, 10. Thebani occidunt Lyfandrum 6, 3. formidantur a Lacedaemoniis 16, 1. Spartam oppugnant 15, 8. viribus non ingenio censendi 15, 5.

Themistocles qua adolescentia, ingenioque usus sit 2, 1. bello Corcyr. rempublicam praeclare gerit 2, 2. confligit primum cum Xerxe 2, 3. eundem astu & loco vincit 2, 4. in Asiam relegat 2, 5. muros Atheniensium restituit consilio & arte 2, 6 & 7. eiicitur 2, 8. absens proditoris damnatur. ibid. varia fuga agitatur. ibid. epistola eius ad Artaxerxem 2, 9. a quo magnifice donatur 2, 10. opiniones de morte eius. ib. aequalis & obtrektor Aristidis 3, 1.

Theopompus, historicus 11, 3. 7, 11.

Theramenes 7, 5.

Thermopylae 2, 3 & 4. angusti aditus, unde & nomen portarum: alteram vocabuli partem ab aquis calidis, quae in faucibus, accepere.

Theffaliae tyranni 16, 5. civitates. ibid.

Thraces 1, 1. 11, 2. a Cimone fugati 5, 2. pecuniae Alcibiadis infidantur 7, 9. vinolenti & rebus venereis dediti 7, 11.

Thracia 7, 7. 12, 3.

Thressa, Thracia femina 11, 3.

Thrasylbulus patriam a triginta tyrannis liberat 8, 1. contra quos primo Phylem occupat 8, 2. mox Munychiam. ibid. ubi
Corn. Nep.

- civiliter victoria utitur. ibid. constituta pace legem oblivionis fert, servatque 8, 3. qualis corona ei data 8, 4. in tabernaculo denique interfectus est. ib. Fit eius mentio 7, 5 & 7.*
- Thucydides 2, 1 & 9, 4, 2. cuius aetatis historicus 7, 11.
- Thurii, *pl. urbs Italiae, Sybaris ante dicta 7, 4.*
- Thyus, *dynastes Paphlagoniae 14, 2. a Datame capitur. ib.*
- Timaeus, *histor. 7, 11. maledicus. ibid.*
- Timoleon, *Corinthius, patriam a tyranno liberavit, Syracusas servitute, Siciliam oppressione 20, 1. fratrem, qui tyrannidem occupaverat, interfici iussit. ib. unde iudicia in se concitavit hominum & matris odium. ib. Dionysio Sicilia depulso pepercit 20, 2. Carthaginensium copias fugavit, Mamercum cepit. ib. res Siciliae instaurat 20, 3. privatus sponte factus magno tamen publice in honore fuit. ib. oculorum in senectute iacturam fert moderate 20, 4. modestia eius. ib. pietas. ib. conviciorum patientia. ib. proelia maxima natali die fecit 20, 5. celebri sepultura honoratus. ibid.*
- Timoleonteum, *gymnasium Syracus. 20, 5.*
- Timophanes, *frater Timoleontis, tyrannidem occupat, & imperio fratris occiditur 20, 1.*
- Timotheus, *Atheniensis, describitur 13, 1. eius facta illustria. ibid. statua rari honoris 13, 2. emeritus revocatur ad militiam 13, 3. accusatus prodicionis multatur. ibid. Chalcidem se confert. ibid. moderate & sapienter vixit 13, 4. Fit eius mentio 11, 3. Lesbi plurimum vixit 12, 3.*
- Tiribazus *Sardibus praeest 9, 5.*
- Tisagoras, *frater Miltiadis 1, 7.*
- Tissaphernes 7, 5. *praefectus Pers. deficit a rege 9, 2 & 3. hostis iudicatus 9, 4. inducias petit & violat 17, 2.*
- Tithraustes *chiliarchus 9, 3. dux 14, 3.*
- Torquatus L. *condiscipulus Attici 25, 1. consul 25, 4. A. Torquatus 25, 11.*
- Trafimenus, *lacus in agro Perustino 13, 4.*
- Trebia, *fluvius ex Apennino monte in Padum fluens 23, 4 & 6.*
- Troadis *ager 4, 3.*
- Troezen, *vel Troezene 2, 2. urbs Peloponnesi clarissima, paululum a litore recedens.*
- Troicum *bellum 14, 2.*
- Tusculum *municipium 24, 1.*
- V.
- Valerius L. *Flaccus 24, 1.*

- Varro C. Terentius victus 23, 4.
 Veneti. fragm. 7.
 Venusia, urbs Apuliae, Horatii patria 23, 5.
 Vettones, Hispaniae citerioris populi 22, 4.
 Volumnius P. praefectus fabrum Antonii 14, 12.
 Utica 22, 2. urbs Lybiae post Carthaginem maxima, quam
 Velleius Paterculus 1, 2. circa Codri tempora Tyrios, pau-
 cis annis post Gades, condidisse scribit.
 Vulsonis Cn. Manlii res gestae Hannibali memoratae 23, 13.

X.

- Xenophon Socraticus 17, 1.
 Xerxes mari & terra bellum infert Europae 2, 2. in Asiam
 suam relegatur. *ib.* & 21, 1. ab Artabano ferro interimi-
 tur 21, 1.

Z.

- Zacynthii adolescentes 10, 9.
 Zama 23, 6. urbs Africae, hodie Zaimor.

INDEX
GRAMMATICUS
IN
CORN. NEPOTEM.

A.

- A** stirpe, *ab initio familiae & origine* 25, 18.
 Ab tam tenui initio tantae opes profligatae, *tantillis ab initio viribus* 16, 2.
 Abdere se in Thraciam 7, 9. *veluti in sinum securitatis. de eo, qui suam fortunam occulere studet.*
 Abest a persona principis, *non decet principem* 15, 1. *abesse ab invidia, remotum esse ab obtrektionibus invidiae* 12, 3. *ab Urbe, peregre esse* 25, 20.
 Abiectus opponitur florenti 25, 8.
 Abripere, *intercipere* 14, 4. *abripi, de iis, qui ex solo patrio in aliud traiciuntur* 1, 4.
 Abrogare alicui imperium, *pro non prorogare* 15, 7.
 Abstinentia, *animi scil. adversus pecuniam invicti* 15, 4 &c.
 Accedere ad manum, *collatis signis dimicare* 18, 5. *ad rempublicam, capessere rempublicam* 9, 1.
 Accipere conditionem, *ratum habere id, quod offertur* 14, 8. *acceptus male, qui proelio fusus* 18, 8.
 Accubare, *humi iacere* 17, 8.
 Accusare, *cum accusativo rei* 6, 4. *cum ablat. rei per ellipsin*

- praepositionis* de 6, 3. 1, 8. 7, 4. *cum genitivo rei* 1, 7. 4, 2 &c.
- Acer, ὀξύθυμος, irritabilis 13, 3.
- Acerba mors, luctuosa, tanquam praematura 5, 4. acerbius imperium, crudelitas 18, 6. acerbitas, rigor 10, 6, acerbitas temporis pristini, indigna prist. t. illata 7, 6.
- Acheron, pro inferis 10, 10.
- Acquiescere, significanter, de morte, vitam laboriosam secuta 23, 13.
- Acroama 25, 14. Acroamata vocantur quicumque sive in theatro, sive in convivio, (uti h. l.) voluptatis causa audiuntur, musici omnes, & scurrae, moriones, qui cantu nervorum, tiliarum & vocum, facete ridiculeve dictis, recitatione etiam aliqua, delectant aures. Cf. Ernest. in Excurs. 8. ad Suet. Aug.
- Actor 25, 3. ab auctore, secundum Buchnerum ita differt, ut hic suadeat, ille curet & agat.
- Adhibere memoriam nullam contumeliae, ea ad ultionem non uti 15, 7. in convivium, secum ducere. Praef.
- Adire ad aliquem 2, 7.
- Adiungere aliquid, addere iis, quae dicta sunt 15, 10.
- Adiutor, collega belli gerendi 9, 4.
- Adolescens, de quadragenario 25, 8. de triginta annos habente, admodum adolescentulus 22, 1.
- Adorior oppugnare 8, 2 &c. Aggredior hoc facere. conatum cum effectu notat. Adoriri Dodonam, de conatu corrumpendi sacerdotes Dodonaeos 6, 3.
- Adscitus lepor 25, 4. opponitur nativo.
- Adversum tenere proficiscentibus, de vento, qui proficiscentibus flatu est contrarius, qui contra spirat 1, 1. adversum Athenas, e regione 2, 3.
- Adversarius, de eo, qui factionem comparat 10, 7. adversarius populus, hac voce notatur τὸ φιλαίτιον, sive adversandi premendique superiores, libido 13, 3. adversarius in rep. administranda, ἀντίτεχνος, ἀντιπολιτευόμενος 15, 5. adversarii, obrectatores, aemuli 15, 7.
- Aedes, pro templo 25, 20. 4, 5. 10, 8.
- Aedium primus locus, atrium. Praef. pars interior. ibid. pars superior 10, 4.
- Aedificator, qui aedificandi studio ducitur 25, 13.
- Aedificium, de casa 7, 10. de castello 23, 12.

- Aedilis plebis, *ad differentiam Aedilium Curulium, & Cereal.*
24, 1.
- Aemulari aliquem, *contendere de gloria cum aliquo* 15, 5.
- Aeneae coronae 7, 6. statuae 23, 9. loricae 11, 1.
- Aequiparare aliquem labore, corporisque viribus 7, 11.
- Aequam conditionem versurae non habere, *non invenire, qui aequo ac modico foenore mutuam det pecuniam, quo debita sua solvat.* 25, 2.
- Aequitas 3, 2. *coniuncta cum iustitia & innocentia, lenitas est & clementia.*
- Aequitate summa res Chersonesi constituit 1, 2. *ubi, interprete Ravio, aequitas iuris ἰσονομία est intelligenda.*
- Aequitas animi 8, 2. *animus paucis contentus.*
- Aeris terna millia, *scutati triginta* 25, 13. *aeris terna millia sunt, 3000 assium. Si amittas aeris, subaudi nummum, ut sint 90 scutati, quae verisimilior summa.* Manut.
- Aestimata est lis eius tot talentis, *quantus in classem sumtus factus erat* 1, 7. *ex antecedenti consequens notatur, i. e. ex aestimatione delicti, multa. Asconio litem aestimare est, pecuniam de qua lis fuit, & propter quam reus condemnatus est, in summam redigere. Valerio Maximo 5, 3. est poenam finire, h. e. multam definire.*
- Aetas extrema, *senectus* 24, 2. 25, 10. *aetas extrema imperatorum, ultimi tum imperatores erant* 13, 4. *aetatis vacatio, senectutis immunitas a bello* 25, 7. *aetati omni aptissimus, hominibus cuiuscunque aetatis* 25, 16.
- Afferre manus, *vim facere* 20, 1.
- Affinis, *vir sororis; haec enim propria vocis acceptio* 20, 1. *ita affinitas* 10, 1.
- Afflictae res, *inclinatae, accisae* 9, 2.
- Agere, *proprio sensu* 14, 3. *colloqui* 10, 2. *tractare, transigere* 5, 1. *administrare* 23, 8. *movere, perturbare* 25, 9. *causam populi, studere democratiae* 19, 3. *egit nihil aliud quam ut, περὶ ὁρασίς magnae contentionis & studii* 23, 10.
- Agellus, *de tenui possessione* 19, 1.
- Agnoscere natum, *ipso Cornelio interprete, suum dicere* 17, 1.
- Agricola solers, *rei rusticae peritus* 24, 3.
- Ala equitum 18, 1. *Alae dilaie exercitus equitum ordines, quod circum legiones dextra sinistraque, tanquam alae in avium corporibus, locabantur.*
- Alienum, *intempestivum, ἀσκοπον* 1, 6. *plane inidoneum* 2, 4. *extraneum* 8, 1. 15, 1. *alienatae insulae, quae defecerant* 5, 2.

- Altera persona, unus ex duobus, quibus respublica plurimum debet; additur, secunda tamen, ut referatur ad superiorem & primum 16, 4, alterae alae, pro alteri 18, 1.
- Ambitione magna deducere aliquem 10, 2. vehementi studio & contentione, & cum ostentatione quadam: seu, ut alii expli- cant, φιλοτίμως, honorifico apparatu ac comitatu.
- Ambitus largitiones, captatoriae donationes in ambiandis per malas artes honoribus 25, 6.
- Amiciores conciliantur homines 17, 2.
- Amici regis, Persarum sc. 1, 3. Ita vocantur principum con- siliarii, praefecti, proceres.
- Amicos tueri, opibus officioque adesse eis 15, 3.
- Amicitia, pro societate 15, 6.
- Amiculum agreste duplex 14, 3. Ferrarius de re vestiaria P. II, 1, 9 & 10. putat duplex vestimentum dictum, quod densum crassumque ac duplici filo contextum & villosum esset; vel quod duplici panno confertum. Graecis est χλαίνα διπλή.
- Amittere optimates 10, 7. eorum favorem.
- Amoenitas domus, id quod domus amoenitatis causa coniun- ctum est 25, 13.
- Anagnostes 25, 13.
- Anfractus longior viae 18, 8.
- Angustiae maris 2, 3.
- Animadvertere, considerare 15, 6. conspiciari 16, 5. animad- versa varietas fortunae, observata 13, 4.
- Animatae bene insulae, in fide manentes 5, 2. oppon. aliena- tae 5, 2.
- Animus, pro fiducia constantiaque 1, 4. maximus, pro fiducia sui constantiaque 10, 5. animo isto esse, id consilii habere 18, 11. animo bono facere, proposito non scelesto 17, 6. animo bellare, h. e. consiliis, occultis moliminibus 23, 1. 18, 4. animo aequo ferre, sine indignatione 10, 6. sine ob- trectatione 25, 1.
- Anno vertente conficere iter, h. e. integrum annum itinere in- sumere 17, 4.
- Annalis scil. liber 23, 13.
- Annicula 25, 19.
- Antiquitatis amator 25, 18. h. e. historiae antiquae.
- Antistare cui, praestare 3, 1.
- Antistites Iovis, sacerdotes 6, 3.
- Apparare, moliri 18, 2.

- Apparatus, *coniungitur cum munitioibus, de operibus πολιορκητικοῖς* 18, 5. apparatus regius, *de cultu* 4, 3.
- Apparere, *ministrare. de honoratiore ministerio* 18, 13.
- Appellatus est, *ut vellet, compellatus, rogatus* 25, 8.
- Appetere maiores res, *de incivili elatione* 4, 2. appeti ultro, *in pretio haberi, amari. fragm.* 5.
- Applicare se, *accedere, se coniungere* 3, 2.
- Apud, *coram* 6, 4. *penes* 19, 2.
- Arbitrium, *electio* 9, 4. arbitrio alicuius rem remittere, *tractationem rei penitus committere* 22, 1. omnia geruntur, *de summo imperio* 9, 2.
- Arcessere, *advocare* 10, 2.
- Arguere, *crimini dare* 7, 7. argui crimine, *convinci* 4, 3.
- Argutissime in scholis praecipere. *de subtilitatibus philosophorum. fragm.* 5.
- Arma pedestria, *h. e. peditum* 11, 1. armorum officinae 17, 3. arma abiicere 12, 4. tradere adversariis, *summum dedecus* 22, 1.
- Armare quem, *ad arma instigare* 23, 10. armare se imprudentia alterius, *consilia sua ex alterius imprudentia ducere* 10, 8.
- Armillae aureae 14, 3. *De hoc ornatus genere post alios Ruben. elect. 1, 38. & Bartholin. opusc. pecul.*
- Ars nova, *nova ratio, singulare inventum* 1, 5. artes ceterae, *virtutes* 15, 2.
- Artifices, *quos cultus domesticus desiderat* 25, 13. *ad voluptatem & lucrum locata eorum opera. sunt autem eiusmodi servorum nomina: gladiatores, agitadores, funambuli, palaestritae, pictores, caelatores &c.*
- Ascendere gradum eum, *ad eum honorem* 19, 2.
- Asciscere civitatem, *ius civitatis, civem fieri* 25, 3.
- Aselli, *piscium genus. fragm.* 10.
- Aspergi infamia 7, 3.
- Asperitas, *difficillima natura, quod genus hominum Graeci δύσκολους vocant. distinguitur a severitate, cuius excessus est.*
- Aspernari conditionem, *recusare* 5, 1. *passive occurrit. fragm.* 5.
- Aspicere, *ἀντιβλεπεῖν, ἀντιοφθαλμεῖν, erectis & irretortis oculis intueri* 15, 8. *reuereri* 12, 4.
- Assecla praetoris, *de legato eius* 25, 6.
- Astu, *vel Asty, Gr. ἄστυ, urbs, oppidum, de Athenis peculiariter & ἐξοχῆς ritu dictum* 2, 4. *urbs Athenarum, quatenus ab arce & portu distinguitur* 7, 6.

- Athletae 12, 1. 15, 2.
 Attendere animum ad cavendum 7, 5.
 Attingere poeticen, *aliquid operae in illo studio ponere* 25, 18.
 regionem, *eo pervenire* 10, 5. *summas rerum*, ἀκροθιγῶς
 διερχεσθαι 16, 1. *opp. res explicare.*
 Avare facere 6, 4.
 Audire. quod quidem nos audierimus 3, 1. *Formula elegans
 corrigendi, quae generalius dicta sunt.* audientes dicto 11,
 2. *obedientes.*
 Avertere puppes, *de recedentibus* 23, 11.
 Augeri adiuvarique ab aliquo, *promoveri ad maiora ope con-
 filioque alicuius.* 19, 2. *agro, urbibus augeri, donari, locu-
 pletari* 13, 1.
 Aulici 14, 5.
 Αὐτοματίας facellum 20, 4. v. *Plutarch. περὶ εἰμαρμένῃς,*
 & *Gyraldus in hist. deorum syntagm. 16. Non assequuntur*
rem, qui per casum fortuitum vertunt, quomodo Lamb. Me-
lius Xyländer, qui Fortem Fortunam. Coluit haud dubie
cum Siculis hoc numen Timoleon, hoc respectu, quo fortuna
omnium actionum laborumque humanorum domina & modera-
trix credita est, ut sit illa ipsa ἀγαθὴ τύχη, cui multa
Graeci Romanique monumenta consecrarunt, cuius cultum ex
vetere astrologia deducendum autumat Seldenus de diis Syr.
Syntagm. 1, 3. Retulit ad huius deae auspicia ac numen,
quidquid habuit, Timoleon successuum: unde patet, qualis
dea, & quo fine culta.
 Avunculus 25, 13 &c.

B.

- Barba promissa, *al. prolixa* 14, 3.
 Barbarus, *qui Graecis est peregrinus* 2, 4. 9, 4. 1, 7. 18, 3
 &c.
 Beatus. *non beatissimus, nec ditissimus, nec pauperrimus* 17, 8.
 Bellum agere, *opp. suscipere* 23, 8. *totum delere, eleganter de
 subito & insperato sine imposito, hostibus impetu oppressis* 7,
 8. *ducere, in longum extrahere* 7, 8. 14, 8.
 Benevolentia civium, *pro pignoribus & documertis benevolen-
 tiae* 7, 6.
 Benignitas, *de praestito auxilio* 20, 2.
 Bonus civis, *significanter de eo, qui habitus statusque civilis
 amans, officiis civilibus servit* 11, 3. *BONUS, Gr. χρη-*
στός, cognom. Phocion, in virtutis honorem datum 19, 1.

- boni, *nobiles, optimates* 25, 22. *res bonae, delicatae, laetae, splendidae* 17, 8. *bonum naturale, bonum naturae* 8, 1. 10, 1.
- Bonitas, *pro aequitate civilis imperii* 1, 8. *excellens, virtus & moderatio animi* 20, 5. Attici, *morum facilitas, τὸ ἠθικὸν καὶ εὐόμιλον* 25, 21. *naturalis perpetua, moderati cauti- que iudicii constantia, τὸ εὐσταθὲς τῆς φρονήσεως* 25, 9.
- Boreas ventus, *aquilo* 1, 2.
- C.
- Cadere, *de morte bellica proprie* 4, 1. *cadit imperii maiestas, evertitur* 16, 2. *res cadit praeter opinionem, h. e. evenit* 1, 2.
- Cadi. *fragm.* 8.
- Caduceum, *κηρυκεῖον*. *tabellarius cum caduceo, caduceator, κήρυξ* 23, 11.
- Caerimonia *summa colitur hoc sacrarium. sanctitas religione inviolabilis notatur* 2, 8.
- Calces remittere, *de equis* 18, 5.
- Callida liberalitas, *quae non honesti studio, sed tempori datur & utilitati* 25, 11. *callide cogitare, perite, sollerter, sapienter, ut nihil te lateat fugiatque* 14, 8. *callidissime con- iicere de futuris, perspicacissime & providentissime* 2, 1.
- Canere, *vox propria de oraculis, vatibus, poetis* 25, 16.
- Canes venatici 16, 2.
- Capere dolorem ex curatione morbi 25, 21. *fructum oculis, voluptatem percipere* 18, 11. *humanitate* 7, 9. *elegantia vitae aliquem* 25, 19. *conciliare sibi, sui reddere studiosum.*
- Capessere rempublicam 2, 2. *Cic. accedere ad remp. de ge- rendis magistratibus.*
- Caput Graeciae, *urbs domina, princeps, imperans ceteris* 15, 10.
- Capitulatim, *κεφαλαιωδῶς, summatim* 24, 3.
- Carere, *non uti* 16, 1.
- Caritas patriae 7, 5 & 8. 15, 4. *Caritatem ita distinguit Cic. in partit. orat. 16, ut caritas sit deorum, patriae, parentum; & amor fratrum, conjugum, liberorum, fa- miliarium.*
- Casa, *domus exigua, tugurium* 7, 10.
- Castrum, *munitus muro locus* 7, 9. *eius diminut. castellum* 23, 12. *castra nautica* 23, 11 *de statione navium.*
- Casus, *infortunium* 18, 11.

- Causam interponere 2, 7. *causari*, *praetextu uti*. interferere 1, 3. causam transferre, *culpam* 15, 8. causam dicere, *defendere se in iudicio* 7, 4. *causa capitis*, *iudicium capitale* 19, 2.
- Celebrare *sc. funus*, *de officio exsequiarum* 20, 5.
- Celebritas, *frequentia*. praef.
- Censor 24, 2. *cenforius*, *qui aliquando censuram gessit*. 24, 1.
- Certus, *fidus* 4, 2. 7, 10. *certa dies*, *praestituta* 12, 3.
- Chordae, *cithara* 15, 1.
- Cibaria 18, 8.
- Ciconiae in deliciis ciborum. *fragm.* 10.
- Circulus 15, 3. *coetus vulgo coeuntium ac fabulantium*, *quæ collatis capitibus videntur veluti orbem facere*. Lipsius.
- Citari victorem, *voce praeconis declarari*, *proclamari*. praef.
- Citharizare, *canere cithara* 15, 2.
- Civiles fluctus 25, 6. *procellae*. 25, 10. *de bellis civilibus*.
- Civitas, *quae libertate usâ est*, *ἢ δημοκρατουμένη πόλις* 1, 8. *civitatis alienae esse*, *h. e. alienigenam* 18, 1.
- Clandestina consilia, *occulta molitio* 23, 2.
- Classis communis Graeciae 2, 3. *classi praeficere*, *ἀρχιδάσσοον* *constituere* 1, 4.
- Classarii, *milites classis* 1, 7.
- Clava 14, 5.
- Coarguere tyrannidem, *cum exprobratione tyrannidis convincere* 15, 6.
- Cogitare. *cum cogitasset facere audebat* 14, 7. *cogitare distinguitur a facere*, *conari*, *ita ut consilium primo & deliberatio adhiberi*, *deinde maturari factum intelligatur*. *Ita cogitata* 4, 3. *sunt molimina*, *quam vocem coniurationi & insidiis propriam notavit pridem Bernegg. ad Justin.* 21, 4. *Alias idem est ac sentire*. *amice cogitare*, *est φίλα τινὲ φρονεῖν* 23, 2.
- Coire, *conspirare* 16, 2.
- Colere, *de cultu religioso* 20, 4. *aliquem literis* 25, 20. *familiariter & saepe ad aliquem scribere*. *colere aliquem* 25, 11. *in honore habere*.
- Collabefacere 3, 1. *de dignitate statuque aliquem depellere*.
- Collocare multitudinem in agris 1, 2. *deductis colonis adsignare*, *quos colant*, *& incolant*, *agros*. *collocare cui filiam*, *sc. in matrimonium* 25, 19.
- Comes gloriae *invidia* 12, 3.
- Comitari, *sc. funus* 18, 13. 25, 22.

- Come ingenium, *facile ad audiendum praeceptorem & artes capiendas* 10, 1.
- Comitas, *civilitas cultus & affabilitas* 1, 8.
- Comitium Spartaee, *Xenophonti το ἐφορσεῖον* 17, 4. comitia amicorum 25, 4.
- Commendare alicui regnum, *fidei alicuius committere, eius curae & tutelae credere* 18, 2. *dicitur ea vi, qua morituri necessitudines suas aliaque amicis commendare dicuntur. commendatio tanta oris atque vultus* 7, 1. *de oratione commendata viribus actionis, ut loquitur Quintil. II, 3. naturalique vultus gratia & pronuntiandi excellentia valente.*
- Commissa celare, *tacere fidei suae concredita.* 15, 3.
- Commoda. *adversus commoda populi stare* 19, 4. *pro crimine maiestatis.*
- Commode saltare, *εὐαρμύστως, εὐσχημόνως, perite, concinne, eleganter, & ad modos ac numeros apte* 2, 10. *verba facere, de eo qui nativum linguae leporem exprimit* 2, 10.
- Commoveere se non sunt ausi, *eleganter de molitione nefaria, cohibita atque veluti constricta* 17, 6. *commoveri, excitari ad rem accuratius agendam* 14, 7. *perturbari* 14, 6. *irritari* 10, 2.
- Communis infimis 25, 3. *popularis, δημοκρατικός.*
- Complecti, *de luctantibus* 15, 2. —
- Composito, *de industria, ἐκ παρασκευῆς* 14, 16.
- Conari 14, 7. *ipsum actum notat. effectui rem dare. conata perficere, destinata. significanter* 10, 8.
- Conciliare servitutum civibus 15, 5. *Boeclerus haec ita: blandiente otii titulo, paulatim civibus suis servitutum, quae sub isto otio certa latet, veluti acceptam reddere: facere, ut quod omnium noxiosissimum est, veluti profuturae tranquillitatis elogio placeat ameturque.*
- Conciliator nuptiarum 25, 12 *pararius, προζεννῆς.*
- Concilium amicorum, *conventus* 15, 3.
- Concinnus in brevitate respondendi, *cuius breve responsum aptissime congrui, appositae responsiones cum suavitate dicti notantur. ἀποφθεγματικός Graecis esset talis homo.* 15, 5.
- Concio populi 2, 1. *de iudicio publico.*
- Concludere uno volumine, *complecti* 15, 4. *conclusio, pro obsidione* 18, 5.
- Concupiscere maiora 4, 1. *alibi maiores res appetere. de molitionibus elatorum & incivilium hominum, qui suo statu non contenti, ambitiose res novas quaerunt.*

- Concutere opes alicuius, *labefactare potentiam* 15, 6.
 Condiscipulatus, *συμμαθητεία* 25, 5.
 Conditio, *de pactione* 14, 8. *de facultate* 25, 2. *de matrimonio* 25, 12.
 Conditor urbium visus Timoleon, *quia eas instauraverat, ac refecerat* 20, 3. *Sic aliis condere urbem, gentem, imperium, est perpolire, corrigere, & quasi ex integro restituere. v. Freinsh. ad Flor. 1, 3.*
 Conductitiae catervae 12, 1. *de mercenariis militibus, qui ferme delectui domestico opponuntur.*
 Conferre legem in perniciem civitatis, *legi obsequendo perniciem patriae afferre.* 15, 7.
 Conficere, *colligere* 23, 10.
 Confidere, *plus est, quam sperare, cui opponitur* 1, 1.
 Conflare bellum 12, 2.
 Confluere, *de copia & studio concurrentium ad aliquem* 7, 6.
 Conscripti patres 23, 12. *de senatu Romano usurpatur, qui tanquam solenni titulo ita compellari, vocarique consuevit. conscripti alias ii proprie dicebantur, qui a Bruto primum lecti in senatum, expulso regno. οἱ κατὰ γραφέντες εἰς τὸ βασιλευσικὸν συνέδριον. v. Liv. 2, 1. Nec ignorari interim debet, etiam primos illos ab Romulo institutos centum senatores, πατέρας ἐγγράφους dici Halicarnasseo l. 2.*
 Consentire, *conspirare* 14, 5. *consensio, conspiratio* 7, 3. *globus consensionis, conspirantium* 25, 8.
 Consequi quid, 23, 10. *perficere, consecuta est eum magna prosperitas, h. e. magnam adeptus est prosperitatem* 25, 19.
 Conservare simulacra, *aras, honorem earum & ius tuendi supplices non imminuere* 17, 4.
 Consilium, *στρατηγήματα, ars, prudentia, callidum & subitum inventum, quale est illud Themistoclis* 2, 6 & *Datamis* 14, 6. *consilii mei non est* 9, 4. *h. e. iudicii & arbitrii in eligendo. in consilium dari* 13, 3. *de adiutoribus datis. ad consilium referre de re aliqua, dicuntur principes, aut duces belli, cum amicis & legatis ac tribunis deliberantes* 18, 12.
 Confobrina 25, 2.
 Conspici. *ut in neutram partem conspici posset* 25, 13. *h. e. ut in neutram partem notari posset, neque sordium, quia aderat modus, neque luxus, quia aberat superfluum. Nempe conspici dicuntur, quae velut eminent ac prae aliis notantur.*
 Constituere. *constituendae reip. triumvir, ordinandae, instaurandae* 25, 12.

- Consuetudo 25, 1. ὁμιλία, convictio, familiaritas.
- Consulere sibi 2, 8. prospicere, providere. rebus suis 6, 2. Bene notanda est ἐμφασις horum locorum, & phraseos indoles. cum enim de ultimo veluti remedio cogitatur, Latine consulere sibi quis dicitur.
- Contendere, de lucta 15, 2. ad eum finem, quoad stans complecti posset, atque contendere. Erat duplex luctandi genus, erectum, cum stantes; volutatorium, quando iacentes etiam concertabant: nobilius illud, vilius hoc & abiectius & conductitiorum athletarum proprium. Mirum itaque non est, abstinuisse ab hoc Epaminondam, nec nisi ad eum finem h. e. tantisper, pugnasse, quoad & quamdiu stans complecti adversarium & contendere cum eo posset.
- Contentio, acris & ambigua deliberatio 1, 4.
- Convenire hoc in illum videtur, ipsi hoc factum tribuendum videtur, suspicio huius rei in illum competit 7, 3. quae convenierant inter regem Pausaniamque, de quibus pacti fuerant 4, 4.
- Conventus Arcadum, magnus Arcadum senatus, οἱ μύριοι 15, 6.
- Convertit se ad eum civitas 25, 8. spem libertatis & restituendae reipublicae omnem in illo posuit. Exstat in somnio Scipionis 2. ap. Cic. locus, qui huius est tanquam παράφρασις quaedam: In te unum, atque in tuum nomen se tota convertet civitas: te senatus, te omnes boni, te focii, te Latini intuebuntur: tu eris unus, in quo nitatur civitatis salus.
- Convictus, προσομιλία 25, 8.
- Copiosa via, opponitur viae desertae, & mox explicatur, omnium rerum abundans 18, 8.
- Copula, ἰμάς, lorum, quo ligantur canes venatici 14, 3.
- Corona aurea Romanis a Carthaginensium legatis donatur 23, 7. Inter dona, victoribus aut praepotentibus cultus causa & gratulationis mitti solita per legatos, saepe coronae aureae memorantur. cf. Curt. 4, 2. Coronis aureis donatur interfectus Pelopidas 16, 5. στεφάνους ἐπιχεικίους intelligit Paschal. de corona 2, 3. Alias etiam in coronis mortuorum aureae memorantur. Cic. pro Flacco 31. Kirchn. de funer. 1, 11. sed ex Plutarcho liquet, hic illas, non has intelligi. Corona facta duabus virgulis oleaginis 8, 4.
- Corripere & complecti partes omnium, omnium potentiam ad se trahere 18, 2. vel ut Diodorus loquitur l. 18 τῶν ἀλλῶν περιαιρεῖσθαι τὰς ἐξουσίας.

- Corrumpere Delphos, sacerdotes oraculi Delphici pecunia seu promissis 6, 3.
 Cullei, sacci, cum utribus, inter vasa militaria, traiciendo anni, vel potius aquae commodius portandae 18, 8.
 Cultus domesticus, usus familiae 25, 13. quotidianus 25, 14. hac voce notantur ea, quibus in externo paratu, famulatio, vestitu, & similibus indigent homines, aut utuntur.
 Curatio sc. morbi 25, 21.
 Custos gazae regiae 14, 5. custodes corporis, σωματοφύλακες 14, 9. 18, 17. pontis 1, 3.
 Custodia, captivitas 18, 11. 19, 3. 5, 1. custodiae imperium 18, 11. tribuitur ei, qui carceris custodibus praest. custodia illa 1, 3. pontis tuendi cura.

D.

- Damnari voti 20, 5. Macrobius 3. Saturnal. 2. Haec vox, ait, voti reus, propria est sacrorum, ut reus vocetur, qui suscepto voto se numinibus obligat: damnatus autem, qui promissa solvit, adeoque compos voti factus.
 Dare fidem, iurare 14, 10. manum, victum se confiteri 22, 1. vela ventis, de navibus in altum provectis 23, 8. veniam, annuere postulatis 2, 10. se, in gratiam alicuius facere 25, 9.
 Dea pax 13, 2. nam ethnici πάντα θεοποιῶσι, praesertim τὰ νοητὰ, virtutes, vitia.
 Debere, de eo, quod fieri decet 9, 4. 10, 2. 25, 4.
 Debilitari, terreri, frangi 14, 6. imminui 17, 5. premi, col- labefieri 23, 1.
 Debitum naturae reddere 21, 1. περίφρασις mortis. nam, ut ait Flaccus, debemus morti nos nostraque.
 Decedere, mori 3, 3 &c. morte ex conspectu hominum, significanter de morte voluntaria, taedio ingratitude sumia 20, 1. de foro, publico abstinere & luce fori 25, 10.
 Decernere exercitu 18, 9. classe 23, 10. acie 1, 4.
 Decurrere in spatio, de equis exerceri cursu solitis 18, 5.
 Defensio, excusatio in iudicio facta 15, 8.
 Deierare, valde & sancte iurare. fragm. 12.
 Deicere. hoc deiecto, significanter, de eo, qui cecidit in proelio 8, 3.
 Delecta manus, militum sc. 1, 1. 16, 4. non semper praestantiam notat haec vox, sicut vulgo existimant, sed certos homines ad negotium destinatos nominatosque. Sic 2, 3. 3, 3.
 Delegare, ablegare, remittere 24, 3.

- Demergere, *deprimere* 10, 6.
- Depellere de provincia, *de successore in regenda prov.* 24, 2.
- Deponere prius animam, quam odium, *de inexpiabili odio* 23, 1. *deponere odium usitatum, sed animam rarius, dixit tamen Propertius.*
- Desperare, *spem omnem abiicere* 18, 9. 2, 10 &c. *desperati, abiecti afflictique* 25, 8. *desperatis rebus provinciarum, cum diffisi essent provinciis. ibid.*
- Destitui ab aliquo, *de reiectis precibus negatoque auxilio* 7, 5.
- Deterior, *ἀδείστερος*, inferior, infirmior 18, 3.
- Detrahere de aliquo, *de invidiosa & obtrectatoria depressione* 12, 3.
- Devertere, *sc. ex itinere in urbem* 6, 2. *Sic enim leg. eo loco, non divertere. ita namque locutos veteres, docet Dausquius in orthogr.*
- Devocare est, *vocare de foro ad coenam* 5, 4. *hoc sensu occurrit etiam apud Ciceronem, Horatium &c.*
- Devovere aliquem, *de publico devotionis ritu* 7, 4 & 6. *De verbo & more v. Briffon. form. 1. & Plutarch. in Alcib.*
- Devotio in pilis scripta, *de elogio sive indice devotionis* 7, 4 & 6.
- Deuti, *pro abuti* 18, 11.
- Dextra manus missa, *fides per internuntium interposita* 14, 10.
- Diadema, *regium capitis insigne, cum sceptro in sella positum* 18, 7. *Ita solebat in aula fieri & tabernaculo regis. quem morem hic observare iubet Pasch. de coron. 10, 10. ut imitatum intelligamus Eumenem usitatum regni schema, reponendique & asservandi diadematis consuetudinem.*
- Dibapha Tyria, *purpurae genus. fragm. 8.*
- Dicere, *diserte* 15, 3. *in dicendo exercitatus* 15, 5. *dicendo valere* 7, 1. *haec vox proprie eloquentiam notat, & artem. dicitur matrem vixisse* 4, 5. *graecism. Sic Diodor. Sic. 11, 45. λέγειναι τὴν μητέρα πλίνθον ἀναθεῖναι &c. Scioppius tamen latinam, sed ellipticam constructionem facit, ut plena phrasis haec fuerit: dicitur (refertur) dictum, matrem Paul. vixisse.*
- Dictitare, *crebro iactare* 10, 7. *praetendere* 6, 1.
- Dictator 23, 5. *graec. ἀλοκράτωρ, στρατηγός.*
- Difficillima natura 25, 5. *asperitas.*
- Dignitati servire 25, 6. *consulere existimationi & honori suo. dignitas magna corporis* 10, 1. *angusta corporis forma, consistens in magnitudine, proportione, & pulchritudine. ho-*

nesta 18, 11. *mascula & viro digna pulchritudo. pro dignitate vivere* 25, 2. *intelligitur hic dignitas vitae exactae ad τὰ καθήκοντα.*

Dilabi, *fuga, & discessione, qua quisque potest salutem petere* 6, 2. *de nuda discessione* 18, 3.

Diligentia 15, 7. *φιλοπονία.*

Dimicare de fama, *de causa in iudicio disceptanda.* 13, 4.

Dimittere, *deponere* 20, 2. 23, 12. *negligere* 7, 8.

Diripere Lusitanos, *de provincialibus praetoris rapinis* 24, 3.

Disertus 7, 1 *quid distet ab eloquente Cic. docet Orat. I, 21.*

Eum statuebam *disertum*, qui posset satis acute atque dilucide apud mediocres homines ex communi quadam opinione dicere: *eloquentem* vero, qui mirabilius & magnificentius augere posset atque ornare, quae vellet, omnesque omnium rerum, quae ad dicendum pertinerent, fontes animo ac memoria contineret.

Dispalata multitudo 23, 5. *palabundi & dispersi passim, vagantesque.*

Dispensare pecuniam 9, 4. *de eo, quem ταμίαν Graeci vocant, pecuniis cogendis administrandisque praefecto. dispensator aliquando dicitur: servile alias id nomen. v. Marcell. Donat. in Sueton. August. 67. & Buchneri thes.*

Dissolvere, *abrogare, gr. καταλύειν* 6, 3.

Dissolutus, *neglectum legis, boni moris, existimationis significat* 7, 1. *haec dissolutio (ita enim vocat Treb. Poll. in Valer. iun.) contemptum parit: sicut flagitia & iniquitas principum, timorem: ut sententiose locutus sit Pollio, cum dixit: Non est quidquam ad audaciam malis, ad spem bonorum bonis promptius, quam cum vel malus timetur, vel dissolutus contemnitur imperator. in Gallien. c. 5.*

Divinus 25, 9. *qui ea parte prudentiae, quae divinatio, sive providentia dicitur, valet, rectitudine, inquam, constantiaque consilii ac propositi.*

Divinare de exitu 17, 6. *divinatio est prudentia* 25, 16. *divinatio appellanda est perpetua naturalis bonitas* 25, 9.

Divum. sub divo 4, 5. *in aperto aere, non sub tecto.*

Divus, ἀποθεωθεὶς, *consecratus. absolute ponitur pro Iulio Caesare* 25, 19.

Dodrans. ex dodrante heres 25, 5. *novem partes hereditatis intellige; cum dodrans novem partes s. unc s assi, ex XII sc. constantis, significet. Nam assis vocabulo hereditatem re-*
Corn. Nep.

Q

tam; XII partibus assis, partes hereditatis appellari, omnes noverunt.

Dolor desiderii, *ex desiderio conceptus* 25, 4. tantum indulgit dolori, ut eum pietas vinceret 21, 1. *Sensus: indignatione iusta in scelus matris & vindictam ita exarsit, ne oblivisceretur interim, matrem esse, super cuius facinore doleret. igitur filii officio animoque dolor irritati coniugis est coercitus.*

Domesticae res, *vires propriae, intestinae* 23, 10.

Domicilium imperii orbis terrarum erat in ea urbe 25, 3. *de Roma; quasi fortuna imperii ibi habitaret. Tac. caput rerum 1. A. 47. urbs unde in omnia regimen 3 A. 47. Cic. domicilium imperii atque gloriae 1 de Orat. 23. Flor. destinata hominum ac deorum domicilio civitas 1, 13. Id. imperii sedem caputque terrarum vocat 1, 7.*

Dominatio, *de intemperantia, qua in alios affectatur imperium* 2, 7. *de imperio vi capto occupatoque, adeoque de tyrannide* 1, 3.

Dominatus, *pro αὐτοκρατεία. oppos. regno, quod nomine tale est, non potestate* 21, 1.

Domus, *pro loco domicilii* 1, 2. *domi bellicae* 7, 7. *pro patria* 23, 8. *pro familia s. gente* 18, 6. 2, 9.

Dubito an, *eleganter pro dubito annon* 8, 1.

Ducere feram bestiam, *vinctam agere* 14, 3. *existimare, credere* 7, 7. 20, 2. *protrahere* 14, 8. 2, 7. *duci adversus aliquem, sc. militatum* 18, 3. *impelli, moveri* 5, 1. *teneri* 25, 12. *ad mortem* 19, 4.

Ductus, *opera in gerendo administrandoque bello* 4, 1. 14, 5. *differt ductus ab auspiciis; quippe quae ad summam fati & fortunae pertinent: interdum tamen coniunguntur, ubi idem auctor actorque.*

Dux manus, *qui parti copiarum praest* 16, 4. *opp. imperatori, qui totis. duces mari, θαλαττοκράτορες, quibus summa belli maritimi commissa est* 13, 2.

Dynastes Paphlagoniae 14, 2. *dynastae alias etiam reguli vocantur, sicut ipse Nepos* 14, 3 *nobilem regem. distinguuntur a magistratu & civitate, neque aliud quid sunt, quam toparchae. Alex. Genial. dier. 4, 23 Paphlagonum dynasten, cum Cappadociae satrapa, exarcho Longobardorum, Creten- sium Cosmis cet. comparat.*

E.

Edere in vulgus, *vulgo rumore spargere* 14, 6.

- Efferre, *asportare* 15, 4. *evehere* 10, 6. 7, 11. *funerare* 18, 4 &c. *efferrī*, *insolescere*, *in superbiam corrumpi* 4, 1. *divulgari* 10, 8.
- Effusi honores, *largi nimium*, & *coniuncti cum prodigalitate* 1, 6. *effusae largitiones, immodicae* 25, 6.
- Elaborare cupide, *niti, contendere* 3, 1.
- Elegans, non magnificus. *fit oppositio inter cultum domesticum, vel cum modo & munditie, vel cum sumtu & splendore dispensatum* 25, 13.
- Elephantus ornatus 23, 3.
- Eloquentia antistat innocentiae, *i. e. superat eam, valet contra eam* 3, 1.
- Elucescere virtutibus, *inclarescere*, 4, 1. *elucet ex his illud, illud potissimum & ad gloriam illustre est* 12, 1. *eluxit eloquentia eius* 15, 6. *illustri argumento cognita est.*
- Eminere altius, *honoribus, potentia* 12, 3.
- Enumerare familiam, *de genealog.* 25, 18.
- Enuntiare, *revelare rem secretam* 4, 4.
- Ephemeris 25, 13. *diurnum Latini vocant. significat hic libellum quotidianarum expensarum & erogationum. Aliud signific. diurni commentarii ap. Suet. Aug. 64. in quos etiam dicta & sermones annotabant.*
- Ephori Lacedaemoniorum 2, 7. *de horum potestate & officio v. Nic. Cragium de rep. Laced. l. 2. c. 4. add. Ubb. Emmiū tom. 3. Graeciae vet. p. 122 sqq. Arnif. de rep. 2, 6, 2 sqq. & Meurf. Miscell. Lacon. 2, 4.*
- Epigramma, *inscriptio, titulus, elogium; qualia donis adduntur, quae diis sacrabant* 4, 1.
- Erexit eum haec contumelia, *i. e. ad industriam & emendationem excitavit, exacuit* 2, 1.
- Evadere. *timeo, quorsum haec evadant, quem eventum habitura sint* 10, 8.
- Evocare, *accire, ad se vocare* 9, 11.
- Exadversum, *e regione* 2, 3. *exadversus, cum obsistendi significatu* 8, 2.
- Exagitatus a Graecia 2, 9. *Thucyd. διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἑλλήνων. metaph. a venatoribus, qui exactam cubilibus suis feram nullibi patiuntur consistere, donec in potestatem veniat.*
- Exanimari, *de moriente* 15, 9.
- Exardescit bellum 22, 2.
- Excedere pugna, *desistere* 15, 9.
- Excipere has partes, *in se suscipere negotium* 10, 8. *eleganti*

translatione a scena sive histrionibus, quorum hic vel illis huius vel istius ὑποκειμένου partes excipit atque agit.

Excogitare, respondet Aristotelico ἐξευρίσκειν, quo facultas expediti in actu civili consilii notatur 2, 1. excogitatum est a quibusdam, de singulari invento firmandae molitionis cuiusdam 25, 8.

Exemplum devotionis, i. e. formula descripta, ἀπόγραφον 7, 4. exemplis rerum docere lectores 25, 19. notatur applicatio παραδειγμάτων καὶ νοημάτων ad χρήσεις γνωμικὰς καὶ πρακτικὰς, in quo praecipua historiae philosophia consistit: ut ostendantur, inquam, officiorum fontes commemoratione actuum ex officio profectorum, i. e. exemplorum moralium.

Exhaustus, cui pecunia deest & instrumenta belli cetera 7, 8. 22, 1. consumtus 23, 6. metaph. a fontibus & puteis desumpta.

Exheredatus, pro abdicato ob vivendi licentiam & dissolutionem 2, 1. Alias abdicat pater filium, dum vivit, exheredat post mortem.

Exiguus 17, 8. significat tenuitatem, gracilitatem, maciem, & opponitur pinguedini.

Exiles res, tenues, calamitosae, de difficultatibus a fortuna adversante obiectis 18, 5.

Exitus, de fine vitae 19, 4. 18, 13. aedificii, de foribus 23, 12.

Existere, cooriri 7, 3.

Expedire rem, de ancipiti negotio 18, 9. expedire se, de eo, qui multitudine circumventus est 18, 5. de eo, qui locorum angustiis clausus est 23, 5. expedita ad dimicandum manus 14, 6. intellige facultatem dimicandi non impeditam loco aut praecisam.

Expensum sumtui ferre, expensos sumtus in commentarium referre 25, 13.

Expers consilii, non conscius 17, 6. literarum Graecarum, ignarus hist. & rer. Graec. praef. periculi, immunis 25, 2.

Explorare, in rem praesentem venire 2, 7.

Exponere, enarrare, cum quarto casu. praef. cum sexto atque praepos. de 10, 3. 16, 1. &c. aliquem e nave, verbum nauticum 2, 8.

Exposcere aliquem, petere ut dedatur 23, 7.

Exprimere imaginem vitae, de βιογράφω 15, 1.

Exsplendescere clarius, *vox valida & efficax, ad radios ingenii & praecellentiam se erumpentem* 25, 1.

Exstare, *durare, conservari, manere* 20, 2.

Exstinguere, *e medio tollere* 25, 9. *aliquos, sc. oppugnando perdere* 17, 5. *contumeliam industria, veluti redimere, aut memoriam contumeliae delere* 2, 1.

Exsultare, *de equis, verberibus ad subsultandum coactis* 18, 5. *oppon. remittere calces, ibid.*

Externum malum, *de bello externo* 22, 2.

Extremo bello, *pro fine belli* 9, 1.

F.

Fabrum praefectus, *qui fabris praefuit & machinis bellicis* 25, 12.

Factio. *sine factione amicis officia praestanda existimabat* 25, 8. *i. e. sine pactione & conspiratione occulta.*

Facies, *pro forma & modo totius corporis* 17, 8.

Facilitas gravitati *mista* 25, 15.

Fallere verbo, *falsi tituli specie* 15, 5.

Fastigium, *oppon. periculum* 25, 1. *fastigio pari stare in utraque fortuna, nec alius se efferre, nec demissius gerere* 25, 14.

Fatigare lectores 6, 2. *fatigari fame* 18, 12.

Fautor optimatum 7, 5. *natura fautrix* 17, 8. *oppon. malefica, ibid.*

Felicitas *quid sit. fragm.* 5.

Ferocia, *de animosa elatione* 22, 1.

Ferocior, *animosior ad bellandum* 2, 2. *ferocius, elatius, arrogantius* 18, 11.

Ferus, *durus, immobilis, implacabilis* 7, 6.

Ficta dona. *fragm.* 5.

Fictilia vasa 23, 10.

Fidenti animo 22, 3. *de eo, qui ex successu animosus est.*

Fiducia nimia *magnae calamitati solet esse* 16, 3. *intell. securitas ex confidentia.*

Fidus. *pacem non fidam futuram putabat, non servatum iri* 14, 8. *Ita fidus non tantum de homine, sed & de iis, quae sunt hominis, & ad hominem pertinent dicitur: qualis epitheti translatio in omnibus linguis est frequens.*

Figura venusta, *de congruo totius corporis habitu* 18, 11. *opp. hic magno corpori.*

- Fingere fortunam sibi 23, 11. fingere se, *effingere suos mores in reilitudinem officiorum vitae.* ibid.
- Firmae copiae, *respectu peritiae bellandi, indurata bello manus* 18, 3. firmae vires, *de eo, qui invictus laboris, operis, cet.* 18, 11.
- Fistula putris 25, 21. *al. puris legunt.*
- Flagitium. cum flagitio domum redire, *cum dedecore ex armis relictis* 22, 1. *proprie vox militaris est.*
- Florere, *de potentia & excellentia imperii* 18, 1. rebus quibusdam, *gestorum gloria* 5, 3. florens, *adhuc vivens, superstes* 25, 11.
- Foenus, *de usuris* 25, 9.
- Forma imperatoria, *imperatore digna* 11, 3.
- Fors, *pro casu* 16, 2.
- Fortuna non simplex 20, 1, *varia, vel utraque, ut alibi.* fortunam suam occulere 7, 9. *statui suo & celebritati latebras quaerere tum famae tum securitatis.*
- Forum. in foro esse coepit 24, 1. *fori studiis & civilis actus rudimentis operam dare.*
- Frangere. Corcyraeos fregit, *bello debilitavit, vicit & victis superbiam ademit* 2, 2. *de abiectioe animi* 2, 1. frangi cura, *vehementer angi.* *de aegritudine animi* 10, 7.
- Frequens. frequentior familiaritas, *de crebriore convictu usuque* 25, 19. frequentissimus conventus legationum, *de magno confessu & numero* 15, 6. frequentia vulgi maxima, *de comitatu funebri* 25, 22.
- Fructus rei familiaris, *lucrum, commodum, quo res familiaris augeri potest* 25, 6. fructus, *hortorum & praediorum* 5, 4. fructus pietatis, *praemium* 25, 5. fructum oculis capere, *delectationem* 18, 11.
- Funus militare honestumque 18, 13. amplum 18, 4.

G.

- Galea venatoria 14, 3.
- Gazae regiae custos 14, 5. *γαζοφύλακες, γαζοφυλακῆνες* appellantur illi Persarum praefecti. *Brisf. de regn. Pers. l. 1.*
- Gener, *pro marito sororis* 4, 1.
- Genere Graecus 1, 3. *vocatur, qui genus quidem ex Graecis ducit, domo tamen & patria Graecus non est.*
- Generosus, *nobilis* 2, 1. 5, 1. generosa fama maiorum, *fama ex maioribus generosis* 10, 1. generosi condiscipuli, *γενναῖοι, animo erecto excelsoque praediti* 25, 1.

- Germana soror, *consanguinea*, eodem patre nata, sed non eadem matre. praef. & 5, 1.
- Globus. sic ille consensionis globus, huius unius diffensione disiectus est 25, 8.
- Gloriosum, ἀλαζονικὸν 20, 4.
- Gradus, sc. honoris & amicitiae 18, 1. 19, 2. imperii secundus, de proxima a rege dignitate 9, 3.
- Graecae literae, de lingua Graeca 23, 13. pro historia Graeca. praef.
- Grammatici quinam Graecis dicantur. fragm. 6.
- Gravitas Lacedaemoniorum in suspendenda, dum res penitissime exploraretur, fide 4, 4.
- Gubernator sc. navis 12, 4. propria nauticae rei vox.
- Gymnasium Timoleonteum 20, 5.
- Gynaeconiis. praef. Gr. γυναικονίτις, locus in aedibus, solis mulieribus ad habitandum datus, cf. Vitruv. 6, 10.

H.

- Hemerodromi, Gr. ἡμεροδρόμοι 1, 4 cursores diarii. Nobis Eilboten. Liv. 31, 21. interpretatur, ingens die uno cursu eminentes spatium.
- Heredium 24, 1 praedium parvulum, teste Festo. Varro L. 1. de RR. c. 10 bina iugera, quot a Romulo primum divisa dicebantur viritim, quae heredem sequerentur, heredium appellarunt.
- Hermes Andocidis 7, 3. Hermae statucae erant Mercuriales quadratae sine manibus & pedibus, de quibus v. Thucyd. L. 6. & eius scholiasten.
- Hetaerice 18, 1. ἵππων ἐταίρικην Arrianus passim vocat, h. e. equitatum amicorum ad corporis custodiam delectorum.
- Hiems, pro tempestate 25, 10.
- Hierophantes 16, 3. genus sacerdotii Atheniensis.
- Hirta tunica, hirsuta, hispida 14, 3.
- Historia & vita opp. 16, 1. illa est scriptio publico rerum actu aptior, ideoque instructior; haec privatim moribus servit, ideoque simplicior.
- Honor regni, pro ipso regno 17, 1. honoris corona 8, 4.
- Hospitium 5, 3. Hospitio alicuius contineri, esse inter hospites 6, 1.
- Humilis, vilis 17, 8. humile, infra dignitatem honesti viri positum. praef.

I.

- Ianua. puer ab ianua prospiciens 23, 12, *Pignorius de serv. p. 214 existimat, puerum ab ianua dici, quomodo a literis aliquem esse dicimus.*
- Ignorantia bonarum rerum, ἀβελτερία 17, 8.
- Imaginem consuetudinis atque vitae alicuius exprimere 15, 1. *mores & vitam alicuius describere.*
- Imbui cupiditatibus 10, 4.
- Imitari consuetudinem gentis 7, 11, *moribus eius vivere.*
- Imminere, moliri oppressionem 18, 10.
- Immodestia, de licentia militum & dedignatione parendi 6, 1. 7, 8.
- Impedimenta 8, 2. *significatione militari, pro sarcinis, instrumentis, vehiculis ipsisque iumentis, quae expeditionum necessitatibus & vecturis inserviunt.*
- Imperium maius 1, 6. *de prolatis finibus* singulare perpetuumque, *monarchia* 21, 2. quibus singulis ipsarum (*earundem, quarum principes erant*) urbium perpetua dederat imperia 1, 3. *de tyrannide principibus a Dario concessa.* imperii summam tenere, *praeesse cum perpetuo imperio.* ib. neque id magis imperio, quam iustitia, consecutus est, *non tam potestate iurisdictionis, quam aequitate administrationis* 1, 2.
- Impetus, *repentina oppressio* 7, 8. *incursum* 12, 1.
- Impius, *de patricida* 20, 1.
- Implicitus magnis rebus, 4, 4. *ex difficultate coeptorum in varias emergendi angustias coniectus.*
- Impotens dominatio, *de intemperantis imperii insolentia & abusu potestatis* 6, 1.
- Inclinatae iam erant tyrannorum copiae, *fugam spectabant* 16, 5.
- Incurrentes, *qui in hostem impetum faciunt* 12, 1.
- Index, *qui rem defert* 4, 4.
- Indicium, *narratio, manifestatio* 4, 4.
- Indignari, *indigne ferre* 18, 1. 10, 4.
- Indulgere alicui, *favoris honorisque significatu, quem exhibemus viro bene merenti* 10, 2. *de creditoribus solutionem debiti non urgentibus* 25, 2. *de dissoluta educatione* 10, 4. *dolori, eius impetum sequi, obsequi dolori* 21, 1. *indulgere sibi, licentiae significatu* 6, 1. *sibi liberaliter, splendidius vivere* 12, 3. *indulgens pater, in laude pos.* 25, 1. *Indul-*

- gentia in suos 25, 7. nam haec vox significanter de affectu necessitudinum, & facilitate συγγενικῆς ὀμιλίας usurpatur.
- Industria, φιλοπονία, 24, 3.
- Infamatus, vituperatus 7, 11.
- Inferre bellum in It. bello Italiam petere 22, 4. signa in hostem, in hostem ire 14, 6. mala in domum alicuius, vexare, detrimentis afficere domum 2, 9. inferri aliquo dicitur corpus mortui, sepeliendum sc. 4, 5.
- Infinutum bellum, inexpiabile, implacabile 14, 10.
- Infodere, de sepultura 4, 5.
- Innocentia, abstinentia, continentia. opp. avaritiae 3, 2.
- Inservire studiis gentis, imitari mores & consuetudinem 7, 11.
- Insolens, de elato sermone 20, 4. tantum abfuit ab insolentia gloriae, ut &c. 17, 5. gloria h. l. est ipse sensus gloriae ex re bene gesta, ex quo facile oritur elatio insolens & insultandi libido.
- Instituta, mores. praef.
- Insuetus male audiendi, de eo, qui sinistre de se opinantes aegre fert 10, 7. nec tam assuetudinem, quam patientiam negat.
- Intemperantia, immodestia & licentia militum 18, 8. παρανομία, incivilis elatio 3, 2.
- Intercedit cupiditas maior (h. e. vehementior impetus animi cupientis) in hac re, intervenit consiliis melioribus 10, 1.
- Intercipere 11, 2. in via praeter opinionem deprehendere, opprimere, delere.
- Interdici non poterat sœcero gener, contubernium & convictus generi 22, 3.
- Interior pars aedium. praef.
- Internecio. ad internecionem gesta bella 18, 3. ad partis aue partium interitum. ασπονδοι πόλεμοι.
- Interponere causam 2, 7. alibi interserere 1, 4. προσφασίζεσθαι, praetextu uti. interponere, de iudicio sententiaque scriptioni inserta 16, 3. se, ope sua intervenire 25, 2 & 9.
- Interpretari, rationem rei reddere 25, 3.
- Intestabilis, detestabilis, execrandus. fragm. 2.
- Intestinus, domesticus, interior 22, 2.
- Intueri non aequo animo fortunam alienam, invidiae περιφρασις 12, 3.
- Invehi multa in aliquem 15, 6. nonnulla 20, 5. alicuius exagitantandi ergo probra spargere. ubi simul multa & nonnulla in quarto casu Graecorum imitatione usurpata observabis.
- Inventum, strategema 12, 1.

- Invidiae crimen, *ex invidia impositum, sive, ubi invidia pro crimine sufficit* 7, 4.
- Invocati, *non vocati ad coenam* 5, 4.
- Ire in ius de re aliqua 25, 6. *notat disceptationem rei & litigationem apud iudicem.*
- Iudicium. ille sui iudicii &c. homo *αὐτογνώμων* 25, 10. *in bonam partem, qui suo potissimum iudicio sibi standum ea temporum perturbatione intelligebat.*
- Iudicia privata 2, 1. *quae in privatis, non communibus reipublicae causis versabantur.*
- Iumentum, *de equis* 18, 5.
- Iussu populi, *formula δημοκρατικὴ* 13, 4.
- Iustus, *cognom. Aristidis* 3, 1. *iustus tyrannus, de Miltiade, qui potestatem neque per vim ceperat, neque immoderate gesserat* 1, 8.
- Iustitia, *pro aequitate civilis animi ac ἰσονόμου* 3, 2.

K.

Kalendae, *pridie Kal. Apr.* 25, 22.

L.

- Labor animi, *contentio* 7, 1. *opp. remittere se. ibid.*
- Lacerare vincula epistolae 4, 4.
- Laedere pietatem 20, 1.
- Lapis, *de milliario* 25, 22.
- Largitudo. *fragm.* 7.
- Lautus eques Rom. 25, 12. *pro divite.*
- Lecticula elatus Atticus 25, 22. *sc. funebri, quae λέχη Graecis. ea nobiliores & ditiores, ceteri sandapila efferebantur. cf. Kirchm. de fun. 2, 9.*
- Lectoris fatietas & ignorantia 16, 1. *quarum haec sc. ex nimia brevitate, illa ex multitudine.*
- Legationis ius sanctum ap. omnes gentes 16, 5. *legatio, per metonym. de legatis* 15, 6.
- Lenire invidiam obsequio 10, 6. *mitigare.*
- Levare inopiam alicuius 25, 2. *sublevare.*
- Lex de prohibendis sepultura proditoribus 2, 10. *lex ἀμνηστίας* 8, 3. *lex de non retinendo ultra praefinitum tempus imperio* 15, 7. *lege agere cum aliquo, mox legibus experiri* 20, 5. *legitimis actionibus experiri. sicut enim eius, qui ius reddebat, est ius dicere; ita is, qui ius suum persequabatur, & aliquid eorum, quae lege continebantur, apud*

praetorem, aut ius dicentem, in iure obibat, lege agere dicebatur. cf. Briffon. 5 form. & Sigon. de iudic. 1, 7 & 9.

Liberator patriae 10, 10.

Liberalitas temporaria, callida 25, 11. *quae spectat tempus, captat felices, & temporis causa largitur, tempori & fortunae accommodat benignitatem.*

Liberaliter polliceri, *prolixè, ample* 6, 4.

Liberius vivere, *de licentia morum* 2, 1.

Libertas, *δημοκρατία* 20, 3. 1, 8. 7, 3.

Librarii 25, 13. *servi, quorum opera in exscribendis & curandis libris veteres utebantur.*

Licentia civium immoderata, *notatur intemperantia libertatis, τὸ ὀχλοκρατικὸν ἐν τῇ πόλει* 7, 4. *licentia inveterata, de militarem disciplinam dedignantibus* 18, 8.

Linteae loricae 11, 1.

Literis coli ab aliquo, *de familiaritate epistolae commercii* 25, 20.

Literati *quinam olim dicti. fragm.* 6.

Literatissimi pueri, *s. servi* 25, 13.

Lotus arbor. *fragm.* 10.

Lucrum. ille universa (*quae Alcibiades bello Peloponnesio gesserat*) naturali quodam bono (*h. e. singulari naturae felicitate*) fecit lucri (*effecit, ut ipsi sc. Thrasymbulo, non Alcibiadi, collegae eius, praeclare gesta tribuerentur*) 8, 1.

Lumina oculorum, *pro oculis* 20, 4.

Lupo, *pisci*, praecipua auctoritas in cibus. *fragm.* 10.

LLS. 25, 4. *Sestertium antiqui his modis exprimunt, IIS. HS.*

LLS. *duarum librarum & semissis caractere; superposita lineola, millenarii index, sestertium in neutro significat. v. Budaeum & Glareanum de asse, & praesertim tabulas Scioppianas.*

M.

Maculare gloriam belli magnam turpi morte 4, 5.

Magister equitum pari ac dictator imperio 23, 5. *per turbulentas rogationes ita acciderat. alias enim dictatoris imperio parebat.*

Magistra vitae philosophia. *fragm.* 5.

Maiestas imperii 16, 2. *de summo imperio, quod penes Lacedaemonios & terra & mari erat.*

Maleficam naturam in corpore fingendo nancisci 17, 8. *de*

- errore ac deformitate naturae in corpore. opp. habere naturam fautricem. ibid.*
- Malum externum, *bellum cum hoste externo* 22, 2.
- Manceps 25, 6. *qui a populo aliquid emit, conducitve. eius rei quoniam sublata manu indicium facit, seque auctorem profitetur, manceps dicitur. cf. Sigon.*
- Manubiae 5, 2. *praedam, sive pecuniam ex praeda redactam intelligi ostendit Gellius* 13, 23.
- Manus. *aliquem ad manum habere, ministerio alicuius uti* 18, 1. *manum dare, de victis & succumbentibus* 22, 1. *est autem translatio a gladiatoribus ducta. manus aliquo porrigere, de extorsionibus, quibus exhaustum immodicis sumtibus aerarium repletur* 10, 7.
- Maritima villa 25, 14. *civitates maritimae* 9, 4. *maritimum imperium* 3, 2. *maritimi praedones, piratae* 2, 2.
- Marmoris crusta *primum parietes operuit Mamurra. fragm.* 10.
- Medimnus, *Graecorum mensura, Romanos sex modios capiens* 25, 2.
- Mel *cadaveribus circumfusum, conservabat ea a putredine* 17, 8.
- Mens, *propositum, consilium* 16, 1 &c.
- Mensa secunda 17, 8. *bellaria intelliguntur, quae post alios cibos convivis, iam cibo potuque satiatis, apponebantur, ad eorum appetitum quasi denuo excitandum.*
- Mentio, *de tota expositione vitae* 15, 4.
- Mercenarii scribeae, *non sine nota vilis animi & operae haec vox honestis ac industriis viris, qui fidem potius, quam lucrum spectant, maiorumque rerum actores sunt, opponitur* 18, 1.
- Metalla, *fodinae metallicae* 2, 2. 5, 1.
- Metiri, *aestimare* 18, 1.
- Migrare, *non ex vita, sed ex domo in domum videbatur, de Attico in morte constantiam vocis atque vultus servante* 25, 22.
- Minuere, *violare* 17, 4.
- Mirabilis cupiditas *vehemens, ingens*, 1, 5.
- Miscere plurima, *de seditiosis & turbulentis molitionibus* 4, 1.
- Missu ephorum 17, 4. *mittentibus ephoris.*
- Mobilis, *inconstans* 13, 3. *mobilitas fortunae* 10, 6.
- Moderata vita, *civilitatis nomine & bonitatis, quam alibi vocat* 13, 4.

Modestus, *κόσμιος* 15, 3.

Modestia, *civilis communique sensui & legibus congruens animus intellig.* 1, 1. *de civilitate obsequii in patriam* 17, 4.

Modius 25, 2.

Moenia lignea, *aenigmatice de navibus* 2, 2.

Monumentum, *sepulcrum* 25, 22. *monumenta, indicia rei memoriam conservantia* 2, 10. *a monendo enim deducit Varro.*

Mora Lacedaemoniorum 11, 2. *morae Laconum erant cohortes* 500. aut 700. aut 900 *militum.*

Mos maiorum 17, 1. *more maiorum petere honores* 25, 6. *sine fuce & fallaciis, ut Cicero explicat. Provocabatur autem in plerisque rebus, cum pondere & proverbiali veluti formula, ad morem maiorum, i. e. instituta inde a maioribus propagata. morum similitudo plus valet in amicitia, quam affinitas* 25, 5. *morum praefectus* 22, 3. *magistratus publicus, censor. fortunam sui cuique mores fingunt* 25, 11. *mos crudelitatis, de crudelitate ipsa* 8, 3.

Movere se, *sc. ex pristina habitatione* 18, 6. *movere, persuadere* 2, 4. *moveri quae possunt, bona mobilia, quae vulgo dicunt.* 2, 2.

Municipium 24, 1. *Colonias inter & municipia hoc intererat, quod coloniae, verba Gellii sunt, ex civitate Romana quasi propagarentur, municipia in civitatem extrinsecus vocarentur.*

Musica. *praef. musice a principis persona abest* 15, 1.

Mysteria facere 7, 3. *Cereris sacra arcana: alio nomine Initia v. Iustin.* 5, 1.

N.

Natu magno, *aetatis notione* 4, 5.

Nativus lepor, *de pura & inaffectata sermonis gratia* 25, 4. *oppon. adscitus.*

Natura videtur experta in hoc, *quid efficere possit* 7, 1. *ponitur hic natura, tanquam effectrix rerum. sic natura faulrix, propitia* 17, 8. *natura difficillima, ingenium difficile* 25, 5. *neque id natura solum fecit, naturali ingenii propensione* 25, 17. *naturale bonum* 8, 1. *naturalis quaedam gratiae apud omnes obtinendae felicitas.*

Nautica castra 23, 11. *non statio militaris navium, sed praesidia in proximo litore collocata intelliguntur, quae navium stationem e terra tuebantur, & vallo fossaque in semicirculum ductis cineta erant.*

- Navis triremis 10, 4. oneraria 2, 2. longa *ibid.* Onerariae naves, ὀγκάδες *serviebant commeatui transvehendo. Bellicarum navium maxime eminent naves longae, respectu sc. onerariarum, quae latiore ventre & rotundiores, & ex longis triremes dictae iuxta numerum transtrorum & remorum, supra se invicem locatorum, serie tamen fortassis non directa. v. Saevili milit. Rom. p. 66, 70. & Gyrald. de navigiis, navis dominus 2, 8. Thucyd. & Polyæn. ναύκληρον vocant: sed Themistocles ep. 19. pariter ut Nepos, τὸν δεσπότην τῆς νεώς, idque rectius. fuit enim navis, qua Themist. vehebatur, ut ex iisdem scriptoribus cognoscimus, ex eo genere, quod Graeci ὀγκάδας vocant, ac, ut videtur, alicuius mercatoris.*
- Necessarius homo, *significatione propinquitatis, de socero 14, 6.*
- Necessitas, *de urgente calamitate 2, 8.*
- Necessitudo, *affinitas 10, 1. 25, 19. necessitudo sortis 24, 1. collegarum sorte lectorum consensus, & vinculum coniunctioneque notatur.*
- Nitidus, *pinguis 18, 5.*
- Nomen nobile, *fama clara 1, 8. nomen Romanum, cum granditate quadam, pro populo 23, 7. nomen regium, titulus 18, 13. nominatim, expresso nomine 1, 1.*
- Nova res, *insolita 14, 6. novitas ornatus, insolentia 14, 3.*
- Nox prima, *vigilia prima 18, 9.*
- Nudare vagina telum, *distringere 14, 11.*
- Numen deorum 17, 2. 20, 4. *notat hic auspiciam, curam, πρόνοιαν. In priore loco pro ipsis diis potest capi.*
- Nuptiae, *pro matrimonio 25, 5.*
- Nutu eius geruntur omnia, *i. e. arbitrio, placito 6, 2.*
- O.
- Obducta nocte 23, 5. *obscuram, nebulosam, non serenam explicat Lambin. quemadmodum Horatio epod. 13. frons obducta dicitur. verum potius obduci hic nox dicitur, ut in Georg. Virgilii obtendi.*
- Obiectu illo repentino viso, *i. e. obiecta specie oculis 23, 5.*
- Obire diem, *mori 10, 10. integre obire diem supremum 1, 7 &c.*
- Obnixo genu scuto, *i. e. obnixo in scutum, obfirmato genu ad scutum 12, 1.*
- Obruere, *terra operire, infodere 14, 11. obrui vino, epulis 10, 4. vitis 4, 1.*

- Obsequi studiis suis, iis cum studio & opportunitate inservire 25, 2.
- Obsequium, civilitas, comitas, indulgentia 10, 6.
- Observantia, de ea, qua quis perofficose & peramanter alios observat 25, 6.
- Obsoletus honor, spreus & vulgatus 1, 6.
- Obstare consiliis alicuius, propositum intervertere 10, 9.
- Obterere laudem virtutis 20, 1. includit significatum contemptus ac suppressionis.
- Obtigit ille quaestor Scipioni 24, 1. Ita saepe Rom. auctores; de magistratibus sorte datis.
- Obtinere locum eundem, idem officium gerere 18, 1.
- Obtrectare inter se, non aemulari tantum, sed adversari sibi mutuo, detrahere 3, 1. ζηλοῦπιεῖν. Lamb. exponit. Sic enim Cic. Tuscul. quaest. Obtrectatio est ea, quam intelligi zelotypiam volo, aegritudo ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ille ipse concupierit.
- Obtrectator, ἀντιπασόμενος, mox adversarius in administranda republ. 15, 5.
- Occasus, mors 18, 13.
- Occupationes infinitae, negotia 25, 20.
- Occurrere rei, mederi 16, 1.
- Odiosa multa delicate iocoseque facere 7, 2.
- Offendere, deprehendere 17, 2. offensus fortuna, casu obvius 5, 4. offendere, peccare, labi 19, 2. aliquem, iratum sibi reddere 25, 7.
- Officinae armorum 17, 3.
- Officio tribuere aliquid, honesti relique studio facere 25, 6. officium, de obsequio imperantibus debito 1, 7 &c. officia praestare alicui, tanquam civis civi & magistratui, cum nota obsequii erga imper. 1, 2. Significatus benevolentiae & promptae humanitatis, ac per haec praestitae operae, in isto: officium suum praestare, sc. in iudicio 25, 9 & alibi. officia urbana, quae in urbanis negotiis Romae in foro, comitiis ceterisque rebus gravioribus praestari solent 25, 4.
- Oleaginae virgulae, & ex iis coronae 8, 4. victoriae symbolo oblatae: nam a ludis Olymp. ad seria transferri eiusmodi res, usitatum & elegans.
- Olympiae victor. praef.
- Onyx. fragm. 8.
- Opsonium 2, 10. 17, 8.

- Optimatum causam agere, *de factione aristocratica* 19, 3. ita optimatum fautor 7, 5.
- Opulentes 12, 3. *veteres enim promiscue opulens & opulentus dixerunt.*
- Ordire reliquos, *vitam reliquorum exponere* 7, 11.
- Ordinem suum uterque retinebat, *de ambobus regibus Spartanis, quorum ille ex Procli, hic ex Eurysthenis familia semper surrogabatur* 17, 1.
- Origines Catonis 24, 3. *laudatae Ciceroni in Bruto* 17.
- Ornare arcem, *exstruere, κατασκευάζειν, ut Plutarchus loquitur. magistratus, volumine edito sc. de magistratibus* 25, 18. *nisi malis cum Vossio & Barthio legere ordinare. ornatus elephantus, instructus ad pugnam* 23, 3. *sic Gellius* 5, 2. *ornatus armatusque ad proelium equus.*
- Ornamentum, *honores, dignitates, opes* 25, 7.
- Os, 7, 1. 25, 1. *pro loquela & pronuntiatione.*
- Ostracismus 5, 3.
- Otium, *pax* 20, 3. 22, 2. 15, 5.

P.

- Pactio, *induciarum sc. iuramento sancita* 17, 2.
- Palaestra *quomodo utendum* 15, 2. *palaestrae vocantur, quae alias gymnasia.*
- Pani praebendo urbs destinata 2, 10. *Is olim orientis principum mos, ut quibus bene cuperent, uxoribus cumprimis, v. Cic. in Verr. 3. assignarent urbium, vel provinciarum etiam vestigalia in necessarios usus.*
- Parma 11, 1. *scutum breve, pelta tamen maius.*
- Passus 1, 4, 23, 6. *his veteres metiebantur suos lapides & milliaria. Faciunt autem 1000 passus unum lapidem Italicum, 4000 passus unum milliare Germanicum.*
- Paterna provincia, *cuius praefectus pater fuit* 14, 1.
- Patrimonium, *possessiones* 25, 12.
- Patiens, *sc. duritiae & laboris, καρτερικὸς* 7, 1. 15, 3. *quo sensu patientia apud Lacedaem. summa laus dicitur* 11, 4. *φιλοπονία* 18, 1.
- Patruelis. a fratre patruale. *fragm.* 3.
- Patruus 17, 1.
- Pausa. *quae pausa erit? quis finis. fragm.* 12.
- Pedestres exercitus, *opp. classiariis, adeoque & equitatum comprehendunt* 9, 1.
- Pedisequi omnes Attici aut anagnostae aut librarii 25, 13.

- Pellicere aliquem, *sc. in suas partes* 18, 2.
 Pelta, *scutum parma brevius* 11, 1.
 Peltaftae, 11, 1. *sic eos & Statius vocat Theb. 1, 145. Livius & Laclant. peltatos.*
 Penates, *dii domestici* 2, 7.
 Pendere alicui pecuniam ex foedere, *numerare* 23, 7. *pendebant veteres monetas, quas nunc numeramus: inde tot vocabula ponderum in re monetaria mansere.*
 Per se. *si per se virtus ponderanda sit, sine adscititio rerum externarum pretio, sola* 8, 1. *per suos, venia & concessu suorum* 18, 10. *per senatum* 24, 2. *propter senatum obstantem.*
 Peraeque 25, 13. *aequaliter, eodem modo.*
 Percellere, *pervertere* 14, 6.
 Perdita luxuria, *extrema* 10, 6. *intenditur vituperium probe. perdita impiaque consilia. fragm. 5. transfertur hic epitheton ad ea, quae sunt in homine, quemadmodum & alibi similia.*
 Perfectrix beatæ vitæ philosophia. *fragm. 5.*
 Periculum 15, 8. *in foro Romano sensu dicebatur duplici: 1) significabat iudicium, quod capitis periculum affert; condemnationem. Cic. pro Rosc. 30. 2) Pericula magistratuum dicebantur tabellae, libelli, in quibus aliquid scribitur, quales sunt codices Pisonis. Verr. 1, 46. Priorem significatum huc pertinere, nemo est, qui non intelligat.*
 Periurium deos hominesque alienat 17, 2.
 Perpetua oratio, *continua* 15, 5. *opp. brevitatis respondendi. ibid.*
 Perpudescit. *quando perpudescet miscenda atque perturbanda repub. fragm. 12.*
 Persona. *personis summorum virorum non satis dignum, conditione & loco eorum. praef. persona, significanter, pro viro, cui administrationes publicae innituntur.* 16, 4.
 Pervehi 7, 4. *fragm. 7.*
 Pervertere civitatem, *evertere* 6, 2. *mores vetustos, corrumpere* 22, 3.
 Petulans homo, *immodestus, procax* 20, 5.
 Phalanx 12, 1. *Alex. M. 18, 8. Laconum 16, 4. Macedonum 18, 7. vide descriptum hoc militum agmen ap. Curtium 3, 2. & quae ib. Freinsh. notavit.*
 Pietas, *de affectu in necessitudines* 25, 17 *&c. eadem voce obsequium in patriam notatur* 17, 4.
 Corn. Nep.

R

- Pila lapidea, in qua incisa devotio Alcibiadis 7, 4. ex more sc. infamiae consciscendae usurpato.
- Plaga, pro calamitate 18, 5. plagae, vulnera 18, 4.
- Plebiscitum, quod plebs sciscit, iubet, Πήφισμα δήμου 3, 1. 7, 5. 15, 7.
- Poeticae quaestiones Attico propositae 25, 20. quae cuiusmodi fuerint, docet Wowerius de polymath. 10, 12.
- Ponderare, considerare 8, 1.
- Ponere, donum in templo statuere 4, 1. constituere, existimare, habere, numerare 8, 1. 23, 2. praef. deponere 4, 5.
- Populus iubet, de populi decreto & lege, formula δημοκρατικὴν 15, 7. urbanus populus opp. exercitui 5, 2.
- Populares, qui populo student 19, 3. δημοκρατικοί, quos Plutarch. in Arato φιλοπολίτας vocat.
- Populiscitum, decretum populi, Πήφισμα 3, 1 &c.
- Portae Ciliciae, claustra, aditus 14, 7.
- Possidere, occupare 2, 6. possessio Siciliae, imperium, quod ibi obtinetur 20, 2.
- Potestas, imperium, praefectura 9, 1. omnium rerum, summa imperii 6, 1. potestatem sui facere, offerre se pugnae 17, 3. potestatem habere cuiusvis conditionis 25, 12. de eo, cuius matrimonium & affinitas ubique optata.
- Praecipere alicui, quid faciendum sit, ei praedicere, de responso oraculi 1, 1.
- Praefectus classis 6, 4. 9, 1. Gr. ναύαρχος & στολάρχης.
- Praefecturae consulum praetorumque 25, 6. a consulibus praetoribusque delatae praefecturae. erant enim tales praefecturae in exercitu variae, ab imperatore deferri solitae.
- Praeoccupare alterum, insidiis tollere 10, 4.
- Praes 25, 6. publicorum conductores (mancipes) praedes dabant. est adeo praes, qui populo se obligat, & a magistratu interrogatur, in publicum ut praestet: inde cum respondet, dicitur praes. v. Briffon. formul. 6.
- Praetor 2, 2. 3, 2. 23, 7 &c. intelliguntur his locis magistratus militares, στρατηγοί, quos recte Latini praetores vocant. ita enim teste Asconio comm. in 3. Verrin. vocatur, qui exercitum ducit.
- Praes deorum expetere. fragm. 12.
- Premere adversarium, vexare, instare 14, 7. 23, 11. est venatorium verbum, cum ita urgetur bestia, ut nulla elabendi amplius copia sit. inde ad militiam; per metaph. vero & ad disput. transfertur, quemadmodum non semel Cic. usus est.

- Princeps, primus, praecipuus 8, 1. 14, 5. 5, 3. auctor rei alicuius 25, 8. cum nota potestatis & officii 1, 2. optimates 25, 16.
- Principatus, non imperii, sed auctoritatis praecipuus in civitate locus 5, 2.
- Principia, castrorum sc. 18, 7. locus castrorum, ubi tendebant duces, tribuni cet. ubi ius dictum, signa asservata, altaria culta.
- Privatus, oppon. magistratibus & qui sunt cum imperio domi militiaeque 7, 3. 12, 4. 15, 7 &c.
- Privignus 7, 2. 25, 19.
- Probare auctorem, ei potissimum credere 2, 10.
- Probabilis orator 24, 3. non omnino contemnendus. cf. Cic. Brut. c. 85. p. 391. ed. Bip.
- Procacitas hominis, audax petulantia in incessendo 20, 5.
- Procellae civiles, bella, discordiae 25, 10.
- Producere, prorogare 25, 21. elicere 23, 5.
- Proiecta hasta, porrecta advers. incurrentem 12, 1.
- Proinde ac si, pro, perinde ac si 6, 2. 7, 6.
- Propagines clarorum virorum 25, 18.
- In propatulo, in loco aperto & ad conspectum exposito 23, 9. integre Cic. 4 Verr. in propatulo loco.
- Proprius 6, 1. de eo, qui deditus obstrictusque alicui factionem eius & nutum se secuturum promittit. non propria munera 8, 4. non diutina, veluti nil solidae possessionis ob invidiam habentia.
- Proscriptio equitum 25, 10. intelligitur hic crudele illud flagitium, quo dominationi firmandae civium clarissimorum capita & bona, haec quidem hastae subiecta, illa autem libidini & supplicii publice exposita ad promiscuas neces destinabantur, propositis publicis edictis. Primus sceleris auctor Sulla, testibus Velleio & Floro. Scilicet id agebant tyranni, ut quos acies & civile bellum non absumserat, proscriptioe interciderent, securiorique, demotis optimis quibusque, dominatu ipsi uterentur.
- Προσκυβεῖν 9, 3. veneratio Persarum regibus delata hoc vocabulo exprimebatur. Ratio ista: divinum aliquid regi suo tribuebant, εἰκόνα θεοῦ interpretantes, ut est ap. Plutarch. igitur honorem quoque divinum habuerunt; unde τὸ προσκυβεῖν, adorare, translatum. Noster per venerari ibidem expressit, scil. non capite tantum flexo, submissisque genibus, sed prostrato humi corpore.

- Prudentia *militaris comparata* fortunae 8, 1. prudentia est divinatio quaedam 25, 16.
- Publicare bona 7, 4. 8, 1. 23, 7. *publico, vel fisco vindicare.*
- Pullulare coepit luxuria 24, 2. *metaphora ab arborum pullis.*
- Pulvinar Paci institutum 13, 2. *Inter honores divinos pulvinaria fuisse, id vero satis constat: de significato vero non consentiunt. Lambinus lectulos, in quibus deorum statuae collocarentur, exponit. sane plerique aut pro lectulis in templo stratis, aut pro lecticis apparatus deorum, accepere. Marcus Donatus ad Suet. Caes. 76 reiectis aliis significationibus interpretatur pulvinaria, quae super lectos stratos in templis ad simulacra numinum sublevanda ponebantur.*
- Pulvinus 16, 3.
- Purpura violacea. *fragm.* 8.

Q.

- Quaerere, *sensu proprio* 7, 5. 9, 2. *interrogare* 14, 4. *explorare* 16, 3. *deliberare* 18, 9.
- Quaestio, *pro iudiciali cognitione & disceptatione* 7, 4.
- Quaestor consuli sorte obtigit 24, 1. *nam consulibus aut praetoribus, exeuntibus in bellum & provincias, quaestores additi, qui ex eo provinciales appellantur. additi autem plerumque sorte: cum iuberet senatus, ut in sortem provincias conicerent. Sigon. de ant. iur. prov. 2, 3.*
- Querimonia, *offensiuncula, contentio* 25, 17.
- Quidam 4, 4. 5, 1. 15, 5. 20, 5. *additur hoc pronomen nominibus propriis eleganter, interdum designandi causa, interdum contentim, ut in ultimo exemplo: aliquando, quasi de ignotiore, obscuro, aut obiter memorato accipiendum videtur.*
- Quies, *ἀδιαφορία*, *quando bello & partibus abstinemus* 25, 7. *sic quietus, qui est neutrarum partium* 16, 4.
- Quiescere, *dormire* 7, 10. *omittere, desistere* 7, 4. *pacem agitare, arma interim non movere* 17, 5.
- Quotidianus victus, *in dies singulos praebere solitus* 18, 12. *cultus* 25, 14. *fumtus* 10, 7.

R.

- Radices montis, *ima montis* 1, 5.
- Ratio, *sententia, consilium* 1, 3. 23, 10. *ratio temeraria, de modo & via agendi* 13, 3. *quorum-ratio nisi explicata fue-*

- rit &c. 14, 1. notatur hic accuratior expositio circumstan-
 tiarum, quas vulgo appellant.
- Recreare aliquem, reficere, semianimem sanitati restituere, re-
 focillare 18, 4. Siciliam, in integrum restituere, sc. depulsa
 servitute 20, 4.
- Recuperare aliquem, liberare ex vinculis hostium 16, 5. rarius
 de personis occurrit. adolescentulos, ex transfugio retrahere
 17, 6. patriam, restitui in patriam ab exsilio 16, 2.
- Redimere ab Acherunte 10, 10. Cicero dixit excitare ex
 Acherunte.
- Relegare, ad aliquod volumen 24, 3. amandare ad librum
 aliquem.
- Religio, iurisiurandi scil. vel obligatio per iusiurandum facta
 10, 8. 17, 2. veneratio rerum religiosarum 17, 4. religio-
 nem minuere, maius ἱεροσυλία scelus 17, 4. significat hic
 religio ipsam sanctitatem, placita, instituta religionis.
- Reminisci, recordari 19, 4. excogitare 7, 2. perpendere post
 factum, quid factum sit 14, 5.
- Repentina vis, tumultus, seditio 7, 3.
- Repere, opp. ire, de viarum angustiis 23, 3.
- Reperire, Aristoteli ἐξευρίσκειν, de consilio feliciter promteque
 invento 2, 1.
- Reprimere regios spiritus, praesidentiam, ferociam tyranni opi-
 nione potentiae conceptam contundere 10, 5.
- Repugnare victoriae patriae, repudiare eius obtinendae consi-
 lia 7, 8.
- Res graecae 24, 3. Italicae, ibid. Persicae 9, 5. Romanae,
 fragm. 3. memoria rerum Graecarum &c. res militaris 1, 8.
 3, 2. omne circa bella gerenda negotium ac scientia compre-
 henditur. habet & publicae administrationis operisque signi-
 ficationem haec vox, ut res gerere in Afr. 23, 7. rerum
 summa, imperium summum ac potestas 18, 5. etiam τὴν
 πολιτείαν notat, ut in illo res constituere 1, 2. res divi-
 na, de sacris & immolatione hostiarum 23, 2. domesticae
 res, vires bellicae 23, 10. res exiles, calamitosae 18, 5.
 respublica, pro administratione reipubl. 10, 6. 24, 2.
- Refacrare 7, 6. est religione devotionis solvere, execrationem
 in alicuius caput factam irritam declarare.
- Respicere aliquid, considerare 1, 8.
- Respondere, causam dicere in iudicio 15, 8.
- Retrahere ab interitu 15, 8.
- Rex, ἄπλωσ, pro rege Persarum 17, 2. & alibi. Scil. Persa

rum, & postea Parthorum reges non solum a suis, sed etiam a Graecis & Rom. scriptoribus, ob potentiam & imperii amplitudinem, nunc μεγάλου βασιλέως, & magni regis, nunc absolute βασιλέως, & regis titulo insigniebantur.

Regnum, μοναρχία, imperium unius 20, 3. tyrannis 20, 1.

Rhapsodia secunda Homeri 10, 6. liber secundus Iliad. Homeri. nam ita vocantur eius poetae libri.

Rhetor Atticus, de legato 15, 6.

Robur libertatis, vires ad reparandam libertatem unice aus praecipuae 8, 2.

Rostrum, navis sc. 12, 4.

Rusticum praedium, opp. villae suburbanae & maritimae 25, 14.

S.

Sacrilegi, qui templorum religionem violant 17, 4.

Sacrilegium, de sacris violatis 7, 6.

Salis plus, quam sumtus habebat tectum 25, 13. plerique hic salem pro gratia, venustate, arte accipiunt. satis novi translationem vocabuli, nec libenter tamen credo, Nepotem ita scripsisse. videtur enim mihi, nescio quo modo, inconcinne hic usurpari. Boecl.

Saltare commode, h. e. concinne apteque ad modos ac numeros. praef.

Salum, altum mare, undarum & fluctuum plenum 2, 8.

Sanctitas, integritas, quae opponitur avaritiae & crudelitati 6, 4. Hinc sanctae manus, non pollutae captandis & acceptandis muneribus provincialium ap. Valer. Max. 2, 2.

Sarmenta 23, 5.

Satellites Medi & Aegyptii 4, 3. peregrinum hoc satellitium Pausaniae ad tyrannica instituta pertinet, quod aliquoties tradit in politicis Aristoteles.

Satrapes 7, 10 &c. hi sunt, quos alibi principes provinciarum, praefectos, praetores vocari constat. eratque omne Persarum imperium in satrapias divisum.

Scandulis Roma per annos 470 contacta. fragm. 10.

Scena, pro ludis scenicis. praef.

Scienter, perite atque ex arte. praef.

Scribae 18, 1. apud Romanos mercenarii, apud Graecos honorati, ibid. loquitur autem Nepos de eiusmodi scribis, qui hodie secretarii in magnarum potestatum consiliis habentur.

Scriptitare res Romanas, scribere historiam Rom. fragm. 3.

- Scrutari aliquem, ante colloquium sc. 14, 11.
- Scytala, σκυτάλη 4, 3. clandestinae literae. erat autem scytala lignum rotundum, levigatum, oblongum. eiusmodi duo habere soliti sunt Lacones: alterum, quod sibi servarent Ephori, alterum, quod imperatori daretur abeunti. illi igitur quoties huic mandare quid vellent, obvolvebant lorum album, in eoque scribebant, quod revolutum deinceps tabellario tradebatur. id hoc consilio fiebat, ne, qui perferebat, legere scripta posset. imperator autem circumplicato circa scytalam loro sententiam scripti facile cognoscebat.
- Sella aurea, inter insignia regia 18, 7.
- Senatus datur legatis 23, 7. admittuntur ad senatus audientiam legati.
- Senescere, metaph. de potentia decrescente 7, 5.
- Sensus, consilium, propositum 10, 8. ingenium, propensio, studium 7, 5.
- Separatis temporibus, repetitis vicibus 18, 10.
- Septemtriones 1, 1.
- Sertae loricae, ex anulis ferreis inter se nexis consertae 11, 1.
- Sessores, incolae 5, 2.
- Sestertium centum millia, 2500 Philippici 25, 8.
- Sidere, de nave, quae mergi incipit 12, 4.
- Signatus liber 6, 4. epistola signata 16, 3. De ratione obsignandi libros & epistolas v. Salmas. & Herald. in scriptis adversariis.
- Signum, quo sc. epistolae obsignantur 4, 4.
- Sola loca, deserta 18, 8.
- Solitudo, tribuitur ei, qui paucos secum habet 8, 2.
- Solvere epistolam, aperire, inciso lino, quo colligata est 23, 11. alibi dicit noster vincula epist. lacerare (vulgo laxare) 4, 4.
- Sopor, soporiferum medicamentum 10, 2.
- Sortis necessitudo, collegium sorte datum intelligitur 24, 1.
- Sparum vel sparus 15, 9. vile genus tali fuisse satis constat: cetera diverse traduntur.
- Splendor vitae, cultus morisque cum gravitate elegantia 7, 11.
- Splendidus, non sumtuosus, studens decoro vitae cultui, sed absque profusione 25, 13.
- Sponsalia, pro ipsa desponsatione 25, 20.
- Sponsor omnium rerum, qui fidem suam interponit, in sistendo vadimonio, in facienda versura 25, 9.
- Stare ab aliquo, pugnare pro aliquo 14, 6. pari fastigio in

- utraq̃ue fortuna, gerere se pari modo 25, 14. stat mihi, decretum est mihi 25, 21.
- Status, corporis habitus 12, 1. status vitae, mos vivendi & disciplina 10, 4.
- Statura corporis 14, 9, 17, 8.
- Stipendium primum meruit 24, 1. militiae initium not. numero enim stipendiorum Romani annos militiae signabant.
- Stipulatio, in credenda sc. pecunia. Est enim stipulatio (sollenis ad interrogata promissio) vinculum omnium obligationum adstringendarum, ut ait Briffon.
- Stirps, domus, familia 21, 2. liberi 15, 10. genus 18, 1.
- Stramenta 17, 8.
- Strategemata 1, 5. 18, 5 & 9. 23, 5 & 10.
- Stratum, super quo accumbitur 17, 8.
- Studia gentis, mores & consuetudines 7, 11.
- Subalare telum, quod sub alis gestatur 7, 10.
- Subiicere librum, supponere epistolam in locum alterius 6, 4.
- Subornare 19, 2. occulte aliquem instruere.
- Subscribere 25, 6. assensum nomine subscripto testificari, iuvare accusationem.
- Substringere caput loro 18, 5.
- Subtexere originem familiae 25, 18.
- Suburbana villa 25, 14.
- Suffragari 7, 5. 17, 1. de commendatione, qua primates & gratiosi viri alicuius patrocinium suscipiunt, partes tuentur, aut dignitatem alicui conciliant. unde suffragatores προσήγοροι Graecis & συνήγοροι, qui aliis suffragationem suam ap. principem commodant.
- Summa, substantive 16, 5. 14, 3. 15, 3.
- Suppellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset 25, 13.
- Supplex, qui se in fidem alicui tradidit 2, 8. qui confugit in templum & asylum 4, 4.
- Supprimere classem, sustinere, reprimere, ἐπέχειν 13, 3.
- Symposium Platonis 7, 2.

T.

- Tabellarius cum caduceo, κήρυξ 23, 11.
- Taciturna obstinatio, pertinacia in tacendo 25, 22.
- Talenta quinque, 3000 coronati 15, 4. sumto sc. talento Attico communi, quod plerumque intelligi solet nuda nominatione talenti, pro 60 minis, s. 600 coronatis s. scutatis.

- Aliud (maius) putant 80 minis constitisse , 800 scutatis. v. Gronov. de pec. vet. 3, 3.*
- Talis vir, cum nota excellentiae 2, 10. sic talis tamque clarus vir 4, 3.
- Tantum quod, pro simul ac 14, 6.
- Tardiores fore hostes, ex praesidentibus cautiores, & pro impetu curam usurpaturos 1, 4.
- Telum, pro gladio 14, 11. 10, 9.
- Tempus longinquius 2, 4. tempus, occasio 7, 8. & alibi. tempus turbidum, de civili tumultu & caede 16, 4.
- Temporius discumbere, maturius. fragm. 6.
- Tenasinus s. tenesinus, τεινασμός, morbi genus in difficili irritoque egerendi conatu 25, 21.
- Tenuis honores, non magno sumtu constantes 1, 6.
- Ter ante separatis temporibus, tribus vicibus 18, 10.
- Testarum suffragia 2, 8. 5, 3. 3, 1. de ostracismo, s. exilio decennali testularum, quae Graecis ὄστρακα, suffragiis (i. e. inscripto testis multandi nomine) illis irrogato, quorum Athenis potentia nimia videbatur, & hoc pacto ad democraticae aequalitatis statum contemperanda. v. Plut. in Aristide & Them. testa trita lineae primum coloratae a pictoribus. fragm. 10.
- Testamento adoptare aliquem 25, 5.
- Testari, ἐμφοτικῶς, asseverare 2, 4.
- Testatior memoria, ad famam insignior, & per monumenta notior 7, 4.
- Testudines 1, 7. instrumentum πολιορκητικόν, de cuius usu figuraque v. Lips. poliorc. 1, 8. alia est testudo, scutis militum fieri solita.
- Timidi (h. l. providi, cauti) mater non solet flere 8, 2.
- Titubare, animi pendere, incertum esse, quid agendum 18, 9.
- Tollere reges, abrogare eorum potestatem 6, 3.
- Torques 14, 3. Persarum moribus inter insignia regia. Interim non modo aureus torques, sed armillae aureae, acinaces cet. inter honores satrapis a rege concessos, & praemia benevolentiae regiae. v. Brissou. de regn. Pers. l. 1.
- Tractus arborum, longa series, sive arbores passim ac longo ordine posita 1, 5.
- Tribunus pl. 25, 2. militum 21, 1.
- Triclinium. fragm. 6. triclinia argentea olim Romae rara, lib. triclinaria s. vestimenta, ibid.
- Trimestres induciae 17, 2.

- Tripus aureus Delphis positus 4, 1.
 Tristis, morosior, difficilior 15, 2.
 Triumphus Sardinienſis, ex devicta Sardinia 24, 1,
 Triumvir reipubl. constituendae 25, 12. hoc titulo dominatio-
 nis consilia tegebant Octavius, Antonius, Lepidus.
 Tropaeum, structa armorum congerie adornari solitum post vic-
 toriam, in loco proelii 14, 8. tropaeum Marathonium, me-
 tonymice, pro victoria Marathonica 2, 5.
 Tuba revocare milites 12, 1.
 Tumultus tam propinquus tamque magnus, de bello, quod
 Darius Atheniensibus inferebat, copiis suis in campum Ma-
 rathona deductis 1, 4.
 Turdi quando saginari coepti. fragm. 10.
 Tutela. in tutelam suam pervenire 18, 2. ad pubertatem, adeo-
 que αὐτονομίαν pervenire.
 Tyrannus, bono sensu 1, 8 is, qui in libera civitate potestate
 est perpetua. frequentius in malam partem usurpatur 10, 1 & 7.
 20, 1. 16, 5 &c.
 Tyrannis 10, 1. 1, 8. 7, 7. 20, 2 &c.

V.

- Vacatio aetatis 25, 7. excusatio sexagenarii a stipendiorum
 obligatione.
 Vacuefacere insulam, eieclis sc. incolis 5, 2. vacuefactae pos-
 sessiones, desertae, bello vastatae 20, 3.
 Vadimonium, est sponsio, ad certum diem se sistendi in iudicio,
 vel per se, vel per procuratorem: quam qui implebant, obire
 l. sistere vadimonium dicebantur 25, 9. vadimonium impo-
 nere, vadari aliquem, s. ad promittendum datis vadibus ad-
 igere, certa die in iudicio se affuturum 20, 5.
 Vagina nudare telum 4, 11.
 Valvae aedis 4, 5.
 Varius, virtutibus & vitiis, tanquam contrariis coloribus, di-
 stinctus 4, 1.
 Vates, de Cicerone futura praecinente 25, 16.
 Vela ventis dare 23, 8.
 Venari fortiter, inter Persarum instituta 7, 11.
 Venditare se florentibus, apud florentes cum ostentatione &
 iactantia prompti animi operam suam s. offerre, s. praestare,
 s. ingerere 25, 11.
 Venerari, stricte sumta voce, προσκυνεῖν ita latine redditur
 9, 3.

- Venerereus 7, 11.
 Ventitare ad comitia amicorum 25, 4.
 Venundari, *tanquam mancipium* 10, 2.
 Verberando necatus est, *de Manlio, fragm. 1.*
 Verbo, *oppon. re ipsa, cum aliud simulatur, aliud fit* 19, 3.
 Verbofiores epistolae, *prolixiores* 25, 20.
 Versuram facere 25, 2. *aes alienum ex aere alieno solvere.*
 Versus. multa millia versuum 15, 4. *versus h. l. sunt lineae, quas vocamus. horum numero metiri libros solebant, eumque in ultima cera adscribebant.*
 Vertens annus, *totus* 17, 4.
 Vesperascente coelo 16, 2.
 Vestis Medica 4, 3. *quam a Medis Persae habuere.*
 Veterani milites 18, 10. *eorum licentia & insolentia* 18, 8.
 Victor Olympiae, *ὄλυμπιονίκης. praef.*
 Victus & vita distinguuntur, *ut haec exteriorem inter homines & in publico consuetudinem, ille interioris & familiaris vitae instrumenta, domumque ac mensam innuat* 7, 1.
 Vigere. qui paulo ante victores vigerant 7, 5. *cum amplificatione & elogio effertur, quod simpliciter dixisset, victores fuerant.*
 Vigilia 18, 9. 8, 4.
 Villa sumtuosa suburbana, *maritima* 25, 14.
 Vineae 1, 7. *instrumentum in oppugnandis urbibus, accessibus serviens, quos tegit.*
 Violacea purpura vigeat, *erat in pretio. fragm. 8.*
 Virilis sexus, *pro filio* 17, 1.
 Viritim lecti milites 4, 1.
 Vitulina caro inter opsonia refertur 17, 8.
 Ultimus, *primus* 25, 1.
 Ultro appetitur, *qui habet, i. e. ditioribus non diu quaerendi sunt amici, sed sponte se offerunt. fragm. 5.*
 Undecimviri 19, 4. *erant οἱ ἐνδεκα iudices, quibus cura carceris & suppliciorum demandata.*
 Volumen, *ita librum suum vocat auctor, praefat. 23, 13; 25, 8.*
 Voti damnatus, *compos* 20, 5.
 Urbs, *de insula* 1, 2.

- Utique, *certe* 15, 2. & *uti*. fragm. 12.
 Utres ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos
 18, 8.
 Utraque fortuna, *secunda & adversa* 25, 14.
 Utrobique, & *terra & mari* 23, 10.
 Vulnus 10, 6. 14, 6. *frequentissime dolor & luctus, quem pa-*
rentes liberique invicem ex calamitatibus ac mortibus libero-
rum, parentum ac proximorum percipiunt, vulneribus com-
parantur.
-

ix.

Lib. rom. B. 2689

